

Nr 38.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om delning av jord å landet m. m.: given Stockholms slott den 22 januari 1926.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om delning av jord å landet;
 - 2) lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet;
 - 3) lag om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad;
 - 4) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;
 - 5) lag om ändrad lydelse av 37 § 5 mom. i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;
 - 6) lag om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen;
 - 7) lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten;
 - 8) lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 30 september 1904 om samäganderätt;
 - 9) lag om ändrad lydelse av 16 § i lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet;
 - 10) lag om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i anledning av laga skifte eller annan jorddelningsförrättning;
 - 11) lag om sammanläggning av fastigheter å landet;
 - 12) lag om ändrad lydelse av 11 kap. 2 § jordabalken;
 - 13) lag om insändande till hovrätt av ägodelningsrätts protokoll så ock av
- Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 31 häft. (Nr 38).*

protokoll i mål eller ärende, som handlagts av ägodelningsdomare eller annan ordförande i ägodelningsrätt eller av överlantmätare; samt

14) lag om ändrad lydelse av 2 § 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

GUSTAF.

Torsten Nothin.

Förslag

till

L A G

om delning av jord å landet.

Härigenom förordnas som följer:

I AVD.

Om laga skifte.

1 KAP.

Om vad med laga skifte och skifteslag förstås, så ock om rätt att söka och erhålla laga skifte.

1 §.

Med laga skifte förstås delning av oskiftade eller omdelning av förut skiftade ägor i ändamål att utan någon delägares förfång åstadkomma en för ägornas brukande så lämplig indelning, som deras beskaffenhet och belägenhet medgiva.

Laga skifte sker utan någon delägares förfång, då skiftet för fastighet, som däri ingår, icke länder till minskning i värde utöver vad i vissa avseenden kan föranledas av särskilda stadganden i denna lag. Är eljest i denna lag såsom villkor för viss åtgärd stadgat, att åtgärden kan ske utan förfång, avses därmed, att åtgärden icke medför påföljd, varom nu sagts, för fastighet, som beröres av åtgärden.

Vad i denna lag stadgas om oskiftad jord äge, där ej annat sägs, lika tillämplighet å sämjevis delad som å samfälld jord.

2 §.

Laga skifte förrättas å skifteslag. Till skifteslag äro att hänföra:

1. by, enstaka hemman eller lägenhet, som har sitt område genom rågång skilt från andra ägor; ägor, som eljest äro belägna inom gemensam rågång; ägor, som, ändå att rågång kring ägora ej kan påvisas, vid skifte behandlats såsom ursprungligt skifteslag;

2. ägolott, vilken vid lantmäteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande, utlagts inom skifteslag, varom under 1 sägs; fastighet, som bildats genom avsöndring eller därmed jämförlig åtgärd eller genom avstyckning;

3. område, som vid lantmäteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest lämnats oskiftat eller ock, sedan skifteslag, varom under 1 eller 2 är fråga, undergått laga skifte, genom rågångsförrättning eller eljest tillkommit skifteslaget.

Fastighet, som bildats genom avsöndring eller därmed jämförlig åtgärd eller genom avstyckning, skall, där stamfastigheten utgör skifteslag, som under 2 eller 3 sägs, anses icke ingå i det skifteslag.

Har skifteslag, som utgjort samfällighet för två eller flera byar, enstaka hemman eller under 1 avsedda lägenheter, skiftats, skall vad av ägorna lagts till varje by, enstaka hemman eller lägenhet räknas till byn, hemmanet eller lägenheten i dess egenskap av skifteslag. Vad sålunda stadgats skall dock ej utgöra hinder för att dylik skiftad samfällighet för sig göres till föremål för nytt skifte, där sådant eljest lagligen må äga rum.

Vad i nästföregående stycke är sagt skall äga motsvarande tillämpning beträffande skifteslag, som varit gemensamt för två eller flera sådana skifteslag, som ovan under 2 avses.

Utöver skifteslag, om vilka förut i denna paragraf förmäles, kunna bildas särskilda skifteslag, på sätt nedan närmare sägs. Fastighet, vilken uppkommit genom sammanläggning i enlighet med föreskrifterna i lagen om sammanläggning av fastigheter å landet, skall, där den bildats av fastigheter, vilka själva utgöra skifteslag, anses såsom skifteslag, tillhörande den av de i första stycket under 1 och 2 angivna grupper, till vilken de i sammanläggningen ingående fastigheterna äro att hänföra, dock att där samtliga ägolotter, i vilka under 1 omförmålt skifteslag må vara uppdelat, sammanläggas, den sålunda bildade fastigheten skall anses såsom skifteslag, varom under 1 sägs. I övrigt skall angående särskilt bildat skifteslag gälla, att, där till ett skifteslag sammanförts ägor, belägna å ömse sidor om rågång, skifteslaget anses såsom sådant skifteslag, varom under 1 sägs, men i annat fall såsom skifteslag, varom under 2 eller 3 förmäles.

3 §.

Där skifteslags omfång blivit bestämt genom särskild indelning, lände den till efterrättelse.

Förekommer inom viss landsdel ägoblandning mellan skilda byalag, eller erfordras eljest särskild indelning i skifteslag, ankomme det på Konungen att föreskriva sådan indelning.

4 §.

För vinnande av lämpligt och redigt skifte må, där det efter undersökning och prövning i den ordning, varom i 4 kap. sägs, finnes kunna ske utan någon delägares förfång:

1. ett skifteslag uppdelas i flera skifteslag;
2. flera skifteslag, vilka skola undergå laga skifte, sammanföras till ett skifteslag;

3. områden av olika skifteslag, vilka skola undergå laga skifte, sammanföras till ett skifteslag, såframt delägare, som äga behörighet att påkalla skifte i vart av skifteslagen, yrka det och det provas kunna äga rum utan hinder för lämplig ägoanordning inom övriga delar av skifteslagen.

Har område, efter vad under 3 sägs, blivit skilt från skifteslag, skall återstoden av skifteslaget utgöra ett skifteslag för sig.

5 §.

Vid laga skifte skall all skifteslagets mark ingå i förrättningen, där ej i denna lag är annorlunda stadgat. Under skifteslagets mark inbegripes jämväl sådant till skifteslaget hörande område, som är täckt med vatten; skiftas dylikt område, varder genom skiftet jämväl fisket å området fördelat, där ej, på sätt nedan i denna lag sägs, annorlunda bestämmes.

Hör till skifteslag, som i 2 § under 2 avses, andel i samfällighet, vilken icke utgör vare sig vid lantmåteriförrättning för gemensamt ändamål undantagen mark eller jämlikt 6 § första stycket avskilt vattenområde, skall, innan laga skifte å skifteslaget verkställles, dess andel i samfälligheten, där så lagligen kan ske, utbrytas för att tillsammans med skifteslagets övriga ägor i skiftet ingå.

6 §.

Hava vattentäckta områden vid skifte å det skifteslag, däri de ingå, lämnats oskiftade, eller hava med stöd av äldre lag sådana områden skiftats endast i avseende å områdenas nyttjande till fiske, utgöra dessa områden icke vart för sig utan allenast tillsammans ett skifteslag. Skall laga skifte härå äga rum, och yrkar delägare, att visst sådant område skall uteslutas från skiftet, må dock, där det finnes kunna ske utan någon delägares förfång och lämpligt skifte icke därigenom hindras, detta område från skifteslaget avskiljas och skiftet omfatta allenast övriga vattentäckta områden.

Finns inom eller vid vattentäckt område, som särskilt skiftas, mindre holmar, skär eller strandområden, som üro gemensamma för delägare i det vattentäckta området, skola de i den omfattning, sådant finnes nödigt för beredande av lämpligt skifte, intagas i skiftet, där det kan ske utan någon delägares förfång.

Är vattentäckt område delat, och sker sedan laga skifte av stranden, må nämnda område eller del därav intagas i skiftet, därest sådant för vinnande av lämplig ägoanordning erfordras och detta syfte ej kan vinnas genom ägo-utbyte.

7 §.

Hava förut sankt eller vattentäckta ägor blivit torrlagda genom sjösänkning eller annat företag, avseende torrläggning av mark i större omfattning, och möter för deras ändamålsenliga brukande i detta skick hinder av den indelning de erhållit vid delning, som förrättats före torrläggningen, då må laga skifte kunna äga rum å dessa ägor för sig eller tillika med annan i den tidigare delningen intagen mark, som med nämnda ägor ligger i sådant sammanhang, att dess intagande i den nya delningen erfordras för beredande av lämplig ägoanordning.

8 §.

Är skifteslag, som i 2 § under 1 eller 2 avses, ej förut genom lantmäteriförrättning delat, må på yrkande av därtill behörig delägare laga skifte därå äga rum, därest för envar delägare kan utläggas ägolott, som med avseende å storlek och beskaffenhet samt med hänsyn jämväl till övriga föreliggande förhållanden prövas kunna på varaktigt sätt erhålla ändamålsenlig användning såsom särskild fastighet eller, där skifteslaget utgör samfällighet för två eller flera ursprungliga skifteslag, tillsammans med den fastighet, till vilken den lägges. Kan sådan ägolott utläggas allenast för sökanden eller, jämte honom, viss eller vissa delägare, må jämväl skifte kunna äga rum, för såvitt de å andra än nu omförmälda delägare belöpande andelar kunna utläggas i gemensam ägolott av beskaffenhet, varom ovan sägs.

Är odelat skifteslag, som i denna paragraf avses, i sin helhet i en ägares hand, och utgöres skifteslaget av två eller flera jordeboksenheter eller delar av sådana, då må på yrkande av ägaren laga skifte till brytande av samfälligheten emellan de särskilda jordeboksenheterna å skifteslaget äga rum, såframt ej med tillämpning av de i första stycket stadgade grunder hinder här för möter.

Ej skall skifteslag anses hava blivit genom lantmäteriförrättning delat, därför att ägovidd inom skifteslaget gjorts till föremål för avstyckning.

Där enligt föreskrift i lag eller särskild författning skifte å viss fastighet eller äga icke är tillåtet, lände dylikt förbud till efterrättelse.

9 §.

Behörighet att framställa yrkande om skifte å sådant skifteslag, som i 8 § första stycket avses, tillkommer den, som i skifteslaget äger viss andel, ägare av utjord, som icke lyder under hemman, härunder inbegripen.

Ingår i skifteslaget för alltid avsöndrad lägenhet eller under hemman i annat skifteslag lydande utjord eller urfjäll, och hava de till sådan lägenhet, utjord eller urfjäll hörande ägor spridd och för brukning ogynnsam belägenhet, då må ock av ägaren till sådan jord framställas yrkande om laga skifte å det skifteslag; dock tillkomme rätt, som nu sagts, ej ägare av lägenhet, som avsöndrats från helt sådant skifteslag, som i 2 § under 1 omför-

mäles. Bestrides skifte, som begärts av ägare till avsöndrad lägenhet, utjord eller urfjäll, skall, utöver vad i 8 § första stycket stadgas, för bifall till yrkandet fordras, att det sökta skiftet prövas kunna medföra avsevärt bättre ägoanordning för sökanden utan att lända till förfång för övriga delägare inom skifteslaget. Finnes sammanförande av sökandens ägor kunna lämpligen ske genom ägoutbyte, då må ej mot bestridande skifte äga rum.

10 §.

Skifteslag, som delats genom tegskifte eller storskifte eller genom klyvning, varom i 94 § första stycket sista punkten i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866 sägs, må på yrkande av därtill behörig delägare eller, om all skifteslagets mark är i en ägares hand, på yrkande av denne underkastas skifte; dock att, där någon delägare yrkar, att vid den tidigare delningen skall förbli, laga skifte ej må å det skifteslag företagas med mindre det finnes, att skifteslagets ägor genom skiftet kunna erhålla en för deras skötsel lämpligare indelning och därigenom uppbringas till större avkastning och högre värde samt att skiftet för delägarna i allmänhet kommer att medföra fördelar, som väsentligen överväga de av skiftet följande kostnader och olägenheter. Har sökt laga skifte å skifteslag, varom nu är sagt, förklarats icke skola äga rum, må skifteslaget sedan icke underkastas laga skifte annat än under enahanda villkor, som i 11 § stadgas beträffande i sistnämnda paragraf omförmälda skifteslag.

Vad sålunda föreskrivits skall för Gotlands län gälla jämväl beträffande ägor, som undergått laga skifte före den i följd av Konungens den 20 december 1850 meddelade beslut där verkställda indelning i skifteslag, där skiftet omfattat allenast en del av de ägor, som enligt indelningen utgöra ett skifteslag.

11 §.

Skifteslag, som delats genom enskifte, genom skifte, vilket enligt kungörelsen den 20 februari 1821 blivit ansett och fastställt såsom enskifte, genom laga skifte, klyvning eller ägostyckning, varå fastställelse meddelats, eller som innefattar vid avvittring såsom särskilda brukningsdelar inom by, enstaka hemman eller nybygge utlagda ägor, må, där ej i denna lag är annorlunda stadgat, icke underkastas laga skifte med mindre i framställt yrkande därom ena sig minst två jordägare samt dessa inom skifteslaget äga jordbruksfastighet, vars sammanlagda värde enligt senast verkställda fastighetstaxering motsvarar mera än en fjärdedel av summan av taxeringsvärdena å skifteslagets samtliga jordbruksfastigheter och de tillika enligt senast upprättade mantalslängd eller eljest tillgängliga upplysningar till antalet utgöra minst en fjärdedel av ägarna av dylika fastigheter inom skifteslaget samt det vidare finnes, att nytt skifte kommer att medföra sådan verkan, varom i 10 § första stycket sägs. Vid beräkning av antalet röstande delägare skola de, vilka med samäganderätt innehava viss fastighet, tillsammans räknas såsom en

delägare; och må ej heller den, som äger flera fastigheter, tillerkännas mera än en röst.

Ändå att all skifteslagets mark är i en ägares hand, må skifte ej äga rum med mindre skiftet med hänsyn till behovet och möjligheten av förbättrad ägoanordning prövas böra komma till stånd.

12 §.

Behörighet att framställa yrkande om laga skifte å skifteslag, som i 10 eller 11 § avses, tillkommer den, som inom skifteslaget äger jordbruksfastighet, ägare av för alltid avsöndrad lägenhet eller av utjord eller urfjäll, som lyder under hemman i annat skifteslag, dock allenast för det fall, att lägenhetens, utjordens eller urfjällens ägor hava spridd och för brukning ogynnsam belägenhet.

13 §.

Skifteslag, som i 2 § under 3 avses, må underkastas laga skifte, där sådant av delägare yrkas samt skifte prövas utan någon delägars förfång medföra fördelar, vilka övertväga olägenheterna av skiftet och de med förrättningen förenade kostnader.

Skifteslag, som utgöres av enligt denna lag till gemensamhetsskog avsatt område, må icke underkastas laga skifte, med mindre alla delägare äro därom ense. Där särskilda skäl, såsom ändrade förhållanden med avseende å möjligheterna för områdets utnyttjande, därtill föranleda, må dock Konungen efter framställning av delägare medgiva, att den omständigheten, att området avsatts till gemensamhetsskog, icke skall utgöra hinder mot områdets skiftande, där sådan åtgärd eljest prövas böra äga rum.

14 §.

Utgöres skifteslag av fastighet, vilken med hänsyn till läge och beskaffenhet i övrigt företrädesvis ägnar sig till byggnadsplats eller vars värde till huvudsaklig del består i strömfall, fiske eller annan dylik förmån eller i byggnader eller andra anläggningar, må, ändå att hinder för skifte därå eljest enligt denna lag icke möter, sådant skifte icke mot delägars bestridande äga rum, med mindre det finnes uppenbart, att skiftet icke lärer honom till förfång.

15 §.

Då vid skifte å sådant skifteslag, som i 10 eller 11 § avses, fråga uppstår om delning av vid tidigare lantmåteriförrättning utlagd oskiftad lott, lände vad i 8 § första stycket samt i 14 § stadgas därvid i tillämpliga delar till efterrättelse.

16 §.

Laga skifte å sådant skifteslag, varom i 7 § sägs, må äga rum, där skiftet provas komma att medföra sådan verkan, som i 10 § första stycket sägs, samt det avsedda ändamålet finnes icke kunna uppnås medelst ägoutbyte.

Behörighet att framställa yrkande om skifte, varom nu är sagt, tillkommer envar, som äger jord inom de torrlagda ägora.

17 §.

Samma rätt att framställa och biträda yrkande om laga skifte eller att påfordra äldre delnings bestånd, som enligt denna lag tillkommer ägare av jord inom skifteslag, skall ock tillkomma ägare av avgärda hemman eller lägenhet med avseende å mark, vilken han äger nyttja samfällt med jord-ägare i bolby, innehavare av fastighet under fideikommissrätt samt innehavare under ständig besittningsrätt av kronan eller allmän inrättning tillhörande hemman eller lägenhet.

Dylik rätt tillkomme ock boställshavare samt arrendator av publikt hemman eller lägenhet, som icke innehaves såsom boställe eller under ständig besittningsrätt; dock att, där fråga är om framställande eller biträdande av yrkande om laga skifte, vad nu är sagt skall gälla allenast i den mån vederbörande visar sig hava erhållit tillstånd därtill av den myndighet, under vars allmänna vård och inseende fastigheten hör.

18 §.

Kan vid laga skifte av sådant skifteslag, som i 2 § under 3 avses, skifteslagets mark icke lämpligen fördelas mellan alla delägarna, må det skiftas mellan några av dem eller i sin helhet tilldelas en delägare mot vederlag, som tillägges de övriga delägarna genom jämkning av de ägolotter, för vilka skifteslaget utgör samfällighet.

Finnes kostnaden för sådan jämkning ej stå i skäligt förhållande till den betydelse, det må hava för dessa delägare att undfå vederlag i jord, eller skulle genom jämkning ägoanordningen mellan nyssnämnda ägolotter bliva mindre lämplig då må, i den mån vederlaget icke överstiger två procent av det uppskattade ägobelopp, som jämlikt äldre delning tillagts delägare, ersättning i penningar i stället för jord tillerkännas denne, där det kan ske utan någon delägares förfång.

19 §.

Har mark utbrutits ur skifteslag annorledes än genom uppdelning enligt 4 § eller genom något av de i 11 § omförmälda slag av delning, skall klyvning eller laga skifte, som sedermera övergått sådan mark, icke föranleda, att fråga om laga skifte å hela skifteslaget annorlunda bedömes än som skulle skett, i händelse delningen av den utbrutna marken icke ägt rum.

20 §.

Har, då laga skifte övergår skifteslag, delägare tidigare genom tegskifte eller storskifte eller genom sådan delning, som i 11 § omförmäles, eller genom klyvning enligt 94 § första stycket sista punkten i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866 eller genom avsöndring eller därmed jämförlig åtgärd eller genom avstyckning erhållit alla sina ägor i så lämplig anordning att genom nytt skifte mot kostnaden därför svarande nytta icke kan beredas honom, vare han ej skyldig ingå i skifte annat än i den mån sådant erfordras för att övriga delägare skola erhålla så lämplig och redig ägoanordning, som belägenheten medgiver. Var den äldre delningen tegskifte, skall dock vad nu är sagt gälla allenast i händelse innehavet enligt tegskiftet skall utgöra delningsgrund.

Utjordar, urfjällar, ströängar och andra därmed jämförliga ägor, som tillhöra fastighet i annat skifteslag än det, inom vars område de ligga, skola, då skifte övergår sistnämnda skifteslag, intagas i delningen allenast i den mån sådant erfordras för vinnande av lämplig ägoanordning och detta syfte ej kan vinnas genom ägoutbyte.

21 §.

Där vid laga skifte i skifteslaget ingår eller skifteslaget utgöres av fastighet, å vars område ägare av fastighet, som ej ingår i skifteslaget, är för all framtid berättigad till skogsfång eller mulbete, skall servitutet utbrytas efter de i denna lag angivna grunder, där sådant yrkas av ägaren till någondera fastigheten samt det kan ske utan någons förfång.

Är fortvaron av sådant servitut begränsad till viss tid eller beroende av visst vilkor, må under enahanda förutsättningar område avsättas, å vilket den berättigade äger att med markägarens uteslutande utöva ifrågavarande rättighet.

Vid laga skifte må servitut, bestående i rättighet att fiska eller att taga torv, sten, sand, grus, lera eller dylikt, utbrytas eller område för dess utövande avsättas, där ägare av fastighet, varå servitutet vilar, yrkar det och det kan ske utan förfång för den eller de berättigade.

Har servitut varit gällande av ålder eller har det tillkommit i sammanhang med laga delning eller genom avtal i samband med tillkomsten av den fastighet, till vars förmån det gäller, skall vederlaget tilläggas denna fastighet såsom del av fastigheten. Har servitutet eljest tillkommit genom avtal, skall vederlaget utläggas såsom avstyckad ägovidd från den fastighet, varifrån vederlaget utbrutits.

Vad i denna paragraf är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om servitut, som besvärar fastighet till förmån för annan fastighet i samma skifteslag.

22 §.

Är laga skifte sökt och upplyses, att enligt domstols förordnande de ägor. ansökningen avser, skola utbjudas till försäljning för delägarnas samfällda räkning, skall med skiftet anstå, till dess det visat sig, huruvida försäljning kommer till stånd.

23 §.

I de orter av riket, där efter vad därom är eller varder förordnat avvitrering skall ske, må laga skifte icke äga rum, förrän skifteslagets ägor blivit utbrutna genom fastställd avvitrering.

24 §.

Laga skifte må ej äga rum å jord, som ingår i tomtindelning.

2 KAP.**Om förrättningsmän vid laga skifte.****1 §.**

Laga skifte förrättas efter därtill erhållet förordnande av lantmätare med biträde av två gode män.

Där vid laga skifte av större omfattning lantmäteristyrelsen för påskynande av förrättningen finner skäligt sådant medgiva, må antalet biträdande gode män ökas utöver två; dock att i detta fall ej flera än två gode män må samtidigt biträda vid handläggningen av en och samma fråga.

Gode män skola ovillkorligen närvara vid handläggningen av de frågor, som enligt 3 kap. förekomma till behandling vid skiftes början, ävensom under skiftes fortgång vid handläggningen av följande frågor: bestämmande av skifteslagets omfång och tillstånd till skifte, bestämmande av gränserna kring skifteslagets ägor, ägornas gradering samt bestämmande av jämförelsetal, åsättande av värde i penningar och uppskattning, varom i 11 kap. 2 § andra stycket och 3 § sägs.

Vid handläggningen av övriga under skiftes fortgång förekommande frågor skola gode män närvara, om och i den mån i yrkande därom enar sig minst en fjärdedel av antalet tillstädesvarande delägare eller ock lantmätaren finner biträde av gode män erforderligt. Bestämmas på sätt nu sagts, att gode män skola biträda vid förrättningen i dess helhet eller vid viss åtgärd, där biträde icke enligt tredje stycket ovillkorligen erfordras, skall sådant ej verka rubbning av vad därförinnan under förrättningen lagligen beslutats eller verkställt.

Biträde av gode män må icke i något fall påfordras vid handläggningen av förrättningsgöromål, som enligt därom meddelade närmare bestämmelser äro av uteslutande teknisk art.

Vid förrättning eller åtgärd, som jämlikt denna paragraf verkställas av lantmätare utan biträde av gode män, gälle i tillämpliga delar om lantmätaren vad i denna lag är stadgat om förrättningsmän.

2 §.

Uppkommer vid laga skifte fråga, för vars avgörande fordras särskild fackkunskap, äge lantmätaren anlita biträde av sakkunnig person.

Lantmätares beslut om tillkallande av sakkunnigt biträde meddelas å sammanträde. Är delägare missnöjd med beslutet, anmäl det genast till lantmätaren, som har att med insändande av protokollet i ärendet underställa frågan lantmäteristyrelsens prövning. Över styrelsens beslut må klagan icke föras. Om ersättning till sakkunnigt biträde, varom nu är sagt, besluta förrättningsmännen.

3 §.

Förordnande för lantmätare att förrätta laga skifte meddelas av vederbörande överlantmätare. Ansökning om dylikt förordnande göres skriftligen och bör åtföljas av uppgift om dels de ägor, vilkas delning är i fråga, samt deras ägare, dels ägare till mark, vilken gränsar till nämnda ägor, dels innehavare av servitut, vilkas rätt må vara beroende av förrättningen, dels ock omförmälda jordägares och servitutsinnehavares postadresser.

Där fråga är om skifte av ägor inom två eller flera län, göres ansökningen hos överlantmätaren i ett av länen och meddelas förordnandet av den överlantmätare, hos vilken ansökningen sålunda göres.

4 §.

Vet lantmätare, som erhållit förordnande att förrätta laga skifte, att emot honom finnes sådant jäv, som omförmäles i 9 §, eller är han av andra tjänstegöromål förhindrad att företaga skiftet inom skälig tid, anmäl sådant genast hos överlantmätaren.

5 §.

Lantmätare, som har att förrätta laga skifte, skall företaga förrättningen så skyndsamt som möjligt, sedan tjänlig årstid infallit.

6 §.

För varje kommun skall finnas ett efter behovet avpassat antal gode män, minst två och, där ej Konungens befallningshavande lämnat tillstånd till högre antal, högst sex. Den, som utses till god man, skall vara i lanthushållning kunnig, boende inom kommunen och valbar till nämndeman samt må ej hava uppnått sextio års ålder. God man utses för sex år. Valet förrättas å kommunalstämma av de i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigade, som äga eller innehava jordbruksfastighet; och tillkomme varje i valet deltagande en röst.

7 §.

Det åligger distriktslantmätare att föra förteckning över gode män inom distriktet samt att, då tid, för vilken god man utsetts, går till ända eller god man eljest avgår eller behov av ökat antal gode män yppar sig, för anordnande av val göra anmälan hos kommunalstämmans ordförande. Om utgång av val av gode män samt om bostad och postadress för var och en av dem underrättat kommunalstämmans ordförande distriktslantmätaren ävensom Konungens befallningshavande i länet, som har att ofördröjligen införa meddelande därom i länskungörelserna. Det åligger därjämte befallningshavanden att årligen i samma kungörelser låta intaga fullständig förteckning å gode män för vart lantmäteridistrikt i länet.

8 §.

Innan god man inträder i tjänstgöring, skall han inför Konungens befallningshavande eller domstol avlägga denna ed: Jag N. N. lovar och svär vid Gud och hans heliga evangelium, att jag efter mitt bästa förstånd och samvete skall fullgöra den mig såsom god man uppdragna befattning och aldrig därvid uppsåtligen göra orätt, för vad orsak eller under vad sken det vara må; så sant mig Gud hjälpe till liv och själ.

9 §.

Mot lantmätare och god man gälle dessa jäv: om han själv är delägar, eller om han är med delägar i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare, eller om han eller någon, som är med honom sålunda skyld eller besvägrad, eljest äger del i saken eller kan vänta synnerlig nytta eller skada av förrättningen, eller om han såsom ledamot i ägodelningsrätt deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken, eller om han varit fullmäktig i saken, eller om han är i någon delägarers tjänst, eller om han är delägarers vederdeloman eller uppenbare ovän. Söker någon, sedan förrättning begärts, sak med lantmätare eller god man eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, det skall ej räknas för jäv.

Vad ovan stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande av lantmätare såsom sakkunnigt biträde anlitad person.

10 §.

Vid ägors mätning och andra göromål, som vid laga skifte verkställas ute å marken, åligge delägarna att tillhandahålla nödig hantlangning. Visas tredska därutinnan, må lantmätaren antingen för lega anskaffa arbetsbiträde eller därom anlita kronobetjäningen i orten, och svare den tredskande för alla därav föranledda kostnader. Betalning för arbetsbiträde så ock ersättning för övriga kostnader, varom nu är sagt, skall av vederbörande utmätningsman

hos den tredskande genast uttagas. För den, som allenast i egenskap av granne har del i förrättningen, skall vad nu är sagt äga giltighet endast såvitt angår fråga om gränsbestämning och ägoutbyte, varav hans fastighet beröres.

11 §.

Förrättningsmän, sakkunniga och hantlangningsmanskap må icke hindras att övergå ägor eller anbringa märken eller signaler, i vad det finnes erforderligt för förrättningen. Därvid skall tillses, att skada å växande gröda såvitt möjligt undvikes samt att skog icke onödigt nedhugges.

Ej må i trädgård, annan därmed jämförlig plantering eller park utan ägarens medgivande träd skadas eller fällas.

3 KAP.

Om laga skiftes kungörande och fortgång.

1 §.

Innan laga skifte företages, skall lantmätaren om tid och ställe för första sammanträdet utfärda kungörelse, som skall minst fjorton dagar därförut uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där skifteslaget är beläget, samt, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar.

Härjämte åligger lantmätaren att minst fjorton dagar före sammanträdet för befordran med posten avlämna tjänsteskrivelser med kallelse till sammanträdet till envar, som enligt senaste mantalslängd eller eljest tillgängliga uppgifter är delägare i skifteslaget, ävensom till de i ansökningen om skiftet uppgivna eller för lantmätaren eljest kända innehavare av servitut, vilkas rätt må vara beroende av förrättningen; dock att, där delägarna äro flera än tio, kallelse må, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, genom rekommenderad tjänsteskrivelse tillställas en av dem att vara för dem alla tillgänglig. Delgives kallelse på sätt sist omförmäls, skall underrättelse därom med uppgift tillika om vilken delägare kallelsen tillställts intagas i kungörelse, varom i första stycket sägs. Är delägare bosatt utom kommun, där skifteslaget eller del därav ligger, skall han kallas genom särskild tjänsteskrivelse.

Är någon delägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt vid skiftet, och är icke någon förordnad eller eljest vederligen behörig att för honom tala och svara, åligger lantmätaren att för förordnande av god man för den delägare göra sådan anmälan, som avses i 11 kap. 4 § av lagen om förmynderskap.

Kungörelse och kallelse, varom nu sagts, skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga åtkomsthandlingar, handlingar rörande servitut samt kartor och lantmåterihandlingar angående jord, hörande till skifteslaget.

2 §.

Finner lantmätaren laga skifte angå fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, skall han i god tid insända underrättelse om skiftet till Konungens befallningshavande i det län, där fastigheten är belägen; och åligger det befallningshavanden att förordna allmänt ombud eller, där sådant förordnande bör meddelas av annan myndighet, ofördröjligen överlämna underrättelsen till denna myndighet.

Vederbörande myndighet meddele lantmätaren underrättelse om förordnandet, och åligger det lantmätaren att, därest underrättelsen om skiftet icke innehållit uppgift om tid och ställe för första sammanträdet, därom genom tjänsteskrivelse underrätta ombudet snarast möjligt och, där så ske kan, minst fjorton dagar före sammanträdet. Skall laga skifte äga rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, har lantmätaren att minst fjorton dagar förut underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe för första sammanträdet.

3 §.

Till de gode män, som skola biträda vid förrättningen, utfärde lantmätaren kallelsebrev sist fjorton dagar före sammanträdet; och böra helst de kallas, som bo närmast förrättningsstället inom eller utom lantmåteridistriktet. Är god man hindrad genom jäv eller laga förfall, sände han ofördröjligen kallelsebrevet till närmast boende god man, och har denne att i stället infinna sig. Erinran om den god man åliggande skyldighet att i fall, varom nu är sagt, sända kallelsebrevet vidare, bör i nämnda brev intagas.

4 §.

Kommer ej lantmätaren tillstädes å den för sammanträde utsatta tid och infinner han sig ej heller inom tre timmar därefter, då må de, som tillstädeskommit, åtskiljas. Får lantmätaren laga förfall, underrätte han så fort ske kan alla vederbörande därom.

Har lantmätaren ej, medan de tillstädeskomna voro samlade, låtit tillkännagiva tid för nytt sammanträde, skall han i fråga om det nya sammanträdet utlysande antingen förfara på sätt i 1 § är för där avsedda fall stadgat eller ock i god tid genom tjänsteskrivelser kalla samtliga delägare och innehavare av servitut till sammanträdet; och skall han tillika i god tid dels till gode män och allmänna ombud avlåta kallelse genom tjänsteskrivelser dels ock i fall, varom i 2 § andra stycket sägs, lämna underrättelse till byggnadsnämnden om tid och ställe för sammanträdet.

Utebliver god man från sammanträde eller eljest under förrättningen, låte lantmätaren i stället kalla annan god man av de närmast boende.

Utebliver sakägare från lagligen kungjord förrättning, vare det ej hinder för förrättningens företagande; dock att, om sökanden, utan att hava anmält

laga förfall, utebliver från första sammanträdet och icke någon sakägare påyrkar förrättningens företagande, ansökningen om skiftet anses återkallad och ersätte sökanden alla i ärendet uppkomna kostnader.

5 §.

God man, som utan laga förfall utebliver från förrättning, ersätte all skada och olägenhet, som därav uppstår.

6 §.

Lantmätaren skall föra protokoll över allt, som förekommer vid varje sammanträde under förrättningen. I protokollet skola noga upptagas framställda yrkanden och anförda skäl samt grunderna för förrättningsmännens beslut. Protokollet skall avfattas i sammanhängande paragrafföljd för hela förrättningen och inom åtta dagar efter sammanträdet å förut tillkännagiven tid och plats uppläsas. Protokollet skall förses med förrättningsmännens underskrift samt jämväl undertecknas av de delägare, som närvarit vid sammanträdet; dock att, där närvarande delägarna äro flera än tio eller de eljest därom besluta, protokollet skall å deras vägnar undertecknas av två personer, vilka delägarna därtill utsett. Den är utsedd, som erhållit de flesta avgivna rösterna; emellan lika röstetal skilje lotten. Vägrar delägare sin underskrift, eller förekommer anmärkning mot protokollet, skall anteckning därom ävensom om beslut, som i anledning av framställd anmärkning meddelas, i protokollet verkställas.

Träffas förening, där sådant enligt denna lag är medgivet, skall den upprättas skriftligen, undertecknas av delägarna och bestyrkas av gode männen eller, där sådana ej biträda, av lantmätaren samt i huvudskrift biläggas protokollet. Har förening biträts av boställshavare, arrendator, som i 1 kap. 17 § andra stycket avses, eller sådant ombud, som omförmäles i 2 § i detta kapitel, vare den ej gällande med mindre den godkännes av den myndighet, under vars allmänna vård och inseende den ifrågavarande fastigheten står; och överlämne lantmätaren ofördröjligen sådan förening för vederbörlig åtgärd till Konungens befallningshavande i det län, där fastigheten är belägen.

7 §.

Vid första sammanträdet under förrättningen uppläse lantmätaren sitt förordnande samt efterhöre, om de biträdande gode männen avlagt föreskriven ed och om jäv är att anföras mot någon av förrättningsmännen.

8 §.

Menar delägare, att förrättningsman eller av lantmätaren såsom biträde tillkallad sakkunnig är jävig, anmäle jävet å första sammanträdesdag, då denne tjänstgör. Ej må fråga om jäv väckas senare, där ej delägaren varit av laga förfall hindrad att inställa sig å nämnda dag eller den omständighet,

varå jävet grundas, först efteråt tillkommit eller blivit honom kunnig. I dessa fall skall jävet för att vinna beaktande framställas å den sammanträdesdag, som först inträffar efter det förfallet upphörde eller anledningen till jävet uppkom eller blev känd.

9 §.

Över framställd jävsanmärkning meddele förrättningsmännen så fort ske kan beslut.

Ogillas framställt jäv, fortfarande den, mot vilken jävet blivit gjort, med sin befattning intill dess annorlunda förordnas.

Finnes jäv mot lantmätaren lagligen grundat, skall förrättningen genast avbrytas, och tillkännagive lantmätaren ofördröjligen förhållandet hos överlantmätaren. Är god man befunnen jävig, kalle lantmätaren annan god man.

Vid beslut, varigenom jävsanmärkning gillas, skall förbliva. Sådant beslut må ej verka rubbning eller upphävande av åtgärd eller beslut, som tillkommit innan invändningen gjordes.

10 §.

Sedan frågan om jäv blivit behandlad, skall, där ej enligt 9 § förrättningen genast skall avbrytas, undersökning ske, huruvida mot skiftet möter hinder av sådan beskaffenhet, varom i 1 kap. 8 § sista stycket sägs, samt huruvida den eller de, som framställt yrkande om skiftet, äga behörighet därtill. Finnes hinder mot skiftet i något av berörda avseenden föreligga, meddele förrättningsmännen beslut att förrättningen icke kan äga rum, och skall sökanden ersätta alla i ärendet uppkomna kostnader; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning, där hinder mot skiftet funnits möta därutinnan, att yrkandet om skifte framställts av någon, som därtill icke varit behörig, men berörda yrkande genast biträdes av någon, vilken dylik behörighet tillkommer.

Där ej, enligt vad ovan sägs, beslut meddelats, att förrättningen icke kan äga rum, har lantmätaren att med ledning av företedda handlingar, utdrag av jordregister och mantalslängd samt eljest tillgängliga upplysningar utreda och i protokollet anteckna, vilka äro delägare i det område, vars skiftande sättes i fråga, och den andel envar av dem innehar, ävensom att i protokollet anmärka envar delägares tillgängliga åtkomsthandlingar till beskaffenhet och utgivningsdag.

11 §.

Laga skifte skall anses hava blivit börjat, då första sammanträdet kommit till stånd.

Sedan laga skifte blivit börjat, skall lantmätaren, där icke laga hinder möter, utan uppskov fortsätta förrättningen och bringa den till slut. Uppskjutes påbörjat skifte i följd av sådant hinder, skall skiftet åter företagas

så snart det kan ske, sedan det hinder, som vållat uppskovet, upphört. Kan ej dag för skiftets vidare handläggning tillkännagivas för delägarna innan sammanträde upplöses, och träffas ej vid sammanträdet överenskommelse beträffande tillkännagivandet av tid och ställe för skiftets fortsättande, skall vad i 4 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning; dock att beträffande sammanträde, som i 7 eller 8 kap. avses, gäller vad därom i nämnda kapitel stadgas.

Har fråga underställts ägodelningsrättens prövning, eller hava förrättningsmännen meddelat beslut i fråga, beträffande vilken särskild klagan jämlikt 21 kap. 19 § må föras, skall skiftet i de delar, som äro beroende av sådan frågas slutliga utgång, vila, såframt ej samtliga närvarande delägare påyrka skiftets fortsättande eller ägodelningsrätten jämlikt 21 kap. 33 § annorlunda förordnar.

12 §.

Twist om äganderätt eller ständig besittningsrätt till jord må ej, såvida icke tvistens avgörande är av betydelse för skiftets behöriga verkställande, föranleda uppehåll i skiftet, utan äge den, som innehar jorden, därför föra talan.

Yppas sådan twist efter skiftets början, och är dess avgörande av betydelse för skiftets behöriga verkställande, skall den underställas ägodelningsrättens prövning.

Lag samma vare, där twist yppas allenast därom, av vilken viss äga innehas.

Där så provas erforderligt, förordne på därom gjord anmälan rätten eller domaren i orten god man att, intill dess tvisten blivit avgjord, under skiftet föra talan för den jord, varom är fråga.

13 §.

Har under laga skiftes fortgång jord övergått till annan ägare eller innehavare, må denne ej rubba eller klandra vad förre ägaren eller innehavaren medgivit eller godkänt.

14 §.

Under laga skiftes fortgång skola upptagas följande frågor:

bestämmande av skifteslagets omfång (4 kap.),

tillstånd till skifte (4 kap.),

nyttjandet under skiftet av skog, torvmosse med mera (5 kap.),

ägokartas upprättande (6 kap.),

bestämmande av gränserna kring skifteslaget (7 kap.),

ägoutbyte (8 kap.),

utbrytande av servitut (1 kap.),

delningsgrund (9 kap.),

undantag av mark från skifte och bildande av servitut vid skifte (10 kap.), ägornas gradering och därmed sammanhörande uppskattningsfrågor (11 kap.), hävdeförteckning (12 kap.), skiftesläggning och utflyttning (13 kap.), ersättningar mellan skiftesdelägarna (14 kap.), ägolotternas tillträde (15 kap.).

Föredragas frågorna i annan än nu angiven ordning, där sådant lagligen kan ske, skall lantmätaren om anledningen härtill göra anteckning i protokollet.

Frågor, som under skiftet skola underställas ägodelningsrättens prövning, eller beträffande vilka särskild klagan jämlikt 21 kap. 19 § må föras, böra i den mån ske kan företagas till avgörande sålunda att de samtidigt må kunna bliva föremål för ägodelningsrättens behandling.

15 §.

Delägarna må, om flertalet å sammanträde närvarande därom enar sig, utse en eller flera sysslomän för befordrande av meddelanden mellan lantmätaren och delägarna, för anskaffande av hantlangning, för tillsyn däröver, att vad som är föreskrivet eller blivit bestämt angående nyttjandet under skiftet av jord, skog eller torvmosse noga iakttages, och för beivran av överträdelse därav samt, i den mån delägarna så besluta, för handhavande av de delägarnas angelägenheter i övrigt, som äga samband med skiftet.

Vill syssloman erhålla ersättning, framställa anspråk därpå före skiftets avslutande; och varde ersättningen, där överenskommelse därom ej kan mellan delägarna träffas, bestämd av förrättningsmännen.

4 KAP.

Om bestämmande av skifteslagets omfång samt om tillstånd till skifte.

1 §.

Skifteslagets omfång bestämmes av förrättningsmännen efter utredning i enlighet med därom meddelade närmare föreskrifter rörande äldre delningar och andra förhållanden, som jämlikt de i 1 kap. angivna grunder äro av betydelse för frågan eller eljest därmed äga samband.

2 §.

Huruvida tillstånd till det sökta skiftet må lämnas, avgöres av förrättningsmännen efter utredning angående de omständigheter, vilka enligt de i 1 kap. för varje särskilt fall meddelade bestämmelser äro av beskaffenhet att inverka på frågan.

Är skifteslaget sådant, som i 1 kap. 10 § avses, och framställes ej yrkande, att vid den tidigare delningen skall förbliva, vare utredning, varom i nästföregående stycke förmåles, erforderlig allenast i den mån föreskriften i 15 § av nämnda kapitel därtill föranleder.

3 §.

Skriftlig redogörelse skall upprättas över vad vid utredning, varom i 1 och 2 §§ sägs, förekommit. Denna redogörelse skall biläggas protokollet.

På grund av utredningen skola förrättningsmännen meddela utlåtande, innefattande yttrande om skifteslagets omfång samt besked, huruvida tillstånd till det sökta skiftet lämnas eller icke.

Har fråga uppkommit om tillämpning av 1 kap. 4 §, skall yttrandet om skifteslagets omfång innehålla särskilt yttrande av förrättningsmännen i denna del.

Varder tillstånd till det sökta skiftet lämnat, skall, där skifteslaget är sådant, varom i 1 kap. 8 § sägs, eller där sådant fall är för handen, som i 15 § av nämnda kapitel avses, utlåtandet angiva i vad mån utläggande av två eller flere delägares andelar i gemensam ägolott synes böra äga rum.

Att, där fråga kan uppkomma om att oberoende av delägares beslut avsätta skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark till gemensamhetsskog, utlåtandet bör innefatta yttrande i denna fråga, därom är i 10 kap. 5 § stadgat.

4 §.

Har genom utlåtande, som i 3 § avses, meddelats tillstånd till delning av skifteslag, varom i 1 kap. 7 eller 11 § sägs, eller innefattar utlåtandet bestämelse om avsättande av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark till gemensamhetsskog eller om tillämpning av 1 kap. 4 §, skall utlåtandet underställas ägodelningsrättens prövning; dock att, där i sistnämnda fall allenast avses sammanförande till ett skifteslag av områden, vilka inom ursprungligt skifteslag vid en eller flera lantmäteriförrättningar undantagits för gemensamt ändamål eller eljest lämnats oskiftade, eller av samtliga ägolotter, i vilka skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 1 eller 2 sägs, uppdelats, eller av stamfastighet och avsöndrad lägenhet eller därmed jämförlig fastighet eller avstyckad ägovidd, underställning ej erfordras, där ej sådan åtgärd eljest skall äga rum.

Ändå att ej sådant fall är för handen, att enligt första stycket underställning av utlåtandet skall ske, varde, där någon delägare det yrkar eller förrättningsmännen på skäl, vilka i ty fall skola i protokollet särskilt angivas, finna sådant erforderligt, utlåtandet underställt ägodelningsrättens prövning.

Underställning, varom i nästföregående stycke sägs, må inskränkas att avse, allenast viss fråga, ägodelningsrätten emellertid obetaget att, där den så finner lämpligt, pröva ärendet i hela dess vidd.

Ej må yrkande eller beslut, varom nu är sagt, framställas eller meddelas senare än å det sammanträde, varå utlåtandet avgives, dock att delägare

vilken på grund av laga förfall ej varit vid sammanträdet tillstådes och ej heller kunnat ombud för sig ställa, äger att inom trettio dagar från sammanträdet med anmälan om förfallet hos ägodelningsdomaren skriftligen söka, att ägodelningsrätten måtte upptaga utlåtandet till prövning. Finner ägodelningsrätten laga förfall hava förelegat, då varde med ärendet vidare förfaret på sätt i 21 kap. närmare förmäles.

5 §.

Har, innan utlåtande, varom i 3 § sägs, avgivits, delägare framställt yrkande att hans ägor jämlikt 1 kap. 20 § icke skola ingå i skifte, och kan det yrkande omedelbart prövas, bör yttrande i frågan intagas i utlåtandet. Kan så ej ske, eller framställes eljest sådant yrkande, skall snarast möjligt prövning av yrkandet äga rum och beslut i frågan meddelas. Finnes prövning av yrkandet kunna äga rum först i sammanhang med skiftesläggningen, skola förrättningsmännen därom meddela besked.

6 §.

Bestämmes jämlikt 1 kap. 20 §, att ägor icke skola ingå i skiftet, skola likväl ägornas yttergränser upptagas å kartan samt ägorna redovisas i handlingarna med angivande av areal, ägarens namn och registerbeteckningen å den fastighet, till vilken de höra.

Då enligt 1 kap. 4 § ett skifteslag uppdelas i två eller flera skifteslag eller områden av olika skifteslag sammanföras till ett skifteslag, skall i skifteshandlingarna med angivande av ägarens namn och fastighetens registerbeteckning redovisas fastighet eller del därav, varav bildats särskilt skifteslag eller som sammanförts med annat tidigare befintligt skifteslag eller del av sådant.

7 §.

Innehåller utlåtande, att tillstånd till skifte vägras, skall utlåtandet, för den händelse två eller flera delägare finnas, innefatta yttrande, huruvida de uppkomna kostnaderna å förrättningen, i den mån de icke gäldas av allmänna medel, skola stanna å sökanden till skiftet eller i vad mån de skola fördelas även å andra delägare i skifteslaget.

8 §.

Skall utlåtande ej enligt bestämmelserna i 4 § första stycket underställas ägodelningsrättens prövning och varder det ej heller på grund av delägares yrkande eller förrättningsmännens beslut sådan prövning underställt, skall vid utlåtandet förbliva.

Vad sålunda stadgats skall dock ej utgöra hinder mot att på grund av förändrade äganderättsförhållanden eller andra särskilda omständigheter avvikelse göres från vad utlåtande innehåller om utläggande av delägares andelar i gemensam ägolott; skolande vad nu sagts äga motsvarande tillämpning beträffande av ägodelningsrätten rörande sådan fråga meddelat beslut.

Genom vad i första stycket sägs göres icke inskränkning i den prövning, som enligt denna lag åligger ägodelningsdomaren och ägodelningsrätten vid handläggning av fråga om meddelande av fastställelse å laga skifte.

5 KAP.

Om inskränkning i rätten att nyttja skifteslagets ägor under laga skifte.

1 §.

Efter verkställd gradering av de ägor, som skola skiftas, och intill dess de nya lotterna tillträtts, vare det delägare förbjudet att bortföra matjord eller genom vanhävd försämra jorden.

2 §.

Har i utlåtande, varom i 4 kap. sägs, tillstånd till skifte meddelats, skall i den ordning, varom i 18 kap. stadgas, ofördröjligen bestämmas, huru skog eller torvmosse inom skifteslaget må nyttjas under skiftet.

Skall utlåtande underställas ägodelningsrättens prövning, må, ändå att tillstånd till skiftet vägrats, frågan upptagas till behandling, där i yrkande där-om enar sig minst en fjärdedel av antalet närvarande delägare.

Varder efter underställning av utlåtande, enligt vilket tillstånd till skifte vägrats, genom domstols beslut avgjort, att skifte skall äga rum, och har ej jämlikt nästföregående stycke beslut i frågan redan kommit till stånd, skall bestämmande, varom ovan är sagt, ofördröjligen ske.

Bestämmelser, som meddelas i här avsedd fråga, må icke strida mot vad i lag eller särskild författning finnes föreskrivet angående skogens vård och må ej innefatta medgivande till nyttjande av torvmosse till avsalu annat än i den mån sådant kan ske utan någon delägares förfång. Kommer laga skifte till stånd, upphøre bestämmelserna att gälla, då de nya lotterna tillträtts, där ej vad i 7 § stadgas annat föranleder. Varder på grund av domstols beslut eller eljest avgjort, att skiftet icke skall äga rum, upphøre bestämmelserna omedelbart att gälla.

3 §.

Från det laga skifte blivit börjat och intill dess antingen utlåtande avgivits, varigenom tillstånd till skiftet vägrats, eller ock bestämmelser enligt 2 § meddelats, må avverkning av samfälld skog inom skifteslaget icke ske och må i övrigt skog och torvmosse nyttjas allenast till husbehov.

Varder utlåtande, varigenom tillstånd till skifte vägrats, av domstol upphävt, och hava ej enligt 2 § andra stycket bestämmelser angående nyttjandet av skog och torvmosse kommit till stånd, skall vad i avseende härå ovan i denna paragraf stadgas äga tillämpning från det domstolens beslut meddelades.

4 §.

Sedan vid delning av samfälld skogsmark skogen å viss vid skiftet utlagd ägolott undergått uppskattning för ifrågakommande likvid mellan delägarna, må den ej nyttjas av annan delägare än den, för vilken ägolotten utlagts. Vid skifte av förut i laga ordning eller sämjevis delad skogsmark skall vad efter det skogsuppskattningen ägt rum av delägare avverkas å område, som tillagts annan delägare, vid likviden påföras den delägare, som nyttjat skogen; vill delägare verkställa avverkning, varom nu är sagt, skall han, innan avverkningen företages, därom underrätta den delägare, vilken området tillagts, med angivande tillika av den tid, då avverkningen är avsedd att äga rum.

Har jämlikt 14 kap. 9 § bestämts, att ersättning skall utgå i skogsförnödenheter, må den delägare, som nyttjar skogen till viss vid skiftet utlagd ägolott, ej å ägolotten verkställa avverkning i den utsträckning att möjligheten att ur den å ägolotten befintliga skogstillgång uttaga sådan ersättning äventyras.

Vad i denna paragraf stadgas i fråga om avverkning av skog skall äga motsvarande tillämpning beträffande nyttjande av torvmosse.

5 §.

Överträder delägare vad enligt detta kapitel lagligen beslutas eller eljest skall lända till efterrättelse i fråga om nyttjande av skifteslagets ägor, skall sådant anses såsom missbruk av rätt i samfälld skog och mark.

6 §.

Är all skifteslagets jord i en ägares hand, skall vad i detta kapitel stadgas icke äga tillämpning.

7 §.

Där med bestämmande av ersättning, varom i 14 kap. 6 och 8 §§ förmäles, skall anstå till dess skiftet i övrigt blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt, skall vad i detta kapitel finnes stadgat eller enligt kapitlet lagligen beslutas rörande nyttjande av skifteslagets ägor i tillämpliga delar gälla intill dess förrättning för berörda ändamål blivit fastställd eller, där talan mot beslutet om fastställelse må föras, beslutet vunnit laga kraft eller däremot fördd talan ogillats.

6 KAP.

Om upprättande av ägokarta.

1 §.

Finnes över ägor, som skola skiftas, karta i sådan skala och av sådan beskaffenhet, att det skäligen kan ifrågakomma att använda den vid skiftet,

och yrkar någon delägare, att kartan skall användas, då skall den i delägarnas närvaro jämföras med marken. Befinnes därvid kartan riktig och fullständig, eller äro befintliga fel och brister icke större än att genom deras avhjälpande kartan erhåller för skiftets verkställande erforderlig tillförlitlighet och fullständighet, och varder kostnaden härför samt för kopiering, där sådan tarvas, avsevärt mindre än som erfordras för ny kartas upprättande efter fullständig mätning, då skall kartan efter vidtagande av nödiga rättelser användas vid skiftet. I annan händelse, likasom då karta över ägorna icke finnes, skall fullständig mätning verkställas och ny karta upprättas.

2 §.

Fråga, huruvida fullständig mätning skall företagas och ny karta upprättas, avgöres av lantmätaren. Anser han sådan erforderlig, uppgive för delägarna skälen därtill och anteckne dem fullständigt i protokollet jämte delägarnas yttranden därom; anmärke ock, i vilken skala han finner kartan böra upprättas. Är någon delägare missnöjd med lantmätarens beslut, anmäl det genast till lantmätaren, vilken har att ofördröjligen insända protokollet och, där karta finnes, jämväl denna till lantmäteristyrelsen. Över dess beslut må klagan ej föras.

Missnöjesanmälan föranlede ej inställande av beslutad mätning, där sådan påyrkas av en eller flera delägare. Finner lantmäteristyrelsen fullständig mätning icke erforderlig, eller beslutar styrelsen annan skala, skall kostnaden för vidtagna åtgärder, i den mån de varda onyttiga, gäldas av delägare, som påyrkat mätningen.

3 §.

Om närmare föreskrifter angående ägomätning och kartläggning äge Konungen förordna.

7 KAP.

Om bestämmande av gränserna kring skifteslagets ägor.

1 §.

För bestämmande av rågångarna kring skifteslagets ägor skall sammanträde hållas med rågrannarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 3 kap. 1 och 2 §§ stadgas motsvarande tillämpning. Kungörelse och kallelse, varom nu sagts, skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga kartor och handlingar, som kunna lända till upplysning i rågångsfrågan. Hava kungörelse och kallelse sålunda försiggått, skall förrättning verkställas utan hinder av sakägares utevaro.

2 §.

Är rågång i laga ordning bestämd, undersöke förrättningsmännen dess sträckning på marken under jämförelse med tillgängliga kartor och handlingar. Finnes därvid rågångens rätta sträckning på marken tydligt utmärkt, och förklaras rågången av samtliga närvarande rågrannar ostridig, eller befinnes beträffande rågången framställd anmärkning uppenbarligen sakna fog, varom i sådant fall besked bör av förrättningsmännen meddelas, erfordras ej vidare åtgärd i fråga om samma rågång än att lantmätaren, innan han avslutar förrättningen, behörigen iståndsätter förfallna råmärken samt utsätter nya sådana märken, där det finnes nödigt.

Angående sådan undersökning, varom nu sagts, skall lantmätaren i protokollet fullständigt anteckna vad i ärendet åtgjorts och därvid särskilt angiva grunderna för att rågång ansetts i laga ordning bestämd, vilka råmärken iakttagits samt deras läge och beskaffenhet, huruvida rågrannarna godkänt de iakttagna råmärkena, samt vilka råmärken iståndsatts eller utsatts.

Finnes ej tillförlitlig karta över rågång, skall sådan upprättas.

3 §.

Finnes vid sådan undersökning, varom i 2 § sägs, att rågången på marken icke hävdas i överensstämmelse med tillgängliga kartor och handlingar, eller råder osäkerhet angående rågångens rätta sträckning, då skall lantmätaren avfatta å karta och i protokollet beskriva skiljaktighet, som förefinnes mellan rågången på marken och dess sträckning enligt tillgängliga kartor och handlingar, befintlig otydlighet i fråga om rågången samt alla godkända och stridiga råmärken och deras läge och beskaffenhet ävensom i protokollet anteckna vad angående de stridiga råmärkena blivit anförts. Sedan detta skett, söke förrättningsmännen åvägabringa förening mellan närvarande rågrannar angående rågångens sträckning i överensstämmelse med någon av de sålunda upptagna och beskrivna linjerna eller med en linje med huvudsaklig sträckning mellan dessa. Innan förening undertecknas, utstake lantmätaren, där så erfordras, den antagna rågången. Kan ej förening träffas, pröve förrättningsmännen rågångens rätta sträckning och give beslut härom samt utstake i överensstämmelse därmed lantmätaren rågången, där så erfordras. Lantmätaren utmärke tillika å karta rågången sådan den genom förening eller beslut blivit bestämd.

4 §.

Finnes ej i laga ordning bestämd rågång, undersöke förrättningsmännen med ledning av märken, som av ålder ansetts utvisa gränsen, och den utredning, som i övrigt kan åvägabringas, huru rågången sträcker sig. Är rågångens sträckning mellan samtliga närvarande rågrannar ostridig, upprättte lantmätaren karta över rågången och anteckne i protokollet alla iakttagna märken samt deras läge och beskaffenhet; utstake ock lantmätaren, där så erfordras,

rågängen och låte därefter rågrannarna godkänna rågången genom förening. Lag samma vare, där tvist om rågångens rätta sträckning yppats, men tvisten bilagts. Har tvist, varom nu är sagt, uppkommit, och kan förening ej träffas, vare lag, som i 3 § näst sista punkten sägs, och utmärke lantmätaren å karta rågången, sådan den genom förrättningsmännens beslut bestämts.

5 §.

I fall, varom i 3 och 4 §§ sägs, åligge lantmätaren, där ej förening beträffande rågångens sträckning kommit till stånd, att inom femton dagar från det sammanträde, å vilket beslut i rågångsfrågan meddelats, utgiva eller med posten översända ett exemplar av kartan och protokollet över förrättningen till den av rågrannarna, som av dessa eller, där de ej åsämjas, av lantmätaren utses att mottaga berörda handlingar.

§ 6.

Sedan rågången blivit slutligen bestämd, skall lantmätaren å marken utmärka samma rågång på tydligt och varaktigt sätt.

Om närmare föreskrifter huru råmärken skola vara beskaffade och rågångar utmärkas äge Konungen förordna.

7 §.

Vad nu är stadgat om rågångar gälle i tillämpliga delar jämväl om gränser, som tillkommit vid skifte, klyvning, ägostyckning, avsöndring och avstyckning, ävensom om andra fastighetsgränser.

8 KAP.

Om ägoutbyte.

1 §.

Går rågång eller annan gräns kring område, som skall skiftas, i buker eller brytningar, och kan den genom utbyte av ägor erhålla lämpligare sträckning och bekvämare ägoanordning därigenom vinnas, då skall sådant ägoutbyte utan hinder av att därigenom rubbning sker i lantmåteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande, verkställas i så stor omfattning, som är nödigt och utan förfång för delägare å någondera sidan kan ske.

Hör till fastighet inom skifteslaget äga inom annat skifteslags rågång, eller ligger inom skifteslaget äga hörande till fastighet inom annat skifteslag, eller har delägare i skifteslag andel i äga inom annat skifteslag, vilken undantagits för gemensamt behov, och kan ägoutbyte verkställas till fördel för endera sidan och utan förfång för den andra, skall sådant utbyte ske.

Prövas ägoutbyte böra verkställas för ändamål, varom i 1 kap. 6 § tredje stycket, 9 § andra stycket sista punkten eller 16 § förmäles, må, utan hinder

av att därigenom rubbning sker i lantmåteriförrättning, varom i första stycket sägs, sådant ägoutbyte äga rum, därest det kan ske utan någon delägares förfång.

Ägoutbyte må äga rum jämväl på det sätt att vederlag för äga, som lägges från ett skifteslag till annat, tages från ett tredje skifteslag, samt gottgörelse beredes detta av jord hörande till det skifteslag, till vilket förstnämnda äga lägges.

Ägoutbyte må verkställas utan hinder därav att det innebär överflyttande av en fastighets hela ägovälde.

Fråga om ägoutbyte skall behandlas å sammanträde med delägarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 3 kap. 1 och 2 §§ stadgas motsvarande tillämpning.

2 §.

De ägor, som jämlikt 1 § utbytas mot varandra, skola vara av lika uppskattningsinnehåll enligt gradering, verkställd på sätt i 11 kap. sägs.

Uppgår skillnaden i uppskattningsinnehåll emellan ägor, som finnas lämpligen böra utbytas mot varandra, till högst två procent av uppskattningsinnehållet av fastighet eller för flera ägolotter samfällt område, varifrån ägovidd med det högre uppskattningsinnehållet är avsedd att tagas, må ägorna dock utbytas mot varandra och vederlag för vad å ena sidan brister lämnas i penningar, där det prövas kunna ske utan någon delägares förfång.

I fråga om bestämmande av penningersättning, varom nu är sagt, skall vad i 11 kap. 2 § andra stycket stadgas i tillämplig del gälla.

3 §.

Frångår jord genom ägoutbyte vissa ägolotter i redan skiftat skifteslag, skall den jord, som lämnas i vederlag, fördelas i sammanhang med ägoutbytet. Kan vederlagsjord ej i bekväm ägoanordning tilläggas ägolott, som frånträtt jord vid ägoutbytet, må den läggas till andra ägolotter inom skifteslaget mot vederlag genom jämkning av ägolotterna. Om sådan jämkning skall vad i 1 kap. 18 § andra stycket sägs om ersättning i penningar i där avsedda fall äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Kan vid laga skifte bekvämare ägoanordning vinnas genom utbyte av ägor i andra fall än de, som omförmälas i 1 §, och träffa samtliga delägare å ömse sidor därom förening, eller äro de ägor, vilkas utbytande ifrågasättes, i en ägares hand, då må sådant utbyte på sätt i nämnda paragraf sägs äga rum, där de till utbyte ifrågasatta ägorna hava väsentligen lika uppskattningsinnehåll.

Hör äga, som sådant utbyte avser, till fastighet, som på grund av inteckning eller eljest häftar för fordran eller annan rättighet, må utbytet icke ske

med mindre innehavare av sådan fordran eller rättighet lämnar medgivande därtill eller det är uppenbart, att utbytet icke kan lända honom till skada.

5 §.

Vid ägoutbyte gälle i tillämpliga delar vad som stadgas i 14 och 15 kap. av denna lag.

6 §.

Område, som ingår i tomtindelning, må ej ingå i ägoutbyte enligt denna lag.

7 §.

Uppstår fråga om utbyte av ägor, som höra till skilda socknar eller andra förvaltningsområden, och är någon av ägorna bebyggd, eller innebär ägoutbytet överflyttande av en fastighets hela ägovälde från ett förvaltningsområde till annat sådant område, åligge det lantmätaren att därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande i länet, som har att underställa Konungens prövning, huruvida och under vilka villkor utbytet må äga rum; och vare frågan om ägoutbytet vilande till dess Konungen meddelat beslut i ärendet.

9 KAP.

Om delningsgrund.

1 §.

Oskiftad jord skall, i den mån ej vad nedan i denna paragraf eller 3 § stadgas annat föranleder, vid skifte fördelas efter det andelstal, som tillkommer envar delägare.

Utgöres skifteslaget av två eller flera jordeboksenheter, skall, såvitt angår förhållandet mellan dessa enheter inbördes, vad enligt särskild föreskrift för orten eller sedvänja i orten användes såsom jämförelsegrund för delaktighet i by eller, där sådan jämförelsegrund ej finnes, oförmedlade mantalet utgöra delningsgrund.

Har i fråga om område, som vid lantmäteriförrättning undantagits för delägarnas gemensamma behov eller eljest lämnats oskiftat, vid sådan förrättning viss grund blivit bestämd för delaktighet i området, lände vid skifte av området den grund till efterrättelse.

2 §.

Har jord, som skall skiftas, förut delats genom lantmäteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande, skall, såvitt angår förhållandet mellan de vid den föregående delningen utlagda ägotlotterna, innehavet enligt samma delning utgöra delningsgrund och förty varje sådan lott tilldelas vad enligt

uppskattning svarar mot de ägor, som vid den förra delningen tillagts ägolotten. Var den äldre delningen tegskifte, skall vad nu är sagt gälla allenast i den mån ej sådant stadgande om delningsgrund, som beträffande förhållandet mellan olika jordeboksenheter må vara för viss landsort meddelat, annat föranleder.

Där i skifteslag, som skall delas, viss jord av delägare innehaves på grund av dom eller avsöndring eller såsom odaläga, skall delägaren vid skiftet erhålla vad enligt uppskattning svarar mot nämnda jord.

Lag samma vare, där flera delägare innehava var sina till läge och gränser bestämda ägor inom område, för vilket viss jämförelsegrund till utmärkande av olika innehavares delaktighet däri ej är känd, så ock där ägolott vid skiftet utlägges för delägare, vars jordinnehav är grundat på handling, som med hänsyn till sin avfattning och övriga omständigheter bör så förstås, att ägor inom vissa gränser upplåtits, även om visst hemmantal eller annat skattetal tillika angivits eller åsatts.

Att utläggande av ägolott på grund av handling, varom nyss är sagt, må ske allenast under viss förutsättning, därom är i 13 kap. 12 § sista stycket stadgat.

3 §.

Ingå i skifte ägor, vilka innehavas av delägare på grund av sämjedelning, som kommit till stånd innan denna lag trätt i kraft, då vare, där antingen enligt särskild föreskrift för orten eller sedvänja i orten innehavet utgör delningsgrund eller ock närvarande delägare träffa förening att antaga innehavet till delningsgrund, delägaren berättigad att vid skiftet erhålla vad enligt uppskattning svarar mot de ägor, han innehar, dock under förutsättning att vid tiden för sämjedelningen hinder icke enligt för orten gällande särskilda bestämmelser förelegat för ägornas avskiljande genom ägostyckning eller jordavsöndring.

4 §.

Finnes för lägenhet ej visst andelstal, och skall ej på grund av vad förut i detta kapitel stadgats innehavet utgöra delningsgrund för lägenheten, skola förrättningsmännen bestämma delningsgrund för lägenheten efter vad som prövas motsvara den rätt, lägenheten tillkommer i skifteslagets ägor.

5 §.

Vid delning av sådant skifteslag, som enligt 1 kap. 4 § bildats genom sammanförande av två eller flera skifteslag eller områden av olika skifteslag, gälle innehavet såsom delningsgrund, såvitt angår förhållandet mellan de skifteslag eller områden inbördes, varav bildats det skifteslag, som skall delas.

6 §.

Har, innan denna lag trätt i kraft, delägare av oskifto i kärr, mosse eller annan oländig mark med tillstånd av övriga delägare gjort odling, äge han, ändå att tillgång till sådan mark till fullt belopp efter delningsgrunden ej finnes för övriga delägare, behålla den sålunda uppodlade marken eller, där denna ej kan tilläggas honom utan att oreda i skiftet uppkommer, njuta fullt vederlag i annan jord.

Har någon eljest efter erhållet lov eller utan någon delägares bestridande uppodlat oskiftad mark, gånge den lika med annan oskiftad mark in i skiftet; njute dock innehavaren ersättning för odlingen på sätt i 14 kap. stadgas.

Är odlingen så gammal, att underrättelse saknas om huru den tillkommit, vare det att anse som om odlingen tillkommit med veterligt lov.

7 §.

I vederlag för sådan rättighet till skogsfång, mulbete, fiske, torv- eller grustäkt eller dylikt, som omförmäles i 1 kap. 21 §, skall av den fastighet, som besväras av dylikt servitut, utbrytas eller avsättas så stort område, som med hänsyn till omfattningen av den servitutberättigades och fastighetsägarens rätt att förfoga över den naturtillgång rättigheten avser, efter prövning i varje särskilt fall finnes svara emot den förmån rättigheten innebär.

Där för visst fall särskild grund för beräkningen är bestämd, lände den till efterrättelse.

8 §.

Avgärda by njute vid skifte av mark, däri den med bolbyn äger del, efter delningsgrunden hälften mindre än bolbyn.

10 KAP.

Om undantag av mark från skifte samt om bildande av servitut vid skifte.

1 §.

Utmål till erforderliga vägar och avloppsdiken samt, där så tarvas, tjänliga ställen till hämtning av sten, sand, lera, grus, torv och vatten ävensom för vattning av kreatur skola undantagas av oskifto, i den mån behovet ej lämpligen kan tillgodoses på sätt i 9 § sägs.

Vägar och diken skola framdragas där markens beskaffenhet och lutningsförhållanden göra det lämpligast och om möjligt läggas i gränser mellan ägolotter.

2 §.

Om hinder för lämplig och redig skiftesläggning icke därigenom förorsakas, må ock mark för tillgodoseende av annat för delägarna gemensamt behov än i 1 § sägs samt väg till denna mark undantagas av oskiftet, i den mån behovet ej lämpligen kan tillgodoses på sätt i 9 § omförmäles. Under enahanda villkor må för vissa delägares räkning dylikt undantag göras mot avräkning å dessa delägares ägotter.

3 §.

Finnes inom skifteslaget samfällt strömfall, skall det med nödigt utmål undantagas för gemensam räkning, där det kan ske utan någon delägares förfång. Annat vattentäckt område, som är för delägarna samfällt, må ock avsättas såsom för dem gemensamt, där sådant prövas för delägarna i allmänhet medföra nytta och kunna ske utan förfång för någon av dem.

4 §.

Innehar delägare på grund av laga delning eller enligt sänjedelning, som skett innan denna lag trätt i kraft, strömfall, fiske, torvmosse, stenbrott eller annan sådan särskild lägenhet, som icke utgör fastighet för sig, och kan ej utan olägenhet för skiftet hans ägotter så anordnas, att lägenheten faller inom ägotternas område, vare sådan delägare, där utbyte av lägenheten mot annan äga av likartat slag icke lämpligen kan ske, berättigad att behålla lägenheten ävensom att såsom särskilt undantag mot avräkning å ägotternas erhålla nödigt utmål och väg därtill. Är fråga om annan särskild lägenhet än strömfall, tillkomme dock innehavaren den rätt nu sagts allenast om åtgärd för lägenhetens tillgodogörande av honom vidtagits.

5 §.

Ingår i skifteslaget skogsbärande eller till skogsbörd företrädesvis tjänlig mark, må, efter ty här nedan sägs, vid skiftet bestämmas, att nämnda mark eller viss del därav skall avsättas till gemensamhetsskog för att till delägarnas gemensamma nytta förvaltas i enlighet med vad därom är särskilt stadgat.

1. Är skogsmark samfäll, skola förrättningsmännen tillse, om och i vilken omfattning bildande av gemensamhetsskog därav bör äga rum. Sådan skog må icke bildas, där skifte av skogsmarken prövas för delägarna i allmänhet medföra övervägande nytta samt kunna ske utan någon delägares förfång. Ej heller må mot delägares bestridande gemensamhetsskog bildas, där skogsmarken kan så fördelas, att samtliga ägotter, som däri äga del, erhålla formliga, välbelägna och för skötseln av skogen förmånligt anordnade skiften. I andra fall skall gemensamhetsskog bildas, dock att där så beskaffade skiften, som nyss sagts, prövas kunna anordnas för viss eller

vissa ägolotter, utbrytning av de å dessa ägolotter belöpande andelar icke må vägras, så framt sådan utbrytning finnes kunna ske utan någon delägarres förfång. Vid bildande av gemensamhetsskog skall jämväl iakttagas, att anslag av husbehovsskog utlägges för ägolott, som ej därförutan äger erforderlig tillgång till dylik skog, ävensom att sådana inom skogsmarken befintliga områden, vilka på grund av läge, omfång och beskaffenhet lämpa sig för odling, undantagas såsom inrösningsjord enligt vad i 11 kap. 1 § stadgas.

Vad om samfällld skogsmark nu sagts skall gälla jämväl om oskiftad skogsmark, som undergått sämjedelning efter det denna lag trätt i kraft.

Det utlåtande, som förrättningsmännen jämlikt 4 kap. 3 § hava att avgiva, skall, där bildande av gemensamhetsskog oberoende av delägarres beslut kan komma i fråga, innefatta yttrande därutinnan. Kan erforderlig utredning förebringas först i samband med skiftesläggningen, må dock frågan anstå och särskilt utlåtande däri meddelas. Prövas därvid dylik skog böra bildas, skall utlåtandet, så fort lämpligen ske kan, underställas ägodelningsrättens prövning; i annat fall äge vad i 4 kap. 4 § andra stycket stadgas motsvarande tillämpning.

2. Oavsett huruvida skogsmark är samfällld eller delad, vare det de delägare, vilka önska, att den å deras ägolotter belöpande skogsmarken eller viss del därav skall avsättas till gemensamhetsskog, obetaget att med laga verkan därom träffa förening; dock att, där fråga är om samfällld eller efter denna lags ikraftträdande sämjedelad skogsmark, sådan förening icke må komma till stånd innan det blivit avgjort, att den ifrågavarande skogsmarken icke skall i den ordning, varom under 1 sägs, avsättas till eller ingå i gemensamhetsskog.

6 §.

I gemensamhetsskog skall envar delägare hava andel efter ty han avstått mark till gemensamhetsskogen.

Avsättes för bildande av gemensamhetsskog mark, som är föremål för servitut, skogsavverkningsrätt eller annan nyttjanderätt, och är sådan rättighet upplåten allenast från viss eller vissa av de ägolotter, från vilka mark avståtts till gemensamhetsskogen, då skall, där sådant finnes nödigt, i sammanhang med avsättandet av mark till gemensamhetsskogen bestämmas visst område av skogen, å vilket rättigheten må utövas; och lände rättigheten, så länge den består, till inskränkning i delaktigheten i gemensamhetsskogen för ägare av lott, från vilken rättigheten upplåtits. Sedan rättigheten upphört, äge delägarna verkställa den vidräkning i avseende å skogen, som av omständigheterna påkallas.

7 §.

Vid skifte av vattentäckt område må fisket, där det ej förut delats, undantagas såsom för delägarna gemensamt, där sådant prövas för delägarna i allmänhet medföra övervägande nytta och kunna ske utan någon delägarres förfång.

8 §.

Äga, som på grund av beskaffenhet eller läge icke kan med erforderlig säkerhet uppskattas i jämförelse med skifteslagets övriga ägor, eller vars värde är så lågt, att kostnaderna för dess skiftande finnas icke stå i skäligt förhållande till värdet, må uteslutas från delningen, där det prövas lända till väsentlig fördel för delägarna samt icke hindra lämpligt och redigt skifte.

9 §.

Ä ägolott må till förmån för annan sådan lott läggas besvär eller last, såsom angående väg, vattenställe, vattens ledning eller uppdämning, ledning för överförande av kraft, hämtning av sten, sand eller vatten, torv-, ler-, grus- eller tångtäkt, flottning, landningsplats för båtar, utrymme för torkning av sjöfoder och fiskredskap eller dylikt, dock allenast i den mån servitutet avser ett behov, som måste tillgodoses för att skiftet skall kunna utföras utan delägars förfång och sådant tillgodosende ej med mindre olägenhet kan ske genom undantag av mark på sätt i 1 och 2 §§ sägs, samt servitutet ej heller länder till avsevärt förfång för den fastighet, varå det lägges.

I protokollet över förrättningen samt, i den mån så lämpligen kan ske, jämväl å kartan till förrättningen skall angivas område för servituts utövande.

10 §.

Undantages vid laga skifte utmål för nya vägar för skiftesdelägarnas behov eller för omläggning eller förbättring av redan befintliga vägar, skall tid bestämmas, inom vilken vägarbetet skall vara utfört. I kostnaden för detta arbete skola samtliga skiftesdelägarna deltaga efter ty de vid skiftet ägolott njutit, där ej annorlunda bestämmes. Där delägare det äskar, åligger det förrättningsmännen att efter undersökning å marken upprätta plan och kostnadsförslag för vägbyggnaden samt mellan delägarna fördela kostnaderna för vägarnas byggande.

Ifrågasättes att andra än skiftesdelägare skola deltaga i byggande av väg, varom här är fråga, då skall den väg icke upptagas i planen och kostnadsförslaget. I den kostnad, som vid förrättning enligt lagen om enskilda vägar på landet kan komma att påföras delägare i skifteslaget för byggande av sådan väg, skola samtliga skiftesdelägare taga del efter ty i första stycket sägs.

Där vid skifte utmål för avloppsdike undantages, åligger det förrättningsmännen att företaga avvägning och undersökning för utrönande av lämpligaste sträckningen för sådant dike ävensom, där dikningsföretag ej prövas vara av sådan beskaffenhet, att annan än skiftesdelägare därav beröres, att, om delägare det äskar, upprätta plan och kostnadsförslag för dikningsarbetets utförande.

11 §.

Om undantag från skifte av mark, som upptager fornlämning, är särskilt stadgat.

11 KAP.

Om vad såsom inrösnings- och avrösningsjord räknas och om ägors gradering.

1 §.

Såsom inrösningsjord räknas duglig åker och äng ävensom därtill odlingsbar mark av beskaffenhet, läge och omfång att med hänsyn till dessa och i övrigt föreliggande förhållanden dess odlande anses kunna ske med fördel och ifrågakomma inom överskådlig tid; all annan mark räknas såsom avrösningsjord.

2 §.

Innan lotternas läge bestämmes, skall verkställas gradering av skifteslagets ägor.

Härvid skola förrättningsmännen besiktiga och undersöka marken samt åsätta varje ägostycke visst gradtal, allt efter de särskilda ägostyckenas olika godhet. Gradtalen skola så bestämmas, att genom deras åsättande en bestämd och tillförlitlig grund vinnes, enligt vilken till godheten olika ägor kunna med varandra jämföras och genom en därefter lämpad tillökning i areal för sämre jord gå i utbyte. Vid gradtals åsättande må hänsyn icke tagas till tillfälliga omständigheter utan allenast till ägornas förhandenvarande naturliga beskaffenhet ur jordbrukssynpunkt och den behållna avkastning, som på grund härav med ändamålsenlig skötsel och, vad odlingsmarken angår, efter dess uppodling under vanliga förhållanden kan påräknas. Graderingen skall verkställas för alla ägor i ett sammanhang eller särskilt för inrösnings- och särskilt för avrösningsjorden, allt efter som i varje fall befinnes lämpligast. Där graderingen verkställles särskilt för inrösnings- och särskilt för avrösningsjorden, bör, där så prövas erforderligt, bestämmas ett jämförelsetal, angivande inbördes förhållandet emellan uppskattad enhet av inrösnings- och avrösningsjorden. Tillika bör uppskattad enhet av jorden eller, där inrösnings- och avrösningsjorden graderats var för sig, sådan enhet av såväl inrösnings- som avrösningsjorden åsättas värde i penningar, beräknat enligt den vid gradtalets bestämmande tillämpade grund.

Hava skifteslagets samtliga ägor högre värde i något av de avseenden, varom i 3 § förmåles, än ur jordbrukssynpunkt, skall graderingen ske med hänsyn till sådant värde, och skall, där så skett, i protokollet meddelas upplysning härom.

Vattentäckt område skall graderas efter den nytta, som kan dragas av grunden och vattnet.

Med avseende å mark, som uteslutits från delningen eller förklarats ej skola ingå i skiftet eller undantagits för gemensamt ändamål, vare gradering ej erforderlig i vidare mån än som kräves för skiftets riktiga verkställande.

3 §.

Lämpar sig äga till byggnads- eller upplagsplats, eller kan den nyttjas till torvtäkt, sten- eller malmbrott, grus- eller lertäkt eller annat, som icke har samband med ägans tjänlighet för jordbruk, och är det värde, ägan i sådant avseende har, högre än ägans värde ur den synpunkt, som varit bestämmande vid graderingen, skall det överskjutande värdet särskilt uppskattas i penningar för ändamål, varom i 14 kap. 11 § sägs.

4 §.

Det åligger lantmätaren att under fortgången av de åtgärder, som omförmälas i 1—3 §§, underrätta delägarna om innebörden av de vidtagna åtgärderna.

5 §.

Äro ägor, som skola skiftas, graderade vid förut verkställd lantmäteriförrättning, och yrkar någon delägare, att den gradering skall följas vid skiftet, pröve förrättningsmännen, om samma gradering är av den beskaffenhet att den kan oförändrad eller efter vissa rättelser användas vid förrättningen.

6 §.

Sedan gradering av ägorna blivit verkställd, upprätte lantmätaren ägobeskrivning, omfattande alla å kartan upptagna ägofigurer.

7 §.

Sedan ägobeskrivning upprättats i de delar, som icke bero på arealuträkning, skall lantmätaren å sammanträde med delägarna anmäla beskrivningen och hålla den för dem tillgänglig ävensom rörande innehållet i beskrivningen lämna de upplysningar, som av delägare påkallas.

8 §.

Närmare föreskrifter om vad såsom inrösnings- och avrösningsjord bör räknas, om ägors gradering och uppskattning samt om ägobeskrivning meddelas av lantmäteristyrelsen.

12 KAP.

Om hävdeförteckning.

1 §.

Hävda delägare vissa ägor, skall lantmätaren upprätta hävdeförteckning, i vilken upptagas dels för varje delägare och för var ägolott denne innehar de därunder hävdade ägofigurer dels ock särskilt de ägofigurer, som hävdas av två eller flera delägare gemensamt eller av skifteslaget samfällt.

Kan ej utredas, vilken delägare hävdar viss äga, förfares efter ty i 3 kap. 12 § är stadgat.

I hävdeförteckningen skola angivas jämväl servitut, varom upplysning vunnits, ävensom inom skifteslaget förefintliga, för viss tid eller för livstid avsöndrade lägenheter.

Delägarna skola tillhandahålla lantmätaren tillgängliga handlingar och övriga uppgifter, som erfordras för hävdeförteckningens upprättande.

Lantmätaren skall å sammanträde föredraga hävdeförteckningen för delägarna och föra till protokollet de anmärkningar, som framställas mot förteckningen.

Förteckningen bör av delägarna underskrivas. Vägrar delägare sin underskrift, skall sådant ävensom skälet till vägran, där det uppgivits eller eljest kunnat utrönas, i protokollet anmärkas.

Närmare föreskrifter angående hävdeförteckning meddelas av lantmäteristyrelsen.

13 KAP.

Om skiftesläggning och utflyttning.

1 §.

Till efterrättelse vid skiftesläggningen skall lantmätaren i överensstämmelse med av lantmäteristyrelsen meddelade närmare föreskrifter upprätta en delningslängd, däri upptagas utom de uppgifter, som för särskilda fall erfordras,

uppskattningsinnehållet av skifteslagets samtliga ägor, vilka undergått gradering,

i den mån gradering ägt rum av ägor, som skola undantagas för gemensamt eller enskilt behov, uppskattningsinnehållet av nämnda ägor ävensom sättet för deras avräknande,

den eller de delningsgrunder, som skola tillämpas vid skiftet, och, där olika delningsgrunder skola följas, uppgift å det ägobelopp, som skall fördelas efter envar av dem, samt

för varje ägolott uppgift å det ägobelopp, som efter delningsgrund tillkommer ägolotten.

2 §.

Till varje ägolott skall genom skiftet läggas det ägobelopp, som tillkommer samma ägolott.

Finnes det för lämplig skiftesläggning av synnerlig vikt att till ägolott lägges visst av fastighets- eller andra ägo gränser, vägar, större diken eller varaktiga naturliga skillnader begränsat område, må dock, utan hinder därav att detta område ensamt eller tillsammans med andra till ifrågavarande ägolott vid skiftet lagda ägor icke jämnt svarar mot vad den enligt delningsgrund

har att bekomma, området tilldelas ägolotten, därest avvikelse från det envar ägolott tillkommande ägobelopp, som därigenom uppkommer, icke överstiger två procent av samma belopp och sådan avvikelse icke länder till någon delägarers förfång. Där fråga är om delning av område, som vid lantmäteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest lämnats oskiftat, må för fastighet, som vid skiftet i området erhåller del, avvikelsen utgöra högst två procent av det ägobelopp, som motsvaras av uppskattningsinnehållet av fastighetens andel efter delningsgrund i det skiftade området sammanlagt med det fastigheten vid tidigare laga delning tillagda uppskattade ägobelopp.

Gottgörelse för den minskning i ägovälde, delägare efter vad ovan sägs kan få vidkännas, skall utgå i penningar och beräknas med ledning av värdering, varom i 11 kap. 2 § andra stycket förmäles.

3 §.

Till varje ägolott skall läggas behörig andel enligt delningsgrund av olika ägoslag, så i inrösnings- som avrösningsjorden, med i möjligaste mån jämn fördelning mellan de olika ägolotterna av bättre och sämre mark, förrättningsmännen emellertid obetaget att, där sådant med hänsyn till särskilda förhållanden prövas lämpligt, härutinnan vidtaga skälig jämkning i den mån det kan ske utan någon delägarers förfång. Särskilt skall, såvitt det med hänsyn till vid skiftet tillämpad delningsgrund låter sig göra, vid ägotilldelningen iakttagas, att icke någon ägolott, för vilken ägor tidigare utlagts vid laga delning eller sämjevis, vid skiftet erhåller sådan sammansättning, att den mindre än före skiftet ägnar sig för den art av hushållning, vartill ägolotten användes.

4 §.

Skiftesläggningen skall verkställas så, att varje ägolott erhåller en för ägorernas ändamålsenliga brukande lämplig ägoanordning.

5 §.

Skiftena böra göras formliga samt i övrigt bekväma att bruka och hägna. De böra så anordnas, att gränserna så långt möjligt är utgöras av vägar, större diken och varaktiga naturliga skillnader. I den mån detta ej kan ske, böra gränserna göras i möjligaste mån räta.

Särskilt skall vid delning av skogsmark tillses, att skifte ej utlägges, som genom belägenhet eller form varder olämpligt att skötas för sig.

6 §.

Skiftas vattentäckt område, och är stranden förut skiftad, skall till envar delägare läggas det område, som är beläget vid hans strand, såvitt det kan ske utan någon delägarers förfång.

7 §.

Ägolott skall utläggas i allenast ett skifte, om skifteslagets ägor äro så belägna och av det jämförliga förhållande till varandra, att det kan ske med iakttagande av alla delägares rätt och utan avsevärd olägenhet för någon. I annat fall vare två skiften tillåtna.

Skulle i något fall oundgängligen fordras undantag från vad sålunda stadgats, då må till ägolott läggas tre eller flera skiften, efter vad med hänsyn till ägornas beskaffenhet och belägenhet fordras.

8 §.

Vid skiftesläggningen skall tillses, att varje ägolott kommer att äga rätt till nödiga vägar.

9 §.

Är skifteslag eller del därav föremål för sådant servitut, varom i 1 kap. 21 § sägs, och varder ej servitutet utbrutet, då böra, i den mån så lämpligen kan ske, föreskrifter meddelas om servitutets utövande på sådant sätt, att däri-genom ej föränledes större intrång än av servitutets art och omfattning be-tingas. Jämväl må för vinnande av lämpligt skifte servitut, som vilar å visst område, förflyttas till annat område, som är jämgott för ändamålet och icke avsevärt svårare att begagna.

10 §.

Är område för viss tid eller för livstid avsöndrat från fastighet, som ingår i laga skifte, och kan lämpligt skifte ej vinnas utan att området frångår innehavaren, då skall till denne utläggas annat jämgott område av de ägor, som vid skiftet läggas till stamfastigheten.

Är sådan lägenhet avsöndrad från skifteslaget i dess helhet eller från två eller flera ägolotter, och kan den ej utan men för innehavaren utläggas med viss del å varje ägolott efter dess delaktighet i lägenheten, då skall jämgott område utläggas å en eller flera av ägolotterna med rätt för delägare, som tillsläpper mera mark än på honom belöper, att av övriga delägare antingen genom jämkning i skifte, gällande för samma tid som avsöndringen, åtnjuta vederlag i jord eller, där så icke lämpligen kan ske, bekomma ersättning i penningar. Om beloppet av i penningar utgående ersättning äga vederbörande delägare att träffa förening.

11 §.

Anmäler ägare av två eller flera fastigheter inom skifteslaget, vilka enligt lag må sammanläggas till en fastighet, sin avsikt att göra framställning om dylik sammanläggning, förelägge lantmätaren honom viss tid, inom vilken framställningen skall göras; och må med skiftets fortgång, i vad det är be-roende på sammanläggningen, anstå till dess frågan om sammanläggningen slutligen avgjorts, såvida ej skiftet därav oskäligt uppehålles.

12 §.

För varje särskilt jordregisternummer utlägges en ägolott, i den mån ej nedan annorlunda stadgas.

Innehar delägare på grund av olika fång särskilda i jordregistret icke redovisade andelar av en under visst jordregisternummer upptagen fastighet, utläggas dessa andelar i en ägolott.

Finnas två eller flera delägare i en under ett och samma jordregisternummer upptagen fastighet, utlägges för varje delägares andel en ägolott, utan så är att jämlikt föreskrift eller medgivande, som enligt denna lag lämnats, å vissa delägare belöpande andelar skola utläggas i gemensam ägolott.

Åberopar delägare åtkomsthandling, som, vare sig hemmantal eller annat skattetal däri angivits eller icke, finnes böra så förstås, att genom åtkomsthandlingen upplåtits visst till gränserna bestämt område inom skifteslaget, och begär han att på grund av samma handling erhålla ägolott åt sig utlagd, må det ske, dock allenast under förutsättning att mot områdets avskiljande hinder icke finnes möta i vad i denna lag stadgas angående avstyckning.

13 §.

Skiftas ägor, vilka utgöra samfällighet för vid en och samma laga delningsförrättning utbrutna ägolotter, skall skiftet ske i anslutning till den vid berörda förrättning tillkomna indelning.

Har någon av ägolotterna själv undergått laga delning, skall vad av ägorna belöper å denna ägolott utskiftas mellan de lotter, i vilka ägolotten vid nämnda förrättning uppdelats, där ej antingen delägarna enas om att lämna andelen oskiftad och det provas kunna ske utan någons förfång, eller ock förrättningsmännen på grund av stadgande i 1 kap. finna hinder möta mot delningen.

Vad sålunda i nästföregående stycke stadgats skall äga motsvarande tillämpning jämväl i övriga fall, där samfällda ägor skiftas mellan skifteslag, av vilka något undergått laga delning.

14 §.

Begära delägare i en under ett och samma jordregisternummer upptagen fastighet att erhålla sina ägor i gemensam ägolott, skall det ske.

Är fråga om skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 3 sägs, må jämväl å flera jordregisternummer belöpande andelar på vederbörande delägares begäran utläggas i gemensam ägolott, såvitt lämpligt skifte för övriga delägare därav ej hindras.

15 §.

Innehar delägare i skifteslaget ägor under flera jordregisternummer, vare han berättigad att få de särskilda ägolotterna lagda intill varandra, om lämpligt skifte för övriga delägare därav ej hindras. Är fråga om skifteslag,

varom i 1 kap. 2 § under 3 sägs, skall tillika vad i 14 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

16 §.

Fordras för begränsning av antalet skiften eller för åstadkommande av förmånlig ägoanordning i övrigt att en eller flera delägare utflytta, och provas de fördelar, som av utflyttningen vinnas, med hänsyn till bruksförhållandena inom skifteslaget vara av större betydelse än de med nämnda åtgärd förenade kostnader och olägenheter, då skall utflyttning ske i den utsträckning sådan provas nödig.

17 §.

Vid avgörande av frågan vilka delägare skola utflytta skall tillses å ena sidan att lämpligt skifte så långt sig göra låter befordras och å andra sidan att utflyttningskostnaden icke uppgår till oskäligt belopp.

Prövas med hänsyn till vad sålunda stadgats förhållandena ställa sig lika för flera delägare, och träffa de ej överenskommelse vilken eller vilka av dem skola utflytta, skall frågan härom avgöras genom lottning.

Ej må delägare förpliktas utflytta, där utflyttningen provas för honom medföra hinder i hans näring eller eljest lända honom till förfång.

18 §.

Utflyttande delägars ägolott skall utläggas så, att därå finnas lämplig byggnadsplats och tillgång till gott vatten.

19 §.

Vad om utflyttning nu är sagt gälle såväl flyttning av alla byggnader och andra nyttiga anläggningar å en ägolott som ock i tillämpliga delar flyttning av vissa byggnader och anläggningar eller delar av dem.

20 §.

Med iakttagande av de för skiftesläggningen stadgade grunder hava förrättningsmännen att efter överläggning med delägarna upprätta provisionell plan till skiftet och att utvisa denna såväl å kartan som ock, där det begäres eller eljest anses erforderligt, å marken.

I anledning av de anmärkningar, som därvid må förekomma, eller om skäl eljest föreligger, må skiftesplanen jämkas i de delar, där det erfordras för beredande av rättvist och lämpligt skifte.

I protokollet skall redogörelse lämnas för de förhållanden, som utövat huvudsakligt inflytande vid skiftesplanens utarbetande.

Sedan skiftesplanen utvisats för delägarna samt möjligen beslutade jämkningar företagits, skall planen med tillhörande handlingar av lantmätaren insändas till överlantmätaren. Denne har att så fort ske kan granska skiftes-

planen samt därefter med återställande av handlingarna meddela lantmätaren de erinringar mot skiftesplanen, vartill den verkställda granskningen må hava föranlett. Av gjorda erinringar skola delägarna å sammanträde erhålla del.

21 §.

Kan en enligt skiftesplanen utlagd ägolott med lika bekvämlighet och till lika fördel för lämplig skiftesanordning läggas till flera delägare, och kunna de ej enas om vem lotten skall tilläggas, skall frågan avgöras genom lottnings.

22 §.

Sedan grunderna för skiftets verkställande blivit bestämda, skall lantmätaren uträkna och å kartan utmärka ägolotterna samt upprätta noggrann och fullständig delningsbeskrivning, däri redigt angives, vilka ägor undantagits för gemensamt eller enskilt behov, vilka servitut vila å skifteslaget i dess helhet, vilka ägor tilldelats varje ägolott, i vilka skiften fördelningen skett, i vad mån med ägolott följer delaktighet i mark, som avsatts till gemensamhetsskog eller eljest undantagits från skiftet, samt vilka ägolotten särskilt rörande servitut vid skiftet bestämts eller eljest efter skiftet äro gällande. Har jämlikt bestämmelse i denna lag till ägolott i stället för jord utgått ersättning i penningar, varde det ock i delningsbeskrivningen anmärkt.

Närmare föreskrifter angående delningsbeskrivning meddelas av lantmäteristyrelsen.

23 §.

När skiftesläggningen fullständigt utförts, skall lantmätaren å sammanträde med delägarna å kartan utvisa deras ägolotter och därefter å tid, som tillkännagivits för delägarna, i noggrann överensstämmelse med kartan å marken utmärka gränserna mellan lotterna på sätt särskilt är stadgat.

24 §.

Ingå i skifte ägor, hörande till skilda socknar eller andra förvaltningsområden, och innebär planen för skiftesläggningen överflyttande av äga från ett förvaltningsområde till annat sådant område, skall vad i 8 kap. 7 § är stadgat angående ägoutbyte äga motsvarande tillämpning.

14 KAP.

Om ersättningar mellan skiftesdelägare.

1 §.

Kostnaderna för utflyttning i följd av laga skifte skola utgöras av samtliga skiftesdelägare i förhållande till den nytta, varje delägare vinner av utflyttningen. Där ej särskilda förhållanden annat föranleda, skall nyttan beräknas svara emot det uppskattade ägobelopp, envar vid skiftet bekommit.

2 §.

Till utflyttningskostnad hänföres kostnad för flyttning av byggnader, planteringar och andra nyttiga anläggningar samt för anordnande av brunnar och vattenledningar, där sådana erfordras, ävensom för iordningställande av såväl de gamla som de nya byggnadsplatserna.

3 §.

Förrättningsmännen hava att värdera kostnaden för verkställande av föreskriven utflyttning till belopp, vartill utgifterna för utflyttningen prövas uppgå. Föreligger vederhäftigt anbud att inlösa byggnad till visst pris, och prövas byggnadens avyttrande till sådant pris och uppförande i dess ställe av ny jämgod byggnad medföra mindre kostnad för skifteslaget än byggnadens flyttning, beräknas ersättningen efter kostnaden för uppförande av ny byggnad med avdrag av det bjudna priset. Är byggnad så gammal eller eljest bristfällig, att ombyggnad eller bättrande av brister ändå varit av nöden, varde den beräknade utflyttningskostnaden därefter jämkad.

4 §.

Tillhöra byggnader eller anläggningar gemensamt flera delägare, åt vilka utläggas särskilda ägolotter, och kunna de med eller utan mellangift i penningar lämpligen fördelas mellan dessa delägare, eller finnes, där byggnadsplatsen tilldelats någon av dem, lämpligt, att övriga delägars andelar helt eller delvis inlösas av honom, söke förrättningsmännen åvägabringa överenskommelse mellan delägarna om fördelning eller inlösen av byggnaderna eller anläggningarna. Kunna ej delägarna enas härom, skola förrättningsmännen bestämma i frågan, dock att delägare icke må mot sitt bestridande åläggas lösa flera eller större byggnader eller anläggningar än för bruket av hans ägolott tarvas.

Äro förhållandena sådana att gemensamma byggnader eller anläggningar ej lämpa sig för fördelning eller inlösen, efter vad nu sagts, hänvise förrättningsmännen delägarna att enligt föreskrifterna i lagen om samäganderätt hos domstol begära förordnande, som där avses, i fråga om den gemensamma egendomen.

5 §.

Vid skiftet skall bestämmas, inom vilken tid beslutad utflyttning skall vara slutförd.

Har delägare förpliktats att flytta byggnad, plantering eller annan anläggning, som ej lämpligen kan flyttas inom sådan tid, att flyttningen är fullgjord, då de nya lotterna tillträdas, må han i vissa år bibehållas vid samma byggnad, plantering eller anläggning mot skälig ersättning till den, vars ägolott därav besväras.

Angående beloppet av ersättningen bestämme förrättningsmännen, där delägarna ej enas därom.

6 §.

Har delägare vid laga skifte i inrösningsjorden tilldelats äga, som i fråga om odling och hävd icke befinner sig i det skick, att den omedelbart kan giva en mot dess gradvärde svarande behållen avkastning, vare han berättigad till ersättning för de kostnader, som måste nedläggas för ägans försättande i skick, som svarar mot dess gradvärde. Envar delägare skall härvid påföras kostnaden för iståndsättande av ägor till den omfattning, att dessa ägor tillika med hans förutvarande innehav i fullständigt odlad jord fri från vanhävd motsvara hans andel enligt delningsgrunden i inrösningsjorden.

Frångår delägare äga i odlad jord, som han innehaft utöver vad enligt delningsgrunden i inrösningsjorden tillkommer honom, vare han berättigad till ersättning för ägans odlingsvärde, och skall envar delägare bidra till denna ersättning efter ty i första stycket sägs om ersättning för odling.

Har delägare vid laga skifte tilldelats äga, vari finnes tillfälligt hävdvärde, till vilket jämlikt bestämmelserna i 11 kap. 2 § hänsyn icke tagits vid graderingen, vare tillträdaren skyldig att härför lämna avträdaren ersättning.

I fall, som i första stycket avses, skall ersättning utgå jämväl för minskad avkastning under den tid, som åtgår, till dess jorden försatts i skick, som svarar mot dess gradvärde, och skall sådan ersättning gäldas efter samma grund, som där sägs. Enahanda ersättning må kunna utgå även i det fall, att ägovälde blir sammansatt av ägor, som med hänsyn till föregående användning ej kunna omedelbart läggas i sedvanligt bruk. Dylik ersättning skall, där ej omständigheterna annat föranleda, påföras delägarna efter delningsgrunden i inrösningsjorden.

Innehavare av äga i inrösningsjorden, varå verkställes odling, grundförbättring eller dylikt, som genom skiftet kommer annan till godo, vare berättigad till ersättning därför, i den mån han ej erhåller sådan till följd av ovan i denna paragraf meddelade bestämmelser. Ersättning, som här avses, skall, då fråga är om grundförbättring, påföras delägarna efter delningsgrunden i inrösningsjorden, men eljest gäldas på sätt om odlingsersättning i första stycket sägs.

Närmare föreskrifter angående beräkning av ersättningar, som i denna paragraf avses, meddelas av lantmäteristyrelsen.

7 §.

De ersättningar, som skola utgå enligt 1—6 §§, skola bestämmas i penningar.

8 §.

Mister delägare vid laga skifte ståndsskog, växtlig ungskog eller plantering eller mark, varå företagits skogskulturåtgärder, eller erhåller delägare vid

delning av samfälld mark mindre av växande skog eller av mark, varå gemensamt utförts skogskulturåtgärder, än på hans lott belöper, skall ersättning därför tilläggas honom.

Lag samma vare, där delägare före skiftet hävdade vissa ägor i skogsmark, som avsattes till gemensamhetsskog, och ej varje delägare avträder mark, varå befintlig skog i förhållande till skogsbeståndet i dess helhet i värde motsvarar den andel i gemensamhetsskogen, som jämlikt 10 kap. 6 § första stycket tillkommer honom, eller ock den av olika delägare avträdade mark icke befinner sig i samma kulturtillstånd.

Vad nu sagts gälle i tillämpliga delar även om torvmosse.

9 §.

Ersättning, varom i 8 § sägs, bör efter av förrättningsmännen företagen besiktning och uppskattning bestämmas att utgå i penningar att betalas aningen på en gång eller genom avbetalningar under viss tid, högst tio år, efter vad beslutas därom vid bestämmande av grunderna för ersättningen.

Anses för visst fall ersättningens utgående i penningar medföra avsevärd olägenhet, må dock ersättningen bestämmas att delvis eller i sin helhet utgå i skogsförnödenheter eller, där fråga är om torvmosse, i förnödenheter, som från sådan kunna erhållas, att uttagas inom viss tid, högst tio år, vad skogsförnödenheter angår på det sätt och i den mån avverkningen jämlikt för orten gällande föreskrifter angående skogens vård må äga rum; och skall ersättningen ändå av förrättningsmännen uppskattas i penningar. Kan ersättning, som bestämts att utgå i skogsförnödenheter, enligt gällande föreskrifter icke i sin helhet uttagas inom den bestämda tiden, skall vid denna tids utgång återstoden utgöras i penningar enligt den verkställda uppskattningen.

10 §.

Med bestämmande av ersättningar, om vilka här ovan i 6 och 8 §§ förmäles, må anstå till dess skiftet i övrigt blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt. Om sådant anstånd beslutas, har lantmätaren att, så snart det efter skiftets fastställande kan ske, företaga för ändamålet erforderlig förrättning och till denna utfärda kungörelse och kallelser på sätt i 3 kap. 1 och 2 §§ sägs.

11 §.

Mister delägare äga, som han innehaft enligt laga delning och som undergått särskild uppskattning enligt 11 kap. 3 §, njute han ersättning i penningar enligt nämnda uppskattning.

Lag samma vare, där han innehaft ägan på grund av sämjedelning samt innehavet enligt sämjedelningen skall såvitt honom angår utgöra delningsgrund vid skiftet.

Skall innehavet enligt sänjedelningen icke utgöra delningsgrund, men får delägaren på grund av stadgandet i 10 kap. 4 § eller eljest behålla ägan, är han pliktig att för vad av ägan överstiger den på hans ägolott belöpande andelen gälda ersättning till övriga delägare enligt uppskattning, varom i första stycket sägs.

Vad i första stycket stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där delägare av samfällid äga av nu ifrågakarande beskaffenhet bekommer mindre än på hans ägolott belöper.

12 §.

Har ersättning jämlikt detta kapitel bestämts att utgå för äga hörande till lägenhet, som avsöndrats för viss tid eller livstid, skall särskilt bestämmas i vad mån sådan ersättning skall fördelas mellan lägenhetsinnehavaren och stamfastighetens ägare.

13 §.

Träffa delägare för beräkning av ersättningsbelopp förening därom att vissa tjänstbarheter eller materialier eller dylikt skola värderas till visst pris, eller sluta de förening om att viss ersättning skall utgå med överenskommet belopp i penningar eller om kvittande av ersättningar, lände sådan förening till efterrättelse, därest det finnes uppenbart, att rätt, som tillkommer innehavare av fordran, varför säkerhet åtnjutes på grund av inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken, icke äventyras genom föreningen.

14 §.

Sedan vid skiftet mellan delägarna förekommande utflyttnings-, odlings- och hävdeersättningar, ersättningar för minskad avkastning samt ersättningar enligt 1 kap. 18 § andra stycket, 8 kap. 2 och 3 §§, 13 kap. 2 och 10 §§, 14 kap. 11 § och 16 kap. 6 § blivit bestämda, skall lantmätaren upprätta vidräkning mellan samtliga ägolotter, utvisande vad ägaren av envar av dem har att emottaga och utgiva samt vad, efter verkställd avräkning av det ena mot det andra, för varje ägolott återstår att uppbära eller erlägga.

För vad enligt denna avräkning skall gäldas skall utsättas viss förfallodag eller, om det anses nödigt att betalningsskyldigheten fördelas på längre tid, härefter lämpade förfallodagar.

15 §.

Om beräkning och fördelning av den ersättning, boställshavare i anledning av förrättat skifte kan erhålla eller få vidkännas, är särskilt stadgat.

15 KAP.

Om tillträde av ägolotterna.

1 §.

Delägarna äga i den ordning, varom i 18 kap. stadgas, överenskomma angående tiden för tillträdet av de nya ägolotterna, dock att med tillträdet icke må anstå längre än ett år från det skiftet blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt.

Träffas ej sådan överenskommelse, skall, där klander mot skiftet ej anföres, tillträdet ske, så snart skiftet blivit fastställt. Har klander anförts, bestämme ägodelningsrätten tiden för tillträdet.

2 §.

Finnes å ägolott, då tillträde sker, på åkern växande gröda, äge avträdaren avbärga den, om ej annorlunda åsämjes.

3 §.

Finnes å ägolott annan än tillträdaren tillhörigt upplag av gödsel, virke ved eller dylikt, som icke ingått i likvid mellan delägarna, vare avträdaren skyldig att bortflytta upplaget inom ett år från det ägolotten tillträtts.

4 §.

Vägras någon delägare att tillträda sin ägolott å föreskriven tid, äge han av utmätningsmannen i orten erhålla nödig handräckning till att komma i besittning av ägolotten.

16 KAP.

Om skiftes avslutande samt om utförande av föreskriven ändring i verkställt skifte.

1 §.

Sedan gränserna mellan ägolotterna blivit på sätt särskilt är föreskrivet utmärkta samt alla till skiftet hörande frågor blivit avgjorda med undantag av sådan ersättningsfråga, som jämlikt 14 kap. 10 § må hava uppskjutits, skall lantmätaren å sammanträde med delägarna för dem tillkännagiva, att förrättningen är slutad, samt meddela underrättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan emot skiftet i de delar, i vilka icke underställning skolat äga rum eller särskild talan enligt 21 kap. 18 och 19 §§ skolat föras.

2 §.

Vid avslutningssammanträdet eller inom femton dagar därefter skall ett exemplar av alla skifteshandlingarna mot bevis, som bifogas konceptakten, överlämnas till den skiftesdelägare, som närvarande delägare därtill utse eller, där dessa ej kunna om valet enas, lantmätaren vid skiftets avslutande bestämmer. Hos den utsedde äge envar skiftesdelägare rätt att granska handlingarna och taga avskrift av dem.

Då skifteshandlingarna utgivas efter avslutningssammanträdet, må de med posten eller genom utmätningsmannen i orten tillställas den delägare, som utsetts att förvara dem.

Yppas eljest behov av vårdare av skifteshandlingarna, och kunna delägarna ej enas, ankomme på ägodelningsdomaren att på anmälan av delägare utse sådan vårdare.

3 §.

Vad i 1 och 2 §§ är sagt om skifte skall äga motsvarande tillämpning i avseende å ägoutbyte ävensom å förrättning, som för det i 14 kap. 10 § omförmälda ändamål hålles efter det skifte fastställts.

4 §.

Skifteskartan skall av lantmätaren medföras å slutsammanträdet och därvid hållas för delägarna tillgänglig. Äro delägarna flera än tre, och har lantmätaren icke till dem utlämnat karta, vare han, där delägare senast å det i 13 kap. 23 § omförmälda sammanträde begärt, att skifteskartan ytterligare viss tid, räknat från skiftets avslutande, måtte hållas tillgänglig, skyldig att å förrättningsstället tillhandahålla delägarna kartan ävensom skifteshandlingarna, då dessa ej utlämnas å slutsammanträdet, under den angivna tiden, dock högst två eller, där delägarna äro flera än tio, högst fem dagar.

Vad i första stycket andra punkten sägs äge ej tillämpning, där skifte avslutas å det sammanträde, då den slutliga skiftesläggningen utvisats.

5 §.

Har laga skifte, som blivit genom laga kraft ägande utslag helt eller delvis upphävt, i sammanhang därmed återförvisats till lantmätaren, skall denne skyndsamt utsätta ny förrättningsdag på sätt i 3 kap. 1 och 2 §§ sägs samt ändra och rätta skiftet med ledning av utslagets innehåll. Därefter skall förrättningen ånyo avslutas på sätt i 1 och 2 §§ föreskrives.

Där utan återförvisning rättelse i skifte beslutats, åligge lantmätaren, efter i samband med beslutet meddelad föreskrift, att, sedan beslutet vunnit laga kraft eller däremot förd talan ogillats, i skifteshandlingarna införa de tillägg och ändringar, som av rättelsen föranledas.

6 §.

Har vid prövning av laga skifte befunnits, att delägare obehörigen fått mindre ägobelopp än honom tillkommit, och understiger det honom tillagda belopp ej med mera än två procent vad enligt delningsgrund bort läggas till hans lott, må, där jämkning i skiftet skulle medföra avsevärd kostnad utan motsvarande fördel, rättelse verkställas på det sätt, att ersättning för vad som brister tillerkännes delägaren i penningar enligt den uppskattning, varom i 11 kap. 2 § andra stycket sista punkten sägs, att gäldas av den eller de delägare, som erhållit större ägobelopp än dem tillkommit.

7 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till delägarna utlämna ett exemplar av skifteskartan inom ett år eller, där skifte avser skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 2 eller 3 sägs, inom sex månader från den dag, då beslut meddelats om skiftets fastställelse eller, i händelse talan mot beslutet må föras, beslutet vunnit laga kraft eller däremot förd talan ogillats; skolande i fråga om utlämnandet gälla vad i 2 § stadgas för det fall att skifteshandlingarna ej utlämnas vid avslutningssammanträdet.

17 KAP.

Om fördelning av skifteskostnader.

1 §.

Kostnaderna för laga skifte, vari inbegripas arvode till förrättningsmän och sakkunniga ävensom resekostnadsersättning, i den mån sådan kostnad ej gäldas av statsmedel, lösen för kartor och handlingar samt utgifter för hantlangning, skola utgöras av alla delägarna i förhållande till det uppskattade ägobelopp var och en av dem vid skiftet erhållit.

Har laga skifte förrättats på yrkande av ägare till sådan jord, som omförmäles i 1 kap. 9 § andra stycket, skall dock vid skifteskostnadernas fördelning mellan delägarna jämkning äga rum med hänsyn till den nytta envar av dem haft av skiftet.

Har jämlikt 1 kap. 20 § delägare förklarats icke vara skyldig att ingå i skifte annat än i den mån där sägs, skall hans deltagande i kostnaderna för skiftet därefter lämpas.

Rågrannar och andra, som utan att vara skiftesdelägare haft del i förrättningen, vare skyldiga att deltaga i kostnaderna därför i den omfattning, som prövas skälig med hänsyn till den nytta de haft av förrättningen.

Vad om fördelning av kostnader för laga skifte nu stadgats skall äga motsvarande tillämpning jämväl i fråga om kostnad för förrättning, som i 14 kap. 10 § omförmäles.

2 §.

Angående sättet för utgörande av skifteskostnader, i vad de belöpa på boställe, och deras fördelning mellan boställshavare är särskilt stadgat.

18 KAP.

Om delägares och förrättningsmäns rätt att besluta i skiftesfrågor.

1 §.

I de frågor, som omtalas i 5, 10 och 15 kap., äge närvarande delägare efter överläggning med förrättningsmännen besluta, där ej annat är särskilt föreskrivet. Äro alla närvarande delägare ense om sådant beslut, och är beslutet i enlighet med föreskrifterna i lag, lände det till efterrättelse.

Äro ej alla närvarande delägare ense i fråga, som enligt första stycket utgör föremål för delägarnas beslutanderätt, eller finna förrättningsmännen delägarnas beslut vara stridande mot lag, skola förrättningsmännen besluta i frågan, där ej annat är särskilt stadgat.

2 §.

Skiftesfrågor, som icke avses i 1 §, skola, där icke i denna lag annorlunda föreskrives, avgöras av förrättningsmännen efter rådplägning med delägarna.

3 §.

Stanna lantmätare och gode män i stridiga meningar, då de enligt denna lag skola meddela beslut eller utlåtande, gånge efter vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälle lantmätarens.

Då beslut meddelas, som delägare allenast genom påkallande av underställning kan bringa under ägodelningsrättens prövning eller varemot i händelse av missnöje talan skall föras genom särskilda besvär, skall tillika för delägarna tillkännagivas vad den med beslutet missnöjde har att iakttaga för fullföljd av talan däremot.

II AVD.

Om avstyckning.

19 KAP.

1 §.

Från fastighet må i den ordning och under de villkor i detta kapitel förmälas viss till gränserna bestämd ägovidd avskiljas genom avstyckning för att utgöra en fastighet för sig eller sammanläggas med annan fastighet, dock

att, där ägovidd, som nu sagts, är avsedd att sammanläggas med annan fastighet, för avstyckningen tillika erfordras, att sådan sammanläggning efter vad därom är särskilt stadgat må äga rum.

Avstyckning i ett sammanhang av ett flertal smärre lägenheter för bostadsändamål eller för beredande av plats för industriella anläggningar eller i annat liknande syfte må ske allenast i enlighet med av Konungens befallningshavande godkänd plan för fastighetsbildningen inom det till avskiljande ifrågasatta området. Lag samma vare, där eljest avstyckning ifrågakommer å ort, där större byggnadsverksamhet råder eller till följd av den omfattning, vari upplåtelser redan skett, eller av annan anledning är att förvänta.

Vid uppgörande av plan, varom nu sagts, skall iakttagas, att möjlighet beredes till anordnande ej mindre av lämpliga trafikleder samt öppna platser inom och utfartsvägar från det till avskiljande avsedda området än även, i den mån så prövas erforderligt, av ledningar för belysning, för tillförsel av vatten och för avlopp.

2 §.

Avstyckning vare tillåten såväl av mark, som genom laga delning utbrutits för viss fastighet, som ock av mark, som är samfälld för flera fastigheter. Mark, som tillagts fastighet genom sämjedelning, må ej avstyckas, med mindre sämjedelningen kommit till stånd före denna lags ikraftträdande; i ty fall må genom avstyckning avskiljas högst en femtedel av nämnda mark.

Vad enligt detta kapitel gäller om stamfastighet skall, där avstyckningen avser mark, som är samfälld för flera fastigheter, såvitt ej annorlunda stadgas, i tillämpliga delar gälla beträffande dessa fastigheter.

3 §.

Ägovidd, som avstyckas, skall till omfång och belägenhet samt beskaffenhet i övrigt vara sådan, att den med hänsyn därtill och till eljest föreliggande förhållanden lämpligen kan antingen såsom fastighet för sig på varaktigt sätt användas för det med styckningen avsedda ändamål eller ock, där den skall sammanläggas med annan fastighet, bilda en fastighet gemensamt med denna.

Avstyckning må ej ske sålunda, att stamfastigheten ej lämpligen kan bestå såsom särskild fastighet.

Ej må avstyckning från jordbruksfastighet äga rum med mindre det kan antagas, att den fastighetsindelning, som genom avstyckningen eller, där avstyckningen üger rum för sammanläggning, genom avstyckningen och sammanläggningen skulle uppstå, bereder ökade utkomstmöjligheter för den jordbrukande befolkningen eller eljest är till gagn för jordbruksnäringen i orten.

Hör till fastighet, varifrån avstyckning skall ske, skogsmark, som på grund av sin belägenhet och med hänsyn till förhållandena i övrigt i orten lämpligen

kan nyttjas för husbehovsändamål, må avstyckningen ej ske på sådant sätt, att icke såväl stamfastigheten som avstyckad del, envar så framt däri ingå åker, äng eller därtill odlingsbar mark av den omfattning, att fastigheten varder tjänlig till jordbruk, i mån av tillgång erhåller för dess nyttjande för sådant ändamål erforderlig skog; skolande, då fråga är om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, vid beräkningen av behovet av skog tagas hänsyn även till skogstillgången å den fastighet, varmed den avstyckade delen är avsedd att sammanläggas. I ort med ringa skogstillgång må dock, där det för skogens bestånd prövas angeläget eller eljest synnerliga skäl därtill äro, avstyckning så verkställas, att skogsmarken i sin helhet tillfaller en i förrättningen ingående jordbruksfastighet.

Vad i tredje och fjärde styckena stadgas skall ej utgöra hinder för avstyckning av mark för tillgodoseende av behov av mindre lägenheter för bostadsändamål eller för beredande av plats för industriell anläggning eller därmed jämförligt ändamål.

4 §.

Avstyckning av område, som vid lantmäteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål, må ej äga rum, där dess avskiljande skulle komma att medföra väsentligt men för någon av de fastigheter, för vilkas behov området undantagits.

5 §.

De för laga skifte i 2, 3, 6 och 7 kap. samt 18 kap. 3 § första stycket meddelade föreskrifter skola vid avstyckning i tillämpliga delar lända till efterrättelse, såvitt icke i detta kapitel är annorlunda stadgat.

Skall avstyckning äga rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, har lantmätaren att minst åtta dagar förut underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe för förrättningen.

6 §.

Rätt att påkalla avstyckningsförrättning tillkommer fastighetens ägare samt, då ägovidd, som skall avstyckas, blivit överlåten till annan, jämväl denne.

Efter skriftlig ansökning av sakägare må lantmätare företaga avstyckning utan att förordnande till förrättningen meddelats.

7 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den ordning, som i 3 kap. sägs, må avstyckningsförrättning företagas, därest fastighetens ägare samt i fall, då ägovidd, som skall avstyckas, blivit överlåten till annan, jämväl denne infinna sig eller av lantmätaren blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

8 §.

Avstyckning må verkställas utan biträde av gode män, såvitt icke är fråga om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, eller ock lantmätaren eller sakägare finner biträde av gode män erforderligt.

9 §.

Har ägovidd, som skall avstyckas, blivit till annan överlåten, skall den därom upprättade avhandlingen införas i förrättningsprotokollet eller i styrkt avskrift biläggas detta. Är ägovidd, som avstyckas, avsedd att sammanläggas med annan fastighet, skall sådant i protokollet särskilt angivas.

10 §.

Bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, skall vid förrättningen ej äga rum, där det ej påfordras å någondera sidan eller av lantmätaren aktas nödigt.

11 §.

Till fastighet, som bildas genom avstyckning, må läggas högst tre skiften eller, där till stamfastigheten vid laga skifte utlagts flera än tre skiften, lika många skiften som tillhöra stamfastigheten, dock att, där avstyckningen avser mark, som är samfälld för flera fastigheter, skiftenas antal icke i något fall må överstiga tre. I den mån ägornas läge och beskaffenhet det medgiva skall åt ägovidd, som avstyckas, givas regelbunden och för dess nyttjande lämplig form.

Då fråga är om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, skall tillses, att antalet skiften, vari den mark utlägges, och deras form ej må medföra hinder för sammanläggning efter vad därom är stadgat.

12 §.

Avstyckning skall så verkställas, att såväl stamfastigheten som fastighet, som genom avstyckningen bildas, kommer att äga rätt till nödiga vägar.

Vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmåteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten; och må för de ändamål, med avseende å vilka sådant är tillåtet vid laga skifte, jord eller lägenhet undantagas såsom för sakägarna gemensam eller servitut till förmån för en i förrättningen ingående fastighet läggas å annan sådan fastighet.

Avsättande av mark till gemensamhetsskog må äga rum i sammanhang med avstyckning, där sakägarna därom träffa förening eller, om ägovidd, som skall avstyckas, ej blivit till annan överlåten, sådant bestämmes av fastighetens ägare.

13 §.

Inom område, som ingår i tomtindelning, må avstyckning ej äga rum.

Avstyckning inom område, för vilket finnes fastställd stadsplan, må ej så verkställas, att stadsplanens genomförande eller kvarterens lämpliga indelning i tomter därigenom försvåras.

Inom område, för vilket Konungen jämlikt 1 kap. 42 § fjärde stycket av lagen om fastighetsbildning i stad eller jämlikt 1 kap. 46 § andra stycket samma lag eller motsvarande äldre bestämmelser förordnat, att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, må avstyckning ej så verkställas, att tillämpningen av sådan föreskrift motverkas.

Ej må inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, eller inom område, för vilket Konungen jämlikt 1 kap. 42 § av lagen om fastighetsbildning i stad eller motsvarande äldre bestämmelser förordnat att stadsplan skall upprättas eller meddelat särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, i något fall avstyckning så verkställas, att markens ändamålsenliga bebyggande försvåras.

14 §.

Har överlåtelse av ägovidd, som skall avstyckas, icke ägt rum, ankomme på fastighetens ägare att, med iakttagande av vad i detta kapitel föreskrives, bestämma, huru avstyckningen skall verkställas.

Kunna, då fastigheten äges av flera gemensamt, dessa ej förena sig om sättet för avstyckningens verkställande, varde beslut meddelat, att avstyckningen ej kan äga rum.

15 §.

Har ägovidd, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtten, skall den om överlåtelsen upprättade avhandlingen läggas till grund för avstyckningsförrättningen.

Träffa sakägarna utöver vad avhandlingen innehåller överenskommelse i ämne, som angår förrättningen, såsom att med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten, att jord eller lägenhet skall undantagas för gemensamt ändamål eller att servitut till förmån för en i styckningen ingående fastighet skall läggas å annan sådan fastighet, skall därom upprättas skriftlig förening.

Uppkommer mellan sakägarna tvist om den rätt, som enligt avhandlingen eller träffad förening tillkommer envar av dem, skall frågan underställas ägodelningsrättens prövning, och vile emellertid förrättningen.

16 §.

Med ledning av de i detta kapitel givna bestämmelser skall avgöras, huruvida tillstånd till den ifrågasatta avstyckningen må meddelas.

Det åligger förrättningsmännen att verkställa utredning rörande de omständigheter, vilka äro av beskaffenhet att inverka på frågans avgörande, att över vad vid utredningen förekommit upprätta skriftlig redogörelse, som biläggas protokollet, att, där ej sådant fall, varom i 19 § andra stycket sägs, föreligger, å karta utmärka, huru avstyckningen är avsedd att verkställas, samt att där-
efter avgiva utlåtande i frågan. Utlåtandet skall innehålla besked, huruvida tillstånd till avstyckningen meddelas eller icke.

I fall, varom i 1 § andra stycket sägs, må, efter det avstyckningsplan av Konungens befallningshavande godkänts, förhållande, som omförmäles i 3 § första stycket, 11 § första stycket och 13 §, icke vidare komma under omprövning utom i den mån föreskrifterna i 18 § andra stycket därtill föranleda.

17 §.

Där sakägare det yrkar eller förrättningsmännen på skäl, som i ty fall skola i protokollet särskilt angivas, så finna erforderligt, skall utlåtande, varom i 16 § sägs, underställas ägodelningsrättens prövning.

Beträffande sådan underställning skall vad i 4 kap. 4 § sista stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

18 §.

I fråga om utlåtande, som i detta kapitel avses, skall vad i 4 kap. 8 § första och tredje styckena föreskrives äga motsvarande tillämpning.

Ej må den omständigheten att i det i 1 § andra stycket omförmälda fall avstyckningsplan blivit av Konungens befallningshavande godkänd utgöra hinder att vid meddelande av tillstånd till avstyckningen medgiva mindre jämkningar i nämnda plan, vilka icke stå i strid emot de allmänna förut-sättningarna för avstyckning. Påyrkas jämkning i avstyckningsplanen utöver vad nu är sagt, varde beslut meddelat, att avstyckningen ej kan äga rum.

Utan hinder därav att tillstånd meddelats till avstycknings utförande enligt viss plan, må vid avstyckningens verkställande företagas mindre jämkningar i planen av beskaffenhet, varom i andra stycket första punkten härovan sägs. Påyrkas jämkning därutöver, varde beslut meddelat, att frågan om avstyckning förfallit.

19 §.

Lantmätaren åligger att utmärka avstyckningen å karta. Därest ej sakägare påfordrar upprättande av fullständig karta eller äldre karta, på sätt i 6 kap. 1 § är föreskrivet, skall användas vid förrättningen, skall kartan upptaga allenast vad som finnes nödigt för att tydligt utmärka gränserna för avstyckat område, för mark, som undantagits för gemensamt ändamål, samt för den fastighet, från vilken avstyckningen sker, gränserna mellan sådana i sist-nämnda fastighet ingående ägoslag, som redovisas i jordregistret, samt byggnader, vägar, vattendrag och dylikt.

Avstyckas mark, som är samfälld för flera fastigheter, eller utgör, då fråga är om mark, som hör till viss fastighet, vad som avstyckas högst hälften av fastighetens ägovidd, andelar i samfälld mark oberäknade, skall dock, där ej annat av sakägare påyrkas, å kartan upptagas allenast avstyckat område jämte den mark, som undantages för gemensamt ändamål, ävensom sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, att varje kartlagt områdes läge i förhållande till stamfastigheten bliver fullt bestämt.

Å kartan skall tecknas beskrivning, som under hänvisning till varje å kartan upptaget område lämnar uppgift om arealen av däri ingående ägoslag ävensom i vad mån med avstyckad ägovidd följer rätt till delaktighet i mark, som vid lantmåteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten, så ock angående servitut, som till förmån för en i förrättningen ingående fastighet må hava lagts å annan sådan fastighet. Kan beskrivningen ej lämpligen tecknas å avstyckningskartan, skall den av lantmätaren införas i särskild handling.

Ägomätning må vid avstyckning äga rum endast i den mån sådan finnes oundgängligen nödvändig för upprättande av karta och beskrivning på sätt i detta kapitel är föreskrivet.

20 §.

Lantmätaren skall å marken utstaka samt, på sätt särskilt är föreskrivet, utmärka genom avstyckningen tillkomna gränser.

21 §.

Sedan gräns mellan stamfastigheten och avstyckat område ävensom rågångar och andra gränslinjer, som vid avstyckningen må hava bestämts, blivit utstakade och utmärkta samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningen avslutas, och meddele lantmätaren under rättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan mot förrättningen.

Inom femton dagar från det förrättningen blivit avslutad skall ett exemplar av förrättningshandlingarna emot bevis, som bifogas konceptakten, tillställas sökanden eller, där flera sakägare finnas, den, som av dem härtill utses. Där förrättningshandlingarna icke utgivas å sammanträde, må tillställandet ske med posten eller genom utmätningsmannen i orten.

22 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till vederbörande sakägare utlämna ett exemplar av kartan inom fyrtiofem dagar från den dag, då beslut om fastställelse av förrättningen meddelats, eller, i händelse talan mot beslutet må föras, från den dag beslutet vunnit laga kraft eller däremot förd talan ogillats; skolande i fråga om utlämnandet gälla vad i 21 § stadgas för det fall att förrättningshandlingarna ej utlämnas å sammanträde.

23 §.

Den omständighet att fastställelse meddelas å avstyckning medför icke för ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än lag och författningar eljest medgiva.

24 §.

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande det avstyckade området icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller eljest för belopp, varför säkerhet på annan grund än inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken åtnjutes, och utgör det avstyckade området ensamt eller tillsammans med vad redan må vara från fastigheten avsöndrat eller avstyckat mera än en femtedel av fastighetens ägovidd, skall i fråga om det avstyckade områdets ansvar för sådant åliggande vad i 37 § 3 mom. av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom är stadgat om avsöndrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning.

25 §.

Vad i detta kapital är stadgat om ägare avser jämväl den, som innehar fastighet under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss.

26 §.

Område, som varit anslaget till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, må avstyckas till särskild fastighet utan hinder därav, att avstyckningen icke överensstämmer med vad i 3 § andra, tredje och fjärde styckena är för avstyckning i allmänhet stadgat. I avseende å avstyckning av sådant område skola bestämmelserna i 4 och 11 samt 16—18 §§ icke heller tillämpas.

27 §.

Kostnaderna för avstyckningsförrättning, vari flera hava del, skola fördelas i enlighet med vad härutinnan mellan sakägarna överenskommits eller, där sådan överenskommelse ej träffats, efter vad i varje fall av förrättningsmännen prövas skäligt.

III AVD.

Om andra lantmäteriförrättningar.

20 KAP.

1 §.

Bestämmande och utmärkande av rågång eller annan fastighetsgräns ävensom ägoutbyte må verkställas såsom särskild jorddelningsförrättning utan sammanhang med annan sådan förrättning.

Utom i fall, varom i 8 kap. sägs, må ägoutbyte såsom särskild förrättning äga rum för utbyte av äga, som inom skifteslag undantagits för delägares gemensamma behov, mot annan jord inom skifteslaget, där sådant av delägare yrkas samt det prövas medföra övervägande nytta och kunna ske utan någon delägares förfång.

2 §.

Förordnande att bestämma och utmärka rågång eller annan fastighetsgräns medför för lantmätaren behörighet jämväl att handlägga i sammanhang därmed uppkommande fråga om ägoutbyte.

3 §.

Besväras fastighet av servitut, bestående i rättighet till skogsfång och mulbete eller endera av dessa rättigheter, må på yrkande av fastighetens ägare servitutet utan sammanhang med skifte utbrytas, där det finnes medföra nytta och kunna ske utan någons förfång. Rätt att erhålla utbrytning tillkomme ock ägaren av den fastighet, till vars förmån sådant servitut gäller, där det visas att servitutet äventyras.

Besväras flera vid laga delning inom ett skifteslag utlagda ägolotter av servitutet, må vid dess utbrytande vederlagsjorden uttagas från en eller flera av ägolotterna; och skall, där så sker, i sammanhang med utbrytningen ersättning, på sätt i 7 § sägs, beredas ägolott, från vilken utbrutits vederlagsjord utöver den å ägolotten belöpande andel.

4 §.

Avsättande av mark till gemensamhetsskog för två eller flera fastigheter må ske såsom särskild förrättning, om ägaren till fastigheterna så begär eller, där fastigheterna tillhöra olika ägare, dessa äro ense därom.

5 §.

Har skifteslag undergått laga delning och varder jord frånvunnen viss ägolott av anledning att jorden hör till annat skifteslag, åligge ägaren till den ägolott, vid talans förlust, att sist inom ett år därefter påkalla förrättning för fastställande av det vederlag, som i följd härav må tillkomma ägolotten från skifteslaget i övrigt eller vissa ägolotter inom skifteslaget. Har jorden frångått ägolotten innan den dag, då denna lag trädde i kraft, skall berörda tid av ett år räknas från sistnämnda dag.

6 §.

I fråga om förrättningar, som i 1, 3, 4 och 5 §§ avses, skola de i 2, 3, 15, 16 och 18 kap. beträffande laga skifte givna föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse. I övrigt skola förrättningar, om vilka i förstnämnda tre paragrafer förmäles, verkställas på sätt beträffande motsvarande åtgärder i samband med laga skifte är föreskrivet.

Där flera hava del i förrättning, som i 1, 3, 4 eller 5 § avses, skola kostnaderna för förrättningen fördelas efter vad i varje fall av förrättningsmännen prövas skäligt.

7 §.

Där jord, som, på sätt i 3 § andra stycket eller 5 § sägs, frångår ägolott, icke uppgår till mera än två procent av ägolotten enligt den vid skiftet verkställda uppskattning, skall vederlaget bestämmas i penningar att utgå efter den vid skiftet tillämpade delningsgrund. Sådant vederlag skall, utom ersättning för det naturliga jordvärdet, beräknad efter ty i 11 kap. 2 § andra stycket sägs, jämväl innefatta gottgörelse, varom i 14 kap. 6, 8 och 11 §§ förmäles. Utgör den frångångna jorden större andel av ägolotten än ovan är sagt, ankomme på förrättningsmännen att avgöra, huruvida och på vad sätt från andra ägolotter inom skifteslaget jord bör utbrytas för att tilläggas förstnämnda lott samt skiftet i enlighet därmed i erforderliga delar jämkas, eller huruvida eller i vad mån ersättningen må utgöras i penningar. Vid avgörande av denna fråga skall hänsyn tagas å ena sidan till den frångångna jordens större eller mindre betydelse för brukningen av ägolotten och å den andra sidan till kostnaden för utbrytning av vederlag i jord och därav föranledd jämkning i skiftet.

Utgår vederlaget i jord, skola i sammanhang med vederlagets utbrytande och jämkningen i skiftet verkställas de likvider, vartill förhållandena föranleda, och skola för sådana likvider de i 14 kap. givna föreskrifter äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Har vid skifte av vattentäckt område fisket undantagits från delningen eller eljest ej däri ingått, eller utgör fiske särskild fastighet, må delning därav äga rum, såframt det kan ske utan någon delägares förfång. För sådan delning skall uppskattning av fiskeområdet ske efter de olika delarnas godhet med hänsyn till fisket samt i övrigt i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat om laga skifte.

9 §.

Angående talan mot och fastställelse av förrättning, varom i 1, 3, 4 och 5 §§ sägs, är i 21 kap. stadgat.

10 §.

På begäran av den, som äger eller under fideikommissrätt eller ständig besittningsrätt innehar jord, må Konungens befallningshavande förordna lantmätare eller annan person, behörig att innehava befattning såsom mättningsman i stad, att verkställa avmätning av jorden.

Sådant förordnande må ock meddelas på framställning av samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, beträffande mark, som hör till samhället.

Med avseende å förrättning, som i denna paragraf avses, skola bestämmelserna i 2 kap. 11 § och 6 kap. 3 § äga tillämpning.

11 §.

Angående förrättning av lantmätare för andra än här ovan omförmälda ändamål gälle vad därom är särskilt stadgat.

IV AVD.

Om domstolar och rättegång i jorddelningsmål, så ock om fastställelse av jorddelningsförrättning samt om rättelse i fastställt skifte.

21 KAP.

A. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Första domstol i jorddelningsmål å landet är ägodelningsrätt, en för varje domsaga.

Där till skifteslag hör jord, som är belägen inom två eller flera domsagor, skall skifteslaget anses lyda under ägodelningsrätten i den domsaga, inom vilken största delen av jorden ligger.

2 §.

Ägodelningsrätt består av en ägodelningsdomare såsom ordförande samt tre ägodelningsnämndemän.

Ordinarie domaren i domsagan är där ägodelningsdomare, såframt icke Konungen av särskild anledning finner gott att för två eller flera domsagor förordna en gemensam ägodelningsdomare. Härtill må icke utses annan än lagkunnig, i domarevärv erfaren person. Vid förfall för ägodelningsdomaren förordnar hovrätten till hans ställföreträdare person med de egenskaper, som nyss nämnts.

Ägodelningsnämndemännen, som böra vara allmänt betrodda, i lantushållning kunniga och med ortens förhållanden väl förtroagna män, skola vara valbara till nämndemansbefattning vid häradsrätt i domsagan samt hava under minst två år innehaft befattning som god man vid skiftesförrättningar och må ej hava uppnått sextiofem års ålder.

3 §.

Ägodelningsnämndemän utses för sex år, till ett antal av sex i domsaga, som består av allenast ett tingslag, och tre för varje tingslag i övriga domsagor. Avgår ägodelningsnämndeman under tjänstgöringstiden, skall val avse återstående del av samma tid.

Val äger rum å tingsstället inför häradsrätten.

Valet verkställles genom valmän, som på föranstaltande av ägodelningsdomaren utses å kommunalstämma av de i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigade, som där äga eller innehava jordbruksfastighet. I köping, som utgör egen kommun, tillkomme rösträtt envar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

Vid utseende av valmän äge varje i valet deltagande en röst.

För kommun med 1,000 invånare och därunder utses 1 valman,

» » » öfver 1,000 t. o. m. 3,000 invånare 2 valmän,

» » » » 3,000 » 6,000 » 3 »

» » » » 6,000 » 9,000 » 4 »

o. s. v. efter samma beräkning för överskjutande folkmängd.

För varje kommun utses suppleanter till lika antal som valmän.

Höra delar av kommun till skilda tingslag, utses för vardera delen valmän och suppleanter för det tingslag den tillhör.

4 §.

Vid val av ledamot i ägodelningsrätt äge varje valman en röst. Omröstningen skall verkställas med slutna sedlar. Varje valsedel skall innehålla lika många namn som antalet av de ledamöter, som skola väljas, och vare den vald, som erhållit mera än hälften av de avgivna rösterna. Har ej sålunda hela det antal ledamöter, som skall väljas, blivit utsett, upprättas en förteckning, vari upptagas, därest icke någon blivit utsedd, de, som erhållit de flesta rösterna, men eljest de, som näst efter den eller de utsedda erhållit högsta röstetal. I förteckningen upptagas två gånger så många namn som ledamöter då skola väljas. Därpå företages ny omröstning mellan de i förteckningen uppförda personerna, och vare de valda, som då erhållit de flesta rösterna. Vid lika röstetal skilje lotten.

Klagan öfver valet föres genom besvär enligt 27 kap. rättegångsbalken. Öfver hovrättens utslag må klagan ej föras.

Om valets utgång skall häradsrättens ordförande, så fort ske kan, insända uppgift till Konungens befallningshavande i länet, som har att ofördröjligen införa uppgiften i länskungörelserna. Är annan än ordinarie domaren i domsagan ägodelningsdomare, skall skriftlig underrättelse om valets utgång ofördröjligen meddelas jämväl denne.

5 §.

Finner ägodelningsdomaren, att ägodelningsnämndeman upphört att vara valbar, eller har ägodelningsnämndeman hos ägodelningsdomaren lagligen av sagt sig uppdraget, föranstalte ägodelningsdomaren om nytt val.

Om skyldighet att åtaga sig uppdrag som ägodelningsnämndeman och att kvarstå i uppdraget, så ock att efter avgång fortfarande bestrida befattningen intill dess annan blivit utsedd, skall vad som finnes stadgat beträffande nämndeman i häradsrätt äga motsvarande tillämpning.

6 §.

Av de till ägodelningsnämndemän valda skola i ägodelningsrätten tjänstgöra de tre, som av ägodelningsdomaren för varje gång kallas därtill. Hålles ägodelningsrättens sammanträde vid syn på stället, böra företrädesvis de närmast boende nämndemännen kallas att tjänstgöra.

7 §.

Uteblir ägodelningsnämndeman från sammanträde eller uppstår för honom jäv eller annat laga förfall, kalle ägodelningsdomaren till tjänstgöring annan ägodelningsnämndeman eller, där avsevärd tidsutdräkt därigenom skulle vållas, annan till ledamot i ägodelningsrätten valbar man.

8 §.

Mot ordförande och ledamot i ägodelningsrätt gälle de jäv, som enligt rättegångsbalken gälla mot domare. Ägodelningsnämndeman må icke deltaga i handläggningen av mål angående förrättning, med vilken han tagit befattning som god man.

9 §.

Ledamot i ägodelningsrätt skall, om han ej förut avlagt domared, avlägga sådan ed inför ägodelningsrätten eller ägodelningsdomaren innan han inträder i tjänstgöring.

10 §.

Angående sammanträde med ägodelningsrätt samt de mål, som därvid skola förekomma, har ägodelningsdomaren att utfärda kungörelse, som sist fjorton dagar före sammanträdet skall uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där jord, varom fråga är, ligger; kalle ock inom samma tid ägodelningsnämndemän, allmänna ombud och, där så prövas erforderligt, förrättningslantmätaren till sammanträdet.

11 §.

Är till ägodelningsrätten inkommet mål av den beskaffenhet att det kan prövas utan att rätten företager syn på stället, må sammanträde hållas å tingsställe eller eljest å plats inom domsagan, som av ägodelningsdomaren bestämmes med hänsyn till att minsta kostnader uppstå, och må i sådan händelse, där saken icke fordrar mera skyndsamhet än att därmed till näst infallande lagtima ting eller sammanträde med tremansnämnd inom domsagan kan anstå, ägodelningsrättens sammanträde utsättas till ting eller sammanträde, varom nu är sagt, såvida sakägare ej annorlunda begär. I annat fall skall ägodelningsrätten sammanträda å plats inom skifteslaget eller i dess omedelbara närhet.

För sina sammanträden vare ägodelningsrätt berättigad att förfoga över nödiga lokaler i tingshus, allmän skola eller annan allmän byggnad, som icke

är för tillfället upptagen för sitt huvudsakliga ändamål eller utgöres av gudstjänstlokal. Vållas särskilda utgifter för uppvärmning, belysning, städning eller dylikt, skola de ersättas av sakägarna.

12 §.

För resa till och från det ställe, där ägodelningsrätten sammanträder, så ock för uppehållet vid rätten njute ägodelningsdomaren och ägodelningsnämndemännen ersättning enligt gällande resereglemente i den mån ej nedan annat stadgas. Denna ersättning gäldas till ägodelningsdomaren av allmänna medel och till ägodelningsnämndemännen av sakägarna.

Förekomma vid ett sammanträde flera mål, varde den å sakägare belöpande kostnaden fördelad å alla målen efter ty skäligt prövas.

Hålles sammanträde med ägodelningsrätt å lagtima ting eller sammanträde med tremansnämnd, och är häradsrättens ordförande även ägodelningsdomare, eller är i häradsrätten tjänstgörande nämndeman tillika ägodelningsnämndeman, skall ersättning ej till dem utgå.

13 §.

Att biträda ägodelningsrätten kalle ägodelningsdomaren, där så finnes erforderligt, vederbörande överlantmätare.

Förekommer vid ägodelningsrätt fråga, för vars bedömande fordras särskild fackkunskap, som icke annorledes är tillgänglig för rätten, må såsom biträde tillkallas i sådant ämne sakkunnig person.

Mot sakkunnigt biträde gälle samma jäv som i 8 § stadgas beträffande ledamot i ägodelningsrätt.

Överlantmätaren äger att för sin inställelse åtnjuta ersättning av allmänna medel enligt gällande resereglemente.

Ersättning till annat sakkunnigt biträde bestämmes av ägodelningsrätten att gäldas av sakägarna. Det åligger klaganden eller, där klagandena äro flera, dessa en för alla och alla för en att förskjuta den bestämda ersättningen.

14 §.

Där enligt denna lag föreskrives, att besvär i jorddelningsmål skola till ägodelningsdomare ingivas, stånde klaganden öppet att på eget äventyr i betalt brev med posten insända besvären så tidigt, att de komma ägodelningsdomaren tillhanda inom utgången av den för talans fullföljande för varje särskilt fall stadgade tid.

B. Om vad till jorddelningsmål är att hänföra.

15 §.

Till jorddelningsmål hänföras:

1. Skiftesmål, vartill räknas

a) mål om tillstånd till laga skifte;

b) mål, däri genom underställning eller besvär prövning påkallas av annat under laga skifte meddelat beslut än rörande tillstånd till skiftet eller av åtgärd, som under laga skifte vidtagits;

c) mål om fastställelse av laga skifte, så ock av förrättning för bestämmande av fastighetsgräns, där förrättningen skett i sammanhang med laga skifte;

d) mål rörande talan mot och fastställelse av förrättning, som jämlikt stadgandet i 14 kap. 10 § hållits efter det laga skifte blivit fastställt;

e) mål om rättelse i fastställt laga skifte;

2. Avstyckningsmål, vartill räknas

a) mål om tillstånd till avstyckning;

b) mål, däri genom besvär prövning påkallas av annat under avstyckningsförrättning meddelat beslut än rörande tillstånd till avstyckningen eller av åtgärd, som under avstyckningsförrättning vidtagits;

c) mål om fastställelse av avstyckning, där ej, på sätt i 43 § tredje stycket sägs, fastställelse meddelas av överlantmätaren, så ock av förrättning för bestämmande av fastighetsgräns i samband med avstyckning;

3. Mål rörande talan mot och fastställelse av ägoutbyte i sammanhang med laga skifte, så ock talan mot och fastställelse av förrättning, varom i 20 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ förmäles;

4. Mål om rågång eller annan fastighetsgräns i andra fall än ovan avses;

5. Sådan tvist om äganderätt eller ständig besittningsrätt till jord eller om innehav av äga, som enligt 3 kap. 12 § underställes ägodelningsrättens prövning;

6. Vid avstyckningsförrättning uppkommande tvist, varom i 19 kap. 15 § sista stycket förmäles;

7. Tvist, som i samband med jorddelningsförrättning yppas angående beståndet och omfånget av rättighet till skogsfång, mulbete eller annat å fastighet, som ingår i förrättningen, vilande servitut; och

8. Mål om beloppet av kostnader för jorddelningsförrättning, där ej målet ändå enligt vad ovan stadgas är att anse såsom jorddelningsmål.

16 §.

Där efter jorddelningsförrättnings påbörjande tvist yppas,

om viss äga utgör fastighet för sig eller hör till annan fastighet,

om äga är att anse såsom samfälld,

om äga hör till en ägolott eller till en annan,

om delägare har del i skifteslag efter andelstal eller inom vissa gränser,

om äga skall anses såsom odaläga och i sådan egenskap tillhöra viss ägolott utöver dess ägobelopp enligt delningsgrunden,

skall tvisten, ändå att den icke jämlikt 15 § 5 må vara att till jorddelningsmål hänföra, räknas såsom sådant mål.

Fråga, som i jorddelningsmål uppkommer om skyldighet för lantmätare att på egen bekostnad helt eller delvis omgöra förrättning eller att gälda kostnaden för ägodelningsrättens sammanträde, skall ock såsom jorddelningsmål anses.

C. Om jorddelningsmåls anhängiggörande.

17 §.

I vilka fall beslut under jorddelningsförrättning eller tvist, som vid sådan förrättning uppkommit, skall underställas ägodelningsrättens prövning, därom är förut i denna lag stadgat.

18 §.

Är delägare missnöjd med under laga skifte meddelat beslut, varigenom jäv mot förrättningsman ogillats, har han att mot beslutet fullfölja talan genom besvär, vilka inom trettio dagar från det beslutet avkunnades skola ingivas till ägodelningsdomaren.

19 §.

Är vid laga skifte, som avser skifteslag enligt 1 kap. 2 § under 1, delägare missnöjd med under skiftet meddelat beslut angående delägares yrkande, att hans ägor jämlikt 1 kap. 20 § icke skola ingå i skifte, nyttjande under skiftet av skog eller torvmosse, bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns, ägoutbyte, delningsgrund eller undantag av mark från skifte, och är ej sådant fall för handen, att frågan skall genom underställning dragas under ägodelningsrättens prövning, eller är vid laga skifte, varom ovan nämnts, delägare missnöjd med hävdeförteckning, då innehavet är delningsgrund eller eljest kan inverka på ägotilldelningen, eller med beslut i fråga, varom i 3 kap. 10 § sägs, har han att inom trettio dagar från det beslutet avkunnades eller, där fråga är om hävdeförteckning, inom samma tid från det hävdeförteckningen behandlades å sammanträde till ägodelningsdomaren ingiva till ägodelningsrätten ställda besvär.

Vad i första stycket stadgas skall, jämväl där skiftet avser skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 2 eller 3 sägs, äga tillämpning såvitt angår beslut i fråga om bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns.

Är tillkallat sakkunnigt biträde eller delägare missnöjd med förrättningsmännens beslut angående ersättning till det sakkunniga biträdet, skall talan däremot fullföljas på sätt och inom tid, varom i första stycket sägs.

20 §.

Mot beslut eller åtgärd under laga skifte i andra fall, än i 17, 18 och 19 §§ avses, må talan fullföljas på enahanda sätt, som i sistnämnda paragraf sägs, inom fyrtiofem dagar från det sammanträde, då skiftet förklarats avslutat eller beslut meddelats, att skifte icke kan äga rum.

21 §.

Har delägare icke närvarit, då beslut i ärende, som enligt 19 § är föremål för särskild talan, meddelades, eller då hävdeförteckning behandlades å

sammanträde, och kan han styrka, att han då haft laga förfall och ej kunnat ställa ombud för sig, då må han på sätt i nämnda paragraf sägs mot det beslut eller den åtgärd anföra besvär sist inom trettio dagar från förfallets upphörande, där ej tid för klagan mot skiftet då är ute.

22 §.

Är någon missnöjd med beslut, varigenom förklarats, att avstyckningsförrättning icke kan äga rum eller att fråga om sådan förrättning förfallit, eller eljest med beslut eller åtgärd under avstyckningsförrättning, och skall frågan ej genom underställning dragas under ägodelningsrättens prövning, har han att till ägodelningsdomaren ingiva sina till ägodelningsrätten ställda besvär, i förra fallet inom trettio dagar från den dag, beslutet gavs, men eljest inom trettio dagar från den dag, då förrättningen, på sätt i 19 kap. 21 § sägs, blivit avslutad.

Har avstyckning vid förrättningens avslutande blivit av fastighetens ägare eller, där flera sakägare finnas, av dem samtliga medelst påskrift å protokollet godkänd, må talan mot förrättningen sedermera icke föras.

23 §.

Mot beslut eller åtgärd under jorddelningsförrättning, som i denna lag avses, i andra fall, än nu är sagt, må talan föras genom besvär, som, ställda till ägodelningsrätten, skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från den dag, då den förrättning, under vilken beslutet meddelats eller åtgärden vidtagits, blivit avslutad.

Under jorddelningsförrättning inbegripes jämväl förrättning, som jämlikt 14 kap. 10 § hålles efter det laga skifte blivit fastställt.

24 §.

Talan i mål, varom i 15 § under 4, 7 och 8 samt 16 § första stycket förmäles, skall anhängiggöras genom stämning, där ej, såvitt angår i sist-nämnda lagrum avsett fall, tvisten jämlikt 3 kap. 12 § underställes ägodelningsrättens prövning.

För prövning av fråga, som avses i 16 § andra stycket, erfordras ej stämning. Stämning till ägodelningsrätt gives av ägodelningsdomaren.

25 §.

Huru fastställelse av jorddelningsförrättning så ock rättelse i fastställt skifte påkallas, därom stadgas här nedan.

D. Om förfarandet hos ägodelningsdomaren och vid ägodelningsrätten.

26 §.

I de fall, då fråga skall underställas ägodelningsrättens prövning, insände lantmätaren, där ej frågan rör tvist, varom i 3 kap. 12 § eller 19 kap. 15 §

förmåles, skyndsamt till överlantmätaren i länet handlingarna i målet eller utdrag av dem i vad de angå underställda frågan. Är fråga om tvist, varom nyss sagts, skola handlingarna insändas till ägodelningsdomaren.

I fall, som i 4 kap. 4 § sista stycket sista punkten avses, åligger det överlantmätaren att, efter anmodan av ägodelningsdomaren, från lantmätaren infordra handlingarna i målet.

27 §.

Hava besvär inkommit till ägodelningsdomaren, förelägge han, där ej besvären gälla avslutad jorddelningsförrättning, förrättningslantmätaren att till ägodelningsdomaren eller överlantmätaren inom viss tid insända handlingarna i målet.

28 §.

Sedan i mål, som i 26 § första stycket första punkten samt andra stycket ävensom i 27 § avses, handlingarna inkommit till överlantmätaren, överlämne denne så fort ske kan handlingarna jämte eget yttrande ävensom det yttrande, han må hava infordrat från förrättningslantmätaren, till ägodelningsdomaren.

Gälla besvär avslutad jorddelningsförrättning, skall överlantmätarens yttrande jämväl innefatta redogörelse för verkställd teknisk granskning av förrättningen.

29 §.

Finner ägodelningsdomaren inkommet mål uppenbarligen icke kunna av ägodelningsrätten upptagas till prövning, teckne han beslut därom å handlingarna eller besvärsskriften och underrätte ofördröjligen vederbörande, att beslut i målet meddelats. Beslutet skall innehålla underrättelse vad den, som är missnöjd med beslutet, har att iakttaga för fullföljd av talan däremot.

Avse besvär klagan däröver, att jäv mot förrättningsman ogillats, meddele ägodelningsdomaren skyndsamt beslut över besvären.

I andra fall än dem, om vilka ovan i denna paragraf sägs, utsätte ägodelningsdomaren, så snart lämpligen kan ske, tid och ort för målets handläggning vid ägodelningsrätten.

30 §.

Sedan kungörelse och kallelse ägt rum i behörig ordning, må till ägodelningsrätten annorledes än genom stämning inkommet mål företagas till handläggning och avgörande utan hinder av delägares, allmänt ombuds eller förrättningslantmätarens utevaro.

31 §.

Över invändning, som göres av part, meddele ägodelningsrätten särskilt beslut, där invändningen är av den beskaffenhet att sådant erfordras. Innefattar beslutet ej avvisande av målet, skall med handläggningen av målet fortgå, och må talan mot beslutet fullföljas i sammanhang med besvär i huvudsaken.

32 §.

Där för utredning av teknisk fråga så finnes erforderligt, må ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten uppdraga åt överlantmätaren att ensam eller med biträde av två ägodelningsnämndemän verkställa undersökning å marken.

Om tiden för sådan undersökning skall överlantmätaren på sätt finnes lämpligt underrätta delägare och allmänna ombud.

För biträde vid sådan undersökning njute ägodelningsnämndemännen ersättning i likhet med vad i 12 § stadgas om ersättning för inställelse vid ägodelningsrätt.

33 §.

Finner ägodelningsrätten vid prövning av inkommet mål, att förrättning bör avbrytas eller att förrättning, som avbrutits, bör oberoende av anförda besvär fortgå, meddele föreskrift därom till förrättningslantmätaren. Anser ägodelningsdomaren i anledning av inkommet mål skäl förefinnas för förrättnings avbrytande, utställe så snart ske kan målet till ägodelningsrättens avgörande.

Sådan föreskrift, som i denna paragraf sägs, träde genast i kraft och gälle till dess annorlunda förordnats.

34 §.

Mål böra av ägodelningsrätten företagas i den ordning de inkommit; dock att mål, som omförmäles i 19 eller 26 §, i allmänhet bör företagas framför andra.

35 §.

Utan hinder av vad i 34 § är stadgat, må senare inkommet mål företagas framför ett tidigare inkommet, när besparing i kostnad kan vinnas därmed eller arbetets jämna gång därigenom befordras.

36 §.

Ägodelningsdomaren före protokoll vid ägodelningsrättens sammanträden och underskrive protokollet å rättens vägnar. Han skall ock föranstalta därom att anteckning om sådant till ägodelningsrätten inkommet jorddelningsmål, som avses i 15 § under 5, 6 och 7 samt i 16 § första stycket, verkställas så väl i lagfartsprotokollet å nästa rättegångsdag under lagtima ting som ock i lagfartsboken.

Ägodelningsdomaren skall föra dagbok över till rättens eller ägodelningsdomarens åtgärd inkomna mål samt inom en månad efter varje års slut insända dagboken till justitiekanslersämbetet vid bot av en krona femtio öre för var dag han uteblir. Formulär till dagbok fastställas av Konungen.

37 §.

Yppas, då beslut skall av ägodelningsrätt meddelas, skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande andra domstolar än häradsrätt.

Vid omröstning säge ägodelningsdomaren sin mening först.

38 §.

Ägodelningsrättens utslag skall avkunnas offentligt och underrättelse däri meddelas om vad den, som vill söka ändring i utslaget eller i det, som förefallit under målets handläggning, har att iakttaga för fullföljd av sin talan.

Det åligger ägodelningsdomaren att tillställa förrättningslantmätaren ett exemplar av utslaget ävensom, där så finnes nödigt, av rättens protokoll i målet eller vissa delar därav.

39 §.

I allt, varom ej i denna lag eller i annan lag eller författning är särskilt stadgat, skall beträffande ägodelningsrätt och rättegången därstädes lända till efterrättelse vad i fråga om allmän underrätt finnes föreskrivet, där det är tillämpligt.

40 §.

Åtal mot ledamot i ägodelningsrätt för fel eller försummelse i ämbetet skall upptagas av vederbörande hovrätt.

E. Om fastställelse av jorddelningsförrättning.

41 §.

Sedan jorddelningsförrättning, som i denna lag avses, eller laga skifte, avstyckning, förrättning för bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns eller ägoutbyte, evad sådan förrättning skett i samband med annan jorddelningsförrättning eller icke,

förrättning enligt 20 kap. 3, 4 eller 5 §,

förrättning, som jämlikt 14 kap. 10 § hållits efter det laga skifte fastställts, blivit avslutad, åligger det lantmätaren att inom den för besvärns anförande för varje fall stadgade tid till överlantmätaren i länet insända till förrättningen hörande karta, där sådan finnes, ävensom övriga handlingar angående förrättningen. I fall, varom i 22 § andra stycket sägs, skola handlingarna insändas inom femton dagar från det förrättningen blivit avslutad.

42 §.

Då talan fullföljts mot avslutad jorddelningsförrättning, varom i 41 § förmäles, skall ägodelningsrätten i sammanhang med besvärens avgörande pröva förrättningen till alla delar, även om anmärkning blott i viss del framställts mot förrättningen.

Avser mot förrättningen fullföljd talan allenast fråga om beloppet eller fördelningen av förrättningskostnader, skall prövning av förrättningen företagas för sig i den ordning, varom i 43 § stadgas.

Finnes i förrättningen fel av beskaffenhet att inverka på förrättningen i dess helhet, skall förrättningen undanröjas. Hava fel förelupit, vilka inverka allenast på vissa åtgärder under förrättningen, har ägodelningsrätten att, med undanröjande av dessa åtgärder, meddela erforderliga föreskrifter för åstadkommande av rättelse. Finnes förrättningen lagligen beskaffad, meddele ägodelningsrätten fastställelse å förrättningen.

Har laga skifte eller avstyckning ägt rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall, där vid förrättningen sådant påyrkats eller ägodelningsrätten eller ägodelningsdomaren eljest så prövar nödigt, innan målet avgöres yttrande däri inhämtas från byggnadsnämnden.

Är fråga om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, må fastställelse ej meddelas, med mindre tillika gives förordnande om sammanläggningen.

43 §.

Hava besvär icke inom stadgad tid anförts mot avslutad jorddelningsförrättning, varom ovan sägs, överlämne överlantmätaren, där ej stadgandet i tredje stycket annat föranleder, handlingarna till ägodelningsdomaren; bifoge ock eget yttrande ävensom den förklaring över gjorda anmärkningar, han må hava infordrat från förrättningslantmätaren. I fråga om yttrande, varom nu är sagt, gälle vad i 28 § andra stycket sägs.

Sedan handlingarna inkommit till ägodelningsdomaren, företage denne förrättningen till prövning, därvid vad i 42 § fjärde stycket sägs skall äga tillämpning. Där anledning ej förekommer till annat än att förrättningen är lagligen beskaffad, samt, såvitt angår avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, förordnande tillika gives om sammanläggningen, meddele ägodelningsdomaren fastställelse å förrättningen, men eljest hänskjute han frågan till ägodelningsrätten samt utsätte, så snart lämpligen kan ske, tid och ort för målets handläggning. För ägodelningsrättens behandling av målet gälle i ty fall vad i 42 § tredje stycket sägs.

Utgöres förrättningen av sådan avstyckning, med vilken avses bildande av särskild fastighet, har överlantmätaren att, med iakttagande av vad i 42 § fjärde stycket stadgas, företaga förrättningen till prövning samt, där anledning ej förekommer till annat än att förrättningen är lagligen beskaffad, meddela fastställelse därå. Har förrättningen, på sätt i 22 § andra stycket sägs, blivit medelst påskrift å protokollet godkänd, utgöre den omständigheten, att den för talan mot avstyckningsförrättning stadgade tid icke gått till ända, ej hinder för prövningens företagande. Förekommer anledning att förrättningen icke är lagligen beskaffad, hänskjute överlantmätaren frågan om fastställelse till ägodelningsrätten, skolandet för sådant fall de i första stycket meddelade föreskrifter äga tillämpning.

44 §.

Sedan beslut om fastställelse meddelats eller, där talan mot beslutet må föras, detta vunnit laga kraft eller talan däremot ogillats, teckne ägodelningsdomaren, i den mån ej föreskriften i tredje stycket annat föranleder, bevis om fastställelsen å kartan, därest sådan finnes, ävensom, där fråga är om annan förrättning än avstyckning, å förrättningshandlingarna, allt i enlighet med av Konungen utfärdade närmare föreskrifter.

Lag samma vare, där Konungen med ändring av ägodelningsrätts utslag, varigenom jorddelningsförrättning upphävs eller rättelse däri föreskrivits, fastställt förrättningen.

Har överlantmätaren meddelat fastställelse å avstyckningsförrättning, skall vad förut i denna paragraf stadgats om ägodelningsdomaren gälla beträffande överlantmätaren.

45 §.

Ägodelningsdomaren åligger att föra protokoll över av honom jämlikt föreskrifterna i detta kapitel handlagda mål.

Där överlantmätaren jämlikt 43 § tredje stycket handlagt avstyckningsmål, skall vad i första stycket sägs om ägodelningsdomaren äga motsvarande tillämpning beträffande överlantmätaren.

46 §.

Har vid jorddelningsförrättning blivit bestämt, att ersättning skall från ägott utgå, åligge det ägodelningsdomaren, efter det fastställelse å förrättningen meddelats eller, där talan mot beslutet om fastställelse må föras, beslutet vunnit laga kraft eller talan däremot ogillats, att föranstalta därom, att angående beloppet samt de tider, å vilka ersättningen skall betalas, anteckning varder gjord såväl i inteckningsprotokollet å nästa rättegångsdag under lagtima ting som ock i inteckningsboken.

F. Om rättelse i fastställt skifte.

47 §.

Har, sedan laga skifte blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt, utrönts, att vid skiftet förelupit fel i mätningen eller uträkningen, äge den delägare, som därigenom erhållit mindre ägobelopp än honom skolat tillkomma, att hos ägodelningsrätten söka rättelse inom ett år från det kartan utlämnats till delägarna på sätt i 16 kap. 7 § sägs.

Beträffande ansökan om sådan rättelse skall vad som är stadgat om besvär över jorddelningsförrättning äga motsvarande tillämpning.

48 §.

Sådan rättelse, varom i 47 § sägs, skall verkställas genom jämkning i skiftet på det sätt att minsta rubbning av skiftet sker. Dock må under de villkor,

som i 16 kap. 6 § stadgas, rättelse ske genom bestämmande av vederlag i penningar, och skall beträffande verkställande av dylik rättelse vad i 16 kap. 5 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

Kostnaden för rättelsen så ock utgifterna för ägodelningsrättens sammanträde i den mån dessa icke utgå av allmänna medel skola, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, gäldas av den lantmätare, som förrättat skiftet.

49 §.

I fråga om utsättande och avslutande av sådan förrättning, som avses i 48 §, så ock om fullföljd av talan emot och fastställelse av förrättningen skall vad om laga skifte är stadgat äga motsvarande tillämpning.

G. Om fullföljd av talan mot beslut av ägodelningsrätt eller ägodelningsdomare i jorddelningsmål så ock mot beslut av överlantmätare om fastställelse å avstyckning.

50 §.

Klagan må ej föras över ägodelningsdomares beslut i fråga om jäv mot förrättningsman eller över ägodelningsrätts utslag beträffande ägors gradering eller åsättande av sådant jämförelsetal eller uppskattningsvärde, varom i 11 kap. 2 § andra stycket förmäles. Ej heller må utom i fall, varom i 52 § sägs, klagan föras över beslut, varigenom fastställelse å jorddelningsförrättning meddelats av ägodelningsrätt, ägodelningsdomare eller överlantmätare.

51 §.

Där ej efter vad i 50 § sägs vid ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut i jorddelningsmål eller överlantmätares beslut, varigenom fastställelse meddelats å avstyckning, skall förbliva, må talan mot sådant beslut fullföljas hos Konungen.

52 §.

Beslut, varigenom fastställelse meddelats å jorddelningsförrättning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, må överklagas av byggnadsnämnden. Om sådant beslut skall byggnadsnämnden utan dröjsmål underrättas av ägodelningsdomaren eller överlantmätaren.

Har, efter det besvär anförts i anledning av avslutad jorddelningsförrättning, ägodelningsrätten meddelat fastställelse å förrättningen, må den, vilkens besvär genom ägodelningsrättens utslag lämnats utan bifall, fullfölja talan mot utslaget, dock allenast i den mån honom därigenom emot gått.

53 §.

Har fastställelse vägrats å jorddelningsförrättning, mot vilken besvär icke blivit anförda, må klagan över ägodelningsrättens utslag fullföljas jämväl av förrättningslantmätaren.

Innefattar eljest ägodelningsrätts beslut förpliktande för förrättningslantmätaren att utan särskild ersättning omgöra förrättning eller del därav eller att gälda kostnad för ägodelningsrättens sammanträde, då må han föra klagan mot beslutet därutinnan.

54 §.

Talan, varom i 51 § sägs, föres genom besvär, vilka i två exemplar och åtföljda av ägodelningsrättens, ägodelningsdomarens eller överlantmätarens protokoll skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från utslagets dag, denna oräknad.

Har klaganden underlåtit att till ägodelningsdomaren inkomma med protokoll i målet och är ej detta av annan part ingivet, förelägge ägodelningsdomaren klaganden viss tid att inkomma därmed, vid äventyr att, där det ej är hos Konungen tillgängligt, då målet företages till avgörande, klaganden skall hava förlorat sin talan.

Avse besvären klagan över beslut av överlantmätare, skall ägodelningsdomaren genast om besvären underrätta överlantmätaren, vilken det åligger att ofördröjligen till ägodelningsdomaren översända de hos honom befintliga handlingarna i målet.

55 §.

Då besvär sålunda inkommit, låte ägodelningsdomaren genast översända ena exemplaret av inlagan till den delägare, som blivit utsedd att förvara förrättningshandlingarna, eller, om denne är klagande eller icke någon är utsedd att förvara förrättningshandlingarna eller hinder eljest möter, till annan delägare, och förelägge genom kungörelse i kyrkan, på sätt i 3 kap. 1 § sägs, de icke klagande delägarna att inom trettio dagar från kungörandet till ägodelningsdomaren ingiva eller med posten insända till Konungen ställd förklaring över besvären, vid påföljd att icke vidare varda i målet hörda. Kungörelse, varom ovan sägs, skall innehålla uppgift å den person, till vilken besvärslagan blivit översänd.

56 §.

Yrkas i besvär, att ersättningsskyldighet eller skyldighet att utföra arbete på egen bekostnad skall åläggas förrättningslantmätaren, eller erfordras eljest förklaring av denne, skola besvärshandlingarna tillställas honom med föreläggande att inom trettio dagar därefter med återställande av handlingarna avgiva förklaring vid påföljd att icke vidare varda i målet hörd.

57 §.

Sedan infordrade förklaringar inkommit eller den förelagda tiden tilländagått utan att förklaring avgivits, skall ägodelningsdomaren insända handlingarna i målet till Konungens nedre justitierevision.

Förslag

till

L A G

om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Den nu antagna lagen om delning av jord å landet skall jämte vad här nedan stadgas lända till efterrättelse från och med den dag, Konungen bestämmer.

Val av ägodelningsnämndemän så ock de åtgärder, som för inrättande av ägodelningsrätter enligt den nya lagen eljest erfordras, må efter ty Konungen bestämmer kunna äga rum innan den nya lagen i övrigt trätt i kraft.

2 §.

Beträffande jorddelningsförrättning, som påbörjats innan den nya lagen trätt i kraft, skall nya lagen, där så ske kan, tillämpas å frågor, som vid förrättningen förekomma till behandling efter nya lagens ikraftträdande.

I fråga om talan emot och fastställelse av sådan förrättning skall nya lagen äga tillämpning, dock att frågan, huruvida talan må efter förrättningens avslutande föras emot åtgärd, som vidtagits innan nya lagen trätt i kraft, skall bedömas enligt äldre lag.

3 §.

Mål, som före nya lagens ikraftträdande inkommit till ägodelningsrätt eller dess ordförande men icke därförinnan av samma rätt eller dess ordförande avgjorts, varde jämlikt äldre lag prövat av vederbörande enligt nya lagen inrättade ägodelningsrätt eller dess ordförande.

4 §.

Jämkning på grund av fel i uträkning i skifte, som fastställts innan nya lagen trätt i kraft, må sökas inom förut stadgad tid.

5 §.

I fråga om bestämmande av tomtgräns inom samhälle å landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad, skall 2 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad fortfarande äga tillämpning.

Beträffande vissa andra jorddelningsförrättningar inom samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestäm-

melser, skall den nya lagen äga tillämpning allenast i den mån 5 och 6 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad därom meddela föreskrift.

6 §.

Genom nya lagen upphävas:

12 kap. 5 och 6 §§ samt 13 kap. jordabalken;

1 kap. samt 19 kap. 4 § byggningsbalken;

stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket;

lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordav-söndring;

kungl. cirkuläret den 15 juli 1766 om länsgränssynerätt;

§ 8 i förordningen den 1 augusti 1805 om skogarna i riket i vad den innehåller föreskrifter om villkor för delning av sockenallmänning samt om Konungens befallningshavandes befattning med frågor om delning av sådan allmänning;

kungl. brevet den 19 mars 1839 angående vissa föreskrifter rörande laga skifte i Gävleborgs län; samt, i den mån ej i 8 § annat sägs, kungörelsen den 18 februari 1859 om förändrade föreskrifter i avseende å besuttenhets- och skiftesväsendet i Stora Kopparbergs län;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävida lagrum innehålla eller tillägg därtill, där ej här nedan annorlunda stadgas;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot nya lagens bestämmelser.

7 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall sådan bestämmelse i stället tillämpas.

Vad i lag eller författning stadgas i avseende å ledamot i ägodelningsrätt skall gälla om ägodelningsnämndeman.

8 §.

I fråga om laga skifte till rubbning av storskifte, som inom Kopparbergs län blivit verkställt på bekostnad eller med understöd av staten, skall vad i kungörelsen den 18 februari 1859 finnes stadgat om skiftesvitsord fortfarande lända till efterrättelse.

9 §.

Vad om förbud mot avsöndring från lotshemman av krono- eller skattenatur är i kungl. brevet den 19 augusti 1823 samt förordningen den 9 juli 1862 stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avstyckning.

10 §.

Genom nya lagen och vad här ovan förordnats skola ej anses hava upphävt:

de genom lagen den 5 juni 1909 stadgade särskilda bestämmelser angående laga skiften i Jukkasjärvi och Karesuando socknar av Norrbottens län;

vad om hinder mot delning av samfälld husbehovsskog stadgas i lagen den 18 juni 1925 innefattande bestämmelser med avseende å upphävande av lagen den 5 juni 1909 om uteslutande tills vidare av rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden; samt

lagen den 30 april 1925 rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län.

11 §.

Vad i lagen den 22 juni 1921 huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmark ävensom i lagen av samma dag om förbud mot avsöndring av ströängar inom nämnda lappmark stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avstyckning.

12 §.

Har upplåtelse av andel för viss fastighet i oskift mark ägt rum före den 1 januari 1897, och har lagfart därå meddelats innan den nya lagen trätt i kraft, skall den behörighet att påkalla skifte av denna mark, som, där upplåtelsen ej skett, kunnat tillkomma fastighetens ägare, i stället tillkomma ägaren av den upplåtna andelen.

13 §.

Har, innan den nya lagen trätt i kraft, av hemman eller av sådan under särskilt nummer i jordeboken upptagen lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring, överlåtits viss till gränserna bestämd ägovidd, och skulle enligt äldre lag utbrytning av samma ägovidd ske genom ägostyckning, skall i avseende å utbrytningen därav den äldre lagen tillämpas, sakägarna dock obetaget att, där de så önska samt laga hinder icke möter, göra den överlåtna ägovidden till föremål för avstyckning.

14 §.

I fråga om avsöndring, som skett innan den nya lagen trätt i kraft, skall vad i äldre lag stadgas fortfarande äga tillämpning, vederbörande emellertid obetaget att, där icke faställelse å avsöndringen meddelats eller laga hinder eljest möter, göra det upplåtna området till föremål för avstyckning.

Förslag

till

LAG**om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917
(nr 269) om fastighetsbildning i stad.**

Härigenom förordnas, att 6 kap. 3 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad skall upphöra att gälla samt att 5 kap. 2, 3, 5, 10, 13, 14, 15, 20, 21, 22 och 23 §§ samt 6 kap. 5, 11, 12 och 13 §§ i nämnda lag skola erhålla följande ändrade lydelse ävensom att i 5 kap. av samma lag skall efter 23 § införas en ny paragraf, 24 §, av nedan angiven lydelse:

5 KAP.**2 §.**

Avstyckning skall verkställas av i stadens tjänst anställd mättningsman eller, där sådan ej finnes, av till sådan befattning behörig person, som på förslag av byggnadsnämnden förordnas av Konungens befallninghavande att tills vidare förrätta avstyckningar i staden. Finnes uppdraget ej kunna anförtros föreslagen person, förordne Konungens befallningshavande som skäligt prövas.

Avstyckning företages efter skriftlig ansökan av fastighetens ägare hos byggnadsnämnden, som överlämnar ansökningen till förrättningsmannen. I fall, då område, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtet, äge ock han rätt göra framställning, som nu sagts.

Förrättningsmannen har att skyndsamt företaga förrättningen samt, där så ske kan, i ett sammanhang bringa den till slut.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst åtta dagar förut underrätta byggnadsnämnden.

Vid förrättningen skola föreskrifterna i 2, 3, 6 och 7 kap., 18 kap. 3 § första stycket samt 19 kap. 27 § i lagen om delning av jord å landet äga motsvarande tillämpning, så vitt icke i denna lag är annorlunda stadgat.

Är förrättningsman av jäv hindrad företaga förrättning, anmäle ofördröjligen förhållandet hos byggnadsnämnden, som, där ej annan efter ty i första stycket sägs behörig förrättningsman är att tillgå, har att hos Konungens befallningshavande utverka förordnande för särskild förrättningsman.

3 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den ordning, som i 3 kap. 1 § av lagen om delning av jord å landet sägs, må avstyckningsförrättning företagas, därest ägaren av stamfastigheten och i fall, då om-

råde, som skall avstyckas, blivit överlåtet till annan, jämväl denne infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen, samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

5 §.

Bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, skall vid förrättningen ej äga rum, där det ej påfordras å någondera sidan eller av förrättningsmannen aktas nödigt.

10 §.

Har det område, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtet, lände den därom upprättade avhandling till efterrättelse.

Träffa sakägarna utöver vad avhandlingen innehåller överenskommelse i ämne, som angår förrättningen, såsom att servitut till förmån för en av styckningen berörd fastighet skall läggas å annan sådan fastighet eller med avstyckat område följa rätt till delaktighet i område, som vid mättningsförrättning avsatts för gemensamt behov, skall därom upprättas skriftlig förening, som underskrives av sakägarna och bestyrkes av gode männen eller, där sådana ej biträda vid förrättningen, av förrättningsmannen samt bilägges protokollet.

Uppkommer mellan sakägarna tvist om den rätt, som enligt avhandlingen eller träffad förening tillkommer en var av dem, skall frågan underställas ägodelningsrättens prövning, och vile emellertid förrättningen.

Förekommer ej sådan tvist eller har den blivit avgjord genom laga kraft ägande beslut, undersöka förrättningsmannen eller, där han biträdas av gode män, förrättningsmännen, huruvida vad av sakägarna kan vara avtalat eller bestämt eller vad berörda beslut innehåller utgör hinder för avstycknings verkställande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel, samt meddele, där sådant hinder finnes föreligga, beslut att avstyckningen icke kan äga rum.

13 §.

Sedan skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området ävensom övriga gränser, som vid avstyckningen må hava bestämts, blivit utstakade och utmärkta samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningsmannen å sammanträde med vederbörande sakägare till sökanden eller annan, som utses av sakägarna, utgiva ett exemplar av samtliga förrättningshandlingar emot bevis, som bilägges konceptakten, ävensom tillkännagiva att förrättningen är avslutad; meddele ock underrättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan emot förrättningen.

14 §.

Rådhusrätt, där sådan finnes, vare ägodelningsrätt i stad.

Stad, där rådhusrätt ej finnes, lyde under ägodelningsrätten i den domsaga, staden i judiciellt hänseende tillhör.

Vad enligt 21 kap. 3 § i lagen om delning av jord å landet gäller för köping i fråga om utseendet av valmän för val av ägodelningsnämndemän skall äga motsvarande tillämpning beträffande stad, som i andra stycket omförmäles.

15 §.

Vad i 21 kap. i lagen om delning av jord å landet stadgas beträffande fullföljd av talan angående avstyckning och förfarandet i mål rörande sådan talan så ock om fastställelse av avstyckning skall, i den mån ej annat är särskilt föreskrivet i detta kapitel, äga motsvarande tillämpning beträffande avstyckning i stad, dock att vad enligt nämnda lag ankommer å ägodelningsdomaren så ock överlantmätarens befattning med fastställelseprövning skall i stad, där rådhusrätt finnes, fullgöras av ägodelningsrättens ordförande.

20 §.

Förrättningsmannen vare skyldig att emot stadgad lösen till vederbörande sakägare utlämna ett exemplar av kartan inom trettio dagar från det beslut om fastställelse av förrättningen vunnit laga kraft eller däremot förd talan ogillats.

21 §.

Den omständighet, att fastställelse meddelats å avstyckning, medför icke för ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än lag och författningar eljest medgiva.

22 §.

Vad i detta kapitel sägs om ägare av mark skall ock gälla om den, som innehar mark under sådan besittningsrätt, som enligt lag är att hänföra till fast egendom.

23 §.

Rätt att överklaga beslut, varigenom fastställelse å avstyckning meddelats, tillkommer byggnadsnämnden, som av beslutet utan dröjsmål skall erhålla del.

24 §.

Bestämmelserna i detta kapitel skola i tillämpliga delar gälla även för samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

6 KAP.

5 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den ordning, som 3 kap. 1 § av lagen om delning av jord å landet sägs, må laga skifte å stadsjord företagas, där samtliga delägare infinna sig eller av förrättnings-

mannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

11 §.

1 mom. Vad enligt detta kapitel gäller om gränsbestämning och ägoutbyte i sammanhang med laga skifte gälle ock, då sådan förrättning eljest förekommer.

Besväras fastighet eller område av servitut, bestående av rättighet till skogsfång och mulbete eller endera av dessa rättigheter, må på yrkande av fastighetens ägare servitutet utan sammanhang med skifte utbrytas, där det finnes medföra nytta och kunna ske utan någons förfång. Rätt att erhålla utbrytning tillkomme ock ägaren av den fastighet, till vars förmån sådant servitut gäller, där det visas att servitutet äventyras.

I avseende å förrättning, som i nästföregående stycke avses, äge vad i 20 kap. 6 och 9 §§ av lagen om delning av jord å landet stadgas motsvarande tillämpning.

2 mom. Utan hinder av vad i 1 mom. första stycket sägs äger Konungen medgiva att inom visst område, som är uppdelat i ett flertal fastigheter, gränsbestämning må äga rum med tillämpning av föreskrifterna i 2 kap. Vid framställning om medgivande, som nu sagts, skall fogas karta i två exemplar, noga angivande det område, framställningen avser.

12 §.

Vad i 21 kap. i lagen om delning av jord å landet stadgas skall i tillämpliga delar och i den mån ej annat är särskilt föreskrivet i denna lag äga motsvarande tillämpning beträffande stad även i andra fall än där sådant följer av vad eljest är i denna lag stadgat.

13 §.

Har ägodelningsrätten meddelat fastställelse å förrättning, som i detta kapitel avses, må beslutet överklagas av byggnadsnämnden, som därav utan dröjsmål skall erhålla del.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Beträffande förrättningar, som påbörjats innan den nya lagen trätt i kraft, skall nya lagen, där så ske kan, tillämpas å frågor, som vid förrättningen förekomma till behandling efter nya lagens ikraftträdande. I fråga om talan emot och fastställelse av sådan förrättning skall nya lagen äga tillämpning, dock att frågan, huruvida talan må efter förrättningens avslutande föras emot åtgärd, som vidtagits innan nya lagen trätt i kraft, skall bedömas enligt äldre lag.

Twist, som före lagens ikraftträdande jämlikt 5 kap. 10 § enligt dess tidigare lydelse hänvisats till vederbörlig domstol, men ännu icke blivit där anhängiggjord, skall efter stämning utföras vid ägodelningsrätten.

Mål, som före nya lagens ikraftträdande inkommit till magistrat i dess egenskap av ägodelningsrätt men icke därförinnan av magistraten avgjorts, varde jämlikt äldre lag prövat av rådhusrätten såsom ägodelningrätt eller av dess ordförande.

Avstyckningsärende, som före lagens trädande i kraft inkommit till magistrat eller överståthållarämbetet eller jämlikt 5 kap. 21 § i dess tidigare lydelse till Konungens befallningshavande, men icke därförinnan av samma myndighet avgjorts, skall för handläggning och avgörande överlämnas till vederbörande ägodelningsrätt eller ägodelningsdomare eller överlantmätare.

Jämkning på grund av fel i uträkning i skifte, som fastställts innan lagen trätt i kraft, må sökas inom förut stadgad tid.

Förslag

till

LAG

**om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 16 juni 1875
(nr 42 s. 1) angående lagfart å fång till fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 mom. Sökes lagfart på grund av överlåtelse från annan, må ansökningsen ej beviljas, med mindre det upplyses, att förre ägaren ej var gift, eller det visas, att samtycke eller tillåtelse till överlåtelsen givits, efter ty i 6 kap. 4 eller 6 § giftermålsbalken sägs, eller att överlåtelsen ändock är gällande.

2 mom. Är lagfart sökt på grund av testamente, dom eller annan handling, som ej vunnit laga kraft, må ansökningen icke bifallas förr än det visas, att handlingen blivit ständande.

3 mom. Har ägare av fastighet därav till annan överlätit visst till gränserna bestämt område, och ingår det område ej i tomtindelning, må lagfart å fång ej beviljas förr än fastställelse meddelats å lantmäteri- eller mättningsförrättning, varigenom det överlättna området utbrutits, eller, där talan mot beslutet om fastställelse må föras, beslutet vunnit laga kraft eller däremot förd talan ogillats.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft. Utan hinder av vad i 3 mom. stadgas skall äldre lag tillämpas, där överlåtelse av område ägt rum före sagda dag samt området utbrutits genom jordavsöndring eller genom sådan ägostyckning, som avses i lagen den 25 april 1924 om ägostyckning inom vissa delar av Kopparbergs län.

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse av 37 § 5 mom. i förordningen den 16 juni 1875 (nr 42 s. 12) angående inteckning i fast egendom.

Härigenom förordnas, att 37 § 5 mom. i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

5 mom. Vad enligt 3 och 4 mom. gäller om avsöndrad lägenhet skall ock gälla om område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. av lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. av lagen om fastighetsbildning i stad, dock icke där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samme ägares hand.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse av 121 § utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att sista stycket av 121 § utsökningslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har från egendom, däri inteckning beviljats, lägenhet avsöndrats eller område enligt 19 kap. av lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. av lagen om fastighetsbildning i stad avstyckats till särskild fastighet, och ansvarar lägenheten eller det avstyckade området för den inteckning allenast på sätt i 3 mom. av 37 § i förordningen angående inteckning i fast egendom sägs, må inteckningen ej föranleda försäljning av den avsöndrade lägenheten eller det avstyckade området, utan så är att vid utropet av stamfastigheten den därför bjudna köpeskillingen funnits icke förslå till fulla gäldandet av

inteckningshavarens fordran och icke lägenhetens eller det avstyckade områdets ägare genast erlägger vad däri brister.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

LAG

**om ändrad lydelse av 6 § i lagen den 18 oktober 1907
(nr 83) angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps
befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar
i stamfastigheten.**

Härigenom förordnas, att 6 § i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vad i denna lag är föreskrivet om avsöndrad lägenhet skall äga motsvarande tillämpning beträffande område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. i lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad, dock icke där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samme ägares hand.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

LAG

**om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 30 september 1904
(nr 48) om samäganderätt.**

Härigenom förordnas, att 7 § i lagen den 30 september 1904 om samäganderätt skall erhålla följande ändrade lydelse:

Är samfälld fastighet sådan, att tillämpning av föreskrifterna om laga skifte kan ifrågakomma, och har delägare i fastigheten gjort ansökan om fastighetens försäljning; vill annan delägare att gemenskapen skall upplösas genom laga skifte, give det tillkänna, innan ansökningen varder av första domstol

avgjord. Upplyses, att laga skifte blivit i laga ordning sökt, låte rätten frågan om försäljning vila, till dess sig visat, huruvida på den ansökan laga skifte kommer till stånd; är ej ansökan om laga skifte gjord, give rätten nödig tid därtill. Kommer någon i högre rätt och visar, att laga skifte blivit sökt, må fastigheten ändock gå till försäljning, evad skiftet kommer till stånd eller icke.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

**om ändrad lydelse av 16 § i lagen den 5 juli 1907 (nr 48)
om enskilda vägar på landet.**

Häri genom förordnas, att 16 § i lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

I fråga om förrättningen lände i tillämpliga delar till efterrättelse vad i lagen om delning av jord å landet är stadgat om kallelse till samt kungörelse och underrättelse om laga skifte så ock om jäv mot förrättningsmän, om uppskov och om protokoll vid förrättning; och skall vad enligt lagen om delning av jord å landet i anförda avseenden gäller om lantmätare beträffande förrättning, varom i denna lag stadgas, lämpas till förrättningsman.

Är lantmätare förrättningsman, må därav ej föranledas vidsträcktare tillämpning av lagen om delning av jord å landet än nu är sagt.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

**om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i
anledning av laga skifte eller annan jorddelningsförrättning.**

Häri genom förordnas som följer:

Har vid laga skifte eller annan jorddelningsförrättning blivit bestämt, att utflyttnings-, odlings- eller hävdeersättning eller ersättning för minskad avkast-

ning eller ersättning enligt 14 kap. 8 § i lagen om delning av jord å landet eller annan ersättning, varom i nämnda lag sägs, skall av ägare av jord, som i förrättningen ingått, gäldas till annan delägare, då äge denne, där hans fordran ej stått inne längre än ett år efter förfalldagen, att ur jorden, ändå att den kommit i annans hand, njuta betalning med enahanda förmånsrätt, som enligt 17 kap. 6 § handelsbalken tillkommer enskild ränteägare för avgäld av fast egendom.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft, vilken dag lagen den 1 maj 1885 (nr 16 s. 5) angående säkerhet för utbekommande av utflytningsbidrag med mera i anledning av laga skifte skall upphöra att gälla.

Förslag

till

LAG

om sammanläggning av fastigheter å landet.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Fastigheter å landet, som äro i en ägares hand, må efter ty här nedan sägs sammanläggas till en fastighet,

1. om envar av fastigheterna utgör by, enstaka hemman eller lägenhet, som har sitt område genom rågång skilt från andra ägor;

2. om fastigheterna utgöra skilda jordeboksenheter eller delar av sådana enheter och gemensamt ingå i ett skifteslag, vilket icke delats genom lantmäteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande;

3. om fastigheterna utgöras av genom sådan lantmäteriförrättning, varom under 2 sägs, utbrutna ägolotter samt tillika ingå i samma skifteslag av beskaflenhet, varom under 1 sägs, eller i sådant skifteslag, som avses i 1 kap. 3 § i lagen om delning av jord å landet.

Vidare må med fastigheter, som här ovan omförmälas, sammanläggas genom avsöndring för alltid eller genom avstyckning bildade fastigheter ävensom sådana fastigheter sammanläggas med varandra, allt under förutsättning att fastigheterna ingå i samma skifteslag av beskaflenhet, varom under 1 sägs, eller i sådant skifteslag, som avses i 1 kap. 3 § i lagen om delning av jord å landet.

Ej vare i fall, varom ovan förmäles, den omständigheten att avsöndring för alltid eller avstyckning ägt rum från en eller flera av fastigheterna hinder mot sammanläggning.

Fastighet, som efter vad nu sagts kan sammanläggas med annan fastighet, må ock sammanläggas med del därav, som i den ordning särskilt är stadgad för ändamålet avstyckas. Vad i denna lag sägs om fastighet skall, där ej annorlunda stadgas, i tillämpliga delar gälla om fastighetsdel, varom här är fråga.

Fastigheter, vilka ingå i ett och samma under laga skifte varande skifteslag, må, oberoende av vad här ovan sägs, sammanläggas, där sammanläggningen, på sätt i 13 kap. 11 § i lagen om delning av jord å landet förmäles, kan ske under skiftet samt laga hinder mot sammanläggningen icke, efter ty nedan i denna lag stadgas, prövas föreligga.

2 §.

Vad i 1 § sägs om fastighet, som bildats genom avsöndring eller avstyckning, gälle ock om område, som utbrutits för servitut och icke ingår i den fastighet, till vars förmån servitutet gällt, om mark, som enligt äldre bestämmelser om avledning av vatten utbrutits från fastighet på grund därav att ägaren av sagt sig den båtnad, som genom dylikt företag beretts fastigheten, så ock om mark, som enligt gällande eller tidigare lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område avskilts från fastighet. Lag samma vare beträffande område, som avskilts från fastighet i enlighet med bestämmelserna om expropriation eller äldre bestämmelser om ändring eller utrivning av vattenverk eller enligt vattenlagen, dock att, där återlösningsrätt äger rum, sådant område må sammanläggas allenast med den fastighet, från vilken det blivit avskilt.

Fastighet, som utgör andel för viss fastighet i samfällad mark, må sammanläggas allenast med den fastighet, till vilken andelen hör, med lagligen utbruten del av denna fastighet eller med annan fastighet, till vilken jämväl hör andel i samfälligheten.

3 §.

Fastighet må ej ingå i sammanläggning enligt denna lag innan fastigheten blivit upptagen i jordregistret. Vad sålunda stadgats gälle dock ej beträffande fastighetsdel, vilken för sammanläggning med annan fastighet avstyckats från fastighet, som är upptagen i jordregistret, ej heller i fråga om fastigheter, vilka ingå i ett och samma under laga skifte varande skifteslag och vilka under skiftet skola göras till föremål för sammanläggning.

4 §.

Område, som ingår i tomtindelning, må ej ingå i sammanläggning enligt denna lag.

Ej heller må sammanläggning enligt denna lag äga rum inom samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

5 §.

Sammanläggning enligt bestämmelserna i denna lag vare icke tillåten, om fastigheterna icke innehavas med samma rätt eller om de höra till skilda socknar eller andra förvaltningsområden.

6 §.

Fastigheter, vilkas områden icke förut tillhopa bildat sådant skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 1 eller 2 i lagen om delning av jord å landet förmäles, må icke sammanläggas, så framt ej det sammanlagda ägoväldet i fråga om ägornas sammansättning samt skiftenas antal och form kommer att uppfylla de fordringar, som enligt sagda lag därutinnan gälla i avseende å ägolott, vilken utlägges vid laga skifte.

Sammanläggning i sammanhang med laga skifte må äga rum allenast där de till sammanläggning avsedda fastigheterna prövas kunna utläggas såsom ägolott, vilken överensstämmer med vad i 1 kap. 8 § första stycket samt i 13 kap. i omförmälda lag stadgas.

7 §.

Sammanläggning av avsöndrad lägenhet med annan fastighet, som icke utgöres av sådan lägenhet, må ej ske, där avgäld från lägenheten skall utgå till fastighet, som icke ingår i sammanläggningen.

8 §.

Häftar fastighet, varom fråga är, för frälseränta eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller för ersättning, varom förmäles i lagen om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i anledning av laga skifte eller annan jorddelningsförrättning, eller för avgäld från till skatte försålt halländskt kyrkohemman, och vilar ej ansvar för samma ränta, lån, förskott, ersättning eller avgäld jämväl å den eller de övriga fastigheterna, då må sammanläggning icke äga rum, såframt icke den, som på grund av in-teckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i annan av fastigheterna äger säkerhet för fordran eller annan rättighet, medgivit sammanläggningen.

9 §.

Är fastighet, som ifrågasättes skola ingå i sammanläggning, sådan att lagen angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland, Dalarne och Värmland därå äger tillämpning, må sammanläggning ej äga rum, i händelse anledning prövas vara för handen att antaga, att sammanläggningen medför minskning i de självständiga jordbrukens antal.

10 §.

Ansökning om sammanläggning göres hos ägodelningsdomaren i den domsaga, där fastigheterna äro belägna. Vid ansökningen foge sökanden utdrag av

jordeboken samt äganderätts- och gravationsbevis rörande de fastigheter, varom fråga är, ävensom utdrag av jordregistret rörande däri upptagen fastighet. Vad angår fastighetsdel, som för sammanläggningen skall avstyckas från annan fastighet, skola utdrag och bevis, varom ovan sägs, avse den fastighet, varifrån avstyckningen skall ske.

Där ej de fastigheter, ansökningen avser, äro av beskaffenhet, varom i 1 § under 2 sägs, eller ock förut tillhopa bildat ett skifteslag, skall sökanden jämväl ingiva av lantmätare upprättad karta och beskrivning över fastigheterna i den mån dessa utgöras av bestämda områden å marken. Kartan skall jämte fastigheternas gränser upptaga vad som finnes nödigt för att tydligt utmärka skillnaderna mellan sådana i fastigheterna ingående ägoslag, som redovisas i jordregistret, samt byggnader, vägar, vattendrag och dylikt. Beskrivning, varom ovan sägs, skall för envar av fastigheterna innefatta uppgift om dess ägovidd och dennas fördelning i särskilda ägoslag samt utredning, i vad mån till varje särskild fastighet hör andel i område, som vid lantmåteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest är samfällt, eller i särskilda rättigheter och förmåner.

I fall, varom i 9 § sägs, skola karta och beskrivning, som här ovan förmälas, alltid ingivas.

11 §.

I sammanläggningsärendet skall ägodelningsdomaren, där så nödigt finnes, inhämta yttrande av överlantmätaren.

I fall, varom i 6 § andra stycket sägs, skall infordras yttrande från förrättningslantmätaren.

Är fråga om sammanläggning, varom i 9 § förmäles, må ägodelningsdomaren, där så finnes lämpligt, höra nämnd eller myndighet, som kan äga kännedom om förhållandena, såsom jordbrukskommissionen eller hushållningssällskapets förvaltningsutskott eller kommunalnämnden eller kronobetjäningen i orten.

Finnes den utredning, som det efter vad ovan sägs åligger sökanden att förebringa, i ett eller annat hänseende ofullständig, förelägge ägodelningsdomaren sökanden lämpligt rådrom att inkomma med den ytterligare utredning, som anses erforderlig, vid äventyr, om det försummas, att ärendet ändå företages till avgörande.

12 §.

Möter för bifall till ansökningen ej hinder i något av de hänseenden, varom ovan förmäles, skall ägodelningsdomaren, i händelse han icke jämväl är domare i domsagan, med överlämnande av handlingarna i ärendet inhämta yttrande av denne, huruvida med hänsyn till de i 13 och 14 §§ stadgade villkor för sammanläggning hinder för den sökta sammanläggningen föreligger. Där, sedan yttrandet avgivits men innan underrättelse på sätt i 19 § sägs

meddelats domaren om ärendets utgång, förändring inträffar i något av de förhållanden, varom han haft att yttra sig, skall han så fort ske kan om den inträffade förändringen underrätta ägodelningsdomaren.

13 §.

Finnes i lagfartsprotokollet antecknat, att klander blivit instämt å fång till fastighet, eller finnes eljest rätten till fastighet tvistig, eller är fastighet utmätt eller beslut meddelat om dess försäljning i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad, då må fastigheten ej sammanläggas med annan fastighet.

14 §.

Ej må fastigheter sammanläggas, med mindre sökanden å dem erhållit lagfart; dock att, där någon av fastigheterna förvärvats genom fång, varmed på grund av äldre lag ägaren ej varit skyldig lagfara, lagfart å den fastighet ej är erforderlig, där sökandens åtkomst annorledes styrkes. Ej heller må sammanläggning ske, utan så är att icke mera än en av fastigheterna är besvärad av beviljad eller sökt inteckning eller ock, där flera av fastigheterna äro sålunda besvärade, icke någon av dem häftar för andra inteckningar än sådana, som äro i samma inbördes ordning gällande jämväl i envar av de andra, dock vare den omständigheten, att i en av fastigheterna tillika finnes inteckning med sämre rätt, ej hinder mot sammanläggningen, så framt innehavare av sådan inteckning medgivit sammanläggningen; skolande vad nu sagts om inteckning tillämpas jämväl beträffande fordran eller annan rättighet, som avses i 11 kap. 2 § jordabalken. Fastighet, som är föremål för återköpsrätt, må ej i något fall sammanläggas med annan fastighet utan medgivande av återköpsrättens innehavare.

Är fråga om sammanläggning med fastighet av ägovidd, som för ändamålet skall avstyckas från annan fastighet, skall, såvitt angår den ägovidd, vad ovan sägs om lagfart gälla beträffande den fastighet, varifrån avstyckningen skall ske, eller, där ägovidden överlåtits för sammanläggning med sökanden tillhörig fastighet, i stället för beviljad lagfart fordras att sökanden om lagfart å den ägovidd gjort ansökan, vilken förklarats vilande i avbidan på avstyckningens fastställande. Besväras sådan ägovidd av inteckning, vare det ej i något fall hinder för sammanläggning, där inteckningshavaren för inteckningens dödande i vad angår sagda ägovidd avlämnat inteckningshandlingen till domstolen eller domaren i orten eller ock till landsfogde eller landsfiskal.

15 §.

Sedan ärendet kommit i sådant skick, att det lagligen kan bliva föremål för prövning, företage ägodelningsdomaren ärendet till vidare handläggning. Finner ägodelningsdomaren laga hinder mot bifall till ansökningen icke möta, meddele han förordnande om sammanläggningen.

Har sökanden icke fullgjort föreläggande, varom i denna lag sägs, eller

finner ägodelningsdomaren laga hinder möta för bifall till ansökningen, hänskjute han ärendet till ägodelningsrättens prövning.

Huruledes, då fråga är om sammanläggning med fastighet av ägovidd, som för ändamålet skall avstyckas från annan fastighet, beslut i ärendet, där ansökningen bifalles, skall meddelas i sammanhang med fastställelse å avstyckningen, därom skils i lagen om delning av jord å landet.

Angående meddelat förordnande om sammanläggning skall bevis tecknas å karta och beskrivning, som må hava företetts i ärendet.

Ägodelningsdomaren åligger att föra protokoll över av honom handlagda ärenden angående sammanläggning.

Beträffande förfarandet hos ägodelningsdomaren och ägodelningsrätten skola bestämmelserna i 21 kap. avdelningen D i lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

16 §.

Varder ansökning om sammanläggning av fastigheter bifallen, och är i en eller flera av dem beviljad inteckning, som icke gäller i den eller de andra, skall inteckningen därefter gälla i hela den sålunda bildade fastigheten. Varder efter sammanläggningen, men på grund av tidigare rätt till fastighet, varmed annan fastighet sammanlagts, ansökan om inteckning gjord eller fullföljd, skall den inteckning, där ansökningen bifalles, fastställas att gälla i hela den nybildade fastigheten.

17 §.

Bifalles ansökning om sammanläggning av fastigheter, och häftar någon av dem för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller eljest för belopp, varför säkerhet åtnjutes på annan grund än inteckning, svare hela den nybildade fastigheten för vad sålunda ålegat fastighet, som ingått i sammanläggningen.

18 §.

Har någon av de fastigheter, varom fråga är, andel i samfällighet eller annan särskild rättighet eller förmån, som ej tillkommer övriga fastigheter, medför sammanläggningen ej för den nybildade fastigheten vidsträcktare rätt därutinnan än som förut tillkommit förstnämnda fastighet.

19 §.

Om utgången av sammanlägningsärende lämne ägodelningsdomaren ofördröjligen överlantmätaren skriftlig underrättelse.

Är ägodelningsdomaren icke domare i domsagan, skall han, så snart ansökning om sammanläggning inkommit, därom lämna domaren meddelande; underrätta honom ock ofördröjligen, sedan ärendet avgjorts, om beslutet däri.

20 §.

Om ansökning, varom i denna lag sägs, så ock om beslutet däröver, skall anteckning göras i lagfartsprotokollet och lagfartsboken.

Skall, enligt vad i 16 § sägs, in-teckning gälla jämväl i annan fastighet än den, vari den beviljats, skall anteckning därom ofördröjligen göras i in-teckningsprotokollet och in-teckningsboken.

21 §.

Vad i 21 kap. av lagen om delning av jord å landet stadgas om talan mot ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut skall ock gälla om ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut enligt denna lag.

Har ansökning om sammanläggning bifallits, och ingår i sammanläggningen fastighet, varå lagen angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland, Dalarne och Värmland äger tillämpning, äge jordbrukskommissionen överklaga beslutet. Om beslut, varom nu sagts, skall ägodelningsdomaren utan dröjsmål underrätta jordbrukskommissionen.

Denna lag skall träda i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

LAG**om ändrad lydelse av 11 kap. 2 § jordabalken.**

Härigenom förordnas, att 11 kap. 2 § jordabalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Nu haver den, som sålde, icke uppburit fulla penningar, ändock han i köpebrevet tillstått, att han köpeskillingen till fullo bekommit; njute sin säkerhet i det, som sålt är, framför andra köparens borgenärer. Söker han ej in-teckning för sin fordran, i stad inom tre månader, och å landet sist vid det ting, som infaller näst efter sex månader sedan lagfart för köparen beviljades, äge därefter ej bättre rätt än de andra.

Vad nu är stadgat gälle ej, där någon i stad eller ort på landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad, sålt viss till gränserna bestämd del av tomt att med annat område till en tomt sammanläggas, eller där å landet ägare av fastighet därav till annan överlåtit viss till gränserna bestämd ägo-

vidd för att sammanläggas med annan fastighet, och ej heller där frälseränta säljes.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om insändande till hovrätt av ägodelningsrätts protokoll så ock av protokoll i mål eller ärende, som handlagts av ägodelningsdomare eller annan ordförande i ägodelningsrätt eller av överlantmätare.

Härigenom förordnas som följer:

Vad om insändande till hovrätt av underrätts dombok är i lag stadgat skall ock gälla om ägodelningsrätts protokoll, så ock om protokoll i mål eller ärende, som handlagts av ägodelningsdomare eller annan ordförande i ägodelningsrätt eller, jämlikt 21 kap. 43 § tredje stycket i lagen om delning av jord å landet, av överlantmätare.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 2 § 11:o i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 11:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall erhålla följande ändrade lydelse:

11:o) mål om avgäld från avsöndrad lägenhet, om fördelning av mantal eller utskylder mellan stamfastighet och avsöndrad lägenhet;
mål om tomtmätning;

mål, huruvida fastighet är av beskaffenhet att den må förvärvas av bolag eller förening;

mål om undantag från tillämpningen av de med avseende å arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne gällande särskilda bestämmelser;

mål om naturminnesmärkens fredande.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft. Där i mål om avsöndring från fastighet under enskild äganderätt eller stadgad åborätt eller om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning, eller om tillstånd till ägostyckning talan jämlikt äldre lag fullföljes hos Konungen i statsdepartement, skall utan hinder av nya lagens ikraftträdande det tillkomma regeringsrätten att upptaga och avgöra besvären.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
21 augusti 1924.*

Närvarande: Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, LÜBECK, WOHLIN.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Ekeberg:

Sedan den s. k. jordstyckningskommissionen den 16 oktober 1920 avgivit betänkande, innefattande förslag till lag om delning av jord å landet jämte åtskilliga andra författningsförslag, har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 november 1920 förordnat, att lagrådets utlåtande skulle inhämtas över nämnda förslag. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 augusti 1922 förordnat, att beslutet den 5 november 1920 icke skulle innefatta skyldighet för lagrådet att avgiva utlåtande över omförmälda förslag i fråga om jorddelningslagstiftningen i vidare mån än som anginge förslagens huvudgrunder. Lagrådet har den 4 oktober 1922 avgivit ifrågavarande utlåtande.

Härefter hava de av jordstyckningskommissionen avgivna författningsförslag inom justitiedepartementet undergått överarbetning enligt av mig närmare angivna riktlinjer. Såsom resultat av denna överarbetning föreligga nu förslag till

- 1) lag om delning av jord å landet;
- 2) lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet;
- 3) lag om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad;
- 4) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;
- 5) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;
- 6) lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstörps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten;
- 7) lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juni 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman;

8) lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 30 september 1904 om samäganderätt;

9) lag om ändrad lydelse av 16 och 34 §§ i lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet;

10) lag om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i anledning av laga skifte;

11) lag om sammanläggning i vissa fall av fastigheter å landet;

12) lag om ändrad lydelse av 11 kap. 2 § jordabalken;

13) lag om insändande till hovrätt av ägodelningsrätts protokoll så ock av protokoll i mål eller ärende, som handlagts av ägodelningsdomare eller annan ordförande i ägodelningsrätt eller av överlantmätare; samt

14) lag om ändrad lydelse av 2 § 11:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Över förslaget till lag om delning av jord å landet, sådant förslaget i ett preliminärt utkast förelegat, har lantmäteristyrelsen den 28 april 1924 avgivit nfordrat underdånigt utlåtande.¹

Det föreliggande förslaget till lag om delning av jord å landet skiljer sig från jordsteykningskommissionens motsvarande förslag huvudsakligen i nedan angivna avseenden:

Föreskrifterna rörande de materiella förutsättningarna för skifte av oskiftad jord samt avstyckning av mark från fastighet hava förenklats samt gjorts mindre rigorösa, bland annat därigenom att särskilda villkor beträffande skifte av jordbruksfastighet icke uppställts. I fråga om nytt skifte å skifteslag, som tillförene undergått laga skifte eller med dylikt skifte för närvarande i avseende å orubblighet jämnställd form av delning, har återupptagits fordran på viss opinion bland delägarna för det ifrågasatta skiftet såsom en av förutsättningarna för detsammas genomförande. Proceduren vid prövning av fråga om tillstånd till skifte eller avstyckning har förenklats.

Meddelande av förordnande för lantmätare till sådan jorddelningsförrättning, för vars företagande förordnande enligt förslaget kräves, har uppdragits åt vederbörande överlantmätare. För verkställande av avstyckningsförrättning skall enligt förslaget förordnande icke erfordras.

Föreskrifterna rörande bildande av s. k. gemensamhetsskog i förening med laga skifte hava jämkats i syfte bland annat att, såvitt angår skogsmark, som vid tiden för skiftet icke är samfällad, tillägga viss majoritet bland delägarna bestämmanderätt i fråga om bildande av dylik skog.

Beträffande ägors uppskattning har föreskrivits åsättande av gradtal i stället för uppskattning i penningar, dock att för vissa ändamål dylik uppskattning jämväl skall äga rum.

I fråga om odlings- och hävdelikvid har någon viss metod för likvidbelop-

¹ Utkastet och utlåtandet ävensom lagrådets ovan omförmälda yttrande jämte åtskilliga andra i anledning av jordsteykningskommissionens förslag avgivna utlåtanden hava befordrats till trycket, se »Till frågan om ny jorddelningslagstiftning», Stockholm 1924.

pens beräkning icke i lagförslaget fastslagits, utan har det ansetts böra överlämnas åt Konungen att härutinnan meddela närmare föreskrifter.

Vidkommande skiftesdomstolarna har föreslagits, att för varje domsaga skall finnas en ägodelningsrätt med i regeln ordinarie domhavanden såsom ordförande, och hava tillika föreslagits processuella bestämmelser i syfte bland annat att sammansmälta besvär- och fastställelseprocedurerna vid prövning av jorddelningsförrättningar.

Vidare hava i ej få detaljer sakliga ändringar företagits i 1920 års förslag, varjämte sistnämnda förslag även i redaktionellt avseende i åtskilliga delar undergått överarbetning.

Förslaget till lag om delning av jord å landet påkallar ändring jämväl i vissa delar av gällande lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. Då emellertid sistnämnda lag även ur andra synpunkter lär böra underkastas revision, har omarbetningen av lagen ansetts lämpligen böra företagas i ett sammanhang. Dylik omarbetning torde utan svårighet kunna medhinnas och de ändrade bestämmelserna genomföras till den tidpunkt, då den nya jorddelningslagen kan tänkas träda i kraft.

I fråga om den närmare redogörelsen för de föreliggande lagförslagen torde jag få hänvisa till en av hovrättsrådet B. Wieselgren efter beredning inom justitiedepartementet utarbetad promemoria.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att för det ändamål, § 87 regeringsformen förmåler, lagrådets utlåtande över lagförslagen måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna hemställan, som biträdades av statsrådets övriga ledamöter, lämnar Hans Maj:t Konungen bifall.

Ur protokollet:

H. Stefenson.

Förslag

till

L A G**om delning av jord å landet.**

Härigenom förordnas som följer:

I AVD.

Om laga skifte.

1 KAP.

Om vad med laga skifte och skifteslag förstås, så ock om äldre delnings bestånd.

1 §.

Med laga skifte avses på mätning och uppskattning grundad delning av oskiftade eller omdelning av förut skiftade ägor i ändamål att utan någon delägars förfång åstadkomma en för ägornas brukande så lämplig indelning, som deras beskaffenhet och belägenhet medgiva.

Då i denna lag såsom villkor för åtgärd stadgas, att åtgärden kan ske utan någon delägars förfång, avses därmed, att åtgärden icke, utöver vad för varje särskilt fall må vara medgivet, länder till minskning i värde för fastighet, som beröres av åtgärden.

Vad i denna lag stadgas om oskiftad jord gälle ock, där ej annat sägs, om jord, som är allenast sämjevis delad.

2 §.

Med skifteslag förstås område, vilket lagligen ensamt för sig göres eller kan göras till föremål för laga skifte. Skifteslag kan utgöras av

1. by, enstaka hemman eller lägenhet, som har sitt område genom rågång skilt från andra ägor; ägor, som eljest äro belägna inom gemensam rågång; ägor, som, ändå att rågång kring ägorna ej kan påvisas, vid skifte behandlats såsom ett ursprungligt skifteslag;

2. ägolott, vilken vid lantmäteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande, utlagts inom skifteslag, varom under 1 sägs; fastighet, som bildats genom avsöndring eller därmed jämförlig åtgärd eller genom avstyckning;

3. område, som vid lantmäteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest lämnats oskiftat eller ock efter skifte genom rågångsförrättning eller eljest tillkommit skifteslag, varom under 1 eller 2 är fråga.

Har skifteslag, som utgjort samfällighet för två eller flera byar, enstaka hemman eller under 1 avsedda lägenheter, skiftats, skall vad av ägorna lagts till varje by, enstaka hemman eller lägenhet räknas till byn, enstaka hemmanet eller lägenheten i dess egenskap av skifteslag. Vad sålunda stadgats skall dock ej utgöra hinder för att dylik skiftad samfällighet för sig göres till föremål för nytt skifte, där sådant eljest lagligen må äga rum.

Vad i nästföregående stycke är sagt skall äga motsvarande tillämpning beträffande skifteslag, som varit gemensamt för två eller flera sådana skifteslag, som ovan under 2 avses.

Utöver skifteslag, om vilka förut i denna paragraf förmäles, kunna bildas särskilda skifteslag, på sätt nedan närmare sägs. Fastighet, vilken uppkommit genom sammanläggning i enlighet med föreskrifterna i lagen om sammanläggning i vissa fall av fastigheter å landet, skall, där den bildats av fastigheter, vilka själva utgöra skifteslag, anses såsom skifteslag av sådan här ovan avsedd art, till vilken sistnämnda fastigheter äro att hänföra, dock att där samtliga ägolotter, i vilka under 1 omförmäلت skifteslag må vara uppdelat, sammanläggas, den sålunda bildade fastigheten skall anses såsom skifteslag, varom under 1 sägs. I övrigt skall angående särskilt bildat skifteslag gälla, att, där till skifteslaget höra ägor på ömse sidor om rågång, skifteslaget anses såsom sådant skifteslag, varom under 1 sägs, men i annat fall såsom skifteslag, varom under 2 eller 3 förmäles.

3 §.

Där skifteslags omfång blivit bestämt genom särskild indelning, lände den till efterrättelse.

Förekommer inom viss landsdel ägoblandning mellan skilda byalag eller erfordras eljest särskild indelning i skifteslag, ankomme det på Konungen att föreskriva sådan indelning.

4 §.

Uttjardar, urfjällar, ströängar och andra därmed jämförliga ägor, som tillhöra fastighet i annat skifteslag än det, inom vars område de ligga, skola, då skifte övergår sistnämnda skifteslag, intagas i skiftet, därest sådant för vinnande av lämplig ägoanordning erfordras och detta syfte ej kan vinnas genom ägoutbyte.

5 §.

För vinnande av lämpligt och redigt skifte må, där det efter undersökning och prövning i den ordning, som i 4 kap. sägs, finnes kunna ske utan någon delägares förfång,

1. ett skifteslag uppdelas i flera skifteslag;
2. flera skifteslag sammanföras till ett skifteslag;
3. områden av olika skifteslag sammanföras till ett skifteslag, så framt

jordägare, som äga behörighet att påkalla skifte i vart av skifteslagen, yrka det och det prövas kunna äga rum utan hinder för lämplig ägoanordning inom övriga delar av skifteslagen.

Har område, efter vad under 3 sägs, blivit skilt från skifteslag, skall återstoden av skifteslaget utgöra ett skifteslag för sig.

6 §.

Vid laga skifte skall all skifteslagets mark ingå i förrättningen, där ej i denna lag är annorlunda stadgat. Under skifteslagets mark inbegripes jämväl sådant till skifteslaget hörande område, som är täckt med vatten.

7 §.

Har vid laga skifte till skifteslaget hörande vattentäckt område icke intagits i skiftet eller har med stöd av äldre lag sådant område ingått i skiftet allenast i avseende å områdets nyttjande till fiske, och skall skifte därå äga rum, skall skiftet omfatta alla till förstnämnda skifteslag hörande oskiftade sjöar, sund, strömmar och övriga vattentäckta områden. Yrkar någon delägare, att visst område, varom nu är sagt, skall uteslutas från skiftet, må dock detta ske, för den händelse sådant uteslutande finnes icke hindra lämpligt skifte samt kunna äga rum utan någon delägares förfång.

Finnas inom eller vid vattentäckt område, som särskilt skiftas, mindre holmar, skär eller strandområden, som äro gemensamma för delägare i det vattentäckta området, skola de i den omfattning, sådant finnes nödigt för beredande av lämpligt skifte, intagas i skiftet, där det kan ske utan någon delägares förfång.

Är vattentäckt område delat och sker sedan laga skifte av stranden, må nämnda område eller del därav intagas i skiftet, därest sådant för vinnande av lämplig ägoanordning erfordras och detta syfte ej kan vinnas genom ägoutbyte.

8 §.

Hava förut sankat eller vattentäckta ägor blivit torrlagda genom vattenreglering eller därmed jämförligt större vattenavledningsföretag eller genom invallning, och möter för deras ändamålsenliga brukande i detta skick hinder av den indelning de erhållit vid delning, som förrättats före torrläggningen, då må laga skifte kunna äga rum å dessa ägor för sig eller tillika med den till det genom sistberörda delningsförrättning delade skifteslaget hörande mark av annan beskaffenhet, som med nämnda ägor ligger i sådant sammanhang, att dess intagande i den nya delningen erfordras för beredande av lämplig ägoanordning.

9 §.

Är skifteslag av beskaffenhet, varom i 2 § under 1 eller 2 sägs, ej förut genom lantmäteriförrättning delat, må laga skifte därå äga rum, därest yr-

kande därom framställas samt ägolott, som med avseende å storlek och beskaffenhet i övrigt prövas kunna lämpligen bestå såsom särskild fastighet eller eljest varda för hushållning ändamålsenlig, kan för en var delägare utläggas. Kan sådan ägolott utläggas allenast för sökanden eller, jämte honom, viss eller vissa delägare, må jämväl skifte kunna äga rum, dock att i sådant fall härför erfordras, att de å andra än nu omförmälda delägare belöpande andelar kunna utläggas i gemensam ägolott, som överensstämmer med vad i första punkten sägs, allt efter ty i 4 och 13 kap. närmare förmåles.

Är odelat skifteslag, varom i 2 § under 1 sägs, i sin helhet i en ägares hand, och utgöres skifteslaget av två eller flera jordeboksenheter, eller består eljest odelat skifteslag, som äges av en person, av två eller flera jordeboksenheter eller delar av sådana, då må ock, där ägaren det yrkar samt hinder icke möter i följd av grunderna för bestämmelserna i första stycket, laga skifte till brytande av samfälligheten emellan de särskilda jordeboksenheterna därå äga rum.

Ej skall skifteslag anses hava blivit genom lantmåteriförrättning delat, därför att ägovidd inom skifteslaget gjorts till föremål för avstyckning.

Där enligt föreskrift i lag eller särskild författning skifte å viss fastighet eller äga icke är tillåtet, lände dylikt förbud till efterrättelse.

10 §.

Behörighet att framställa yrkande om skifte å sådant skifteslag, som i 9 § första stycket avses, tillkommer den, som i skifteslaget äger viss andel, ägare av utjord, som icke lyder under hemman och med skifteslaget har sammanblandade ägor, härunder inbegripen.

Ligger inom skifteslaget för alltid avsöndrad lägenhet eller under hemman lydande utjord eller urfjäll, och hava de till sådan lägenhet, utjord eller urfjäll hörande ägor spridd och för brukning ogynnsam belägenhet, då må ock av ägaren till sådan jord framställas yrkande om laga skifte å det skifteslag. Bestrides skiftet skall, utöver vad i 9 § första stycket stadgas, för bifall till yrkandet fordras, att det sökta skiftet prövas kunna medföra avsevärt bättre ägoanordning för sökanden utan att lända till förfång för övriga jordägare inom skifteslaget. Finnes sammanförande av sökandens ägor kunna ämpligen ske genom ägoutbyte, då må ej mot bestridande skifte äga rum.

11 §.

Skifteslag, som delats genom tegskifte eller storskifte eller genom klyvning, varom i 94 § första stycket sista punkten i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866 sägs, må på yrkande av därtill behörig delägare eller, om all skifteslagets mark är i en ägares hand, på yrkande av denne underkastas skifte; dock att, där någon delägare yrkar, att vid den tidigare delningen skall förbliva, laga skifte ej må å det skifteslag företagas med mindre

det befinnes, att skifteslagets ägor genom skiftet kunna erhålla en för deras skötsel lämpligare indelning och därigenom uppbringas till större avkastning och högre värde samt att skiftet för delägarna i allmänhet kommer att medföra fördelar, som väsentligen överväga de av skiftet följande kostnader och olägenheter.

Vad sålunda stadgats skall för Gotlands län gälla jämväl beträffande ägor, som undergått laga skifte före den i följd av Konungens den 20 december 1850 meddelade beslut där verkställda indelning i skifteslag, där skiftet omfattat allenast en del av de ägor, som enligt indelningen utgöra ett skifteslag.

12 §.

Skifteslag, som delats genom enskifte, genom skifte, vilket enligt kungörelsen den 20 februari 1821 blivit ansett och fastställt såsom enskifte, genom laga skifte, klyvning eller ägostyckning, varå fastställelse meddelats, eller som innefattar vid avvittring såsom särskilda brukningsdelar inom by, enstaka hemman eller nybygge utlagda ägor, må, där ej i denna lag är annorlunda stadgat, icke underkastas laga skifte med mindre i framställt yrkande därom ena sig jordägare, som inom skifteslaget äga jordbruksfastighet, vars sammanlagda värde enligt den senast till grund för allmänna bevillningens utgörande verkställda uppskattning motsvarar mera än hälften av taxeringsvärdet å all skifteslagets jordbruksegendom, och tillika enligt senast upprättade mantalslängd till antalet utgöra minst hälften av ägarna av dylik egendom inom skifteslaget, samt det vidare befinnes, att nytt skifte kommer att medföra sådan verkan, som i 11 § första stycket sägs.

Ändå att all skifteslagets mark är i en ägares hand och yrkande om laga skifte av denne framställt, må skifte ej äga rum med mindre skiftet med hänsyn till behovet och möjligheten av förbättrad ägoanordning prövas böra komma till stånd.

13 §

Behörighet att framställa yrkande om laga skifte å skifteslag, som i 11 eller 12 § avses, tillkommer den, som inom skifteslaget äger jordbruksfastighet, ägare av för alltid avsöndrad lägenhet eller av utjord eller urfjäll, som lyder under hemman, dock allenast för det fall, att lägenhetens, utjordens eller urfjällens ägor hava spridd och för brukning ogynnsam belägenhet.

14 §.

Skifteslag, som i 2 § under 3 avses, må underkastas laga skifte, där sådant av delägare yrkas samt skiftet utan någon delägares förfång prövas medföra övervägande nytta.

Skifteslag, som utgöres av enligt denna lag till gemensamhetsskog avsatt område, må dock icke i någon händelse underkastas laga skifte, med mindre alla delägare äro därom ense.

15 §.

Utgöres skifteslag av fastighet, vilken med hänsyn till läge och beskaffenhet i övrigt företrädesvis ägnar sig till byggnadsplats eller vars värde till huvudsaklig del består i strömfall, fiske eller annan dylik förmån eller i byggnader eller andra anläggningar, må, ändå att hinder för skifte därå eljest enligt denna lag icke möter, sådant skifte icke mot delägars bestridande äga rum, utan så är att skiftet prövas uppenbarligen icke lända honom till förfång.

16 §.

Då vid skifte å sådant skifteslag, som i 11 eller 12 § avses, fråga uppstår om delning av vid tidigare lantmäteriförrättning utlagd oskiftad lott, skall iakttagas, att vad i 9 § första stycket samt i 15 § stadgas därvid i tillämpliga delar ländes till efterrättelse.

17 §.

Laga skifte å sådant skifteslag, varom i 8 § sägs, må äga rum, där yrkande därom framställes, åtgärd för åstadkommande av förbättrade brukningsmöjligheter finnes böra genom lantmäteriförrättning vidtagas samt det avsedda ändamålet prövas icke kunna vinnas medelst ägoutbyte.

Behörighet att framställa yrkande, varom nu är sagt, tillkommer en var, som äger jord inom de torrlagda ägora.

18 §.

Samma rätt att framställa och biträda yrkande om laga skifte eller att påfordra äldre delnings bestånd, som enligt denna lag tillkommer ägare av jord inom skifteslag, skall ock tillkomma ägare av avgärda hemman eller lägenhet med avseende å mark, vilken han äger nyttja samfällt med jordägare i bolby, innehavare under fideikommissrätt av fastighet samt innehavare under ständig besittningsrätt av kronan eller allmän inrättning tillhörande hemman eller lägenhet.

Dylik rätt tillkomme ock boställshavare samt arrendator av publikt hemman eller lägenhet, som icke innehaves såsom boställe eller under ständig besittningsrätt; dock att, där fråga är om framställande eller biträdande av yrkande om laga skifte, vad nu är sagt skall gälla allenast i den mån vederbörande visar sig hava erhållit tillstånd därtill av den myndighet, under vars allmänna vård och inseende fastigheten hör.

19 §.

Kan vid laga skifte av sådant skifteslag, som i 2 § under 3 avses, skifteslagets mark icke lämpligen fördelas mellan alla delägarna, må det skiftas mellan några av dem eller i sin helhet tilldelas en delägare mot vederlag,

som genom jämkning av de vid äldre delning utlagda ägolotterna tillägges de övriga delägarna.

Finnes kostnaden för sådan jämkning ej stå i skäligt förhållande till den betydelse, det må hava för dessa delägare att undfå vederlag i jord, eller skulle genom jämkning ägoanordningen inom det vid den äldre förrättningen delade skifteslaget bliva mindre lämplig, då må ersättning i penningar i stället för jord tillerkännas delägare, där det kan ske utan någon delägarers förfång och i den mån den delägaren därigenom åbragta minskning i ägovärde icke överstiger två procent av det uppskattade ägobelopp, som jämlikt äldre delning lagts till hans ägolott.

20 §.

Har laga skifte övergått skifteslag, som uppkommit därigenom, att mark utbrutits ur skifteslag annorledes än genom uppdelning enligt 5 § eller genom något av de i 12 § omförmälda slag av delning, skall sådant icke föranleda, att fråga om laga skifte å sistnämnda skifteslag i dess helhet annorlunda bedömes än som skulle skett, i händelse förstberörda förrättning icke ägt rum.

21 §.

Har, då laga skifte övergår skifteslag, delägare tidigare genom tegskifte eller storskifte eller genom sådan delning, som i 12 § omförmäles, eller genom klyvning enligt 94 § första stycket sista punkten i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866 eller genom avsöndring eller därmed jämförlig åtgärd eller genom avstyckning erhållit alla sina ägor i så lämplig anordning att genom nytt skifte mot kostnaden därför svarande nytta icke kan beredas honom, vare han ej skyldig ingå i skifte annat än i den mån sådant erfordras för att övriga delägare skola erhålla så lämplig och redig ägoanordning, som belägenheten medgiver. Var den äldre delningen tegskifte, skall dock vad nu är sagt gälla, allenast i händelse innehavet enligt tegskiftet skall utgöra delningsgrund.

22 §.

Där vid laga skifte i skifteslaget ingår eller skifteslaget utgöres av fastighet, å vars område ägare av fastighet, som ej ingår i skifteslaget, är för all framtid berättigad till skogsfång eller mulbete, skall servitutet utbrytas efter de i denna lag angivna grunder, där sådant yrkas av ägaren till någondera fastigheten, samt laga hinder mot utbrytandet ej möter och det kan ske utan någons förfång.

Är fortvaron av sådant servitut begränsad till viss tid eller beroende av visst villkor, må under enahanda förutsättningar område avsättas, å vilket den berättigade äger att med markägarens uteslutande utöva ifrågavarande rättighet.

Vid laga skifte må servitut, bestående i rättighet att fiska eller att taga torv, sten, grus, lera eller dylikt, utbrytas eller område för dess utövande

avsättas, där ägare av fastighet, varå servitutet vilar, yrkar det och det kan ske utan större olägenhet för den eller de berättigade.

Har servitut varit gällande av ålder eller har det tillkommit i sammanhang med laga delning eller genom avtal i samband med tillkomsten av den fastighet, till vars förmån det gäller, skall vederlaget tilläggas denna fastighet såsom del av fastigheten. Har servitutet eljest tillkommit genom avtal, skall vederlaget utläggas såsom avstyckat onråde från den fastighet, varifrån vederlaget utbrutits.

Vad i denna paragraf är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om servitut, som besvårar fastighet inom ett skifteslag till förmån för annan fastighet i samma skifteslag.

23 §.

Är laga skifte sökt och upplyses, att enligt domstols förordnande de ägor, ansökningen avser, skola utbjudas till försäljning för delägarnas samfällda räkning, skall med skiftet anstå till dess det visat sig, huruvida försäljningen kommer till stånd.

24 §.

I de orter av riket, där efter vad därom är eller varder förordnat avvitrering skall ske, må laga skifte icke äga rum förrän skifteslagets ägor blivit utbrutna genom fastställd avvitrering.

25 §.

Laga skifte må ej äga rum å jord, som ingår i lomtindelning.

2 KAP.

Om förrättningsmän vid laga skifte.

1 §.

Laga skifte förrättas efter därtill erhållet förordnande av lantmätare med biträde av två gode män. När det för påskyndande av större förrättning prövas lämpligt, må lantmäteristyrelsen medgiva att flera än två gode män biträda.

Sedan avgjort är, att skiftet skall komma till stånd, må skiftet utföras av lantmätare utan biträde av gode män, dock att gode män alltid skola närvara vid handläggning av frågor om bestämmande av gränserna kring skifteslagets ägor samt om ägornas gradering ävensom om bestämmande av jämförelsetal, åsättande av värde i penningar samt uppskattning, varom i 11 kap. 2 § andra stycket och 3 § sägs.

Finner lantmätare eller delägare biträde av gode män nödigt vid förrättningen eller vid viss åtgärd, där sådant biträde eljest icke ovillkorligen erfordras, skall förrättningen eller åtgärden utföras med biträde av gode män.

Bestämmas under förrättnings fortgång, att gode män skola biträda vid förrättningen eller vid åtgärd, som i nästföregående stycke avses, skall sådant

ej verka rubbning av vad därförinnan under förrättningen lagligen beslutats eller verkställt.

Vid förrättning eller åtgärd, som jämlikt denna paragraf verkställs av lantmätare utan biträde av gode män, gälle i tillämpliga delar om lantmätaren vad i denna lag är stadgat om förrättningsmän.

2 §.

Uppkommer vid laga skifte fråga, för vars avgörande fordras särskild sakkunskap, äge lantmätaren anlita biträde av sakkunnig person.

Är delägare missnöjd med lantmätarens beslut i fråga om tillkallande av sakkunnigt biträde, annäle det genast till lantmätaren, som har att med insändande av protokollet i ärendet underställa frågan lantmäteristyrelsens prövning. Över styrelsens beslut må klagan icke föras.

3 §.

Ansökning om förordnande av lantmätare att förrätta laga skifte göres skriftligen hos vederbörande överlantmätare. Ansökningen bör åtföljas av uppgift om de ägor, vilkas delning är i fråga, ävensom om ägare därtill och om innehavare av servitut, vilkas rätt må vara beroende av förrättningen, samt om deras postadresser.

Avser ansökningen ägor inom flera län, göres den hos överlantmätaren i ett av länen.

4 §.

Vet lantmätare, som erhållit förordnande att förrätta laga skifte, att emot honom finnes sådant jäv, som omförmäles i 10 §, eller är han av andra tjänstegöromål förhindrad att företaga skiftet inom skälig tid, anmäle sådant genast hos överlantmätaren.

5 §.

Lantmätare, som har att förrätta laga skifte, skall företaga förrättningen så skyndsamt som möjligt, sedan tjänlig årstid infallit.

6 §.

Då gode män enligt 1 § biträda vid laga skifte, skola de vara tillstädes vid alla sammanträden och biträda vid alla de förrättningsgöromål, som icke enligt vad därom särskilt stadgas äro av uteslutande teknisk art.

7 §.

Inom varje lantmäteridistrikt skall finnas ett efter behovet avpassat antal gode män, minst två för varje kommun, valda för en tid av sex år. Ej må utan tillstånd av Konungens befallningshavande flera än sex gode män för kommunen utses. Valbara äro i lanthushållning kunniga män, vilka äro boende inom

kommunen och besitta sådana egenskaper, som i 1 kap. 2 § rättegångsbalken äro föreskrivna för valbarhet till nämndeman, dock att den, som uppnått femtiofem års ålder icke må väljas till god man. Gode män väljas å kommunalstämma av de i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigade, som äga eller innehava jordbruksfastighet; och tillkomme varje i valet deltagande en röst.

Avgående god man kan återväljas.

8 §.

Det åligger distriktslantmätare att var inom sitt distrikt föra förtecknin över gode män samt att, då tid, för vilken god man utsetts, går till ända eller god man eljest avgår eller behov av ökat antal gode män yppar sig, för anordnande av val anmäla det för kommunalstämmans ordförande. Om utgång av val av gode män samt om bostad och postadress för var och en av dem underrätte kommunalstämmans ordförande distriktslantmätaren ävensom Konungens befallningshavande i länet, som har att ofördröjligen införa meddelande därom i länskungörelserna. Det åligger därjämte befallningshavanden att årligen i samma kungörelser låta intaga fullständig förteckning å gode män för vart lantmäteridistrikt i länet.

9 §.

Innan god man biträder vid laga skifte, skall han inför Konungens befallningshavande eller domstol avlägga denna ed: Jag N. N. lovar och svär vid Gud och hans heliga evangelium, att jag efter mitt bästa förstånd och samvete skall fullgöra den mig såsom god man uppdragna befattning och aldrig därvid uppsåtligen göra orätt, för vad orsak eller under vad sken det vara må; så sant mig Gud hjälpe till liv och själ.

10 §.

Mot lantmätare och god man gälle dessa jäv: om han är med delägare i den skyldskap eller det svågerlag, som i rättegångsbalken sägs om jäv mot domare, eller om han eller någon, som är med honom sålunda skyld eller besvägrad, äger del i saken eller eljest kan vänta synnerlig nytta eller skada av förrättningen, eller om han såsom domare deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken, eller om han varit fullmäktig i saken, eller om han är i någon delägares tjänst, eller om han är delägares vederdeloman eller uppenbare ovän. Söker någon, sedan förrättning begärts, sak med lantmätare eller god man eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, det skall ej räknas för jäv.

11 §.

Vid ägors mätning och andra göromål, som vid laga skifte verkställas ute å marken, åligge delägarna att tillhandahålla nödig hantlangning. Visas tredska därutinnan, må lantmätaren antingen för lega anskaffa arbetsbiträde eller därom anlita kronobetjäningen i orten, och svare den tredskande för alla

därav föranledda kostnader. Betalning för arbetsbiträde så ock ersättning för övriga kostnader, varom nu är sagt, skall av vederbörande utmätningsman hos den tredskande genast uttagas. För den, som allenast i egenskap av granne har del i förrättningen, skall vad nu är sagt äga giltighet endast så vitt angår fråga om gränsbestämning och ägoutbyte, varav hans fastighet beröres.

12 §.

Förrättningsmän, sakkunniga och hantlangningsmanskap må icke hindras att övergå ägor eller anbringa märken eller signaler, i vad det finnes erforderligt för förrättningen. Därvid skall tillses att skada å växande gröda så vitt möjligt undvikes samt att skog icke onödigt nedhugges.

Ej må i trädgård, annan därmed jämförlig plantering eller park utan ägarens medgivande träd skadas eller fällas.

3 KAP.

Om laga skiftes kungörande och fortgång.

1 §.

Innan laga skifte företages, skall lantmätaren om tid och ställe för första sammanträdet utfärda kungörelse, som skall minst fjorton dagar därförut uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där skifteslaget är beläget, samt, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar.

Härjämte åligge lantmätaren att minst fjorton dagar före sammanträdet till posten avlämna tjänsteskrivelser med kallelse till sammanträdet till en var, som enligt senaste mantalslängd eller eljest tillgängliga uppgifter är delägare i skifteslaget, ävensom till de för lantmätaren anmälda innehavare av servitut, vilkas rätt må vara beroende av förrättningen, dock att, där delägarna äro flera än tio, kallelse må genom rekommenderad tjänsteskrivelse tillställas en av dem att vara för dem alla tillgänglig. Delgives kallelse på sätt ovan sist omförmäls, skall underrättelse därom med uppgift tillika om vilken delägare bekommit kallelsen intagas i kungörelse, varom i första stycket sägs.

Är någon delägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt vid skiftet, och är icke någon förordnad eller eljest veterligen behörig att för honom tala och svara, åligge lantmätaren att för förordnande av god man för den delägare göra sådan anmälan, som avses i 4 § i 11 kap. av lagen om förmynderskap.

Kungörelse och kallelse, som nu sagts, skall innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga åtkomsthandlingar, handlingar rörande servitut samt kartor och lantmäterihandlingar angående jord, hörande till skifteslaget.

2 §.

Finner lantmätaren laga skifte angå fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, skall han i god tid insända underrättelse om skiftet till Konungens befallningshavande i det län, där fastigheten är belägen; och åligge det befallningshavanden att förordna allmänt ombud eller, där sådant förordnande bör meddelas av annan myndighet, ofördröjligen överlämna underrättelsen till denna myndighet.

Vederbörande myndighet meddele lantmätaren underrättelse om förordnandet, och åligge det lantmätaren att, därest underrättelsen om skiftet icke innehållit uppgift om tid och ställe för första sammanträdet, därom underrätta ombudet på sätt i 1 § andra stycket sägs. Skall laga skifte äga rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas har lantmätaren att minst fjorton dagar förut bevisligen underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe för förrättningen.

3 §.

Till de gode män, som skola biträda vid förrättningen, utfärde lantmätaren kallelsebrev sist fjorton dagar före sammanträdet; och böra helst de kallas, som bo närmast förrättningsstället inom eller utom lantmäteridistriktet. Är god man hindrad genom jäv eller laga förfall, sände han ofördröjligen kallelsebrevet till närmast boende god man, och har denne att i stället infinna sig. Erinran om den god man åliggande skyldighet att i fall, varom nu är sagt, sända kallelsebrevet vidare, bör i nämnda brev intagas.

4 §.

Kommer ej lantmätaren tillstädes å den för sammanträde utsatta tid och finner han sig ej heller inom tre timmar därefter, då må de, som tillstädes kommit, åtskiljas. Får lantmätaren laga förfall, underrätte han så fort ske kan alla vederbörande därom.

Har lantmätaren ej, medan de tillstädeskomna voro samlade, låtit tillkännagiva tid för nytt sammanträde, skall han i god tid genom tjänsteskrivelser kalla gode män, delägare, innehavare av servitut och allmänna ombud till sådant sammanträde.

Utebliver god man från sammanträde eller eljest under förrättningen, låte lantmätaren i stället kalla annan god man av de närmast boende.

Utebliver delägare från lagligen kungjord förrättning, vare det ej hinder för förrättningens företagande; dock att, om sökanden, utan att hava anmält laga förfall, utebliver från första sammanträdet och icke någon delägare påyrkar förrättningens företagande, ansökningen om skiftet anses återkallad, och ersätte sökanden alla i ärendet uppkomna kostnader.

5 §.

God man, som utan laga förfall utebliver från förrättning, ersätte all skada och olägenhet, som därav uppstår.

6 §.

Lantmätaren skall föra protokoll över allt, som förekommer vid varje sammanträde under förrättningen. I protokollet skola noga upptagas av delägarna framställda yrkanden och anförda skäl samt grunderna för förrättningsmännens beslut. Protokollet skall avfattas i sammanhängande paragraf-följd för hela förrättningen och inom åtta dagar efter sammanträdet å förut tillkännagiven tid uppläsas för delägarna. Protokollet skall försees med förrättningsmännens underskrift samt jämväl undertecknas av närvarande delägare eller, där dessa äro flera än tio, av två personer, vilka närvarande delägare därtill utse. Den är utsedd, som erhållit de flesta avgivna rösterna; emellan lika röstetal skilje lotten. Vägrar delägare sin underskrift, eller förekommer anmärkning mot protokollet, skall anteckning därom ävensom om beslut, som i anledning av framställd anmärkning meddelas, i protokollet verkställas.

Träffas förening, där sådant enligt denna lag är medgivet, skall den upprättas skriftligen, undertecknas av delägarna och bestyrkas av gode männen eller, där sådana ej biträda, av lantmätaren samt i huvudskrift biläggas protokollet. Har förening biträts av boställshavare, arrendator, som i 1 kap. 18 § andra stycket avses, eller sådant ombud, som omförmäles i 2 § i detta kap., vare den ej gällande med mindre den godkänts av den myndighet, under vars vård och inseende den ifrågavarande fastigheten står; och överlämne lantmätaren ofördröjligen sådan förening för vederbörlig åtgärd till Konungens befallningshavande i det län, där fastigheten är belägen.

7 §.

Vid första sammanträdet under förrättningen uppläse lantmätaren sitt förordnande samt efterhöre, om de biträdande gode männen avlagt föreskriven ed och om jäv är att anföras mot någon av förrättningsmännen.

8 §.

Menar delägare att förrättningsman är jävig, annäle jävet å första sammanträdesdag, då denne tjänstgör. Ej må fråga om jäv väckas senare, där ej delägare varit av laga förfall hindrad att inställa sig å nämnda dag eller den omständighet, varå jävet grundas, först efteråt tillkommit eller blivit honom kunnig. I dessa fall skall jävet för att vinna beaktande framställas å den sammanträdesdag, som först inträffar efter det förfallet upphörde eller anledningen till jävet uppkom eller blev känd.

9 §.

Över framställd jävsanmärkning meddele förrättningsmännen så fort ske kan beslut.

Ogillas framställt jäv, fortfarande den, mot vilken jävet blivit gjort, med sin befattning intill dess annorlunda förordnas, dock att vad nedan i 11 § tredje stycket sägs iakttages.

Finnes jäv mot lantmätaren lagligen grundat, skall förrättningen genast avbrytas och lantmätaren tillkännagive ofördröjligen förhållandet hos överlantmätaren. Är god man befunnen jävig, kalle lantmätaren annan god man.

Vid beslut, varigenom jävsanmärkning gillas, skall förbliva. Sådant beslut må ej verka rubbning eller upphävande av åtgärd eller beslut, som tillkommit innan invändningen gjordes.

10 §.

Sedan frågan om jäv blivit behandlad, skall, där ej enligt vad i nästföregående paragraf sagts förrättningen genast skall avbrytas, undersökas, huruvida mot skiftet möter hinder av sådan beskaffenhet, som i 1 kap. 9 § sista stycket sägs, samt huruvida den eller de, som framställt yrkande om skiftet, äga behörighet därtill. Finnes hinder för skiftet i något av berörda avseenden föreligga, meddele förrättningsmännen beslut att förrättningen icke kan äga rum, och ersätta sökanden alla i ärendet uppkomna kostnader. Vad i nästföregående punkt sägs skall dock icke äga tillämpning, där hinder mot skiftet funnits möta därutinnan, att yrkandet om skifte framställt av någon, som därtill icke varit behörig, men berörda yrkande genast biträdades av någon, vilken dylik behörighet tillkommer.

11 §.

Laga skifte skall anses hava blivit börjat, då första sammanträdet kommit till stånd.

Sedan laga skifte blivit börjat, skall lantmätaren, där icke laga hinder möter, utan uppskov fortsätta förrättningen och bringa den till slut. Uppskjutes påbörjat skifte i följd av sådant hinder, skall skiftet åter företagas så snart det kan ske, sedan det hinder, som vållat uppskovet, upphört. Kan ej dag för skiftets vidare handläggning tillkännagivas för delägarna innan sammanträde upplöses, och träffas ej vid sammanträdet överenskommelse beträffande tillkännagivandet av tid och ställe för skiftets fortsättande, skall vad i 4 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning, dock att beträffande sammanträde, som i 7 kap. 1 § eller 8 kap. avses, gäller vad därom i nämnda kapitel stadgas.

Har fråga underställts ägodelningsrättens prövning eller hava förrättningsmännen meddelat beslut i fråga, beträffande vilken särskild klagan jämlikt 21 kap. 20 § må föras, skall skiftet i de delar, som äro beroende av sådan frågas slutliga utgång, vila, så framt ej samtliga närvarande delägare påyrka skiftets fortsättande eller ägodelningsrätten jämlikt 21 kap. 32 § annorlunda förordnar.

12 §.

Twist om äganderätt eller ständig besittningsrätt till jord må ej, såvida icke twistens avgörande är av betydelse för skiftets behöriga verkställande, föranleda uppehåll i skiftet, utan äge den, som innehar jorden, föra talan för jorden.

Yppas sådan twist efter skiftets början och är dess avgörande av betydelse för skiftets behöriga verkställande, skall den underställas ägodelningsrättens prövning.

Yppas twist allenast i fråga om innehavet av viss äga, skall vad nu sagts äga motsvarande tillämpning.

Där så provas erforderligt, förordne rätten eller domaren i orten god man att, intill dess tvisten blivit avgjord, under skiftet föra talan för den jord, varom är fråga.

13 §.

Har under laga skiftes fortgång jord övergått till annan ägare eller innehavare, må denne ej rubba eller klandra vad förre innehavaren medgivit eller godkänt.

14 §.

Under laga skiftes fortgång skola upptagas följande frågor:

bestämmande av skifteslagets omfång (4 kap.),

tillstånd till skifte (4 kap.),

nyttjandet under skiftet av skog, torvmosse med mera (5 kap.),

ägoartas upprättande (6 kap.),

bestämmande av gränserna kring skifteslaget (7 kap.),

ägoutbyte (8 kap.),

utbrytande av servitut (1 kap.),

delningsgrund (9 kap.),

undantag av mark från skifte (10 kap.),

bildande av servitut vid skifte (10 kap.),

ägornas gradering och därmed sammanhörande uppskattningsfrågor (11 kap.),

hävdeförteckning (12 kap.),

skiftesläggning och utflyttning (13 kap.),

ersättningar mellan skiftesdelägarna (14 kap.),

ägototternas tillträde (15 kap.).

Föredragas frågorna i annan än nu nämnd ordning, där sådant lagligen kan ske, skall lantmätaren om anledningen härtill göra anteckning i protokollet.

Frågor, som under skiftet skola underställas ägodelningsrättens prövning eller beträffande vilka särskild klagan jämlikt 21 kap. 20 § må föras, böra i den mån ske kan företagas till avgörande sålunda att de samtidigt må kunna bliva föremål för ägodelningsrättens behandling.

15 §.

Delägarna må, om flertalet å sammanträde närvarande därom ena sig, utse en eller flera sysslomän för befordrande av meddelanden mellan lantmätaren och delägarna, för anskaffande av hantlangning, för tillsyn däröver, att vad som är föreskrivet eller blivit bestämt angående nyttjandet under skiftet av jord, skog, eller torvmosse noga iakttages, och för beivran av överträdelse därav samt för handhavande av de delägarnas angelägenheter i övrigt, som äga samband med skiftet och delägarna besluta att åt sysslomännen uppdraga.

Vill syssloman erhålla ersättning, framställa anspråk därpå före skiftets avslutande; och varde ersättningen, där överenskommelse därom ej kan mellan delägarna träffas, bestämd av förrättningsmännen.

4 KAP.

Om bestämmande av skifteslagets omfång samt om tillstånd till skifte.

1 §.

Skifteslagets omfång bestämmes med tillämpning av de i 1 kap. angivna grunder.

I samband härmed skall, på sätt därom särskilt är stadgat, utredning verkställas beträffande skiftes- och därmed sammanhängande förhållanden inom skifteslaget. I protokollet skall antecknas vad av den verkställda utredningen framgått.

2 §.

Med ledning av de i 1 kap. för varje särskilt fall meddelade bestämmelser avgöres, huruvida tillstånd till det ifrågasatta skiftet må lämnas.

Det åligger förrättningsmännen att verkställa utredning rörande de omständigheter, vilka äro av beskaffenhet att inverka på frågans avgörande, att över vad vid utredningen förekommit upprätta skriftlig redogörelse, som bilägges protokollet, samt att därefter meddela utlåtande i frågan.

Ifrågasättes delning av skifteslag, varom i 1 kap. 11 § förmäles, och framställs ej yrkande, att vid den tidigare delningen skall förbliva, erfordras utredning, varom i nästföregående stycke sägs, allenast i den mån föreskriften i 16 § av nämnda kapitel därtill föranleder.

3 §.

Utlåtande, varom i 2 § sägs, skall innehålla besked, huruvida tillstånd till skiftet meddelas eller icke. Är skifteslaget sådant, varom i 1 kap. 9 § förmäles, eller skall tillämpning av 16 § i nämnda kapitel äga rum, skall i utlåtandet angivas, i vad mån utläggande av delägares andelar i gemensam ägolott synes böra äga rum.

Har yrkande framställts om tillämpning av 1 kap. 5 §, skola förrättningsmännen härom särskilt yttra sig. Är fråga om delning av skifteslag, som i 1 kap. 8 § avses, skall i utlåtandet angivas omfånget av den mark, som bör i skiftet ingå. Att, där fråga kan uppkomma om att oberoende av delägares beslut avsätta skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark till gemensamhetsskog, utlåtandet bör innefatta yttrande i denna fråga, därom är i 10 kap. stadgat.

4 §.

Är fråga om delning av skifteslag, varom i 1 kap. 8 eller 12 § sägs, eller innefattar utlåtandet bestämmelse om avsättande av skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark till gemensamhetsskog eller om tillämpning av 1 kap. 5 §, skall utlåtandet underställas ägodelningsrättens prövning, dock att där i sistnämnda fall allenast avses sammanförande till ett skifteslag av områden, vilka inom ursprungligt skifteslag vid en eller flera lantmåteriförrättningar undantagits för gemensamt ändamål eller eljest lämnats oskiftade, eller av ägolotter, utlagda vid samma lantmåteriförrättning inom ett och samma skifteslag, eller av stamfastighet och avsöndrad lägenhet eller därmed jämförlig fastighet eller avstyckat område, underställning ej erfordras, där ej sådan åtgärd eljest skall äga rum.

Där någon delägare det yrkar, eller förrättningsmännen på skäl, vilka i ty fall skola i protokollet särskilt angivas, finna sådant erforderligt, skall ock underställning av utlåtandet till ägodelningsrätten ske.

Underställning, som, på sätt i nästföregående stycke sägs, äger rum i anledning av yrkande av delägare eller på grund av förrättningsmännens beslut, må inskränkas att avse allenast viss fråga, ägodelningsrätten emellertid obehaget att, där den så finner lämpligt, pröva ärendet i hela dess vidd.

Ej må yrkande eller beslut, varom nu är sagt, framställas eller meddelas senare än å det sammanträde, varå utlåtandet avgives, dock att delägare, vilken på grund av laga förfall ej varit vid det sammanträde tillstädes och ej heller kunnat ombud för sig ställa, äger att inom trettio dagar från sammanträdet med styrkande av förfallet hos ägodelningsdomaren skriftligen söka, att ägodelningsrätten måtte upptaga utlåtandet till prövning. Finner ägodelningsrätten laga förfall hava förelegat, då varde med ärendet vidare förfaret på sätt i 21 kap. närmare förmäles.

5 §.

Har, innan utlåtande, varom i 2 § sägs, avgivits, delägare framställt yrkande att hans ägor jämlikt 1 kap. 21 § icke skola ingå i skifte, och kan det yrkande omedelbart prövas, bör yttrande i frågan i utlåtandet intagas. Kan så ej ske, eller framställes eljest sådant yrkande, skall snarast möjligt prövning av yrkandet äga rum och beslut i frågan meddelas. Finnes prövning av yrkandet kunna äga rum först i sammanhang med skiftesläggningen, skola förrättningsmännen därom meddela besked.

6 §.

Bestämmes jämlikt 1 kap. 21 §, att ägor icke skola ingå i skiftet, skola likväl ägornas yttergränser upptagas å kartan samt ägorna redovisas i handlingarna med angivande av areal, ägarens namn och registerbeteckningen å den fastighet, till vilken de höra.

Fastighet eller del därav, som enligt 1 kap. 5 § avskiljes från skifteslag, skall i skifteshandlingarna redovisas med angivande av ägarens namn och fastighetens registerbeteckning.

7 §.

Innehåller utlåtande, som jämlikt detta kapitel avgives, att tillstånd till skifte vägras, skall utlåtandet, för den händelse flera delägare finnas, innefatta yttrande huruvida de uppkomna kostnaderna å förrättningen i den mån de icke gäldas av allmänna medel skola stanna å sökande till skiftet eller i vad mån de skola fördelas även å andra delägare i skifteslaget.

8 §.

Skall utlåtande ej enligt bestämmelserna i 4 § första stycket i detta kapitel underställas ägodelningsrättens prövning och varder det ej heller på grund av delägares eller förrättningsmäns åtgärd sådan prövning underställt, skall vid utlåtandet förbliva.

Vad sålunda stadgats skall dock ej utgöra hinder mot att på grund av förändrade äganderättsförhållanden eller andra särskilda omständigheter avvikelse göres från vad utlåtande innehåller om utläggande av delägares andelar i gemensam ägolott, skolande vad nu sagts äga motsvarande tillämpning beträffande av ägodelningsrätten rörande sådan fråga meddelat beslut.

Genom vad i första stycket sägs göres icke inskränkning i den prövning av beskaffenheten av laga skifte, som enligt denna lag åligger ägodelningsdomaren och ägodelningsrätten vid handläggning av fråga om meddelande av fastställelse å förrättningen.

5 KAP.

Om inskränkning i rätten att nyttja skifteslagets ägor under laga skifte.

1 §.

Efter verkställd gradering av de ägor, som skola skiftas, och intill dess de nya lotterna tillträtts, vare det delägare förbjudet att bortföra matjord eller genom vanhävd försämra jorden.

2 §.

Sedan förrättningsmännen avgivit utlåtande, varom i 4 kap. sägs, skall, där ej enligt utlåtandet tillstånd till skiftet vägras, ofördröjligen bestämmas, huru inom skifteslaget befintlig skog eller torvmosse må nyttjas under skiftet.

Skall utlåtandet underställas ägodelningsrättens prövning, må, ändå att tillstånd till skiftet vägrats, frågan upptagas till behandling, där sådant av delägare yrkas.

Varder utlåtande, enligt vilket tillstånd till skifte vägrats, genom högre myndighets utslag ogillat, och har ej jämlikt nästföregående stycke beslut i förevarande fråga redan kommit tillstånd, skall bestämmande, varom ovan är sagt, ske, så snart avgjort är att skifte skall äga rum.

3 §.

Från det laga skifte blivit börjat och intill dess antingen utlåtande, varigenom tillstånd till skifte vägrats, avgivits eller ock beslut i fråga, varom i 2 § första stycket sägs, kommit tillstånd, må avverkning av samfällad skog inom skifteslaget icke ske, och må i övrigt skog och torvmosse nyttjas allenast till husbehov.

Vid fattande av beslut i fråga, som i detta kapitel avses, skall iakttagas, att vid all avverkning av skog vad i lag eller särskild författning finnes föreskrivet angående skogens vård länder till efterrättelse, samt att torvmosse icke må nyttjas till avsalu annat än i den mån sådant kan ske utan någon delägares förfång.

Bestämmelser, som jämlikt 2 § i detta kapitel meddelats, upphöre att gälla då de nya lotterna tillträtts, där ej vad i 7 § stadgas annat föranleder eller eljest här nedan annorlunda sägs. Hava dylika hestämmelser meddelats med stöd av andra stycket i förstnämnda paragraf, och varder förrättningsmännens utlåtande av högre myndighet gillat, eller varder, i annat fall, förrättningsmännens utlåtande, varigenom tillstånd till skifte meddelats, av högre myndighet ogillat, upphöre bestämmelserna att gälla, då avgjort är, att skiftet icke kommer tillstånd.

4 §.

Sedan vid delning av samfällad skogsmark skogen å viss vid skiftet utlagd ägolott undergått uppskattning för ifrågakommande likvid mellan delägarna, må den ej nyttjas av annan delägare än den, för vilken ägolotten utlagts. Vid skifte av förut i laga ordning eller sämjevis delad skogsmark skall vad efter det skogsuppskattningen ägt rum av delägare avverkas å område, som tillagts annan delägare, vid likviden påföras den delägare, som nyttjat skogen.

Har jämlikt 14 kap. 9 § bestämts, att ersättning skall utgå i skogsförnödenheter, må den delägare, som nyttjar skogen till viss vid skiftet utlagd ägolott, ej å ägolotten verkställa avverkning i den utsträckning att möjligheten att ur den å ägolotten befintliga skogstillgång uttaga sådan ersättning äventyras. Vad i denna paragraf stadgas i fråga om avverkning av skog skall äga motsvarande tillämpning beträffande nyttjande av torvmosse.

5 §.

Överträder delägare vad enligt detta kapitel lagligen beslutas eller eljest skall lända till efterrättelse i fråga om nyttjande av skifteslagets ägor, skall sådant anses såsom missbruk av rätt i samfälld skog och mark.

6 §.

Är all skifteslagets jord i en ägares hand, skall av vad i detta kapitel stadgas allenast 1 § ävensom, där särskilda delar av jorden i olika mån häfta för fordran eller annan rättighet, vad i 3 § andra stycket stadgas om nyttjande av torvmosse till avsalu äga tillämpning.

7 §.

Där med bestämmande av ersättning, varom i 14 kap. 6 och 8 §§ förmäles, skall anstå till dess skiftet i övrigt blivit fastställt, skall vad i detta kapitel finnes stadgat eller av delägarna lagligen beslutas rörande nyttjande av skifteslagets ägor under skiftet i tillämpliga delar gälla intill dess förrättning för berörda ändamål blivit fastställd eller, där talan mot beslutet om fastställelse må föras, beslutet vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt.

6 KAP.

Om upprättande av ägokarta.

1 §.

Finnes över ägor, som skola skiftas, karta i sådan skala och av sådan beskaffenhet, att det skäligen kan ifrågakomma att använda den vid skiftet, och yrkar någon delägare, att kartan skall användas, då skall den i delägar-nas närvaro jämföras med marken. Befinnes därvid kartan riktig och fullständig, eller äro befintliga fel och brister icke större än att genom deras avhjälpande kartan erhåller för skiftets verkställande erforderlig tillförlitlighet och fullständighet, och varder kostnaden härför samt för kopiering, där sådan tarvas, avsevärt mindre än som erfordras för ny kartas upprättande efter fullständig mätning, då skall kartan efter vidtagande av nödiga rättelser användas vid skiftet. I annan händelse, likasom då karta icke finnes över ägorna, skall fullständig mätning verkställas och ny karta upprättas.

Avser skiftet skifteslag enligt 1 kap. 2 § under 2 eller 3, vare i fråga om annan mark än inägor kartans jämförande med marken ej erforderligt, där det skulle medföra oskäligh kostnad samt lantmätaren ej i följd av framställd anmärkning mot kartan eller eljest finner det nödigt.

2 §.

Fråga, huruvida fullständig mätning skall företagas och ny karta upprättas, avgöres av lantmätaren. Anser han sådan erforderlig, uppgive för delägarna

skälen därtill och anteckne dem fullständigt i protokollet jämte delägarnas yttranden därom; anmärke ock i vilken skala han finner kartan böra upprättas. Är någon delägare missnöjd med lantmätarens beslut, anmäl det genast till lantmätaren, vilken har att ofördröjligen insända protokollet och, där karta finnes, jämväl denna till lantmäteristyrelsen. Över dess beslut må klagan ej föras.

Missnöjesanmälan föranlede ej inställande av beslutad mätning, där sådan påyrkas av en eller flera delägare. Föreskriver sedan lantmäteristyrelsen icke fullständig mätning eller beslutar styrelsen annan skala, skall kostnaden för vidtagna åtgärder, i den mån de varda onyttiga, gäldas av den eller de delägare, som påyrkat mätningen.

3 §.

Närmare föreskrifter angående ägomätning och kartläggning meddelas av Konungen.

7 KAP.

Om bestämmande av gränserna kring skifteslagets ägor.

1 §.

För bestämmande av rågångarna kring skifteslagets ägor skall lantmätaren på sätt i 3 kap. 1 och 2 §§ sägs kalla rågrannarna å ömse sidor till sammanträde och i kallelsen anmana dem att vid sammanträdet förete alla tillgängliga kartor och handlingar, som kunna lända till upplysning i rågångsfrågan. Hava kungörelse och kallelse sålunda försiggått, skall förrättningen verkställas utan hinder av rågrannes eller allmänt ombuds utevaro.

2 §.

Är rågång i laga ordning bestämd, undersöke förrättningsmännen dess sträckning på marken under jämförelse med tillgängliga kartor och handlingar. Finnes därvid rågångens rätta sträckning på marken tydligt utmärkt, och förklaras rågången av samtliga närvarande rågrannar ostridig, erfordras ej vidare åtgärd i fråga om samma rågång än att lantmätaren, innan han avslutar förrättningen, behörigen iståndsätter förfallna råmärken samt utsätter nya sådana märken, där det finnes nödigt.

Angående sådan undersökning, som nu sagts, skall lantmätaren i protokollet fullständigt anteckna vad i ärendet åtgjorts och därvid särskilt angiva grunderna för att rågång ansetts i laga ordning bestämd, vilka råmärken iakttagits samt deras läge och beskaffenhet, huruvida rågrannarna godkänt de iakttagna råmärkena, samt vilka råmärken iståndsatts eller utsatts.

Gör rågranne anmärkning beträffande rågången och prövas frågan ej böra behandlas enligt 3 §, meddele förrättningsmännen beslut över anmärkningen.

Då fråga är om skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 2 eller 3 sägs, vare undersökning, som ovan sagts, ej erforderlig i fråga om annan mark än inägor, såvitt karta finnes beträffande övriga ägor och undersökningen av dessa skulle medföra oskälig kostnad samt lantmätaren ej i följd av framställd anmärkning eller eljest finner sådan undersökning nödig.

Finnes ej tillförlitlig karta över rågång, skall sådan upprättas.

3 §.

Finnes vid sådan undersökning, som i 2 § sägs, att rågången på marken icke hävdas i överensstämmelse med tillgängliga kartor och handlingar, eller råder osäkerhet angående rågångens rätta sträckning, då skall lantmätaren avfatta å karta och i protokollet beskriva skiljaktighet, som förefinnes mellan rågången på marken och dess sträckning enligt tillgängliga kartor och handlingar, befintlig ottydlighet i fråga om rågången samt alla godkända och stridiga råmärken och deras läge och beskaffenhet ävensom i protokollet anteckna vad angående de stridiga råmärkena blivit anført. Sedan detta skett, söke förrättningsmännen åvägabringa förening mellan närvarande rågrannar angående rågångens sträckning i överensstämmelse med någon av de sålunda upptagna och beskrivna linjerna eller med en linje med huvudsaklig sträckning mellan dessa. Innan förening undertecknas, utstake lantmätaren, där så erfordras, den antagna rågången. Kan ej förening träffas, pröve förrättningsmännen rågångens rätta sträckning och give beslut härom samt utstake, där så erfordras, i överensstämmelse därmed lantmätaren rågången på marken. Lantmätaren utmärke tillika å karta rågången sådan den genom förening eller beslut blivit bestämd.

4 §.

Finnes ej i laga ordning bestämd rågång, undersöke förrättningsmännen med ledning av märken, som av ålder ansetts utvisa gränsen, och den utredning, som i övrigt kan åvägabringas, huru rågången sträcker sig. Är rågångens sträckning mellan rågrannarna ostridig, upprätte lantmätaren karta över rågången och anteckne i protokollet alla iakttagna märken samt deras läge och beskaffenhet; utstake ock lantmätaren, där så erfordras, rågången och låte därefter rågrannarna godkänna rågången genom förening. Lag samma vare, där tvist om rågångens rätta sträckning yppats, men förlikning kommit till stånd eller tvisten eljest bilagts. Har tvist, varom nu är sagt, uppkommit, och kan förening ej träffas, vare lag, som i 3 § näst sista punkten sägs, och utmärke lantmätaren å karta rågången, sådan den genom förrättningsmännens beslut bestämts.

5 §.

I fall, varom i 3 och 4 §§ sägs, åligge lantmätaren, där ej förening beträffande rågångens sträckning kommit till stånd, att inom femton dagar från det sammanträde, å vilket beslut i rågångsfrågan meddelats, utgiva eller med

posten översända ett exemplar av kartan och protokollet över förrättningen till den delägare, som av de övriga eller, där de ej åsämjas, av lantmätaren utsetts att mottaga berörda handlingar.

6 §.

Sedan rågång blivit bestämd, skall lantmätaren å marken utmärka samma rågång på tydligt och varaktigt sätt.

Föreskrifter huru rāmärken skola vara beskaffade och rågångar utmärkas meddelas av Konungen.

7 §.

Vad nu är stadgat om rågångar gälle i tillämpliga delar jämväl om gränser, som tillkommit vid skifte, klyvning, ägostyckning, avsöndring och avstyckning, ävensom om andra fastighetsgränser.

8 KAP.

Om ägoutbyte.

1 §.

Går rågång eller annan gräns kring område, som skall skiftas, i bukter eller brytningar, och kan den genom utbyte av ägor erhålla lämpligare sträckning och bekvämare ägoanordning därigenom vinnas, då skall sådant ägoutbyte utan hinder av att därigenom rubbning sker i lantmåteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande, verkställas i så stor omfattning, som är nödigt och utan någon delägars förfång kan ske.

Hör till skifteslaget äga inom annat skifteslags rågång, eller ligger inom skifteslaget äga hörande till annat skifteslag, eller har delägare i skifteslag andel i äga inom annat skifteslag, vilken undantagits för gemensamt behov, och kan ägoutbyte verkställas till fördel för endera sidan och utan förfång för den andra, skall sådant utbyte ske.

Prövas ägoutbyte böra verkställas för ändamål, varom i 1 kap. 7 § tredje stycket, 10 § andra stycket sista punkten eller 17 § förmäles, må ock ägoutbytet, utan hinder av att därigenom rubbning sker i lantmåteriförrättning, varom i första stycket sägs, äga rum, därest det kan ske utan någon delägars förfång.

Ägoutbyte må äga rum jämväl på det sätt att vederlag för äga, som läges från ett skifteslag till annat, tages från ett tredje skifteslag, samt gottgörelse beredes detta av jord hörande till det skifteslag, till vilket förstnämnda äga lägges.

Ägoutbyte må verkställas utan hinder därav att det innebär överflyttande av en fastighets hela ägovälde.

Till sammanträde för behandling av fråga om ägoutbyte skola delägarna å ömse sidor kallas på sätt i 3 kap. 1 och 2 §§ är föreskrivet.

2 §.

De ägor, som jämlikt 1 § utbytas mot varandra, skola vara av lika uppskattningsinnehåll enligt gradering, verkställd på sätt i 11 kap. sägs.

Uppgår skillnaden i uppskattningsinnehåll emellan ägor, som finnas lämpligen böra utbytas mot varandra, till högst två procent av uppskattningsinnehållet av fastighet eller annat skifteslag, varifrån ägovidd med högre uppskattningsinnehåll är avsedd att tagas, må ägorna dock utbytas mot varandra och vederlag för vad å ena sidan brister lämnas i penningar, där det provas kunna ske utan någon delägares förfång.

I fråga om bestämmande av penningersättning, varom nu är sagt, skall vad i 11 kap. 2 § andra stycket stadgas i tillämplig del gälla.

3 §.

Frågar jord genom ägoutbyte vissa ägolotter i redan skiftat skifteslag, skall den jord, som lämnas i vederlag, fördelas i sammanhang med ägoutbytet. Kan vederlagsjord ej i bekväm ägoanordning tilläggas ägolott, som frånträtt jord vid ägoutbytet, må den läggas till andra ägolotter inom skifteslaget mot vederlag genom jämkning av ägolotterna. Om sådan jämkning skall vad i 1 kap. 19 § andra stycket sägs om ersättning i penningar i där avsedda fall äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Kan vid laga skifte i andra fall än de, som omförmälas i 1 §, bekvämare ägoanordning vinnas genom utbyte av ägor, och träffa samtliga delägare å ömse sidor därom förening, eller äro de ägor, vilkas utbytande ifrågasättes, i en ägares hand, då må sådant utbyte på sätt i nämnda paragraf sägs äga rum, där de till utbyte ifrågasatta ägorna hava väsentligen lika uppskattningsinnehåll.

Hör äga, som sådant utbyte avser, till fastighet, som på grund av inteckning eller eljest häftar för fordran eller annan rättighet, må utbytet icke ske, med mindre innehavare av sådan fordran eller rättighet lämnar medgivande därtill eller det är uppenbart att bytet icke kan lända till förfång för honom.

5 §.

Vid ägoutbyte gälle i tillämpliga delar vad som stadgas i 14 och 15 kapitlen av denna lag.

6 §.

Område, som ingår i tomtindelning, må ej ingå i ägoutbyte enligt denna lag.

7 §.

Uppstår fråga om utbyte av ägor, som höra till skilda socknar eller andra förvaltningsområden, och är någon av ägorna bebyggd eller innebär ägoutbytet överflyttande av en fastighets hela ägovälde från ett förvaltningsområde

till annat sådant område, åligge det lantmätaren att därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande i länet, som har att underställa Konungens prövning, huruvida och under vilka villkor utbytet må äga rum; och vare frågan om ägoutbytet vilande till dess Konungen meddelat beslut i ärendet.

9 KAP.

Om delningsgrund.

1 §.

Oskiftad jord skall, i den mån ej nedan i 3 § annat särskilt stadgas, vid skifte fördelas efter det andelstal, som tillkommer en var delägare.

Utgöres skifteslaget av två eller flera jordeboksenheter, skall, så vitt angår förhållandet mellan dessa enheter inbördes, såsom andelstal anses vad enligt särskild föreskrift för orten eller sedvänja i orten användes såsom jämförelsegrund för delaktighet i by. Finnes ej sådan jämförelsegrund, vare oförmedlade mantalet delningsgrund.

Har i fråga om område, som vid lantmåteriförrättning undantagits för delägnas gemensamma behov eller eljest lämnats oskiftat, vid sådan förrättning viss grund blivit bestämd för delaktighet i området, lände den grund vid andelstalets bestämmande till efterrättelse.

2 §.

Ingår i skifte område, vilket enskilt innehaves av delägare på grund av lantmåteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande, dom eller avsöndring eller såsom odaläga, skall sådan delägare vid skiftet erhålla vad enligt uppskattning svarar mot det område. Är fråga om ägor, vilka innehavas på grund av tegskifte, skall vad nu är sagt gälla allenast i den mån ej sådant stadgande om delningsgrund, som beträffande förhållandet mellan olika jordeboksenheter må vara för viss landsort meddelat, annat föranleder.

Lag som i första punkten av första stycket sägs vare ock, där flera delägare innehava var sina till läge och gränser bestämda ägor inom område, för vilket viss jämförelsegrund till utmärkande av olika innehavares delaktighet däri ej är känd, så ock där ägolott vid skiftet utlägges för delägare, vars jordinnehav är grundat på handling, som med hänsyn till sin avfattning och övriga omständigheter bör så förstås, att ägor inom vissa gränser upplåtits, även om visst hemmantal eller annat skattetal tillika angivits eller åsatts.

Att utläggande av ägolott på grund av handling, varom nyss är sagt, må ske allenast under viss förutsättning, därom är i 13 kap. stadgat.

3 §.

Ingå i skifte ägor, vilka enskilt innehavas av delägare på grund av sämjedelning, som kommit till stånd innan denna lag trätt i kraft, då vare, där antingen enligt särskild föreskrift för orten eller sedvänja i orten innehavet utgör delningsgrund eller ock delägarna träffa förening att antaga innehavet till delningsgrund, sådan delägare berättigad att vid skiftet erhålla vad enligt uppskattning svarar mot de ägor, han förut innehade, dock under förutsättning att vid tiden för sämjedelningen hinder icke enligt för orten gällande särskilda bestämmelser förelegat för ägornas avskiljande genom ägostyckning eller jordavsöndring.

4 §.

Finnes för lägenhet ej visst andelstal och är lägenhetens ägare ej enligt 2 § berättigad att vid skifte erhålla vad enligt uppskattning svarar mot de ägor han förut innehade, skola förrättningsmännen bestämma delningsgrund för lägenheten efter vad som provas motsvara den rätt, lägenheten tillkommer i skifteslagets ägor.

5 §.

Ingå enligt 1 kap. 5 § i gemensamt skifte flera skifteslag eller områden av olika skifteslag, gälle innehavet såsom delningsgrund såvitt angår förhållandet mellan berörda skifteslag eller områden inbördes.

6 §.

Har, innan denna lag trätt i kraft, delägare i oskiftat kärr, mosse eller annan oländig mark med tillstånd av övriga delägare gjort odling därå, äge han, ändå att tillgång till sådan mark till fullt belopp efter delningsgrunden för övriga delägare ej finnes, behålla den sålunda uppodlade marken eller, där denna ej kan tilläggas honom utan att oreda i skiftet uppkommer, njuta fullt vederlag i annan jord.

Har någon eljest efter erhållet lov eller utan någon delägares bestridande uppodlat oskiftad mark, gånge den mark lika med annan oskiftad mark in i skiftet, njute dock innehavaren ersättning för odlingen på sätt i 14 kap. stadgas.

Är odlingen så gammal, att underrättelse saknas om huru den tillkommit, vare det att anse som om odlingen tillkommit med veterligt lov.

7 §.

I vederlag för sådan rättighet till skogsfång, mulbete, torv- eller grustäkt, fiske eller dylikt, som omförmäles i 1 kap. 22 §, skall av den fastighet, som häftat för dylikt servitut, utbrytas eller avsättas så stort område, som med hänsyn till omfattningen av den servitutberättigades och fastighetsägarens rätt att förfoga över den naturtillgång, rättigheten avser, efter prövning i varje särskilt fall finnes svara emot den förmån rättigheten innebär.

Där för visst fall särskild grund för beräkningen är bestämd, lände den till efterrättelse.

8 §.

Avgärda by njute vid skifte av mark, däri den med bolbyn äger del, efter delningsgrunden hälften mindre än bolbyn.

10 KAP.

Om undantag av mark från skifte samt om bildande av servitut vid skifte.

1 §.

Av oskifto må undantagas utmål till vägar och avloppsdiken samt tjänliga ställen till hämtning av sten, sand, lera, grus, torv och vatten ävensom för vattning av kreatur, i den mån behovet ej lämpligen kan tillgodoses på sätt i 8 § sägs.

Vägar och diken skola framdragas där markens beskaffenhet och lutningsförhållanden göra det lämpligast och om möjligt läggas i gränser mellan ägolotter.

Finnes inom skifteslaget samfällt strömfall, skall det med nödigt utmål för gemensam räkning undantagas, i händelse det kan ske utan någon delägars förfång.

2 §.

Mark för tillgodoseende av annat för delägarna gemensamt ändamål än i 1 § sägs samt för tillfartsvägar må ock av oskifto undantagas, i den mån behovet ej lämpligen kan tillgodoses på sätt i 8 § sägs samt åtgärden ej medför hinder för lämplig och redig skiftesläggning. Utöver vad i 1 § sista stycket sägs skall om undantag av vattentäckt område gälla, att dylikt område, som är för delägarna samfällt, må avsättas såsom för dem gemensamt, där sådant provas för delägarna i allmänhet medföra övervägande nytta och kunna ske utan någon delägars förfång.

För vissa delägars räkning må ock mark undantagas, där ändamålet med åtgärden ej lämpligen kan tillgodoses på sätt i 8 § sägs samt åtgärden ej medför hinder för lämplig och redig skiftesläggning.

3 §.

Innehar delägare på grund av laga delning eller enligt samsjedelning, som kommit till stånd innan denna lag trätt i kraft, särskild lägenhet eller anläggning, vilken icke utgör fastighet för sig samt ej lämpligen kan utbytas mot annan äga, och kan ej utan olägenhet för skiftet hans ägolott så anordnas, att lägenheten eller anläggningen faller inom ägolottens område, vare han ändock berättigad att behålla lägenheten eller anläggningen ävensom att såsom särskilt undantag mot avräkning å ägolotten erhålla nödigt utmål och väg därtill. Vad om särskild lägenhet eller anläggning nu är sagt skall jämväl gälla om delägare enskilt tillhörigt strömfall, ändå att ägaren icke vidtagit åtgärd för att utbygga eller eljest tillgodogöra sig strömfallet.

4 §.

1. Ingår i skifteslaget samfällad skogbärande eller till skogsbörd företrädesvis tjänlig mark, skall tillses, om och i vilken omfattning bildande av gemensamhetsskog i sammanhang med skiftet bör äga rum. Sådan skog bör av berörda skogsmark bildas, där ej skifte av skogsmarken prövas för delägarna i allmänhet medföra övervägande nytta samt kunna ske utan någon delägares förfång. Kan skogsmarken så fördelas, att samtliga ägolotter, som däri äga del, erhålla formliga, välbelägna och för skötseln av skogen förmånligt anordnade skiften, må bildande av gemensamhetsskog icke mot delägares bestridande föreskrivas, ej heller må, där dylika skiften prövas kunna anordnas för viss eller vissa ägolotter, utbrytning av de å dessa ägolotter belöpande andelar vägras, där sådan utbrytning finnes kunna ske utan någon delägares förfång. Jämväl skall vid bildande av gemensamhetsskog iakttagas, att anslag av husbehovsskog utlägges för ägolott, som ej därförutan äger erforderlig tillgång till dylik skog, ävensom att sådana inom skogsmarken tilläventyrs befintliga områden, vilka på grund av läge och beskaffenhet lämpa sig för odling, från gemensamhetsskogen urskiljas på sätt i 11 kap. 1 § sägs. Vad om samfällad skogsmark i detta stycke sägs skall gälla jämväl om oskiftad skogsmark, som gjorts till föremål för sämjedelning, dock allenast i händelse sämjedelningen kommit till stånd efter det denna lag trätt i kraft.

Det utlåtande, som förrättningsmännen jämlikt 4 kap. 2 § hava att avgiva, skall, där enligt vad i föregående stycke sägs föreskrift om bildande av gemensamhetsskog kan komma i fråga, innefatta yttrande därutinnan. Kan erforderlig utredning förebringas först i samband med skiftesläggningen, må dock frågan anstå och genom särskilt utlåtande så fort lämpligen kan ske underställas ägodelningsrättens prövning.

Har föreskrift om avsättande av skogsmark till gemensamhetsskog jämlikt första stycket i denna paragraf ansetts icke böra meddelas, må den skogsmark eller del därav icke ingå i sådan skog, med mindre förening därom kommer till stånd på sätt här nedan i andra stycket under 2 sägs.

2. Utöver vad här ovan under 1. sägs skall i fråga om bildande av gemensamhetsskog i samband med laga skifte gälla, att viss del av skifteslagets skogsmark må avsättas till sådan skog, därest delägare, som enligt vid skiftet gällande delningsgrund skola erhålla mera än hälften av berörda mark och tillika till antalet utgöra mera än hälften av samtliga delägare i skogsmarken, ena sig därom, dock att delägare, som icke instämt i beslut om skogsmarks avsättande till gemensamhetsskog, skall vara berättigad att, i händelse på honom belöpande andel i skogsmarken prövas kunna utläggas i lämplig anordning, erhålla sin berörda andel utbruten, därest det finnes kunna ske utan övriga delägares förfång.

Uppnås ej, då bland delägarna väckes fråga om bildande av gemensamhetsskog, röstöverbikt, varom i näst föregående stycke sägs, vare det de del-

ägare, som träffa förening därom, obetaget att få den å deras ägolotter belöpande skogsmark eller viss del därav avsatt till gemensamhetsskog.

3. Angående förvaltning av gemensamhetsskog gäller vad särskilt är stadgat.

5 §.

I sådan gemensamhetsskog, som i 4 § sägs, skall en var delägare hava andel efter ty han efter gradering avstått mark till gemensamhetsskogen.

Avsättes för bildande av gemensamhetsskog mark, som är föremål för servitut, skogsavverkningsrätt eller annan nyttjanderätt, och är sådan rättighet upplåten allenast från vissa av de ägolotter, från vilka mark avståtts till gemensamhetsskogen, då skall, där sådant för behörigt tillgodoseende av vederbörandes rätt prövas nödigt, i sammanhang med avsättandet av mark till gemensamhetsskogen bestämmas, å vilket område av skogen rättigheten må utövas; och lände rättigheten, så länge den består, till inskränkning i delaktigheten i gemensamhetsskogen för ägare av lott, från vilken rättigheten upplåtits. Sedan rättigheten upphört, skall verkställas den vidräkning i avseende å skogen, som av omständigheterna påkallas.

6 §.

Skiftas vattentäckt område, som är för delägarna samfällt, må fisket undantagas såsom för dem gemensamt, där sådant prövas för delägarna i allmänhet medföra övervägande nytta och kunna ske utan någon delägares förfång.

7 §.

Äga, som på grund av beskaffenhet eller läge icke kan med erforderlig säkerhet uppskattas i jämförelse med skifteslagets övriga ägor, eller vars värde är så lågt, att kostnaderna för dess skiftande finnas icke stå i skäligt förhållande till värdet, må uteslutas från delningen, där det prövas lända till väsentlig fördel för delägarna samt icke hindra lämpligt och redigt skifte.

8 §.

Å ägolott må till förmån för annan sådan lott läggas besvär eller last såsom angående väg, avloppsdike, vattenställe, vattens ledning eller uppdämning, ledning för överförande av kraft, hämtning av sten, sand eller vatten, torv-, ler-, grus- eller tångtäkt, flottning, landningsplats för båtar, utrymme för torkning av sjöfoder och fiskredskap eller dylikt, dock allenast i den mån servitutet avser ett behov, som för skiftets utförande utan delägares förfång måste tillgodoses, samt sådant ej med mindre olägenhet kan ske genom undantag av mark på sätt i 1 och 2 §§ sägs.

I protokollet över förrättningen samt, i den mån så lämpligen kan ske, jämväl å kartan till förrättningen skall angivas område för servituts utövande

9 §.

Har vid laga skifte undantagits utmål för nya vägar för skiftesdelägarnas behov eller för omläggning eller förbättring av redan befintliga vägar, skall tid bestämmas, inom vilken arbetet med vägarna skall vara utfört. Där delägare det äskar, åligger det förrättningsmännen att efter undersökning å marken upprätta plan och kostnadsförslag för vägbyggnaden samt emellan delägarna fördela kostnaderna för vägnas byggande och framtida underhåll. I denna kostnad skola samtliga skiftesdelägarna deltaga, efter ty de vid skiftet ägolott njutit, där ej annorlunda bestämmes.

Ifrågasättes, att andra än skiftesdelägarna skola deltaga i byggande och underhåll av väg, varom här är fråga, då skall den väg icke upptagas i planen och kostnadsförslaget utan delägarna för frågans behandling hänvisas till lagen om enskilda vägar på landet.

Vid skifte skall, där utmål för avloppsdike undantagits, företagas avvägning och undersökning för utrönande av lämpligaste sträckningen för sådant dike ävensom, där delägare det äskar, upprättas plan och kostnadsförslag för dikningsarbetets utförande, dock att där dikningsarbete provas vara av sådan beskaffenhet, att andra än skiftesdelägarna kunna komma i fråga att däri deltaga, annan åtgärd beträffande det arbete ej skall vidtagas än att delägarna för frågans behandling hänvisas till gällande vattenlag.

10 §.

Om undantag från skifte av mark, som upptager fornlämning, är särskilt stadgat.

11 KAP.

**Om vad såsom inrösnings- och avrösningsjord räknas och om
ägars gradering m. m.**

1 §.

Såsom inrösningsjord räknas duglig åker och äng ävensom därtill odlingsbar mark av läge, omfång och beskaffenhet att dess odlande kan ifrågakomma; all annan mark räknas såsom avrösningsjord.

2 §.

Innan lotternas läge bestämmes, skall verkställas gradering av skifteslagets ägor.

Härvid skola förrättningsmännen besiktiga och undersöka marken samt åsätta varje ägostycke visst gradtal, allt efter de särskilda ägostyckenas olika godhet. Gradtalen skola så bestämmas, att genom deras åsättande en bestämd och tillförlitlig grund vinnes, enligt vilken till godheten olika ägor kunna med varandra jämföras och genom en därefter lämpad tillökning i

areal för sämre jord gå i utbyte. Vid gradtals åsättande må, där ej nedan annorlunda stadgas, hänsyn tagas allenast till ägornas naturliga beskaffenhet ur brukningssynpunkt. Graderingen verkställles särskilt för inrösnings- och särskilt för avrösningsjorden. Tillika bör, där så prövas erforderligt, bestämmas ett jämförelsetal, angivande inbördes förhållandet emellan de gradtal, vilka åsatts den bästa inrösnings- och den bästa avrösningsjorden, ävensom såväl den bästa inrösnings- som den bästa avrösningsjorden åsättas värde i penningar för viss ytenhet, beräknat enligt den vid gradtalets bestämmande tillämpade grund.

Hava skifteslagets ägor i sin helhet värde i något av de avseenden, varom i 3 § förmäles, skall vid graderingen hänsyn tagas jämväl till sådant värde, och skall, där så skett, i protokollet meddelas upplysning härom.

Vattentäckt område skall graderas efter den nytta, som kan dragas av grunden och vattnet.

Med avseende å mark, som uteslutits från delningen eller förklarats ej skola ingå i skiftet eller avsatts för gemensamt ändamål, vare gradering ej erforderlig i vidare mån än som kräves för skiftets riktiga verkställande.

3 §.

Har äga värde huvudsakligen därutinnan att den lämpar sig till byggnads- eller upplagsplats eller att den kan nyttjas till torvtäkt, sten- eller malmbrott, grus- eller lertäkt eller annat, som icke har samband med ägans tjänlighet för jordbruk, skall, där ej graderingen ägt rum med tillämpning av stadgandet i 2 § tredje stycket, sådant värde särskilt uppskattas i penningar för det ändamål, varom i 14 kap. 11 § sägs.

4 §.

Det åligger förrättningsmännen att under graderingens fortgång underrätta delägarna om de åsatta gradtalen samt om deras betydelse. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande bestämmande av jämförelsetal emellan grundtal för bästa inrösnings- och bästa avrösningsjord samt av värde i penningar för viss ytenhet av sådan jord ävensom i fråga om uppskattning i penningar, varom i 3 § sägs.

5 §.

Äro ägor, som skola skiftas, graderade vid förut verkställd lantmäteriförrättning, och yrkar någon delägare, att den gradering skall följas vid skiftet, pröve förrättningsmännen, om samma gradering är av den beskaffenhet att den kan oförändrad eller efter vissa rättelser användas vid förrättningen.

6 §.

Sedan gradering av ägorna blivit verkställd, upprätte lantmätaren ägobeskrivning, omfattande alla å kartan upptagna ägofigurer.

7 §.

Sedan ägobeskrivning upprättats i de delar, som icke bero på arealuträkning, skall lantmätaren anmäla beskrivningen å sammanträde med delägarna samt därvid hålla beskrivningen för dem tillgänglig.

8 §.

Närmare föreskrifter om ägors gradering och uppskattning samt om ägobeskrivning meddelas av lantmäteristyrelsen.

12 KAP.

Om hävdeförteckning.

1 §.

Hävda delägare vissa ägor, skall lantmätaren upprätta en hävdeförteckning i vilken upptagas dels för varje delägare och för var ägolott denne innehar de därunder hävdade ägofigurer dels ock särskilt de ägofigurer, som hävdas av två eller flera delägare gemensamt eller av skifteslaget samfällt.

Kan ej utredas, vilken delägare hävdar viss äga, förfares efter ty i 3 kap. 12 § är stadgat.

I hävdeförteckningen skola angivas jämväl servitut varom upplysning vunnits.

Delägarna skola tillhandahålla lantmätaren tillgängliga handlingar och övriga uppgifter, som erfordras för hävdeförteckningens upprättande.

Lantmätaren skall å sammanträde föredraga hävdeförteckningen för delägarna och föra till protokollet de anmärkningar, som framställas mot förteckningen.

Förteckningen bör av delägarna underskrivas. Vägrar delägare sin underskrift, skall sådant ävensom skälet till vägran, där det uppgivits eller eljest kunnat utrönas, i protokollet anmärkas.

Närmare föreskrifter angående hävdeförteckning meddelas av lantmäteristyrelsen.

13 KAP.

Om skiftesläggning och utflyttning.

1 §.

Till efterrättelse vid skiftesläggningen skall lantmätaren i överensstämmelse med av lantmäteristyrelsen meddelade närmare föreskrifter upprätta en tilldelningslängd, däri upptagas utom de uppgifter, som för särskilda fall erfordras:

uppskattningsinnehållet av skifteslagets ägor samt, i den mån gradering ägt rum av ägor, som skola undantagas för gemensamt eller enskilt behov, uppskattningsinnehållet av nämnda ägor ävensom sättet för deras avräknande,

den eller de delningsgrunder, som skola tillämpas vid skiftet, och, där olika delningsgrunder skola följas, uppgift å det ägobelopp, som skall fördelas efter en var av dem, samt

för varje ägolott uppgift å det ägobelopp, som efter delningsgrund tillkommer ägolotten.

2 §.

Till varje ägolott skall genom skiftet läggas det ägobelopp, som tillkommer samma ägolott.

Finnes det för lämplig skiftesläggning av synnerlig vikt att till ägolott läggas visst av fastighets- eller andra ägo gränser, vägar, större diken eller varaktiga naturliga skillnader inneslutet område, må dock, utan hinder därav att detta område ensamt eller tillsammans med andra till ifrågavarande ägolott vid skiftet lagda ägor icke jämt svarar mot vad den enligt delningsgrund har att bekomma, området tilldelas ägolotten, därest det kan ske utan någon delägares förfång och den därigenom uppkomna avvikelser från det lotten tillkommande ägobelopp icke överstiger två procent av sistnämnda belopp. Där fråga är om delning av område, som vid lantmåteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest lämnats oskiftat, må för fastighet, som i området tager del, avvikelser utgöra högst två procent av det ägobelopp, som motsvaras av uppskattningsinnehållet av fastighetens andel efter delningsgrund i det skiftade området sammanlagt med det fastigheten vid tidigare laga delning tillagda uppskattade ägobelopp.

Gottgörelse för den minskning i ägovärde, delägare efter vad ovan sägs kan få vidkännas, skall utgå i penningar och beräknas med ledning av värdering, varom i 11 kap. 2 § andra stycket förmåles.

3 §.

Till varje ägolott skall läggas behörig andel enligt delningsgrund av olika ägoslag, så i inrösnings- som avrösningsjorden, med i möjligaste mån jämn blandning mellan de olika ägolotterna av bättre och sämre mark, förrättningsmännen emellertid obetaget att, där sådant med hänsyn till särskilda förhållanden prövas lämpligt, härutinnan vidtaga skälig jämkning i den mån det kan ske utan någon delägares förfång. Särskilt skall, i den mån det med hänsyn till vid skiftet tillämpad delningsgrund låter sig göra, vid ägotilldelningen iakttagas, att icke någon ägolott, för vilken ägor utlagts vid tidigare delningsförrättning eller sänjevis, vid skiftet erhåller sådan sammansättning, att den mindre än före skiftet ägnar sig för den art av hushållning, vartill ägolotten användes.

4 §.

Skiftesläggningen skall verkställas så, att varje ägolott erhåller en för ägorernas ändamålsenliga brukande lämplig ägoanordning.

5 §.

Skiftena böra göras formliga samt i övrigt bekväma att bruka och hägna. De böra så anordnas, att gränserna så långt möjligt är utgöras av vägar, större diken och varaktiga naturliga skillnader. I den mån detta ej kan ske, böra gränserna göras i möjligaste mån räta.

Särskilt skall vid delning av skogsmark tillses, att däri ej utläggas skiften, som genom belägenhet eller form varda olämpliga att skötas för sig.

6 §.

Skiftas vattentäckt område, och är stranden förut skiftad, skall till en var delägare läggas det område, som är beläget vid hans strand, så vitt det kan ske utan någon delägares förfång.

7 §.

Ägolott skall utläggas i allenast ett skifte, om skifteslagets ägor äro så belägna och av det jämförliga förhållande till varandra, att det kan ske med iakttagande av alla delägares rätt och utan avsevärt lidande för någon. I annat fall vare två skiften tillåtna.

Skulle i något fall oundgängligen fordras undantag från vad sålunda stadgats, då må till ägolott läggas tre eller flera skiften, efter vad med hänsyn till ägornas beskaffenhet och belägenhet fordras.

8 §.

Vid skiftesläggningen skall tillses att varje ägolott kommer att äga rätt till nödiga vägar.

9 §.

Är skifteslag eller del därav föremål för sådant servitut, som i 1 kap. 22 § sägs, och möter hinder för servitutets utbrytande, då böra, i den mån så lämpligen kan ske, föreskrifter meddelas om servitutets utövande på sådant sätt, att fastighetsägaren ej lider större intrång än av servitutets art och omfattning betingas. Jämväl må för vinnande av lämpligt skifte servitut, som vilar å visst område, förflyttas till annat område, som är jämgott för ändamålet och icke avsevärt svårare att begagna.

10 §.

Är område för viss tid eller för livstid avsöndrat från fastighet, som ingår i laga skifte, och kan lämpligt skifte ej vinnas utan att området frångår innehavaren, då skall till denne utläggas annat jämgott område av de ägor, som vid skiftet läggas till stamfastigheten.

Är sådan lägenhet avsöndrad från skifteslaget i dess helhet eller från flera ägolotter, och kan den ej utan men för innehavaren utläggas med viss del å varje ägolott efter dess delaktighet i ägolotten, då skall jämgott område utläggas å en eller flera av ägolotterna, med rätt för delägare, som tillsläpper

mera mark än på honom belöper, att av övriga delägare antingen genom jämkning i skifte, gällande för berörda tid, åtnjuta vederlag i jord eller, där så icke lämpligen kan ske, bekomma ersättning i penningar. Om beloppet av i penningar utgående ersättning äga vederbörande delägare, där de äro ense, att träffa förening.

11 §.

Anmäler ägare av flera fastigheter inom skifteslaget, vilka enligt lag må sammanläggas till en fastighet, sin avsikt att göra framställning om dylik sammanläggning, förelägge lantmätaren honom viss tid, inom vilken framställningen skall göras; och må med skiftets fortgång, i vad det är beroende på sammanläggningen, anstå till dess beslut om sammanläggningen meddelats, så vida ej skiftet därav oskäligt uppehålles.

12 §.

För varje särskilt jordregisternummer utlägges en ägolott, i den mån ej nedan annorlunda stadgas.

Innehar delägare på grund av olika fång särskilda i jordregistret icke redovisade andelar av under visst jordregisternummer upptagen fastighet, utläggas dessa andelar i en ägolott.

Finnas två eller flera delägare i en under ett och samma jordregisternummer upptagen fastighet, utlägges för varje delägares andel en ägolott, utan så är att jämlikt föreskrift eller medgivande, som enligt denna lag lämnats, å särskilda delägare belöpande andelar skola utläggas i gemensam ägolott.

Åberopar delägare åtkomsthandling, som, vare sig hemmantal eller annat skattetal däri angivits eller icke, finnes böra så förstås, att genom åtkomsthandlingen upplåtits visst till gränserna bestämt område inom skifteslaget, och begär han att på grund av samma handling erhålla ägolott åt sig utlagd, må det ske, dock allenast under förutsättning att mot områdets avskiljande hinder icke finnes möta i vad i denna lag stadgas angående avstyckning.

13 §.

Skiftas ägor, vilka utgöra samfällighet för vid en och samma laga delningsförrättning utbrutna ägolotter, skall skiftet ske i anslutning till den vid berörda förrättning tillkomna indelning.

Har någon av ägolotterna själv undergått laga delning, skall vad av ägorna belöper å sagda ägolott utskiftas mellan de ägolotter, i vilka ägolotten vid nämnda förrättning uppdelats, där ej antingen samtliga delägare enas om att lämna sagda andel oskiftad och det prövas kunna ske utan någons förfång, eller ock förrättningsmännen på grund av stadgande i 1 kap. i denna lag finna hinder mot skiftet möta.

Vad sålunda i nästföregående stycke stadgats skall äga motsvarande tillämpning jämväl i övriga fall, där samfällda ägor skiftas mellan skifteslag, av vilka något eller några självt undergått laga delning.

14 §.

Har jämlikt i 1 och 4 kapitlen givna stadganden bestämts, att å flera delägare belöpande andelar i fastighet skola utläggas i gemensam ägolott, lände det till efterrättelse, i den mån ej tillämpning av föreskriften i 4 kap. 8 § andra stycket annat föranleder.

Begära flera delägare i under visst registernummer upptagen fastighet att erhålla sina ägor i gemensam ägolott, skall det ske. Är fråga om skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 3 sägs, må jämväl å flera jordregisternummer belöpande andelar på vederbörande delägares begäran utläggas i gemensam ägolott, så vida lämpligt skifte för övriga delägare därav ej hindras.

15 §.

Innehar delägare i skifteslaget ägor under flera jordregisternummer, vare han berättigad att få de särskilda ägolotterna lagda intill varandra, om lämpligt skifte för övriga delägare därav ej hindras. Är fråga om skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 3 sägs, skall vad i 14 § andra stycket sista punkten stadgas äga motsvarande tillämpning.

16 §.

Fordras för åstadkommande av förmånlig ägoanordning, i vilket hänseende särskilt bör beaktas den i 7 § givna föreskrift om antalet skiften, att en eller flera delägare utflytta, och prövas de fördelar, som av utflyttningen vinnas, med hänsyn till brukningsförhållandena inom skifteslaget vara av större betydelse än de med nämnda åtgärd förenade kostnader och olägenheter, då skall utflyttning ske i den utsträckning sådan prövas nödig.

17 §.

Vid avgörande av frågan om vilka delägare skola utflytta skall tillses, att lämpligt skifte så långt sig göra låter befordras utan att utflyttningskostnaden uppgår till oskäligt högt belopp.

Prövas med hänsyn till vad sålunda stadgats förhållandena ställa sig lika för flera delägare, och träffa de ej överenskommelse om vilken eller vilka av dem skola utflytta, skall frågan härom avgöras genom lottning dem emellan.

Ej må delägare förpliktas utflytta, där utflyttningen prövas för honom medföra hinder i hans näring eller eljest lända honom till förfång.

18 §.

Utflyttande delägares ägolott skall utläggas så, att därå finnas lämplig byggnadsplats och tillgång till gott vatten.

19 §.

Vad om utflyttning nu är sagt gälle såväl flyttning av alla byggnader och andra nyttiga anläggningar å en ägolott som ock i tillämpliga delar flyttning av vissa byggnader och anläggningar eller delar av dem.

20 §.

Med iakttagande av de för skiftesläggningen stadgade grunder hava förrättningsmännen att efter överläggning med delägarna upprätta provisionell plan till skiftet och utvisa denna såväl å kartan som ock, där det begäres eller eljest anses erforderligt, å marken.

I anledning av de anmärkningar, som därvid må förekomma, eller om skäl eljest föreligger, må skiftesplanen jämkas i de delar, där det erfordras för beredande av rättvist och lämpligt skifte.

I protokollet skall redogörelse lämnas för de förhållanden, som utövat huvudsakligt inflytande vid skiftesplanens utarbetande.

Sedan skiftesplanen utvisats för delägarna samt möjligen beslutade jämkningar företagits, skall planen av förrättningsmannen insändas till överlantmätaren. Denne har att så fort ske kan granska skiftesplanen samt därefter återställa planen till förrättningsmannen; meddele ock förrättningsmannen de erinringar mot skiftesplanen, vartill den verkställda granskningen må hava föranlett.

21 §.

Kan en enligt skiftesplanen utlagd ägolott med lika bekvämlighet och till lika fördel för lämplig skiftesanordning läggas till flera delägare, och kunna de ej enas om vem lotten skall tilläggas, skall frågan avgöras genom lottning.

22 §.

Sedan grunderna för skiftets verkställande blivit bestämda, skall lantmätaren uträkna och å kartan utmärka ägolotterna samt upprätta noggrann och fullständig delningsbeskrivning, däri redigt anges, vilka ägor undantagits för gemensamt eller enskilt behov, vilka servitut vila å skifteslaget i dess helhet, vilka ägor tilldelats varje ägolott, i vilka skiften fördelningen skett, i vad mån med ägolott följer delaktighet i mark, som avsatts till gemensamhetsskog eller eljest undantagits från skiftet, samt vilka ägolotten särskilt rörande servitut vid skiftet bestämts eller eljest efter skiftet äro gällande. Har jämlikt bestämmelse i denna lag till ägolott i stället för jord utgått ersättning i penningar, varde det ock i delningsbeskrivningen anmärkt.

Närmare föreskrifter angående delningsbeskrivning meddelas av lantmäteristyrelsen.

23 §.

När skiftesläggningen fullständigt utförts, skall lantmätaren å sammanträde med delägarna å kartan utvisa deras ägolotter och därefter å tid, som tillkännagivits för delägarna, i noggrann överensstämmelse med kartan å marken utmärka gränserna mellan lotterna på sätt särskilt är stadgat.

24 §.

Ingå i skifte ägor, hörande till olika socknar eller andra förvaltningsområden, och innebär planen för skiftesläggningen överflyttande av äga från ett förvaltningsområde till annat sådant område, skall vad i 8 kap. 7 § är stadgat angående ägoutbyte äga motsvarande tillämpning.

14 KAP.

Om ersättningar mellan skiftesdelägare.

1 §.

Kostnaderna för utflyttning i följd av laga skifte skola utgöras av samtliga skiftesdelägare efter det uppskattade ägobelopp en var bekommit, eller, där så prövas skäligt, i förhållande till den nytta varje delägare vinner av utflyttningen.

2 §.

Till utflyttningskostnad hänföres kostnad för flyttning av byggnader, planteringar och andra nyttiga anläggningar samt för anordnande av brunnar och vattenledningar, där sådana erfordras, ävensom för iordningställande av såväl de gamla som de nya byggnadsplatserna.

3 §.

Förrättningsmännen hava att värdera kostnaden för verkställande av vid skiftet föreskriven utflyttning till belopp, vartill utgifterna för utflyttningen prövas uppgå. Föreligger vederhäftigt anbud att inlösa byggnad till visst pris, och prövas byggnadens avyttrande till sådant pris och uppförande av ny jämnod byggnad i dess ställe medföra mindre kostnad för skifteslaget än byggnadens flyttning, beräknas ersättningen efter kostnaden för uppförande av ny byggnad med avdrag av det bjudna priset. Är byggnad så gammal eller eljest bristfällig, att ombyggnad eller bättrande av brister ändå varit av nöden, varde den beräknade utflyttningskostnaden därefter jämkad.

4 §.

Tillhöra byggnader eller anläggningar gemensamt flera delägare, och kunna de med eller utan mellangift i penningar lämpligen fördelas mellan dessa delägare och flyttas till de skilda ägolotterna eller, där den gamla byggnadsplatsen tilldelats någon av delägarna, helt eller delvis kvarbliva därå, söke förrättningsmännen åvägabringa överenskommelse mellan delägarna om fördelning eller inlösen av byggnaderna eller anläggningarna. Kunna ej delägarna enas härom, skola förrättningsmännen bestämma i frågan, dock att icke någon delägare må åläggas lösa flera eller större byggnader eller anläggningar än för ägolottens bruk tarvas.

Äro förhållandena sådana att gemensamma byggnader eller anläggningar ej

lämpa sig för fördelning eller inlösen, efter vad nu sagts, hänvisa förrättningsmännen delägarna för mellanhavandets ordnande till föreskrifterna i lagen om samäganderätt.

5 §.

Vid skiftet skall bestämmas, inom vilken tid beslutad utflyttning skall vara slutförd.

Har delägare förpliktats att flytta byggnad, plantering eller annan anläggning, som ej lämpligen kan flyttas inom sådan tid, att flyttningen är fullgjord, då de nya lotterna tillträdas, må han i vissa år bibehållas vid samma byggnad, plantering eller anläggning mot skälig ersättning till den, vars ägolott därav besväras.

Angående beloppet av ersättningen bestämme förrättningsmännen, där delägarna ej enas därom.

6 §.

Där vid laga skifte äga i åker eller äng, vilken äga delägare innehaft enligt laga delning eller sämjedelning, frångår denne, vare han berättigad till ersättning för odling och hävd, i den mån han ej erhåller vederlag i lika väl odlade och hävdade ägor.

Erhåller delägare mot odlad jord ouppodlad, sämre odlad eller vanhävdad jord, eller bliver hans ägovälde sammansatt av ägor, som med hänsyn till föregående användning ej kunna omedelbart läggas i sedvanligt bruk, skall ersättning tillerkännas honom jämväl för minskad avkastning under den tid som åtgår, till dess jorden kan försättas i behörigt skick.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om samfälld äga i åker och äng.

Närmare föreskrifter angående beräknande av ersättningar, som i denna paragraf avses, meddelas av Konungen.

7 §.

De ersättningar, som skola utgå enligt 1—6 §§, skola bestämmas i penningar.

8 §.

Frångår vid laga skifte ståndskog, växtlig ungskog eller plantering eller mark, varå företagits skogskulturåtgärder, delägare, eller erhåller han vid skifte av samfälld mark mindre växande skog eller mindre av mark, varå gemensamt utförts kulturåtgärder, som nyss sagts, än på hans lott belöper, skall ersättning därför tilläggas honom.

Lag samma vare, där delägare före skiftet hävdad vissa ägor i skogsmark, som avsattes till gemensamhetsskog, och ej varje delägare avträder mark med skog, som i förhållande till skogsbeståndet i dess helhet i värde motsvarar den andel i gemensamhetsskogen, som jämlikt 10 kap. 5 § första

stycket tillkommer honom, eller ock den av olika delägare avträdde mark icke befinner sig i samma kulturtillstånd.

Vad nu sagts gälle i tillämpliga delar även om torvmosse.

9 §.

Ersättning, varom i 8 § sägs, bör efter av förrättningsmännen företagen besiktning och uppskattning bestämmas att utgå i penningar att betalas antingen på en gång eller genom avbetalningar under viss tid, högst tio år, efter vad beslutas därom vid bestämmande av grunderna för ersättningen.

Anses detta för visst fall medföra avsevärd olägenhet, må dock ersättningen bestämmas att delvis eller i sin helhet utgå i skogsförnödenheter eller, där torvmosse avståtts, i förnödenheter, som från sådan kunna erhållas, att uttagas inom viss tid, högst tio år, vad skogsförnödenheter angår, i den mån avverkningen jämlikt för orten gällande lag angående skogens vård må äga rum; och skall ersättningen ändå av förrättningsmännen uppskattas i penningar. Gälla för skogens nyttjande sådana föreskrifter, att delägare må avverka skog till avsalu allenast efter utsyning eller tillstånd, skall ersättning, som bestämts att utgå i skogsförnödenheter, utgöras på det sätt, att mot beräknade penningvärdet svarande belopp i skogsförnödenheter uttages i den ordning, som är stadgad för skogens nyttjande. Kan beloppet icke enligt gällande föreskrifter i sin helhet uttagas inom tio år eller, där före skiftet upplåten avverkningsrätt till skogen äger giltighet utöver nämnda tid, inom tiden för avverkningsrättens bestånd, då skall återstoden utgöras i penningar på sätt ovan sägs.

10 §.

Med bestämmande av ersättningar, om vilka här ovan i 6 och 8 §§ förmlas, må anstå till dess skiftet i övrigt blivit genom laga kraftägende beslut fastställt. Om sådant anstånd beslutas, har lantmätaren att, så snart det efter skiftets fastställande kan ske, företaga för ändamålet erforderlig förrättning och till denna utfärda kungörelse och kallelser på sätt i 3 kap. 1 och 2 §§ sägs.

11 §.

Mister delägare äga, som han innehaft enligt laga delning och som undergått särskild uppskattning enligt 11 kap. 3 §, njute han ersättning i penningar enligt den verkställda särskilda uppskattningen.

Lag samma vare, där han innehaft ägan på grund av sämjedelning samt innehavet enligt sämjedelningen skall så vitt honom angår utgöra delningsgrund vid skiftet.

Skall innehavet enligt sämjedelningen icke utgöra delningsgrund, men får delägaren vare sig på grund av stadgandet i 10 kap. 3 § eller eljest behålla ägan, är han pliktig att för vad av ägan överstiger den på hans ägolott belöpande andelen gälda ersättning till övriga delägare enligt uppskattning, varom i första stycket sägs.

Vad i första stycket stadgats skall äga motsvarande tillämpning där delägare av samfällid äga av nu ifrågavarande beskaffenhet bekommer mindre än på hans ägolott belöper.

12 §.

Har ersättning jämlikt detta kapitel bestämts att utgå för äga hörande till lägenhet, som avsöndrats för viss tid eller livstid, skall särskilt bestämmas, i vad mån sådan ersättning skall fördelas mellan lägenhetsinnehavaren och stamfastighetens ägare.

13 §.

Träffa delägare i och för beräkning av ersättningsbelopp förening därom att vissa tjänstbarheter eller materialier eller dylikt skola värderas till visst pris eller sluta de förening om att viss ersättning skall utgå med överenskommet belopp i penningar eller om kvittande av ersättningar, lände sådan förening till efterrättelse, därest det finnes uppenbart, att rätt, som tillkommer innehavare av fordran, varför säkerhet åtnjutes på grund av inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken, icke äventyras genom föreningen.

14 §.

Sedan vid skiftet mellan delägarna förekommande utflyttnings-, odlings- och hävdeersättningar, ersättningar för minskad avkastning samt ersättningar enligt 1 kap. 19 § andra stycket, 8 kap. 2 och 3 §§, 13 kap. 2 och 10 §§, 14 kap. 11 § och 16 kap. 6 § blivit bestämda, skall lantmätaren upprätta vidräkning mellan samtliga ägolotter, utvisande vad ägaren av en var av dem har att emottaga och utgiva samt vad, efter verkställd avräkning av det ena mot det andra, för varje ägolott återstår att uppbära eller erlägga.

För vad enligt denna avräkning skall gäldas skall utsättas viss förfallodag eller, om det anses nödigt att betalningsskyldigheten fördelas på längre tid, härefter lämpade förfallodagar.

Uppgår viss ägolott tillkommande ersättning till så stort belopp i förhållande till ägolottens uppskattade värde, att beloppet enligt vad i 15 § stadgas må allenast under särskilda villkor utbetalas, meddele lantmätaren underrättelse därom i vidräkningshandlingen.

15 §.

Häftar fastighet på grund av inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken för fordran och överstiger ersättningsbelopp, som ägaren jämlikt 14 § har att uppbära, en femtedel av det, på sätt i 11 kap. 2 § andra stycket sägs, i penningar uppskattade värdet av de ägor, som vid skiftet tillagts fastigheten, må ersättningsbeloppet eller del därav icke utan fordringsägarens medgivande utbetalas till fastighetsägaren med mindre denne antingen avlämnar intyg av två nämndemän eller skiftesgodemän eller av lantmätare eller lantbruksingenjör, utvisande att å den honom tillskiftade ägolott utförts förbättringsarbeten till motsvarande värde, eller ock ställer pant eller borgen,

som godkännes av utmätningsmannen i orten, för beloppets återbäring, därest icke inom sex månader från ersättningens förfallodag avlämnats intyg som nyss sagts.

Sedan den tid, som nyss nämnts, förflutit, skall ett exemplar av vidräkningshandlingen eller utdrag av samma handling genom lantmätarens försorg överlämnas till överexekutor, vilken det åligger att hos den ersättningsskyldige genast uttaga belopp, som icke, i enlighet med vad i första stycket stadgats, utgivits till ersättningstagaren, eller som återburits. Har belopp icke återburits, ehuru sådant bort ske, föranstalte överexekutor om dess uttagande hos ersättningstagaren eller hans borgensmän. Härefter låte överexekutor emellan fastighetsägaren och fordringsägare, som i första stycket sägs, lagligen fördela beloppet; åliggande det överexekutor att, sedan fördelningen godkänts eller vunnit laga kraft, därom göra anmälan hos domhavanden i orten och tillika insända fördelningslängden.

Innehaves fastighet, till vilken ersättning utgår, såsom fideikommiss, skall, utan avseende å ersättningsbeloppets storlek, beloppet nedsättas hos överexekutor, som, i den mån fideikommissinnehavaren icke visar att å den honom tillskiftade ägolott utförts förbättringsarbeten till motsvarande värde, har att hålla den fideikommissinnehavaren tillkommande ersättning inne, till dess Konungen förordnat, huru därmed skall förfaras; och vare om sådana medels insättande i bankinrättning lag som i 160 § utsökningslagen sägs.

16 §.

Delägare, som fått sig ålagt utgiva belopp, varå enligt underrättelse i vidräkningshandlingen bestämmelserna i 15 § första och andra stycket äga tillämpning, må nedsätta ersättningsbeloppet hos utmätningsmannen i orten, som har att efter ty i nämnda lagrum sägs tillhandahålla det fastighetsägaren eller nedsätta samma eller återburet belopp hos överexekutor.

Om verkställd nedsättning skall delägare underrätta fastighetsägaren.

17 §.

Om beräkning och fördelning av den ersättning, boställshavare i anledning av förrättat skifte kan erhålla eller få vidkännas, är särskilt stadgat.

15 KAP.

Om tillträde av ägolotterna.

1 §.

Delägarna äga överenskomma angående tiden för tillträdet av de nya ägolotterna, dock att med tillträdet icke må dröjas längre än ett år från det skiftet blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt.

Träffas ej sådan överenskommelse, skall, där klander mot skiftet ej anföres,

tillträdet ske, så snart skiftet blivit fastställt. Har klander anförts, har ägo delningsrätten att bestämma tiden för tillträdet.

2 §.

Finnes å ägolott, då tillträde sker, på åkern växande gröda, äge avträdaren avbärga den, om ej annorlunda åsämjes.

3 §.

Finnes å ägolott annan än tillträdaren tillhörigt upplag av gödsel, virke, ved eller dylikt, som icke ingått i likvid mellan delägarna, vare avträdaren skyldig att bortflytta upplaget inom ett år från det ägolotten tillträtts.

4 §.

Vägras någon delägare att tillträda sin ägolott å föreskriven tid, äge han av utmätningsmannen i orten erhålla nödig handräckning till att komma i besittning av ägolotten.

16 KAP.

Om skiftes avslutande samt om utförande av föreskriven ändring i verkställt skifte.

1 §.

Sedan gränserna mellan ägolotterna blivit på sätt särskilt är föreskrivet utmärkta samt alla till skiftet hörande frågor blivit avgjorda med undantag av sådan ersättningsfråga, som jämlikt 14 kap. 10 § må hava uppskjutits, skall lantmätaren å sammanträde med delägarna för dem tillkännagiva, att förrättningen är slutad, samt meddela underrättelse om vad skall iakttagas för fullföljd av talan emot skiftet i de delar, i vilka icke underställning skolat äga rum eller särskild talan enligt 21 kap. 20 § skolat föras.

2 §.

Vid avslutningssammanträdet eller inom femton dagar därefter skall ett exemplar av alla skifteshandlingarna mot bevis, som bifogas concepthandlingarna, överlämnas till den skiftesdelägare, som delägarna därtill utse eller, där dessa ej kunna om valet enas, lantmätaren vid skiftets avslutande bestämmer. Hos den utsedde äge en var skiftesdelägare rätt att granska handlingarna och taga avskrift av dem.

Då skifteshandlingarna utgivas efter avslutningssammanträdet, må de med posten eller genom utmätningsmannen i orten tillställas den delägare, som utsetts att förvara dem.

Yppas behov av annan vårdare av skifteshandlingarna och kunna delägarna ej enas, ankomme på ägodelningsdomaren att på anmälan av delägare utse sådan vårdare.

3 §.

Vad i 1 och 2 §§ är sagt om skifte skall äga motsvarande tillämpning i avseende å ägoutbyte ävensom å förrättning, som för det i 14 kap. 10 § omförmälda ändamål hålles efter det skifte fastställts.

4 §.

Har lantmätare ej till delägare utlämnat karta, och har delägare senast å det sammanträde, då den slutliga skiftesläggningen jämlikt 13 kap. 23 § utvisas, begärt att skifteskartan vid skiftets avslutande viss tid hålles tillgänglig för delägarna, vare lantmätaren skyldig att efter förrättningens avslutande och i sammanhang därmed å förrättningsstället tillhandahålla delägarna kartan ävensom skifteshandlingarna, där dessa ej utlämnas å slutsammanträdet, under sålunda angiven tid, dock högst sex dagar.

Vad nu sagts äge ej tillämpning, där skifte avslutas å det sammanträde, då den slutliga skiftesläggningen utvisats.

5 §.

Har laga skifte helt eller delvis blivit upphävt genom laga kraft ägande utslag, skall lantmätaren, i den mån ej stadgandet i 6 § andra stycket annat föranleder, skyndsamt utsätta ny förrättningsdag på sätt i 3 kap. 1 och 2 §§ sägs samt ändra och rätta skiftet med ledning av utslagets innehåll. Därefter skall förrättningen ånyo avslutas på sätt i 1 och 2 §§ föreskrives.

6 §.

Har vid prövning av laga skifte befunnits, att delägare obehörigen fått mindre ägobelopp än honom tillkommit, och understiger det honom tillagda belopp ej med mera än två procent vad enligt delningsgrund bort läggas till hans lott, må, där jämkning i skiftet skulle medföra avsevärd kostnad utan motsvarande fördel, sådan rättelse verkställas på det sätt, att ersättning för vad som brister tillerkännes delägaren enligt uppskattning i penningar, varom i 11 kap. 2 § andra stycket sägs, att gäldas av den eller de delägare, som erhållit större ägobelopp än dem tillkommit.

Skall rättelse äga rum därigenom, att ersättning i penningar tillerkännes delägare, må ägodelningsrätten, där så prövas lämpligt, själv låta verkställa sådan rättelse samt förty meddela lantmätaren föreskrift om införande i skifteshandlingarna av nödiga tillägg och ändringar, varefter, och sedan nämnda föreskrift blivit fullgjord, ägodelningsrätten har att med ärendet vidare förfara efter lag och sakens beskaffenhet.

7 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till delägarna utlämna ett exemplar av skifteskartan inom ett år eller, där skifte avser skifteslag enligt 1 kap. 2 § under 2 eller 3, inom sex månader från den dag, då beslut meddelats om skiftets fastställelse eller, i händelse talan mot beslutet

får fullföljas, beslutet vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt; skolande i fråga om utlämnandet vad i 2 § stadgas för det fall att skifteshandlingarna ej utlämnas vid avslutningssammanträdet äga motsvarande tillämpning.

17 KAP.

Om delägars och förrättningsmäns rätt att besluta i skiftesfrågor.

1 §.

I de frågor, som omtalas i 5, 10 och 15 kapitlen av denna lag, äge närvarande delägare efter överläggning med förrättningsmännen besluta, där ej annat är särskilt föreskrivet. Äro alla närvarande delägare ense om sådant beslut, och är beslutet i enlighet med föreskrifterna i lag, lände det till efterrättelse.

Äro ej alla närvarande delägare ense i fråga, som enligt första stycket utgör föremål för delägarnas beslutanderätt, eller finna förrättningsmännen delägarnas i sådan fråga meddelade beslut vara stridande mot lag, skola förrättningsmännen besluta i frågan, där ej annat är särskilt stadgat.

2 §.

Skiftesfrågor, som icke avses i föregående paragraf, skola, där icke i denna lag annorlunda föreskrives, avgöras av förrättningsmännen efter rådplägnings med delägarna.

3 §.

Stanna lantmätare och gode män i stridiga meningar, då de enligt denna lag skola meddela beslut eller utlåtande, gånge efter vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälle lantmätarens. Äro eljest rösterna för särskilda meningar lika många, gälle den mening lantmätaren biträder.

Beslut i anledning av framställt yrkande skall meddelas delägarna med tillkännagivande tillika om vad den med beslutet missnöjde har att iakttaga för fullföljd av talan däremot.

18 KAP.

Om fördelning av skifteskostnader.

1 §.

Kostnaderna för laga skifte, vari inbegripas arvode till förrättningsmän och sakkunniga ävensom resekostnadsersättning, i den mån sådan kostnad ej gäldas av statsmedel, lösen för kartor och handlingar samt utgifter för hant-

langning, skola utgöras av alla delägarna i förhållande till det uppskattade ägobelopp var och en av dem vid skiftet erhållit.

Har laga skifte förrättats på yrkande av ägare till sådan jord, som omförmäles i 1 kap. 10 § andra stycket, skall dock vid skifteskostnadernas fördelning mellan delägarna jämkning äga rum med hänsyn till den nytta en var av dem haft av skiftet.

Har jämlikt 1 kap. 21 § delägare förklarats icke vara skyldig att ingå i skifte annat än i den mån där sägs, skall hans deltagande i kostnaderna för skiftet därefter lämpas.

Rågrannar ock andra, som utan att vara skiftesdelägare haft del i förrättningen, vare skyldiga att deltaga i kostnaderna därför i den omfattning, som prövas skälig med hänsyn till den nytta de haft av förrättningen.

Vad om fördelning av kostnader för laga skifte sägs skall äga motsvarande tillämpning jämväl i fråga om kostnad för förrättning, som i 14 kap. 10 § omförmäles.

2 §.

Angående sättet för utgörande av skifteskostnader, i vad de belöpa på boställe, och deras fördelning mellan boställshavare är särskilt stadgat.

II AVD.

Om avstyckning.

19 KAP.

1 §.

Har ägare av fastighet till annan överlåtitt del därav med viss till gränserna bestämd ägovidd för att ägas såsom en fastighet för sig eller sammanläggas med annan fastighet, eller vill han sammanlägga sådan fastighetsdel med annan honom tillhörig fastighet, må den ägovidd i den ordning och under de villkor i detta kapitel omförmälas avskiljas genom avstyckning, dock att, där ägovidd, som nu sagts, är avsedd att sammanläggas med annan fastighet, för avstyckningen tillika erfordras, att sådan sammanläggning efter vad därom är särskilt stadgat kan äga rum.

Vill ägare av fastighet därifrån avskilja mark för bildande av flera för bostadsändamål eller mindre jordbruk avsedda fastigheter eller andra smärre lägenheter; föreligger för fastighetsbildningen inom det till avskiljande ifrågasatta området en av lantmätare upprättad, av Konungens befallningshavande godkänd plan, då må den omständigheten, att överlåtelse av samma mark icke ägt rum, icke utgöra hinder mot avstycknings verkställande i överensstämmelse med berörda plan.

2 §.

Avstyckning vare tillåten såväl av mark, som genom laga delning utbrutits för viss fastighet, som ock av mark, som är samfälld för flera fastigheter. Mark, som tillkommit fastighet genom sämjedelning, må ej avstyckas, med mindre sämjedelningen kommit till stånd före denna lags ikraftträdande; i ty fall må genom avstyckning avskiljas högst en femtedel av den mark, som enligt sämjedelningen tillagts den fastighet, från vilken avstyckningen är avsedd att äga rum.

Vad enligt detta kapitel gäller om stamfastighet skall, där avstyckningen avser mark, som är samfälld för flera fastigheter, såvitt ej annorlunda stadgas, i tillämpliga delar gälla beträffande dessa fastigheter.

3 §.

Ägovidd, som avstyckas, skall till omfång och belägenhet vara så beskaffad, att den lämpligen kan antingen för sig utgöra sådan fastighet, som med avstyckningen avses att bilda, eller ock, där den är avsedd att sammanläggas med annan fastighet, bilda en fastighet gemensamt med denna.

Avstyckning må ej ske sålunda, att stamfastigheten ej lämpligen kan bestå såsom särskild fastighet.

Från jordbruksfastighet inom Stockholms, Uppsala, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må ej avstyckas inägojord till den omfattning, att fastighetens jordbruk därigenom märkligen försvagas. Har ägare av jordbruksfastighet inom något av nämnda län förvärvat all den till annan fastighet hörande inägojord, och vill han för sammanläggning med förstnämnda fastighet avstycka berörda jord; finnes laga hinder mot sammanläggningen ej möta, då skall vad i nästföregående punkt stadgas icke utgöra hinder mot avstyckningen av inägojorden.

Hör till fastighet, varifrån avstyckning skall ske, skogsmark, som på grund av sin belägenhet och med hänsyn till förhållandena i övrigt i orten lämpligen kan nyttjas för husbehovsändamål, må avstyckningen ej ske på sådant sätt, att icke i mån av tillgång såväl stamfastigheten som avstyckad del, envar så framt däri ingå åker, äng eller därtill odlingsbar mark av den omfattning, att fastigheten varder tjänlig till jordbruk, erhåller för dess nyttjande för sådant ändamål erforderlig skog; skolande, då fråga är om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, vid beräkningen av behovet av skog tagas hänsyn även till skogstillgången å den fastighet, varmed den avstyckade delen är avsedd att sammanläggas. I ort med ringa skogstillgång må dock, där det för skogens bestånd prövas angeläget eller eljest synnerliga skäl därtill äro, avstyckning så verkställas, att skogsmarken i sin helhet tillfaller jordbruksfastighet, som beröres av förrättningen.

Vad i tredje stycket första punkten och fjärde stycket stadgas skall ej utgöra hinder för avstyckning av mark för tillgodoseende av behov av mindre

lägenheter eller för beredande av plats för industriell anläggning eller därmed jämförligt ändamål.

4 §.

Avstyckning av område, som vid lantmäteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål, må ej äga rum, där dess avskiljande skulle komma att medföra väsentligt men för någon av de fastigheter, för vilkas behov området undantagits.

5 §.

De för laga skifte i 2, 3, 6 och 7 kap. samt 17 kap. 3 § första stycket meddelade föreskrifter skola vid avstyckning i tillämpliga delar lända till efterrättelse, såvitt icke i detta kapitel är annorlunda stadgat.

Skall avstyckning äga rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, har lantmätaren att minst åtta dagar förut bevisligen underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe för förrättningen.

6 §.

Rätt att påkalla avstyckningsförrättning tillkommer fastighetens ägare samt, då område, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtet, jämväl sådant områdes ägare.

Avstyckning må efter av sakägare skriftligen gjord ansökning av lantmätare företagas utan att förordnande till förrättningen meddelats.

Det åligger förrättningsmannen att skyndsamt företaga förrättningen samt, där så ske kan, i ett sammanhang bringa den till slut.

7 §.

Har ägovidd, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtten, skall den därom upprättade avhandling införas i förrättningsprotokollet eller i styrkt avskrift biläggas detta. Är ägovidd, som avstyckas, avsedd att sammanläggas med annan fastighet, skall sådant i protokollet särskilt angivas.

8 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts på det sätt, som är stadgat i 3 kap., må avstyckningsförrättning företagas, därest ägaren av stamfastigheten samt i fall, då ägovidd, som skall avstyckas, blivit överlåtten till annan, jämväl denne infinna sig eller av lantmätaren blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

9 §.

Avstyckning må verkställas utan biträde av gode män, såvitt icke lantmätaren eller sakägare finner biträde av gode män erforderligt.

Bestämmas under förrättningens gång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som vidtagits därförinnan.

10 §.

Bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, skall vid förrättningen ej äga rum, där det ej påfordras å någondera sidan eller av lantmätaren aktas nödigt.

11 §.

Till fastighet, som bildas genom avstyckning, må läggas högst tre skiften eller, där till stamfastigheten vid laga skifte utlagts flera än tre skiften, lika många skiften som tillhöra stamfastigheten. Ej må till fastighet, som genom avstyckning skall bildas, läggas flera än tre skiften, där avstyckningen avser mark, som är samfälld för flera fastigheter. Åt område, som avstyckas, skall, i den mån ägornas läge och beskaffenhet det medgiva, givas regelbunden och för dess nyttjande lämplig form.

Då fråga är om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, skall tillses att antalet skiften, vari den mark utlägges, och deras form ej må medföra hinder för sammanläggning efter vad därom är stadgat.

12 §.

Avstyckning skall så verkställas, att såväl stamfastigheten som fastighet, som genom avstyckningen skall bildas, kommer att äga rätt till nödiga vägar.

Vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmåteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som är samfälld med annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten; och må, i den mån sådant är tillåtet vid laga skifte, jord eller lägenhet undantagas för gemensamt ändamål samt servitut till förmån för fastighet, som beröres av förrättningen, läggas å annan sådan fastighet.

Avsättande av mark till gemensamhetsskog må äga rum i sammanhang med avstyckning, där sådant bestämmes av fastighetens ägare, eller, där ägovidd, som skall avstyckas, blivit till annan överläten, delägarna därom träffa förening.

Vid uppgörande av plan, varom i 1 § andra stycket sägs, skall iakttagas, att möjlighet beredes till anordnande ej mindre av lämpliga trafikleder samt öppna platser inom och utfartsvägar från det till avskiljande avsedda området, än även, i den mån så provas erforderligt, av ledningar för belysning, för tillförsel av vatten och för avlopp.

13 §.

Inom område, som ingår i tomtindelning, må avstyckning ej äga rum.

Avstyckning inom område, för vilket finnes fastställd stadsplan, må ej så verkställas, att stadsplanens genomförande eller kvarterens lämpliga indelning i tomter därigenom försvåras.

Inom område, för vilket Konungen jämlikt 1 kap. 42 § fjärde stycket av lagen om fastighetsbildning i stad eller jämlikt 1 kap. 46 § andra stycket samma lag eller motsvarande äldre bestämmelser förordnat, att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, må avstyckning ej så verkställas, att tillämpningen av sådan föreskrift motverkas.

Ej må inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, eller inom område, för vilket jämlikt 1 kap. 42 § fjärde stycket av lagen om fastighetsbildning i stad meddelats särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, i något fall avstyckning så verkställas, att markens ändamålsenliga bebyggande försvåras.

14 §.

Har överlåtelse av den ägovidd, som skall avstyckas, icke ägt rum, ankomme på fastighetens ägare att, med iakttagande av vad i detta kapitel föreskrives, bestämma, huru avstyckningen skall verkställas.

Kunna, då fastigheten äges av flera gemensamt, dessa ej förena sig om sättet för avstyckningens verkställande, varde beslut meddelat att avstyckningen ej kan äga rum.

15 §.

Har ägovidd, som är avsedd att avstyckas, blivit till annan överlåten, skall den om upplåtelsen upprättade avhandling läggas till grund för avstyckningsförrättningen.

Träffa sakägarna utöver vad avhandlingen innehåller överenskommelse i ämne, som angår förrättningen, såsom att med avstyckad ägovidd skall följa andel i område, som vid lantmåteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som är samfällad med annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten, att jord eller lägenhet skall undan tagas för gemensamt ändamål eller att servitut till förmån för en av styckningen berörd fastighet skall läggas å annan sådan fastighet, skall därom upprättas skriftlig förening.

Uppkommer mellan sakägarna tvist om den rätt, som enligt avhandlingen eller träffad förening tillkommer envar av dem, skall frågan underställas ägodelningsrättens prövning, och vile emellertid förrättningen.

16 §.

Har ej, enligt vad i 14 § andra stycket sägs, beslut meddelats, att förrättningen icke kan äga rum, skall med ledning av de i övrigt i detta kapitel givna bestämmelser avgöras, huruvida tillstånd till den ifrågasatta avstyckningen må meddelas.

Det åligger förrättningsmännen att verkställa utredning rörande de omständigheter, vilka äro av beskaffenhet att inverka på frågans avgörande, att över

vad vid utredningen förekommit upprätta skriftlig redogörelse, som bilägges protokollet, att där ej sådant fall, varom i 19 § andra stycket sägs, föreligger, å karta utmärka, huru avstyckningen är avsedd att verkställas, samt att där-
efter avgiva utlåtande i frågan. Utlåtandet skall innehålla besked huruvida
tillstånd till avstyckningen meddelas eller icke.

I fall, varom i 1 § andra stycket sägs, må, efter det avstyckningsplan av
Konungens befallningshavande godkänts, förhållande, som omförmäles i 3 §
första och andra stycket, 11 § första stycket, 12 § första stycket och 13 §,
icke vidare komma under omprövning utom i den mån föreskrifterna i 18 §
andra stycket därtill föranleda.

17 §.

Där sakägare det yrkar eller förrättningsmännen på skäl, som i ty fall skola
i protokollet särskilt angivas, så finna erforderligt, skall utlåtande, varom i
16 § sägs, underställas ägodelningsrättens prövning.

Beträffande sådan underställning skall vad i 4 kap. 4 § sista stycket stad-
gas äga motsvarande tillämpning.

18 §.

I fråga om utlåtande, som i detta kapitel avses, skall vad i 4 kap. 8 §
första och tredje stycket föreskrives äga motsvarande tillämpning.

Ej må den omständigheten att, i det i 1 § andra stycket omförmälda fall,
avstyckningsplan blivit av Konungens befallningshavande godkänd eller att
eljest tillstånd meddelats till avstycknings utförande enligt viss plan utgöra
hinder att vid avstyckningens verkställande företaga sådana mindre jäm-
ningar i avstyckningsplanen, vilka icke innebära något stridande emot de i
detta kapitel stadgade förutsättningar för avstyckning. Påfordras av fastig-
hetens ägare eller av sakägarna jämkning i avstyckningsplan utöver vad nu
är sagt, vare lag som i 14 § andra stycket sägs.

19 §.

Lantmätaren åligger att utmärka avstyckningen å karta. Därest ej sakägare
påfordrar upprättande av fullständig karta eller äldre karta, på sätt i 6 kap.
1 § är föreskrivet, skall användas vid förrättningen, skall kartan upptaga
allenast vad som finnes nödigt för att tydligt utmärka gränserna för avstyckat
område, för mark, som undantagits för gemensamt ändamål, samt för den
fastighet, från vilken avstyckningen sker, gränserna mellan sådana i sist-
nämnda fastighet ingående ägoslag, som redovisas i jordregistret, samt bygg-
nader, vägar, vattendrag och dylikt.

Avstyckas mark, som är samfälld för flera fastigheter, eller utgör, då fråga
är om mark, som hör till viss fastighet, vad som avstyckas högst hälften av
fastighetens ägovidd, andelar i samfälld mark oberäknade, skall dock, där ej
annat av sakägare påyrkas, å kartan upptagas allenast avstyckat område

jämte den mark, som undantages för gemensamt ändamål, ävensom sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, att varje kartlagt områdes läge i förhållande till stamfastigheten bliver fullt bestämt.

Å kartan skall tecknas beskrivning, som under hänvisning till varje å kartan upptaget område lämnar uppgift om arealen av varje däri ingående ägo-slag ävensom i vad mån med avstyckad ägovidd följer rätt till delaktighet i mark, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten, så ock angående servitut, som till förmån för av avstyckningen berörd fastighet må hava lagts å annan sådan fastighet. Kan beskrivningen ej lämpligen införas å avstycknings-kartan, har lantmätaren att upprätta särskild beskrivning, huru avstyckningen blivit verkställd.

Ägomätning må vid avstyckning äga rum endast i den mån sådan finnes oundgängligen nödvändig för upprättande av karta och beskrivning på sätt i detta kapitel är föreskrivet.

20 §.

Lantmätaren skall å marken utstaka samt, på sätt särskilt är föreskrivet, utmärka genom avstyckningen tillkomna gränser ävensom upprätta fullständig och noggrann beskrivning över gränserna och utsatta gränsmärken. Beskrivningen tecknas å kartan eller införes i särskild handling, allt efter som i varje fall provas lämpligt.

Har vid förrättningen gräns bestämts på sätt i 7 kap. sägs, må beskrivningen av sådan gräns tecknas å kartan, där det finnes lämpligt.

21 §.

Sedan gräns mellan stamfastigheten och avstyckat område ävensom rågångar och andra gränslinjer, som vid avstyckningen må hava bestämts, blivit utstakade och utmärkta samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningen avslutas, och meddele lantmätaren under rättelse om vad skall iakttagas för fullföljd av talan mot förrättningen.

Inom femton dagar från det förrättningen, på sätt ovan sägs, blivit avslutad, skall ett exemplar av förrättningshandlingarna emot bevis, som bifogas konceptakten, överlämnas till sökanden eller annan, som utses av sakägarna. Där förrättningshandlingarna icke utgivas å sammanträde, skola de tillställas vederbörande med posten eller genom utmätningsmannen i orten.

22 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till vederbörande sakägare utlämna ett exemplar av kartan inom trettio dagar från det beslut om fastställelse av förrättningen meddelats, eller, i händelse talan mot beslutet om fastställelse får fullföljas, från den dag beslutet vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt; skolande i fråga om utlämnandet gälla vad i

21 § stadgas för det fall, att förrättningshandlingarna ej utlämnas å sammanträde.

23 §.

Den omständighet att fastställelse meddelas å avstyckning medför icke för ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än lag och författningar eljest medgiva.

24 §.

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande det avstyckade området icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller eljest för belopp, varför säkerhet på annan grund än inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken åtnjutes, och utgör det avstyckade området ensamt eller tillsammans med vad redan må vara från fastigheten avsöndrat eller avstyckat mera än en femtedel av fastighetens ägovidd, skall i fråga om det avstyckade områdets ansvar för sådant åliggande vad i 37 § 3 mom. av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning är stadgat om avsöndrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning.

25 §.

Vad i detta kapitel är stadgat om ägare avser jämväl den, som innehar fastighet under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss.

26 §.

Område, som varit anslaget till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, må avstyckas till särskild fastighet utan hinder därav att avstyckningen icke överensstämmer med vad i 3 § andra, tredje och fjärde styckena är för avstyckning i allmänhet stadgat. I avseende å avstyckning av sådant område skola bestämmelserna i 4 och 11 samt 16—18 §§ icke heller tillämpas.

27 §.

Kostnaderna för avstyckningsförrättning, vari flera hava del, skola fördelas efter vad i varje fall provas skäligt.

III AVD.

Om andra lantmäteriförrättningar.

20 KAP.

1 §.

Bestämmande och utmärkande av rågång eller annan fastighetsgräns ävensom ägoutbyte må verkställas utan sammanhang med annan jorddelningsförrättning.

Ägoutbyte, varom nu är sagt, må ock äga rum för utbyte av äga, som inom skifteslag undantagits för delägares gemensamma behov, mot annan jord inom skifteslaget, där sådant av delägare yrkas samt det prövas medföra övertäggande nytta och kunna ske utan någon delägares förtägg.

2 §.

Har lantmätare jämlikt 1 § att förtäga förrättning för bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns medför detta behörlighet för honom att handlägga i sammanhang med nämnda förrättning uppkommande fråga om ägoutbyte.

3 §.

Besväras fastighet av servitut, bestående i rättighet till skogsfång och mulbete eller endera av dessa rättigheter, må på yrkande av fastighetens ägare servitutet utan sammanhang med skifte utbrytas, där det finnes medföra nytta och kunna ske utan någons förtägg.

Rätt att erhålla utbrytning tillkomme ock ägaren av den fastighet till vars förtägg sådant servitut, som i första stycket sägs, gäller, där det visas att servitutet äventyras.

Besväras flera fastigheter inom ett skifteslag av servitutet, må vid dess utbrytande vederlagsjorden uttagas från en eller flera av fastigheterna och ersättning beredas dessa genom jämkning i skiftet på sätt i 7 § sägs.

4 §.

Avsättande av visst område till gemensamhetsskog må ske såsom särskild förrättning, där ägaren så begär eller, där flera ägare finnas, dessa äro ense därom.

5 §.

Har skifteslag undergått laga delning, och varder jord frånvunnen viss ägolott av anledning att jorden hör till annat skifteslag, eller varder ord, hörande till viss ägolott, utbruten till vederlag för servitut, som besvärar jämväl övriga ägolotter inom skifteslaget eller vissa av dem, åligge ägaren till förstnämnda ägolott, vid talans förlust, att sist inom ett år från det jorden

frångick ägolotten påkalla förrättning för fastställande av det vederlag, som i följd härav må tillkomma honom från skifteslaget i övrigt eller vissa ägolotter inom skifteslaget. Har jorden frångått ägolotten innan den dag, då denna lag trädde i kraft, skall berörda tid av ett år räknas från sistnämnda dag.

6 §.

fråga om förrättningar, som i 1, 3, 4 och 5 §§ sägs, skola de 2, 3 16 och 18 kap. beträffande laga skifte givna föreskrifter i tillämpliga delar gälla. I övrigt skola förrättningar, om vilka i förstnämnda tre paragrafer förmäles, verkställas på sätt föreskrivet är om dylika förrättningar, som äga rum i samband med laga skifte.

7 §.

Där område, som, på sätt i 3 § tredje stycket och 5 § sägs, frångår ägolott, icke uppgår till mera än två procent av uppskattningsinnehållet av ägolotten, skall vederlaget bestämmas i penningar att av de övriga ägolotterna utgå efter den vid skiftet tillämpade delningsgrund. Sådant vederlag skall, utom ersättning för det naturliga jordvärdet, beräknad efter ty i 11 kap. 2 § andra stycket sägs, jämväl innefatta gottgörelse, varom i 14 kap. 6, 8 och 11 §§ förmäles. Utgör det frångångna området större andel av ägolotten, än ovan är sagt, ankomme på förrättningsmännen att avgöra, huruvida och på vad sätt motsvarande mark av skifteslagets ägovälde bör utbrytas för att läggas till den lott, från vilken jorden utbrutits eller vunnits, samt skiftet därefter i erforderliga delar jämkas, eller huruvida ersättningen må utgöras i penningar. Vid avgörande av denna fråga skall hänsyn tagas å ena sidan till det utbrutna eller frånvunna områdets större eller mindre betydelse för brukningen av ägolotten och å den andra sidan till kostnaden för utbrytning av vederlag i jord och därav föranledd jämkning i skiftet.

Med ersättning i penningar, varom i första stycket förmäles, förfares efter ty i 14 kap. 15 § sägs.

Utgår vederlaget i jord, skola i sammanhang med vederlagets utbrytande och jämkningen i skiftet verkställas de likvider, vartill förhållandena föranleda, och skola för sådana likvider de i 14 kap. givna föreskrifter äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Har vid skifte av vattentäckt område fisket därå undantagits från delningen, eller utgör fiske särskild fastighet, må delning därav äga rum, så framt det kan ske utan någon delägares förfång. För sådan delning skall uppskattning av fiskeområdet ske efter de olika delarnas godhet med hänsyn till fisket samt i övrigt i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat om laga skifte.

9 §.

Talan mot förrättning, varom i 1, 3, 4 och 5 §§ sägs, tillhör ägodelningsrätts upptagande på sätt i 21 kap. närmare bestämmes.

10 §.

På begäran av den, som äger eller under fideikommissrätt eller ständig besittningsrätt innehar jord, må Konungens befallningshavande förordna lantmätare eller annan person, behörig att innehava befattning såsom mätningssman i stad, att verkställa avmätning av jorden.

Sådant förordnande må ock meddelas på framställning av samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, beträffande mark, som hör till samhället.

Med avseende å förrättning, som i denna paragraf avses, skola bestämmelserna i 2 kap. 12 § och 6 kap. 3 § äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Angående förrättning av lantmätare för andra än här ovan omförmälda ändamål gälle vad därom är särskilt stadgat.

IV AVD.

Om domstolar och rättegång i jorddelningsmål, så ock om fastställelse av jorddelningsförrättning samt om rättelse i fastställt skifte.

21 KAP.

A. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Första domstol i jorddelningsmål å landet vare ägodelningsrätt, en för varje domsaga.

Där mål, varom i första stycket sägs, rör jord inom flera ägodelningsrätters områden, skall det tillhöra den ägodelningsrätt, inom vars område största delen av jorden finnes.

2 §.

Ägodelningsrätt består av en ägodelningsdomare såsom ordförande samt tre ägodelningsnämndemän.

Ägodelningsdomare skall vara ordinarie domaren i domsagan, därest icke Konungen av särskild anledning finner gott att för två eller flera domsagor

därtill utse annan lagkunnig, i domarevärv erfaren person. Vid förfall för ägodelningsdomaren förordnar vederbörande hovrätt till hans ställföreträdare person med de egenskaper, som nyss nämnts.

Ägodelningsnämndemännen, som böra vara allmänt betrodda, med sin orts förhållanden väl förtrogna män, skola vara kunniga i lanthushållning samt under minst två år hava innehaft befattning som god man vid skiftesförrättningar och må ej hava uppnått sextiofem års ålder.

3 §.

Ägodelningsnämndemän utses för sex år, i domsaga, som består av allenast ett tingslag, sex och i övriga domsagor tre för varje tingslag. Valet äger rum å tingsstället inför häradsrätten. Består domsaga av två eller flera tingslag, förrättas valet av ägodelningsnämndemän inför den av domsagans häradsrätter, som domhavanden bestämmer.

Valet verkställles genom valmän, som på föranstaltande av ägodelningsdomaren utses å kommunalstämma av de i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigade, som där äga eller innehava jordbruksfastighet. I köping, som utgör egen kommun, tillkomme rösträtt en var i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

Vid utseende av valmän äge varje i valet deltagande en röst.

För kommun med 1,000 invånare och därunder utses 1 valman,

» » » över 1,000 t. o. m. 3,000 invånare 2 valmän,

» » » 3,000 » 6,000 » 3 »

» » » 6,000 » 9,000 » 4 »

o. s. v. efter samma beräkning för överskjutande folkmängd.

För varje kommun utses suppleanter till lika antal som valmän.

Höra delar av kommun till skilda tingslag, utses för vardera delen valmän och suppleanter för det tingslag den tillhör.

4 §.

Vid val av ledamot i ägodelningsrätt äge varje valman en röst. Omröstningen skall verkställas med slutna sedlar. Varje valsedel skall innehålla lika många namn som antalet av de ledamöter, som skola väljas. Vid första omröstningen vare den vald, som erhållit mera än hälften av de avgivna rösterna. Har ej hela det antal ledamöter, som skall väljas, blivit utsett vid första omröstningen, upprätte valförrättaren en förteckning, varå upptagas, därest icke någon blivit utsedd vid första omröstningen, de, som erhållit de flesta rösterna, men eljest de, som näst efter den eller de vid berörda omröstning utsedda erhållit högsta röstetal. Förteckningen upptage två gånger så många namn som ledamöter då återstå att välja. Den omröstning, som därpå företages, må icke avse andra än de i förteckningen uppförda personer, och äro de valda, som då erhållit de flesta rösterna. Emellan lika röstetal avgöres genom lottning.

Sedan val av ägodelningsnämndemän avslutats, utses på enahanda sätt suppleanter till lika antal som de valda ägodelningsnämndemännen.

Klagan över valet föres genom besvär enligt vad i 27 kap. rättegångsbalken stadgas. Över hovrättens utslag må klagan ej föras.

Om valets utgång skall domhavanden, så fort ske kan, insända uppgift till Konungens befallningshavande i länet, som har att ofördröjligen införa uppgiften i länskungörelserna. Är domhavanden icke själv ägodelningsdomare, skall han ofördröjligen meddela jämväl denne skriftlig underrättelse om valets utgång.

5 §.

Finner ägodelningsdomaren, att ägodelningsnämndeman upphört att vara valbar, eller har ägodelningsnämndeman hos ägodelningsdomaren lagligen av sagt sig uppdraget, föranstalte ägodelningsdomaren om nytt val.

Om skyldighet att åtaga sig uppdrag som ägodelningsnämndeman och att kvarstå i uppdraget så ock att efter avgång fortfarande bestrida befattningen, intill dess annan blivit utsedd, skall vad som finnes stadgat beträffande nämndeman i häradsrätt äga motsvarande tillämpning.

6 §.

Av de till ägodelningsnämndemän valda skola i ägodelningsrätten tjänstgöra de tre, som av ägodelningsdomaren kallas därtill. Till tjänstgöring böra, i den mån med hänsyn ej mindre till måls eller ärendes beskaffenhet än även till önskvärdheten av besparing av kostnader så prövas lämpligt, kallas nämndemän från den ort, där i mål eller ärende ifrågavarande jord ligger. Hålles ägodelningsrättens sammanträde vid syn på stället, böra företrädesvis de närmast boende nämndemännen kallas att tjänstgöra.

7 §.

Uteblir ägodelningsnämndeman från sammanträde eller uppstår för honom jäv eller annat laga förfall, kalle ägodelningsdomaren till tjänstgöring annan ägodelningsnämndeman eller ock någon av de till suppleanter för ägodelningsnämndemän valda.

8 §.

Mot ordförande och ledamot i ägodelningsrätt gälle de jäv, som enligt rättegångsbalken gälla mot domare. Ägodelningsnämndeman må icke i ägodelningsrätten deltaga i handläggningen av ärende angående förrättning, med vilken han tagit befattning som god man.

9 §.

Ledamot i ägodelningsrätt skall, om han ej förut avlagt domared, innan han inträder i tjänstgöring avlägga sådan ed inför ägodelningsrätten eller ägodelningsdomaren.

10 §.

Angående utsatt sammanträde med ägodelningsrätt samt de ärenden, som därvid skola förekomma, har ägodelningsdomaren att utfärda kungörelse, som skall uppläsas i kyrkan på sätt i 3 kap. 1 § sägs sist fjorton dagar före sammanträdet; kalle ock inom samma tid rättens ledamöter, allmänna ombud och, där så prövas erforderligt, förrättningslantmätaren till sammanträdet.

11 §.

Är till ägodelningsrätten inkommet ärende av den beskaffenhet, att det kan prövas utan att rätten sammanträder till syn på stället, må sammanträde hållas å tingsställe eller eljest å ort inom domsagan, som av ägodelningsdomaren bestämmes med hänsyn till att minsta kostnader uppstå, och må i sådan händelse, där saken icke fordrar mera skyndsamhet än att därmed till nästinfallande lagtima ting eller sammanträde med tremansnämnd inom domsagan kan anstå, ägodelningsrättens sammanträde utsättas till ting eller sammanträde, varom nu är sagt, så vida sakägare ej annorlunda begär. I annat fall skall ägodelningsrätten sammanträda å förrättningsstället eller i dess omedelbara närhet.

För sina sammanträden vare ägodelningsrätt berättigad att disponera över nödiga lokaler i tingshus, allmän skola eller annan allmän byggnad, som icke är för tillfället upptagen för sitt huvudsakliga ändamål eller utgöres av gudstjänstlokal.

Vållas särskilda utgifter för uppvärmning, belysning, städning eller dylikt, skola de ersättas av sakägarna.

12 §.

För resa till och från det ställe, där ägodelningsrätten sammanträder, så ock för uppehållet vid rätten njute ägodelningsdomaren och ägodelningsnämndemännen ersättning enligt gällande resereglemente i den mån ej nedan annat stadgas.

Till ägodelningsdomaren gäldas denna ersättning av allmänna medel, till ägodelningsnämndemännen av sakägarna.

Lag samma vare angående av ägodelningsrätten beslutad syn.

Förekomma vid ett sammanträde flera ärenden, varde den å sakägarna belöpande kostnaden å alla ärendena fördelad efter som skäligt prövas.

Hålles sammanträde med ägodelningsrätt å lagtima ting eller sammanträde med tremansnämnd, och är den tjänstförrättande domaren även ägodelningsdomare, eller är ägodelningsnämndeman tillika tjänstgörande nämndeman, njute dessa ingen, utan blott de övriga ledamöterna ersättning.

Finner i fall, varom i 4 kap. 4 § sista stycket sägs, ägodelningsrätten laga förfall icke hava förelegat, skola, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, utgifterna för ägodelningsrättens sammanträde ersättas av sökanden.

13 §.

Att biträda ägodelningsrätten kalle ägodelningsdomaren, där så finnes erforderligt, vederbörande överlantmätare.

Förekommer vid ägodelningsrätt fråga, för vars bedömande fordras särskilda fackkunskaper, som icke annorledes äro tillgängliga för rätten, må såsom biträde tillkallas i sådant ämne sakkunnig person.

14 §.

Där enligt denna lag föreskrives, att besvär i jorddelningsmål skola till ägodelningsdomare eller överlantmätare ingivas, stånde klaganden jämväl öppet att på eget äventyr i betalt brev med allmänna posten till ägodelningsdomaren eller överlantmätaren insända besvären så tidigt, att de komma ägodelningsdomaren eller överlantmätaren tillhanda inom utgången av den för talans fullföljande för varje särskilt fall stadgade tid.

B. Om vad till jorddelningsmål är att hänföra.

15 §.

Till jorddelningsmål hänföras:

1. Skiftesmål.
2. Avstyckningsmål.
3. Mål om rågång eller annan fastighetsgräns eller om ägoutbyte, ändå att det icke jämlikt 17 § 2 är att anse såsom skiftesmål.
4. Sådant tvist om äganderätt eller ständig besittningsrätt till jord eller om innehav av äga, som enligt 3 kap. 12 § skall underställas ägodelningsrätts prövning.
5. I sammanhang med avstyckningsförrättning uppkommande tvist, varom i 19 kap. 15 § sista stycket förmäles.
6. Tvist, som i samband med jorddelningsförrättning yppas angående beståndet och omfånget av rättighet till skogsfång, mulbete eller annat å fastighet, som ingår i förrättningen, vilande servitut.
7. Mål om beloppet eller fördelningen av kostnader för jorddelningsförrättning, som i denna lag avses.
8. Mål, som enligt stadgande i avd. III i denna lag eller eljest enligt lag eller författning skall av ägodelningsrätt upptagas.

16 §.

Fråga, som i sammanhang med jorddelningsförrättning uppkommer, om viss äga utgör fastighet för sig eller hör till annan fastighet, om äga är att anse såsom samfälld, om delägare har del i skifteslag efter andelstal eller inom vissa gränser, om äga hör till en eller annan ägolott,

om äga skall anses såsom odaläga och i sådan egenskap tillhöra viss ägodel utöver dess ägobelopp enligt delningsgrunden,

skall, ändå att den icke jämlikt 15 § 4 må vara att till jorddelningsmål hänföra, räknas såsom sådant mål och förty tillhöra ägodelningsrätts upp- tagande.

Fråga, som i sammanhang med jorddelningsförrättning uppkommer om skyldighet för lantmätare att på egen bekostnad helt eller delvis omgöra förrättning eller att gälda kostnaden för ägodelningsrättens sammanträde, skall ock såsom jorddelningsmål anses.

17 §.

Till skiftesmål hänföras:

1. Mål om tillstånd till laga skifte.
2. Annat underställnings- eller besvärsmål, i vilket under laga skifte vidtagen åtgärd eller meddelat beslut jämlikt denna lag drages under ägodelningsrättens prövning.
3. Mål om fastställelse av laga skifte.
4. Mål om rättelse i fastställt skifte.
5. Mål rörande talan emot eller fastställelse av sådan förrättning, som jämlikt stadgandet i 14 kap. 10 § hållits efter det laga skifte blivit fastställt.

18 §.

Till avstyckningsmål hänföras:

1. Mål om tillstånd till avstyckning.
2. Besvärsmål, däri av förrättningsmän jämlikt 19 kap. 14 § andra stycket eller 18 § andra stycket sista punkten meddelat beslut, att avstyckning icke kan äga rum, dragits under ägodelningsrättens prövning.
3. Mål, avseende besvär över avslutad avstyckningsförrättning.
4. Mål om fastställelse av avstyckning.

C. Om talans fullföljande hos ägodelningsrätten.

19 §.

Om de fall, i vilka beslut eller åtgärd under jorddelningsförrättning skall underställas ägodelningsrättens prövning, därom är förut i denna lag stadgat.

20 §.

Är delägare missnöjd med beslut i fråga, varom i 3 kap. 10 § sägs, eller med under laga skifte vidtagen åtgärd eller meddelat beslut angående jäv mot förrättningsman, där beslutet ej innebär gillande av framställd jävsanmärkning, delägares yrkande att hans ägor jämlikt 1 kap. 21 § icke skola

ingå i skifte, nyttjande under skiftet av skog eller torvmosse, bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns, ägoutbyte, delningsgrund, undantag av mark från skifte, ägors gradering, därunder inbegripet åsättande av sådant jämförelsetal eller uppskattningsvärde, varom i 11 kap. 2 § andra stycket sägs, eller angående hävdeförteckning, då innehavet är delningsgrund eller eljest kan inverka på ägotilldelningen, och skall frågan ej genom underställning dragas under ägodelningsrättens prövning, har han att inom trettio dagar från det beslutet avkunnades eller ägobeskrivningen eller hävdeförteckningen behandlades å sammanträde till överlantmätaren i länet ingiva till vederbörande ägodelningsrätt ställda besvär.

Vad nu sagts äge ej tillämpning, där skifte avser skifteslag enligt 1 kap. 2 § under 2 eller 3, utom så vitt angår beslut i fråga om bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns.

21 §.

Mot beslut eller åtgärd under laga skifte i andra fall, än där enligt 20 § särskild talan äger rum, må talan fullföljas på enahanda sätt, som där sägs, inom fyrtiofem dagar från det sammanträde, då skiftet förklarats avslutat.

22 §.

Har delägare icke närvarit, då beslut i ärende, som enligt 20 § är föremål för särskild talan, meddelades, eller då ägobeskrivning eller hävdeförteckning behandlades å sammanträde, och kan han styrka, att han då haft laga förfall och ej kunnat ställa ombud för sig, då må han mot det beslut eller den åtgärd anföra besvär sist inom trettio dagar från förfallets upphörande, där ej tid för klagan mot skiftet då är ute.

23 §.

Är någon missnöjd med beslut, varigenom jämlikt 19 kap. 14 § andra stycket eller 18 § andra stycket sista punkten avstyckningsförrättning förklarats icke kunna äga rum, eller eljest med beslut eller åtgärd under avstyckningsförrättning, och skall frågan ej genom underställning dragas under ägodelningsrättens prövning, har han att till överlantmätaren ingiva sina till ägodelningsrätten ställda besvär i första fallet inom trettio dagar från den dag, beslutet gavs, men eljest inom trettio dagar från den dag, då förrättningen, på sätt i 19 kap. 21 § sägs, blivit avslutad.

Har avstyckning vid förrättningens avslutande blivit av samtliga sakägare medelst påskrift å protokollet godkänd, må talan mot förrättningen sedermera icke föras.

24 §.

Mot åtgärd eller beslut under jorddelningsförrättning, som i denna lag avses, i andra fall, än nu är sagt, må talan föras genom besvär, som, ställda till ägodelningsrätten, skola ingivas till överlantmätaren i länet inom trettio dagar

från den dag, då den förrättning, under vilken åtgärden vidtagits eller beslutet meddelats, blivit avslutad.

Under jorddelningsförrättning inbegripes jämväl förrättning, som jämlikt 14 kap. 10 § hålles efter det laga skifte blivit fastställt.

D. Om förfarandet hos ägodelningsdomaren och vid ägodelningsrätten.

25 §.

I de fall, då uppkommen fråga skall underställas ägodelningsrättens prövning, insände lantmätaren, där frågan ej rör tvist, varom i 3 kap. 12 § förmäles, skyndsamt till överlantmätaren i länet handlingarna i målet eller utdrag av dem i vad de angå underställda frågan. Är fråga om tvist, varom nyss sagts, skola handlingarna insändas till vederbörande ägodelningsdomare.

I fall, som i 4 kap. 4 § sista stycket sista punkten avses, åligger det överlantmätaren att efter anmodan av ägodelningsdomaren från lantmätaren infordra handlingarna i ärendet.

26 §.

Avse besvär klagan över att jäv mot förrättningsman ogillats, översände överlantmätaren genast besvären till vederbörande ägodelningsdomare. I andra fall förelägge han, där ej på grund av stadgande i denna lag handlingarna i målet ändå skola till överlantmätaren insändas, förrättningslantmätaren att inom viss tid insända nämnda handlingar.

Där för besvärssprövning erfordras tillgång till karta, skall denna insändas jämte handlingarna. Att, där besvär röra avslutad förrättning, lantmätaren har att till överlantmätaren insända karta och handlingar, därom är nedan i 41 § stadgat.

27 §.

Sedan i mål, som i 25 § första stycket första punkten samt andra stycket ävensom i andra punkten av första stycket och andra stycket av 26 § avses, handlingar och karta inkommit till överlantmätaren samt, såvitt fråga är om besvärsmål, tiden för talans fullföljande gått till ända, överlämne överlantmätaren så fort ske kan samtliga handlingar jämte eget yttrande ävensom det yttrande, han må hava infordrat från förrättningslantmätaren, till vederbörande ägodelningsdomare.

Gälla besvär avslutat skifte eller annan förrättning skall yttrande av överlantmätaren jämväl innefatta redogörelse för verkställd teknisk granskning av förrättningen.

28 §.

Finner ägodelningsdomaren inkommet mål icke tillhöra ägodelningsrättens upptagande, teckne han beslut därom å handlingarna eller besvärsskriften och underrättte ofördröjligen vederbörande att beslut meddelats. Mot sådant

beslut må besvär anföras på sätt i 53 § föreskrives, och skall underrättelse härom tecknas vid beslutet.

Avse besvär klagan över ogillande av jäv mot förrättningsman, meddele ägodelningsdomaren skyndsamt beslut över besvären.

I andra fall än dem, om vilka ovan i denna paragraf sagts, utsätte ägodelningsdomaren, så snart lämpligen kan ske, tid och ort för målets handläggning vid ägodelningsrätten och låte kungörelse därom och kallelser till sammanträdet ske på sätt i 10 § sägs.

29 §.

Sedan behörig kungörelse och kallelse ägt rum, skall till ägodelningsrätten inkommet mål företagas till handläggning och avgörande å utsatt tid utan hinder av delägares, allmänt ombuds eller förrättningslantmätarens utvaro.

30 §.

Över invändning, som göres av part, meddele ägodelningsrätten särskilt beslut, där invändningen är av den beskaffenhet att sådant erfordras. Innefattar beslutet ej avvisande av målet, skall med handläggningen av målet fortgå, och må talan mot beslutet fullföljas i sammanhang med besvär i huvudsaken.

31 §.

Syn skall förrättas av ägodelningsrätten, där ej med synen avses allenast utredande av teknisk fråga. I sådant fall må syn efter förordnande av rätten eller ägodelningsdomaren förrättas av överlantmätaren ensam eller med biträde av två ägodelningsnämndemän.

Om syn, som ej förrättas vid rättens sammanträde, underrätt överlantmätaren, på sätt kan finnas lämpligt, delägare och allmänna ombud.

32 §.

Finner ägodelningsrätten vid prövning av inkommet mål, att förrättning bör avbrytas eller att förrättning, som avbrutits, bör oberoende av anförda besvär fortgå, meddele föreskrift därom till förrättningslantmätaren. Anser ägodelningsdomaren i anledning av inkommet mål skäl förefinnas för förrättnings avbrytande, utställe så snart ske kan ärendet till ägodelningsrättens avgörande.

Sådan föreskrift, som i denna paragraf sägs, träde genast i kraft och gälle till dess annorlunda förordnats.

33 §.

Mål böra av ägodelningsrätten företagas i den ordning de inkommit; dock att mål, som omförmäles i 20, 25 eller 32 §, i allmänhet bör företagas framför andra.

34 §.

Utan hinder av vad i 33 § är stadgat, må senare inkommet mål företagas framför ett tidigare inkommet, när besparing i kostnad kan vinnas därmed eller arbetets jämna gång därigenom befordras.

35 §.

Ägodelningsdomaren före protokoll vid ägodelningsrättens sammanträden och underskrive protokollet å rättens vägnar. Han skall ock föranstalta därom att anteckning om sådant till ägodelningsrätten inkommet jorddelningsmål, som avses i 15 § under 4, 5 och 6 samt 16 § första stycket, ofördröjligen verkställas i vederbörande häradsrätts lagfartsprotokoll.

Ägodelningsdomaren skall föra dagbok över till rättens eller ägodelningsdomarens åtgärd inkomna mål samt inom en månad efter varje års slut insända dagboken till justitiekanslersämbetet vid bot av en krona femtio öre för var dag han uteblir. Formulär till dagbok fastställas av Konungen.

36 §.

Yppas, då beslut skall av ägodelningsrätt meddelas, skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande andra domstolar än häradsrätt.

Vid omröstning säge ägodelningsdomaren sin mening först.

37 §.

Ägodelningsrättens utslag skall avkunnas offentligt och underrättelse däri meddelas om vad den, som vill söka ändring i huvudsaken eller i det, som förefallit under ärendets handläggning, har att iakttaga för fullföljd av sin talan.

Det åligger ägodelningsdomaren att tillställa förrättningslantmätaren ett exemplar av utslaget ävensom, där så finnes nödigt, av rättens protokoll i ärendet eller vissa delar därav.

38 §.

I allt övrigt, varom ej i detta kapitel finnes särskilt stadgat, skall beträffande ägodelningsrätt och rättegången därstädes i tillämpliga delar gälla vad i lag är föreskrivet för häradsrätt.

39 §.

Åtal mot ledamot i ägodelningsrätt för fel eller försummelse i ämbetet skall upptagas av vederbörande hovrätt.

E. Om fastställelse av jorddelningsförrättning.**40 §.**

Då klagan fullföljts mot avslutad jorddelningsförrättning, varom i denna lag sägs, skall ägodelningsrätten pröva förrättningen till alla delar, även om anmärkning blott i viss del framställts mot förrättningen.

Finnes i förrättningen fel av beskaffenhet att inverka på förrättningen i dess helhet, skall förrättningen undanröjas. Hava fel förelupit, vilka inverka allenast på vissa åtgärder under förrättningen, har ägodelningsrätten att, med undanröjande av dessa åtgärder, meddela erforderliga föreskrifter för åstadkommande av rättelse. Finnes förrättningen lagligen beskaffad, meddele ägodelningsrätten fastställelse å förrättningen.

Har laga skifte eller avstyckning ägt rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall, där vid förrättningen sådant påyrkats eller ägodelningsrätten eller ägodelningsdomaren eljest så prövar nödigt, innan ärendet avgöres yttrande däri inhämtas från byggnadsnämnden.

Är fråga om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, må fastställelse ej meddelas med mindre tillika gives förordnande om sammanläggningen.

41 §.

Sedan jorddelningsförrättning, som i denna lag avses, blivit avslutad, åligger det lantmätaren, vare sig besvär i anledning av förrättningen anföras eller icke, att inom den för besvärs anförande för varje fall stadgade tid till överlantmätaren i länet insända till förrättningen hörande karta, där sådan finnes, ävensom handlingarna angående förrättningen. I fall, varom i 23 § andra stycket sägs, har lantmätaren att till överlantmätaren insända kartan och handlingarna angående förrättningen inom femton dagar från det förrättningen blivit avslutad.

Hava besvär icke inom stadgad tid anförts, överlämne överlantmätaren, där ej stadgandet här nedan i tredje stycket annat föranleder, kartan och handlingarna till vederbörande ägodelningsdomare, bifoge ock eget yttrande ävensom den förklaring över gjorda anmärkningar, han må hava infordrat från förrättningslantmätaren. I fråga om yttrande, varom nu är sagt, skall vad i 27 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning. Sedan karta och handlingar sålunda inkommit till ägodelningsdomaren, företage denne förrättningen till prövning, dock att vad i 40 § tredje stycket sägs härvid skall äga tillämpning. Där anledning ej förekommer till annat än att förrättningen är lagligen beskaffad, samt, såvitt angår avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, hinder icke möter till följd av stadgandet i 40 § fjärde stycket, meddele ägodelningsdomaren fastställelse å förrättningen, men eljest hänskjute han frågan till ägodelningsrätten samt utsatte på sätt i

28 § tredje stycket stadgas tid och ort för ärendets behandling vid nämnda domstol; skolande för ifrågavarande fall vad i 40 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

Utgöres förrättning av avstyckning, med vilken avses bildande av särskild fastighet, och hava besvär mot förrättningen icke blivit inom föreskriven tid anförda, äge överlantmätaren, med iakttagande av vad i 40 § tredje stycket stadgas, företaga förrättningen till prövning samt meddela fastställelse å förrättningen. Har förrättningen, på sätt i 23 § andra stycket sägs, blivit av samtliga sakägare medelst påskrift å protokollet godkänd, äge överlantmätaren genast företaga förrättningen till prövning och fastställelse. Förekommer vid prövning, varom i detta stycke är sagt, anledning att förrättning icke är lagligen beskaffad, hänskjute överlantmätaren frågan till ägodelningsrätten, skolande för sådant fall de här ovan i andra stycket första och andra punkterna meddelade föreskrifter äga tillämpning.

42 §.

Befinnes vid prövning av jorddelningsförrättning, att i densamma förekommer fel av större betydighet, insände ägodelningsdomaren kartan och handlingarna ävensom ett exemplar av ägodelningsrättens protokoll och utslag i ärendet till lantmäteristyrelsen.

43 §.

Sedan beslut om fastställelse meddelats eller, där talan mot detsamma får fullföljas, vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt, teckne ägodelningsdomaren, i den mån ej föreskriften här nedan i tredje stycket annat föranleder, bevis om fastställelsen å kartan, därest sådan finnes, ävensom, där fråga är om annan förrättning än avstyckning, å förrättningshandlingarna, allt i enlighet med av Konungen utfärdade närmare föreskrifter.

Lag samma vare där Konungen, med ändring av ägodelningsrätts utslag, varigenom jorddelningsförrättning upphävt eller rättelse däri föreskrivits, godkänt förrättningen.

Har i fall, som i 41 § tredje stycket avses, överlantmätare meddelat fastställelse å avstyckningsförrättning, skall vad ovan i första stycket stadgas om ägodelningsdomaren i tillämpliga delar gälla beträffande överlantmätaren.

44 §.

Ägodelningsdomaren åligger att föra protokoll över av honom jämlikt föreskrifterna i detta kapitel handlagda mål och meddelade fastställelser.

Där överlantmätaren jämlikt 41 § tredje stycket handlagt avstyckningsmål, skall vad ovan i första stycket sägs om ägodelningsdomaren äga motsvarande tillämpning beträffande överlantmätaren.

45 §.

Har vid jorddelningsförrättning blivit bestämt, att ersättning skall från ägott utgå, åligge det ägodelningsdomaren, efter det fastställelse å förrättningen meddelats eller, där talan mot beslutet om fastställelse må föras, beslutet vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt, att föranstalta därom, att angående beloppet samt de tider, å vilka ersättningen skall betalas, anteckning varder gjord såväl i inteckningsprotokollet å nästa rättegångsdag under lagtima ting som ock i inteckningsboken.

46 §.

Har vare sig i sammanhang med laga skifte eller såsom särskild förrättning verkställts utbrytning av mark i vederlag för servitut, eller har vid laga skifte redan bestående servitut bibehållits eller vid jorddelningsförrättning nytt servitut bildats, åligge det ägodelningsdomaren, efter det fastställelse å förrättningen meddelats eller, där talan mot beslutet om fastställelse må föras, beslutet vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt, att föranstalta därom, att anteckning om förhållandet varder gjord i inteckningsprotokollet å nästa rättegångsdag under lagtima ting ävensom i inteckningsboken; skolande i förstberörda fall anteckningen jämväl innefatta upplysning därom att servitutet upphört att gälla.

Har i fall, varom i 41 § tredje stycket sägs, överlantmätaren meddelat fastställelse å avstyckningsförrättning, skall vad ovan i första stycket stadgas om ägodelningsdomaren äga motsvarande tillämpning beträffande överlantmätaren.

F. Om rättelse i fastställt skifte.

47 §.

Har, sedan laga skifte blivit genom laga kraftägende beslut fastställt, utrönt, att vid skiftet förelupit fel i uträkningen eller mätningen, äge den delägare, som därigenom erhållit mindre ägobelopp än honom skolat tillkomma, att hos ägodelningsrätten söka rättelse inom ett år från det kartan utlämnats till delägarna på sätt i 16 kap. 7 § sägs.

Beträffande ansökan om sådan rättelse skall vad som är stadgat om besvär över jorddelningsförrättning äga motsvarande tillämpning.

48 §.

Sådan rättelse, som i 47 § sägs, skall verkställas genom jämkning i skiftet på det sätt, att minsta rubbning av skiftet sker. Dock må under de villkor, som i 16 kap. 6 § stadgas, rättelse ske genom bestämmande av vederlag i penningar, och skall beträffande verkställande av dylik rättelse vad i nyssnämnda paragrafs sista stycke stadgas äga motsvarande tillämpning.

Kostnaden för rättelsen så ock för förfarandet vid ägodelningsrätten skall, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, gäldas av den lantmätare, som förrättat skiftet.

49 §.

I fråga om utsättande och avslutande av sådan förrättning, som avses i 48 §, så ock om fullföljd av talan emot och om fastställelse av förrättningen skall vad om laga skifte är stadgat äga motsvarande tillämpning.

G. Om fullföljd från ägodelningsrätt av talan i jorddelningsmål.

50 §.

Över beslut, som ägodelningsdomare meddelat i anledning av jäv mot förrättningsman eller varigenom ägodelningsdomare eller överlantmätare meddelat fastställelse å jorddelningsförrättning, må klagan ej föras.

Ej heller må klagan föras över utslag av ägodelningsrätt i fråga om ägors gradering, utan så är att graderingen verkstälts med tillämpning av stadgandet i 11 kap. 2 § tredje stycket, eller om åsättande av sådant jämförelsetal eller uppskattningsvärde, varom i 11 kap. 2 § andra stycket förmäles, ej heller emot sådant utslag av ägodelningsrätt, varigenom ägodelningsrätten, efter det ägodelningsdomare eller överlantmätare jämlikt stadgandet i 41 § andra eller tredje stycket hänskjutit fråga om fastställelse å jorddelningsförrättning till ägodelningsrätten, meddelat fastställelse å förrättningen.

51 §.

Mot ägodelningsrätts utslag i andra frågor, än i 50 § andra stycket sägs, må talan fullföljas hos Konungen.

Mot utslag, varigenom ägodelningsrätt, efter det besvär anförts i anledning av avslutad förrättning, meddelat fastställelse å förrättningen, må talan fullföljas allenast av den, vars besvär genom utslaget lämnats utan bifall, och i den mån, honom därigenom emot gått.

52 §.

Har fastställelse vägrats å jorddelningsförrättning, mot vilken besvär icke blivit anförda, må klagan över utslaget fullföljas jämväl av förrättningslantmätaren.

Innefattar eljest ägodelningsrätts beslut förpliktande för förrättningslantmätaren att utan särskild ersättning omgöra förrättning eller del därav eller att gälda kostnad för ägodelningsrättens sammanträde, då må han föra klagan mot beslutet därutinnan.

53 §.

Talan, varom i 51 § första stycket sägs, föres genom besvär, vilka i två exemplar och åtföljda av ägodelningsrättens protokoll skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från utslagets dag, denna oräknad.

Har klaganden underlåtit att till ägodelningsdomaren inkomma med ägodelningsrättens protokoll, och är ej detta av annan part ingivet, förelägge ägodelningsdomaren klaganden viss tid att inkomma därmed, vid äventyr att, där det ej är hos Konungen tillgängligt, då målet företages till avgörande, klaganden skall hava förlorat sin talan.

54 §.

Då besvär sålunda inkommit, låte ägodelningsdomaren genast översända ena exemplaret av inlagan till den delägare, som enligt 16 kap. 2 § blivit utsedd att förvara förrättningshandlingarna, eller, om denne är klagande eller icke någon blivit utsedd att förvara förrättningshandlingarna eller hinder eljest möter, till annan delägare, och förelägge genom kungörelse i kyrkan, på sätt i 3 kap. 1 § sägs, de icke klagande delägarna att inom trettio dagar från kungörandet till ägodelningsdomaren ingiva eller med posten insända till Konungen ställd skriftlig förklaring över besvären, vid påföljd att icke vidare varda i ärendet hörda. Kungörelse, varom ovan sägs, skall innehålla uppgift å den person, till vilken besvärsinlagan blivit översänd.

55 §.

Yrkas i besvär, att ersättningsskyldighet eller skyldighet att utföra arbete på egen bekostnad må åläggas förrättningslantmätaren, eller erfordras eljest förklaring av denne, skola besvärshandlingarna tillställas honom med föreläggande att med återställande av handlingarna förklara sig inom trettio dagar från föreläggandets dag, vid påföljd att icke vidare varda i ärendetörd.

56 §.

Sedan infortrade förklaringar inkommit eller den förelagda tiden tilländagått utan att förklaring avgivits, skall ägodelningsdomaren insända handlingarna i målet till Konungens nedre justitierevision.

Förslag

till

L A G

om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den nu antagna lagen om delning av jord å landet skall äga giltighet för rikets landsbygd, dock att beträffande vissa jorddelningsförrättningar inom samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, fortfarande skola gälla 5 och 6 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad. Vad i IV avd. i nya lagen stadgas skall i tillämpliga delar och i den mån ej annorlunda särskilt är föreskrivet äga motsvarande tillämpning jämväl beträffande stad ävensom i fråga om ovan avsedda förrättningar inom samhälle, varom nyss är sagt. Då i berörda avdelning stadgas, att handling skall ingivas till eller infordras av vederbörande överlantmätare eller att fastställelse å avstyckning må meddelas av överlantmätaren, skall dock vad sålunda om överlantmätaren föreskrives i stad, som ej lyder under landsrätt, hava avseende å ägodelningsrätten eller dess ordförande. Den nya lagen jämte vad här nedan stadgas skall lända till efterrättelse från och med den dag, Konungen bestämmer, och skall, där så ske kan, tillämpas jämväl å frågor, som därefter förekomma vid handläggning av förut påbörjade förrättningar. Val av ägodelningsnämndemän så ock de åtgärder, som för inrättande av ägodelningsrätter enligt den nya lagen eljest erfordras, må efter ty Konungen bestämmer kunna äga rum innan den nya lagen i övrigt trätt i kraft.

2 §.

Genom nya lagen upphävas:

12 kap. 5 och 6 §§ samt 13 kap. jordabalken;

1 kap. samt 19 kap. 4 § byggningsbalken;

stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket;

lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring;

kungl. cirkuläret den 15 juli 1766 om länsgränssynerätt;

§ 8 i kungl. förordningen den 1 augusti 1805 om skogarna i riket i vad den innehåller föreskrifter om villkor för delning av sockenallmänning samt om Konungens befallningshavandes befattning med frågor om delning av sådan allmänning;

kungl. brevet den 19 mars 1839 angående vissa föreskrifter rörande laga

skifte i Gävleborgs län; samt, i den mån ej i 7 § annat sägs, kungl. kungörelsen den 18 februari 1859 om förändrade föreskrifter i avseende å besuttenhets- och skiftesväsendet i Kopparbergs län;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävida lagrum innehålla eller tillägg därtill, där ej här nedan annorlunda stadgas;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot nya lagens bestämmelser.

3 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall sådan bestämmelse i stället tillämpas.

Vad i lag eller författning stadgas i avseende å ledamot i ägodelningsrätt skall gälla om ägodelningsnämndeman.

4 §.

Mål, som innan nya lagen träder i kraft inkommit till ägodelningsrätt eller sådan rätts ordförande men ännu icke undergått behandling, skall för handläggning överlämnas till vederbörande enligt nya lagen inrättade ägodelningsrätt eller denna rätts ordförande.

Mål, som vid nämnda tid handlagts men icke slutligt avgjorts av ägodelningsrätten eller dess ordförande, skall slutligt handläggas av samma rätt eller dess ordförande.

Mål, som i denna paragraf avses, skall, i den mån ej nu annorlunda sagts, behandlas enligt äldre lag.

5 §.

Vad i äldre lag är stadgat om ordning för anförande av besvär över skifte skall fortfarande gälla i fråga om skiftesåtgärd, som vidtagits innan nya lagen trätt i kraft.

6 §.

Jämkning på grund av fel i uträkning i skifte, som fastställts innan nya lagen trätt i kraft, må sökas inom förut stadgad tid.

7 §.

I fråga om laga skifte till rubbning av storskifte, som inom Kopparbergs län blivit verkställt på bekostnad eller med understöd av staten, skall vad i kungl. kungörelsen den 18 februari 1859 finnes stadgat om skiftesvitsord fortfarande lända till efterrättelse.

8 §.

Vad om förbud mot avsöndring från lotshemman av krono- eller skattenatur är i nådiga brevet den 19 augusti 1823 samt förordningen den 9 juli 1862 stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avstyckning.

9 §.

Genom nya lagen göres ej ändring i de genom lagen den 5 juni 1909 stadgade särskilda bestämmelser angående laga skiften i Jukkasjärvi och Karesuando socknar av Norrbottens län. Lagen den 5 juni 1909 om uteslutande tills vidare av rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden skall jämväl fortfarande äga giltighet, dock allenast i vad den innefattar hinder mot skiftande av samfälld husbehovsskog.

10 §.

Vad i lagen den 22 juni 1921 huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmark ävensom i lagen av samma dag om förbud mot avsöndring av ströängar inom nämnda lappmark stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avstyckning.

11 §.

Har upplåtelse av andel för viss fastighet i oskift mark ägt rum före den 1 januari 1897 och har lagfart därå meddelats innan den nya lagen trätt i kraft, skall den behörighet att påkalla skifte av denna mark, som, där upplåtelsen ej skett, kunnat tillkomma fastighetens ägare, i stället tillkomma ägaren av den upplåtna andelen.

12 §.

Har, innan den nya lagen trätt i kraft, av hemman eller av sådan under särskilt nummer i jordeboken upptagen lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring, överlåtits viss till gränserna bestämd ägovidd, och skulle enligt äldre lag utbrytning av samma ägovidd ske genom ägostyckning, skall i avseende å utbrytningen därav den äldre lagen tillämpas, vederbörande delägare dock obetaget att, där de så önska samt laga hinder icke möter, göra den överlåtna ägovidden till föremål för avstyckning.

13 §.

I fråga om avsöndring, som skett innan den nya lagen trätt i kraft, skall vad i äldre lag stadgas fortfarande äga tillämpning, vederbörande emellertid obetaget att, där icke fastställelse å avsöndringen meddelats eller laga hinder eljest möter, göra det upplåtna området till föremål för avstyckning.

Förslag

till

L A G

om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, att 5 kap. 2, 3, 4, 10, 13, 14, 15, 20, 21 och 22 §§ samt 6 kap. 5, 6 och 11 §§ i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad skola erhålla följande ändrade lydelse, samt att 6 kap. 3, 12 och 13 §§ skola utgå.

5 KAP.**2 §.**

Avstyckning skall verkställas av i stadens tjänst anställd mätningsman eller, där sådan ej finnes, av till sådan befattning behörig person, som på förslag av byggnadsnämnden förordnas av Konungens befallningshavande att tills vidare förrätta avstyckningar i staden. Finnes uppdraget ej kunna anförtros föreslagen person, förordne Konungens befallningshavande som skäligt prövas.

Avstyckning företages efter skriftlig ansökan av fastighetens ägare hos byggnadsnämnden, som överlämnar ansökningen till förrättningsmannen. I fall, då område, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtet, äge ock han rätt göra framställning, som nu sagts.

Förrättningsmannen har att skyndsamt företaga förrättningen samt, där så ske kan, i ett sammanhang bringa den till slut.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst åtta dagar förut underrätta byggnadsnämnden.

Vid förrättningen skola föreskrifterna i 2, 3, 6 och 7 kap., 17 kap. 3 § första stycket samt 19 kap. 27 § i lagen om delning av jord å landet äga motsvarande tillämpning, så vitt icke i detta kapitel är annorlunda stadgat.

Är förrättningsman av jäv hindrad företaga förrättning, anmäle ofördröjligen förhållandet hos byggnadsnämnden, som, där ej annan efter ty i första stycket sägs behörig förrättningsman är att tillgå, har att hos Konungens befallningshavande utverka förordnande för särskild förrättningsman.

3 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den ordning, som i 3 kap. 1 och 2 §§ av lagen om delning av jord å landet sägs, må avstyckningsförrättning företagas, därest ägaren av stamfastigheten och i fall, då område, som skall avstyckas, blivit överlåtet till annan, jämväl denne infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen, samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

4 §.

Avstyckning må verkställas utan biträde av gode män, så vitt icke förrättningsmannen eller sakägare finner biträde av gode män erforderligt.

Bestämmes under förrättningsens gång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som vidtagits därförinnan.

10 §.

Har det område, som skall avstyckas, blivit till annan överlätet, lände den därom upprättade avhandling till efterrättelse.

Träffa sakägarna utöver vad avhandlingen innehåller överenskommelse i ämne, som angår förrättningen, såsom att servitut till förmån för en av styckningen berörd fastighet skall läggas å annan sådan fastighet eller med avstyckat område följa rätt till delaktighet i område, som vid mättingsförrättning avsatts för gemensamt behov, skall därom upprättas skriftlig förening, som underskrives av sakägarna och bestyrkes av gode männen eller, där sådana ej biträda vid förrättningen, av förrättningsmannen samt bilägges protokollet.

Uppkommer mellan sakägarna tvist om den rätt, som enligt avhandlingen eller träffad förening tillkommer en var av dem, skall frågan underställas ägodelningsrättens prövning, och vile emellertid förrättningen.

Förekommer ej sådan tvist eller har den blivit avgjord genom laga kraft ägande beslut, undersöke förrättningsmannen eller, där han biträdas av gode män, förrättningsmännen, huruvida vad av sakägarna kan vara avtalat eller bestämt eller vad berörda beslut innehåller utgör hinder för avstycknings verkställande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel, samt meddele, där sådant hinder finnes föreligga, beslut att avstyckningen icke kan äga rum.

13 §.

Sedan skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området ävensom övriga gränser, som vid avstyckningen må hava bestämts, blivit utstakade och utmärkta samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningsmannen å sammanträde med vederbörande sakägare till sökanden eller annan, som utses av sakägarna, utgiva ett exemplar av samtliga förrättningshandlingar emot bevis, som bilägges konceptakten, ävensom tillkännagiva att förrättningen är avslutad; meddele ock underrättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan emot förrättningen.

14 §.

Rådhusrätt, där sådan finnes, vare ägodelningsrätt i stad.

Stad, som lyder under landsrätt, lyde under ägodelningsrätten i den domsaga, staden i judiciellt hänseende tillhör.

15 §.

Vad enligt 21 kap. i lagen om delning av jord å landet ankommer på ägodelningsdomaren skall i stad med magistrat fullgöras av ordföranden i ägodelningsrätten.

20 §.

Förrättningsmannen vare skyldig att emot stadgad lösen till vederbörande sakägare utlämna ett exemplar av kartan inom trettio dagar från det beslut om fastställelse av förrättningen meddelats eller, i händelse talan emot beslutet får fullföljas, från den dag, beslutet vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt.

21 §.

Bestämmelserna i detta kapitel skola i tillämpliga delar gälla även för samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

22 §.

Den omständighet, att fastställelse meddelats å avstyckning, medför icke för ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än lag och författningar eljest medgiva.

6 KAP.

5 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den ordning, som 3 kap. 1 och 2 §§ av lagen om delning av jord å landet sägs, må laga skifte å stadsjord företagas, där samtliga delägare infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

6 §.

Laga skifte å stadsjord må verkställas utan biträde av gode män, så vitt icke är fråga om gränsbestämning, som i 5 § sägs, eller ock förrättningsmannen eller delägare finner biträde av gode män erforderligt.

Bestämmes under förrättningens gång att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som vidtagits därförinnan.

11 §.

1 mom. Vad enligt detta kapitel gäller om gränsbestämning och ägoutbyte i sammanhang med laga skifte gälle ock, då sådan förrättning eljest förekommer.

Besväras fastighet eller område av servitut, bestående av rättighet till skogsfång och mulbete eller endera av dessa rättigheter, må på yrkande av fastighetens ägare servitutet utan sammanhang med skifte utbrytas, där det finnes medföra nytta och kunna ske utan någons förfång.

Rätt att erhålla utbrytning av servitut, som nu sagts, tillkomme ock ägaren av den fastighet, till vars förmån servitutet gäller, där det visas att servitutet äventyras.

I avseende å förrättning, som i nästföregående två stycken avses, äge vad i 20 kap. 6 och 9 §§ av lagen om delning av jord å landet stadgas motsvarande tillämpning.

2 mom. Utan hinder av vad i 1 mom. första stycket sägs äger Konungen medgiva att inom visst område, som är uppdelat i ett flertal fastigheter, gränsbestämning må äga rum med tillämpning av föreskrifterna i 2 kap. Vid framställning om medgivande, som nu sagts, skall fogas karta i två exemplar, noga angivande det område, framställningen avser.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft, och skall, där så ske kan, tillämpas jämväl å frågor, som där-
efter förekomma vid handläggning av förut påbörjade förrättningar, dock att vad i 5 och 6 §§ i lagen om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet sägs skall äga motsvarande tillämpning.

Tvist, som jämlikt 5 kap. 10 § enligt dess tidigare lydelse före lagens ikraftträdande hänvisats till domstol, skall i sådan ordning fullföljas.

Mål, som innan nya lagen träder i kraft, inkommit till magistrat i dess egenskap av ägodelningsrätt men ännu icke undergått behandling, skall för handläggning överlämnas till rådhusrätten i dess berörda egenskap eller till nämnda rätts ordförande.

Mål, som vid tiden för nya lagens kraftträdande handlagts men icke slutligt avgjorts av magistrat såsom ägodelningsrätt, skall slutligt handläggas av magistraten.

Mål, som i närmast föregående två stycken avses, skall i den mån nu ej annorlunda sagts, behandlas enligt äldre lag.

Avstyckningsärende, som vid lagens ikraftträdande är hos magistrat eller Konungens befallningshavande anhängigt men ännu icke upptagits till behandling, skall för handläggning och avgörande överlämnas till vederbörande ägodelningsrätt eller ägodelningsdomare eller överlantmätare. Har sådant ärende å nämnda tid hos magistrat eller Konungens befallningshavande handlagts men ännu icke avgjorts, skall det av samma myndighet behandlas och avgöras; och må klagan över magistratens eller Konungens befallningshavandes beslut i ärendet fullföljas enligt 5 kap. 22 § enligt dess lydelse före denna lags ikraftträdande.

Förslag

till

L A G

**om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 16 juni 1875
(nr 42) angående lagfart å fång till fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 mom. Sökes lagfart på grund av överlåtelse från annan, må ansöknin-gen ej beviljas, med mindre det upplyses, att förre ägaren ej var gift, eller det visas, att samtycke eller tillåtelse till överlåtelsen givits, efter ty i 6 kap. 4 eller 6 § giftermålsbalken sägs, eller att överlåtelsen ändock är gällande.

2 mom. Är lagfart sökt på grund av testamente, dom eller annan handling, som ej vunnit laga kraft, må ansöknin-gen icke bifallas förr än det visas, att handlingen blivit ståndande.

3 mom. Har ägare av fastighet därav till annan överlåtitt visst till grän-serna bestämt område, och ingår det område ej i tomtindelning, må lagfart å fånget ej beviljas förrän fastställelse meddelats å lantmäteri- eller mättnings-förrättning, varigenom det överlåtna området lagligen utbrutits, eller, där talan mot beslutet om fastställelse må föras, detsamma vunnit laga kraft eller bli-vit genom slutligt utslag fastställt.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å lande träder i kraft. Utan hinder av vad i 3 mom. stadgas skall äldre lag tilläm-pas, där överlåtelse av område ägt rum före sagda dag samt området utbru-tits genom jordavsöndring.

Förslag

till

L A G

**om ändring i vissa delar av förordningen den 16 juni 1875
(nr 42 s. 12) angående inteckning i fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 24, 36 och 37 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skola erhålla följande ändrade lydelse:

24 §.

1 mom. Har i enlighet med gällande bestämmelser om expropriation eller om ändring eller utrivning av vattenverk eller enligt vattenlagen fast egendom blivit avträdd samt ersättningen å behörig ort nedsatts, eller, där fråga är om strömfall, för vilket enligt sistnämnda lag ersättningen bestämts att utgå medelst kraftöverföring, denna i föreskriven ordning påbörjats, skall vad sålunda avträtts ej vidare häfta för inteckning, som meddelats i egendomen; skolande därom, sedan till rätten eller domaren inkommit anmälan om förhållandet, göras anteckning i inteckningsprotokollet såsom i 23 § sägs.

Har egendom blivit avträdd jämlikt lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, skall, sedan områdets inlösen fullbordats, vad i föregående stycke stadgats äga tillämpning.

Köpes egendom åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom, skall densamma, sedan rättens utslag vunnit laga kraft och löseskilling, där så skall ske, blivit hos vederbörande myndighet nedsatt, ej vidare häfta för andra inteckningar än dem, som påvila egendomen med rätt framför återköpsrätten. Anteckning därom skall, såsom i 23 § sägs, göras i inteckningsprotokollet, sedan till rätten eller domaren inkommit anmälan, att löseskillingen nedsatts, eller, där nedsättning ej skall ske, rättens utslag visats hava vunnit laga kraft.

2 mom. Kommer vid fördelning av ersättning enligt vattenlagen för förlo-rad vattenkraft eller av ersättning, som enligt nämnda lag eller lagen om dikning och annan avledning av vatten eller lagen om flottning i allmän flottled tillkommer jord- eller vattenverksägare för skada eller intrång, eller av lösen för mark, som jämlikt bestämmelserna i gruvestadgan avträtts till gruvägare, betalning att utfalla å huvudstolen av inteckning i egendomen, eller utfaller vid fördelning av medel, som jämlikt föreskrifterna i utsökningslagen skola fördelas mellan rättsägare i fast egendom ändå att försäljning av egendomen ej skett, betalning å huvudstolen av intecknad fordran, för vars gäldande försäljningen skolat ske, eller utfaller vid fördelning av ersättningsbelopp, på sätt i 14 kap. 15 § i lagen om delning av jord å landet sägs, betalning å huvudstol av inteckning, för vilken fastighet häftar, vare inteckningen till motsvarande belopp utan verkan; och varde därom, sedan fördelningen visats vara godkänd eller hava vunnit laga kraft, anteckning gjord i inteckningsprotokollet som nyss sagts.

Vad sålunda stadgats skall jämväl tillämpas, där enligt gällande bestämmelser om expropriation intecknad egendom tages i besittning av den exproprierande före expropriationens fullbordande eller allenast till en del varder till honom avträdd eller ock nyttjanderätt eller servitutsrätt till intecknad egendom upplåtes samt i något av de fall nu sagda äro vid ersättnings fördelning betalning utfaller å huvudstol av inteckning, så ock där enligt vattenlagen intecknad egendom varder avträdd, innan ersättningen blivit slutligen bestämd, eller enligt sagda lag eller gällande bestämmelser om ändring eller

utrivning av vattenverk eller om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område allenast en del av intecknad egendom avträdes och vid fördelning av ersättningen betalning utfaller å intecknings huvudstol.

36 §.

1 mom. Har egendom, som gemensamt med annan häftar för inteckning, blivit såld i den ordning utsökningslagen bestämmer, skall egendomen, sedan auktionen vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, icke vidare häfta för större del av intecknade beloppet än köparen enligt 131 § utsökningslagen kan hava fått avräkna å köpeskillingen eller som enligt 117 § 1 mom. samma lag skall innestå i egendomen; och varde därom, efter ty i 23 § sägs, anteckning gjord i inteckningsprotokollet.

Varda av gemensamt intecknade egendomar en eller flera utmättningsvis sålda, skola de övriga ej vidare häfta för vad av inteckningen kunnat utgå ur köpeskillingen för de egendomar, som sålts; skolande därom, när det visas, huru köpeskillingen fördelats och att fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, göras anteckning i inteckningsprotokollet.

2 mom. Ej heller skola i det fall, att enligt gällande bestämmelser om expropriation en eller flera av gemensamt intecknade egendomar helt eller delvis avträdas till den exproprierande eller av honom före expropriationens fullbordande tagas i besittning eller ock nyttjanderätt eller servitutsrätt till en eller flera av gemensamt intecknade egendomar upplåtes, eller att enligt vattenlagen eller gällande bestämmelser om ändring eller utrivning av vattenverk eller lagen om flottning i allmän flottled en eller flera av gemensamt intecknade egendomar varda helt eller delvis avträdde eller åtgärd vidtages, som medför skada eller intrång å en eller flera av gemensamt intecknade egendomar, eller att egendom, som gemensamt med annan häftar för inteckning, återköpes enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom eller delvis avträdes enligt lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, eller att frälseränta, som gemensamt med annan fast egendom häftar för inteckning, varder inlöst för statsverkets räkning eller avlöst, eller att vid fördelning av ersättningsbelopp, på sätt i 14 kap. 15 § i lagen om delning av jord å landet sägs, betalning utfaller å huvudstol av inteckning, för vilken fastighet gemensamt med annan fast egendom häftar, de övriga egendomarna häfta för intecknat belopp, varför betalning utfallit vid ersättnings fördelning; skolande jämväl därom göras anteckning i inteckningsprotokollet enligt vad i 1 mom. andra stycket sägs.

37 §.

1 mom. Vad i 32—36 §§ är stadgat skall äga motsvarande tillämpning, där flera samfällt, en var till viss lott, äro ägare av intecknad egendom.

2 mom. Har egendom, sedan inteckning däri beviljades, blivit delad, skall,

såvitt ej nedan i denna paragraf annorlunda stadgas, i fråga om de särskilda delarnas ansvarighet för intecknade beloppet tillämpas vad om flera egendomar ovan är sagt.

3 mom. Skedde delningen genom jordavsöndring, svare stamfastigheten för hela intecknade beloppet och lägenheten allenast för vad därav icke kan utgå ur köpeskillingen för stamfastigheten; dock att inteckningshavaren äger att på en gång söka betalning ur stamfastigheten och lägenheten. Äro från stamfastigheten flera lägenheter avsöndrade, gånge lägenhet, varå lagfart senare är sökt, i betalning före den, varå lagfart sökts tidigare; har å samma dag lagfart sökts å flera lägenheter, eller är fråga om lägenheter, varå lagfart ej blivit sökt, gånge den, som senare överlåtits, förr i betalning; äro lägenheterna överlåtna samma dag, vare ansvarigheten dem emellan fördelad efter de grunder, som i 32 § äro stadgade.

Skall på begäran av någon, som äger lika eller bättre rätt än inteckningshavaren, någon av egendomarna utmättningsvis säljas, äge inteckningshavaren, efter ty i 35 § sägs, äska försäljning jämväl av lägenhet, som för inteckningen ansvarar först efter den egendom, vars särskilda försäljning blivit begärd.

4 mom. Inteckning, som avses i 3 mom., må, såvitt den besvärar lägenheten, dödas, ändå att lägenhetens ägare icke visas hava samtyckt till åtgärden.

För dödande, varom nu är sagt, må inteckningshandlingen uppvisas vid annan underrätt än den, varunder lägenheten lyder. Den rätt låte, då sådant sker, i sitt inteckningsprotokoll göra anteckning om ansökningen samt korteligen angiva vad inteckningshandlingen innehåller med dag och årtal, då den utgavs, av vilken rätt inteckningen är beviljad, när och under vilken paragraf i protokollet det skedde, och när inteckningen förnyades, nedsattes eller annorledes förändrades, om det skett; teckne ock bevis å handlingen om uppvisandet och ändamålet därmed. Sedan må protokollet i ärendet ingivas till rätten i den ort, där lägenheten ligger; och vare det så gillt, som hade inteckningshandlingen dit ingivits.

5 mom. Vad enligt 3 och 4 mom. gäller om avsöndrad lägenhet skall ock gälla om område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. av lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. av lagen om fastighetsbildning i stad, dock icke där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samme ägares hand.

6 mom. Huru i vissa fall avsöndrat eller avstyckat område, som förut tillhört ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, må befrias från ansvarighet för inteckningar i stamfastigheten, därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 6 § i lagen den 18 oktober 1907
(nr 83) angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps
befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar
i stamfastigheten.

Härigenom förordnas, att 6 § i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare- soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vad i denna lag är föreskrivet om avsöndrad lägenhet skall äga motsvarande tillämpning beträffande område, som avstyckats till särskild fastighet enligt 19 kap. i lagen om delning av jord å landet eller 5 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad, dock icke där stamfastigheten och det avstyckade området ännu äro i samme ägares hand.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 (nr 58)
om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada,
som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman.

Härigenom förordnas, att 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vad förut i denna lag är stadgat skall äga tillämpning jämväl där ämbets- eller tjänsteman, varom i 1 § sägs, tillgriper och förskingrar
vad han fått om händer enligt lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta,

gods, penningar eller annat, som vid handräckning enligt lagen om avbetalningsköp av honom tagits om händer,

ersättningsbelopp, som enligt 14 kap. 16 § i lagen om delning av jord å landet blivit hos honom nedsatt,

vad han fått om händer enligt särskilda stadganden om utmätning för kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera,

influtna bötesandelar, vilka ej tillkomma kronan, eller

vad för fullföljd av talan blivit nedsatt och å tjänstens vägnar av honom tagits om händer;

så ock där landsfiskal tillgriper och förskingrar andra medel, som av honom å tjänstens vägnar till redovisning emottagits.

I fall, som i denna paragraf sagda äro, skall dock ersättning av allmänna medel ej utgå för vad ledamot i magistrat eller stadsfogde tillgriper och förskingrar av stadens medel.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 30 september 1904 (nr 48) om samäganderätt.

Härigenom förordnas, att 7 § i lagen den 30 september 1904 om samäganderätt skall erhålla följande ändrade lydelse:

Är samfälld fastighet sådan, att tillämpning av föreskrifterna om laga skifte kan ifrågakomma, och har delägare i fastigheten gjort ansökan om fastighetens försäljning; vill annan delägare att gemenskapen skall upplösas genom laga skifte, give det tillkänna innan ansökningen varder av första domstol avgjord. Upplyses att laga skifte blivit i laga ordning sökt, låte rätten frågan om försäljning vila till dess sig visat, huruvida på den ansökan laga skifte kommer till stånd; är ej ansökan om laga skifte gjord, give rätten nödig tid därtill. Kommer någon i högre rätt och visar att laga skifte blivit sökt, må fastigheten ändock gå till försäljning, evad skiftet kommer till stånd eller icke.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

**om ändrad lydelse av 16 och 34 §§ i lagen den 5 juli 1907
(nr 48) om enskilda vägar på landet.**

Härigenom förordnas, att 16 och 34 §§ i lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet skola erhålla följande ändrade lydelse:

16 §.

I fråga om förrättningen lände i tillämpliga delar till efterrättelse, vad i lagen om delning av jord å landet är stadgat om kallelse till samt kungörelse och underrättelse om laga skifte så ock om jäv mot förrättningsmän, om uppskov och om protokoll vid förrättning; och skall vad enligt lagen om delning av jord å landet i anförda avseenden gäller om lantmätare beträffande förrättning, varom i denna lag stadgas, lämpas till förrättningsman.

Är lantmätare förrättningsman, må därav ej föranledas vidsträcktare tillämpning av lagen om delning av jord å landet än nu är sagt.

34 §.

Om byggande och underhåll av väg i anledning av laga skifte så ock om inmutares och gruvägares rätt till väg är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

**om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i
anledning av laga skifte.**

Härigenom förordnas som följer:

Har vid laga skifte blivit bestämt, att utflyttnings-, ståndskogs-, odlings- eller hävdeersättning eller ersättning för minskad avkastning eller annan ersättning enligt föreskrift i lagen om delning av jord å landet skall gäldas av

ägare av jord, som i skiftet ingått, då äge den, som har sådan fordran, där den ej stått inne längre än ett år efter förfallodagen, att ur jorden, ändå att den kommit i annans hand, njuta betalning med enahanda förmånsrätt, som enligt 17 kap. 6 § handelsbalken tillkommer enskild ränteägare för avgäld av fast egendom.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft, då ock lagen den 1 maj 1885 (nr 16 s. 5) angående säkerhet för utbekommande av utflyttningsbidrag med mera i anledning av laga skifte skall upphöra att gälla.

Förslag

till

L A G

om sammanläggning i vissa fall av fastigheter å landet.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Fastigheter å landet, som äro i en ägares hand, må efter ty här nedan sägs sammanläggas till en fastighet,

1. om en var av fastigheterna utgör by, enstaka hemman eller lägenhet, som har sitt område genom rågång skilt från andra ägor;

2. om fastigheterna utgöra skilda jordeboksenheter och gemensamt ingå i ett skifteslag, vilket icke delats genom lantmäteriförrättning, som fastställts eller eljest är lagligen gällande;

3. om fastigheterna utgöras av genom sådan lantmäteriförrättning, som under 2 sägs, utbrutna ägolotter, samt tillika ingå i samma skifteslag av beskaffenhet, som under 1 avses.

Vidare må med fastigheter, som här ovan omförmälas, sammanläggas genom avsöndring för alltid eller genom avstyckning bildade fastigheter ävensom fastigheter av sistberörda slag sammanläggas med varandra, allt under förutsättning att fastigheterna äro belägna inom samma skifteslag av sådan beskaffenhet, som under 1 sägs.

Fastighet, som efter vad nu sagts kan sammanläggas med annan fastighet, må ock sammanläggas med del därav, som i den ordning särskilt är stadgad för ändamålet avstyckas. Vad i denna lag sägs om fastighet skall, där ej annorlunda stadgas, i tillämpliga delar gälla om sådan fastighetsdel.

Fastigheter, vilka ingå i ett och samma under laga skifte varande skifteslag, må, oberoende av vad här ovan sägs, sammanläggas, där sammanläggningen, på sätt i 13 kap. 11 § i lagen om delning av jord å landet förmåles, kan ske under skiftet samt laga hinder mot sammanläggningen icke, efter ty nedan i denna lag stadgas, finnes äga rum.

2 §.

Vad i 1 § sägs om fastighet, som bildats genom avsöndring eller avstyckning, gälle ock om område, som utbrutits för servitut samt icke i överensstämmelse med föreskriften i 1 kap. 22 § fjärde stycket av lagen om delning av jord å landet tillagts den fastighet, till vars förmån servitutet gällt, såsom del av fastigheten, och om mark, som enligt äldre bestämmelser om avledning av vatten utbrutits från fastighet på grund därav att ägaren av sagt sig den båtnad, som genom dylikt företag beretts fastigheten, eller som enligt lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område avskilts från fastighet. Lag samma vare beträffande område, som avskilts från fastighet i enlighet med bestämmelserna om expropriation eller äldre bestämmelser om ändring eller utrivning av vattenverk eller enligt vattenlagen, dock att, där återlösningsrätt äger rum, sådant område må sammanläggas allenast med den fastighet, från vilken det blivit avskilt.

3 §.

Fastighet må ej ingå i sammanläggning enligt denna lag innan fastigheten blivit upptagen i jordregistret. Vad sålunda stadgats gälle dock ej beträffande fastighetsdel, vilken för sammanläggning med annan fastighet avstyckats från fastighet, som är upptagen i jordregistret, ej heller i fråga om fastigheter, vilka ingå i ett och samma under laga skifte varande skifteslag och vilka under skiftet skola göras till föremål för sammanläggning på sätt i 13 kap. 11 § i lagen om delning av jord å landet stadgas.

4 §.

Område, som ingår i tomtindelning, må ej ingå i sammanläggning enligt denna lag.

5 §.

Sammanläggning enligt bestämmelserna i denna lag vare icke tillåten, om fastigheterna icke innehavas med samma rätt eller om de höra till skilda län eller kommuner.

6 §.

Fastigheter, vilkas områden icke förut tillhoppa bildat sådant skifteslag, som i lagen om delning av jord å landet 1 kap. 2 § under 1 eller 2 sägs, må icke sammanläggas, så framt ej det sammanlagda ägoväldet i fråga om ägor-

nas sammansättning samt skiftenas antal och form kommer att uppfylla de fordringar, som enligt sagda lag därutinnan gälla i avseende å ägolott, vilken utlägges vid laga skifte.

Sökes sammanläggning i sammanhang med laga skifte, må ansökningen bifallas, allenast där de till sammanläggning avsedda fastigheterna prövas kunna utläggas såsom ägolott, vilken överensstämmer med vad i 1 kap. 9 § första stycket samt i 13 kap. stadgas.

7 §.

Ansökning om sammanläggning göres hos ägodelningsdomaren i den domsaga, där fastigheterna äro belägna. Vid ansökningen foga sökanden utdrag av jordeboken samt äganderätts- och gravationsbevis rörande de fastigheter, varom fråga är, ävensom utdrag av jordregistret rörande däri upptagen fastighet. Vad angår fastighetsdel, som för sammanläggningen skall avstyckas från annan fastighet, skola utdrag och bevis, varom ovan sagts, avse den fastighet, varifrån avstyckningen skall ske.

Där ej de fastigheter, ansökningen avser, äro av beskaffenhet, som i 1 § under 2 sägs, eller ock förut tillhopa bildat ett skifteslag, skall sökanden jämväl ingiva av lantmätare upprättad karta och beskrivning över fastigheterna i den mån desamma utgöras av bestämda områden å marken. Kartan skall jämte fastigheternas gränser upptaga vad som finnes nödigt för att tydligt utmärka skillnaderna mellan sådana i fastigheterna ingående ägoslag, som redovisas i jordregistret, samt byggnader, vägar, vattendrag och dylikt. Beskrivning, varom ovan sägs, skall för en var av fastigheterna innefatta uppgift om dess ägovidd och dennas fördelning i särskilda ägoslag samt utredning, i vad mån till varje särskild fastighet hör andel i område, som vid lantmäteriförrättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest är samfällt, eller i särskilda rättigheter och förmåner.

I fall, varom i 10 § sägs, skola karta och beskrivning, som här ovan omförmälas, alltid ingivas.

8 §.

Ansökning om sammanläggning av avsöndrad lägenhet med annan fastighet, som icke själv utgöres av sådan lägenhet, må ej bifallas, där avgäld från lägenheten skall utgå till fastighet, som icke ingår i sammanläggningen.

9 §.

Häftar fastighet, varom fråga är, för frälseränta eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller för ersättning, varom förmåles i lagen om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i anledning av laga skifte, eller för avgäld från till skatte försålt halländskt kyrkohemman, och vilar ej ansvar för samma ränta, lån, förskott, ersättning eller

avgäld jämväl å de övriga fastigheterna, då må sammanläggning icke äga rum, så framt icke den, som på grund av inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i annan av fastigheterna äger säkerhet för fordran eller annan rättighet, medgivit sammanläggningen.

10 §.

Är fastighet, som ifrågasättes skola ingå i sammanläggningen, sådan att lagen angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland, Dalarne och Värmland därå äger tillämpning, må ansöknings om sammanläggning ej bifallas, i händelse anledning provas vara för handen att antaga, att sammanläggningen medför minskning i de självständiga jordbrukens antal.

Innan ärendet provas, må ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten, där så finnes lämpligt, höra nämnd eller myndighet, som kan äga kännedom om förhållandena, såsom jordbrukskommission eller hushållningssällskaps förvaltningsutskott eller kommunalnämnd eller kronobetjäningen i orten.

11 §.

I sammanläggningsärende skall överlantmätarens yttrande alltid inhämtas. I fall, varom i 6 § andra stycket sägs, skall tillika infordras yttrande från vederbörande förrättningslantmätare.

Finnes den utredning, som det efter vad ovan sagts åligger sökanden att förebringa, i ett eller annat hänseende ofullständig, förelägge ägodelningsdomaren sökanden lämpligt rådrom att inkomma med den ytterligare utredning, som anses erforderlig, vid äventyr, om det försummas, att ärendet ändå företages till avgörande.

12 §.

Möter för bifall till ansöknings om ej hinder i något av de hänseenden, varom ovan förmåts, skall ägodelningsdomaren, i händelse han icke jämväl är domare i vederbörande domsaga, med överlämnande av handlingarna i ärendet inhämta yttrande av sistnämnde domare, huruvida med hänsyn till de i 13 och 14 §§ stadgade villkor för sammanläggning hinder för den sökta sammanläggningen föreligger.

Där efter det domaren i orten avgivit yttrande i ärendet men innan under rättelse på sätt i 19 § sägs meddelats honom om ärendets utgång förändring inträffar i något av de förhållanden, varom domaren haft att yttra sig, skall han så fort ske kan om den inträffade förändringen underrätta ägodelningsdomaren.

13 §.

Finnes i lagfartsprotokollet antecknat, att klander blivit instämt å fång till fastighet, eller finnes eljest rätten till fastighet tvistig, eller är fastighet utmätt eller beslut meddelat om dess försäljning i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad, då må fastigheten ej sammanläggas med annan fastighet.

14 §.

Ej må fastigheter sammanläggas, med mindre sökanden å dem erhållit lagfart; dock att, där någon av fastigheterna förvärvats genom fång, varmed på grund av äldre lag ägaren ej varit skyldig lagfara, lagfart å den fastighet ej är erforderlig, där sökandens åtkomst annorledes styrkes. Ej heller må sammanläggning ske, utan så är att icke mera än en av fastigheterna är besvärade av beviljad eller sökt inteckning eller ock, där flera av fastigheterna äro sålunda besvärade, icke någon av dem häftar för andra inteckningar än sådana, som äro i samma inbördes ordning gällande jämväl i en var av de andra, dock vare den omständigheten, att i en av fastigheterna tillika finnes inteckning med sämre rätt, ej hinder för sammanläggningen, så framt innehavare av sådan inteckning medgivit sammanläggningen; skoland vad nu sagts om inteckning tillämpas jämväl beträffande fordran eller annan rättighet, som avses i 11 kap. 2 § jordabalken.

Är fråga om sammanläggning med fastighet av ägovidd, som är avsedd att för sammanläggningen avstyckas från annan fastighet, skall, såvitt angår den ägovidd, vad ovan sägs om lagfart gälla beträffande den fastighet, varifrån avstyckningen skall ske, eller, där ägovidden överlåtits för sammanläggning med sökanden tillhörig fastighet, i stället för beviljad lagfart fordras att sökanden om lagfart å den ägovidd gjort ansökan, vilken förklarats vilande i avbidan på sammanläggningsfrågans avgörande. Besväras sådan ägovidd av inteckning, vare det ej i något fall hinder för sammanläggning, där inteckningshavaren för inteckningens dödande i vad angår sagda ägovidd avlämnat inteckningshandlingen till domstolen eller domaren i orten eller ock till landsfogde eller landsfiskal.

Kan ägovidd, som överlåtits i ändamål att avstyckas för sammanläggning med förvärvaren tillhörig fastighet, jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens av stamfastigheten hand häfta för fordran eller rättighet, må sammanläggning icke äga rum.

Är fastighet föremål för återköpsrätt, må den fastighet eller del därav icke i något fall med annan fastighet sammanläggas, med mindre återköpsrättens innehavare lämnat medgivande till sammanläggningen.

15 §.

Sedan överlantmätarens yttrande inkommit samt ärendet i övrigt kommit i sådant skick, att det lagligen kan bli föremål för prövning, företage ägodelningsdomaren ärendet till vidare handläggning. Finner ägodelningsdomaren laga hinder mot bifall till ansökningen icke möta, meddele han förordnande om sammanläggningen.

Har sökanden icke fullgjort föreläggande, varom i denna lag sägs, eller finnes eljest hinder möta för bifall till ansökningen, hänskjute ägodelningsdomaren ärendet till ägodelningsrättens prövning.

Huruledes, då fråga är om sammanläggning med fastighet av ägovidd, som för ändamålet skall avstyckas från annan fastighet, beslut i ärendet, där ansökningen bifalles, skall meddelas i sammanhang med fastställelse å avstyckningen, därom skils i lagen om delning av jord å landet.

Angående meddelat förordnande om sammanläggning skall bevis tecknas å karta och beskrivning, som må hava företetts i ärendet.

Ägodelningsdomaren åligger att föra protokoll över av honom handlagda ärenden angående sammanläggning.

16 §.

Varder ansökning om sammanläggning av fastigheter bifallen, och är i en eller flera av dem beviljad inteckning, som icke gäller i den eller de andra, skall inteckningen därefter gälla i hela den sålunda bildade fastigheten. Varder efter sammanläggningen, men på grund av tidigare rätt till fastighet, varmed annan fastighet sammanlagts, ansökan om inteckning gjord eller fullföljd, skall den inteckning, där ansökningen bifalles, fastställas att gälla i hela den nybildade fastigheten.

17 §.

Bifalles ansökning om sammanläggning av fastigheter enligt bestämmelserna i denna lag, och häftar någon av dem för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller eljest för belopp, varför säkerhet åtnjutes på annan grund än inteckning, svare hela den nybildade fastigheten för vad sålunda ålegat fastighet, som ingått i sammanläggningen.

18 §.

Har någon av de fastigheter, varom fråga är, andel i samfällighet eller annan särskild rättighet eller förmån, som ej tillkommer övriga fastigheter, medför sammanläggningen ej för den nybildade fastigheten vidsträcktare rätt därutinnan än som förut tillkommit förstnämnda fastighet.

19 §.

Om utgången av sammanläggningsärende lämne ägodelningsdomaren ofördröjligen vederbörande överlantmätare skriftlig underrättelse.

Är ägodelningsdomaren icke själv domare i domsagan skall han, så snart ansökning om sammanläggning inkommit, därom lämna sistnämnde domare meddelande; underrätte ock ofördröjligen, sedan ärendet avgjorts, domaren om beslutet däri.

20 §.

Om ansökning, som i denna lag sägs, så ock om beslutet däröver, skall anteckning göras i lagfartsprotokollet och lagfartsboken.

Skall, enligt vad i 16 § sägs, inteckning gälla jämväl i annan fastighet än den, vari den beviljats, skall anteckning därom ofördröjligen göras i inteckningsprotokollet och inteckningsboken.

21 §.

Talan mot ägodelningsdomarens eller ägodelningsrättens beslut i ärende angående sammanläggning fullföljes på sätt i 21 kap. av lagen om delning av jord å landet stadgas; skolande vad därstädes sägs om talan mot ägodelningsrättens beslut äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut om sammanläggning, som jämlikt denna lag meddelas av ägodelningsdomaren.

Denna lag skall träda i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 11 kap. 2 § jordabalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 2 § jordabalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Nu haver den, som sålde, icke uppburit fulla penningar, ändock han i köpebrevet tillstått, att han köpeskillingen till fullo bekommit; njute sin säkerhet i det, som sålt är, framför andra köparens borgenärer. Söker han ej inteckning för sin fordran, i stad inom tre månader, och å landet sist vid det ting, som infaller näst efter sex månader sedan lagfart för köparen beviljades, äge därefter ej bättre rätt än de andra.

Vad nu är stadgat gälle ej, där någon i stad eller ort på landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad, sålt viss till gränserna bestämd del av tomt att med annat område till en tomt sammanläggas, eller där å landet ägare av fastighet till annan överlåtitt del därav med viss till gränserna bestämd ägovidd för att sammanläggas med annan fastighet, och ej heller där frälseränta säljes.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om insändande till hovrätt av ägodelningsrätts protokoll så ock av protokoll i mål eller ärende, som handlagts av ägodelningsdomare eller annan ordförande i ägodelningsrätt eller av överlantmätare.

Härigenom förordnas som följer:

Vad om insändande till hovrätt av underrätts dombok är i lag stadgat skall ock gälla om ägodelningsrätts protokoll, så ock om protokoll i mål eller ärende, som handlagts av ägodelningsdomare eller annan ordförande i ägodelningsrätt eller, jämlikt 21 kap. 41 § tredje stycket i lagen om delning av jord å landet, av överlantmätare.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft.

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 2 § 11:o) i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall erhålla följande ändrade lydelse:

11:o) mål om avgäld från avsöndrad lägenhet, om fördelning av mantal eller utskylder mellan stamfastighet och avsöndrad lägenhet;

mål om tomtmätning;

mål, huruvida fastighet är av beskaffenhet att den må förvärvas av bolag eller förening;

mål om undantag från tillämpningen av de med avseende å arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne gällande särskilda bestämmelser;

mål om naturminnesmärkens fredande.

Denna lag träder i kraft den dag, då lagen om delning av jord å landet träder i kraft. Där i mål om avsöndring från fastighet under enskild äganderätt eller stadgad åborätt eller om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning, eller om tillstånd till ägostyckning talan jämlikt äldre lag fullföljes hos Konungen i statsdepartement, skall utan hinder av nya lagens ikraftträdande det tillkomma regeringsrätten att upptaga och avgöra besvären.

P. M.**ang. inom justitiedepartementet utarbetade författningsförslag, avseende
ny lagstiftning om delning av jord å landet m. m.**

De föreliggande förslagen, vilka utgöra resultatet av inom departementet verkställd överarbetning av de av den s. k. jordstyckningskommissionen med betänkande den 16 oktober 1920 avlämnade lagförslag, äro:

- 1) lag om delning av jord å landet;
- 2) lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet;
- 3) lag om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad;
- 4) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;
- 5) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;
- 6) lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten;
- 7) lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juni 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman;
- 8) lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 30 september 1904 om samäganderätt;
- 9) lag om ändrad lydelse av 16 och 34 §§ i lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet;
- 10) lag om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i anledning av laga skifte;
- 11) lag om sammanläggning i vissa fall av fastigheter å landet;
- 12) lag om ändrad lydelse av 11 kap. 2 § jordabalken;
- 13) lag om insändande till hovrätt av ägodelningsrätts protokoll så ock av protokoll i mål eller ärende, som handlagts av ägodelningsdomare eller annan ordförande i ägodelningsrätt eller av överlantmätare; samt
- 14) lag om ändrad lydelse av 2 § 11:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Vid förslagens utarbetande, som verkställt i enlighet med av chefen för justitiedepartementet närmare angivna riktlinjer, hava varit tillgängliga bl. a. lagrådets den 4 oktober 1922 över jordstykningsskommissionens förslag, så vitt anginge dessa förslags huvudgrunder, avgivna utlåtande ävensom av lantmäteristyrelsen den 28 april 1924 avgivet yttrande över det inom justitiedepartementet utarbetade förslaget till lag om delning av jord å landet, sådant samma förslag i ett preliminärt utkast förelegat.

Den omarbetning av vissa delar av gällande lagstiftning om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, som föranledes av förslaget till lag om delning av jord å landet, har ansetts böra äga rum i sammanhang med förestående mera omfattande revision av nämnda lagstiftning.

Förslag

till

L A G

om delning av jord å landet.

Från jordstykningsskommissionens förslag skiljer sig det föreliggande förslaget huvudsakligen i nedan angivna hänseenden:

Föreskrifterna rörande de materiella förutsättningarna för skifte av oskiftad jord samt avstyckning av mark från fastighet hava förenklats samt gjorts mindre rigorösa, bland annat därigenom att särskilda villkor beträffande skifte av jordbruksfastighet icke uppställts. I fråga om nytt skifte å skifteslag, som tillförene undergått laga skifte eller med dylikt skifte för närvarande i avseende å orubblighet jämnställd form av delning, har återupptagits fordran på viss opinion bland delägarna för det ifrågasatta skiftet såsom en av förutsättningarna för detsammes genomförande. Proceduren vid prövning av fråga om tillstånd till skifte och avstyckning har förenklats.

Meddelande av förordnande för lantmätare till sådan jorddelningsförrättning, för vars företagande förordnande kräves, har uppdragits åt vederbörande överlantmätare. För verkställande av avstyckningsförrättning skall enligt förslaget förordnande icke erfordras.

Föreskrifterna rörande bildande av s. k. gemensamhetsskog i förening med laga skifte hava jämkats i syfte bland annat att, såvitt angår skogsmark, som vid tiden för skiftet icke är samfälld, tillägga viss majoritet bland delägarna bestämmanderätt i fråga om bildande av dylik skog.

Beträffande ägors uppskattning har föreskrivits åsättande av gradtal i stället för uppskattning i penningar, dock att för vissa ändamål dylik uppskattning jämväl skall äga rum.

I fråga om odlings- och hävdelikvid har någon viss metod för likvidbeloppens beräkning icke i lagförslaget fastslagits, utan har det överlämnats åt Konungen att härutinnan meddela närmare föreskrifter.

Vidkommande skiftesdomstolarna har föreslagits att för varje domsaga skall finnas en ägodelningsrätt med i regeln ordinarie domhavanden såsom ordförande, och hava tillika föreslagits processuella bestämmelser i syfte bland annat att sammansmälta besvär- och fastställelseprocedurerna vid prövning av jorddelningsförrättningar. Prövning och fastställelse av avstyckningsförrättning har i ej ringa utsträckning anförtratts åt vederbörande överlantmätare

Vidare hava i ej få detaljer sakliga ändringar företagits i 1920 års förslag, varjämte sistnämnda förslag jämväl i redaktionellt avseende i åtskilliga delar undergått överarbetning. Redogörelse för sålunda vidtagna ändringar skall lämnas vid behandlingen av de särskilda paragraferna i föreliggande förslag.

1 KAP.

Om vad med laga skifte och skifteslag förstås, så ock om äldre delningsbestånd.

Beträffande rubriken är endast att anmärka, att densamma erhållit en avfattning, som i jämförelse med rubriken till 1 kap. av 1920 års förslag utvisar en betydlig förenkling men likväl synes med tillräcklig tydlighet angiva det väsentliga av kapitlets innehåll.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § i gällande skiftesstadga samt 1 kap. 1 § i 1920 års förslag. Vidkommande utbytet av uttrycket »utan någons förfång» i 1920 års förslag mot uttrycket »utan någon delägares förfång», liksom ock beträffande omredigeringen av andra stycket i paragrafen hänvisas till lagrådets yttrande. Vid formuleringen av nämnda stycke har observerats, att i vissa fall en minskning av fastighets värde genom åtgärd vid skifte är enligt förslaget medgiven, låt vara inom snävt utmätta gränser, så exempelvis enligt 1 kap. 19 § andra stycket, 8 kap. 2 §, samt 13 kap. 2 § andra stycket.

Sista stycket har upptagits från 1918 års förslag. Det synes ej olämpligt, att i lagen direkt gives uttryck åt det ringa värde, som ur jorddelningssynpunkt i regel tillkommer sämjedelning.

2 §.

Denna paragraf saknar direkt motsvarighet i gällande jorddelningslagstiftning, om än, på sätt i motiven till 1918 års förslag, sid. 156, påpekas, flerstädes föreskrifter finnas för bestämmande av vad som utgör skifteslag ävensom av skifteslags omfång. I 1920 års förslag motsvaras förevarande paragraf av 2 § i 1 kap.

Ändringarna i sistnämnda förslag äro av redaktionell beskaffenhet. Dock har i första stycket försök gjorts att lämna en allmän bestämning av begreppet skifteslag; en dylik saknas i de föregående förslagen. Sedan denna — nödvändigtvis synnerligen allmänt hållna — bestämning givits, lämnas i det följande en del exempel på olika slag av skifteslag.

Andra stycket utgör en i förtydligande syfte verkställd omarbetning av andra stycket i motsvarande paragraf i 1920 års förslag. Att samfällda ägor, varom i sistnämnda stycke talas, är skifteslag, är redan utsagt under 1., som bl. a. har avseende å dylika samfälligheter, ex. skogelag, värnelag etc.

De två sista styckena i förevarande paragraf äro nya. Någon saklig skillnad från vad i 1920 års förslag varit avsett innebära de icke. Med hänsyn till den stora frihet i avseende å sammanläggning av fastigheter, som enligt förslaget till lagstiftning i ämnet är avsedd att äga rum, har ansetts lämpligt att direkt utsäga, att fastighet, bildad genom dylik sammanläggning, skall utgöra skifteslag, där de särskilda fastigheterna själva utgöra skifteslag. Vid avfattningen av sista stycket har hänsyn tagits till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

Vid jämförelse med gällande rätt torde förevarande paragraf icke innebära några egentliga nyheter utöver upptagandet såsom skifteslag av fastigheter, bildade genom sammanläggning enligt vad därom särskilt stadgas. I ett avseende lär emellertid i viss mån en olikhet förefinnas, nämligen i fråga om behandlingen av avsöndrad lägenhet vid skifte, som omfattar större skifteslag. För närvarande gäller, att frågan om behandlingen av dylik inom skifteslagets gränser förefintlig lägenhet löses uteslutande med hänsyn till skiftesläggningen. Därest sådant för vinnande av lämplig skiftesläggning erfordras, intages lägenheten i skiftet, i annat fall lämnas den oberörd och redovisas stundom ej ens i skifteshandlingarna. Förslaget innebär, att, där avsöndrad lägenhet ej såsom sidoordnat skifteslag faller utom det skifteslag, vars delning är i fråga, densamma skall, liksom övriga i skifteslaget ingående fastigheter, i skiftet intagas och redovisas, låt vara att jämlikt stadgandet i 1 kap. 21 § lägenheten kan komma att i realiteten lämnas helt oberörd av förrättningen. I vilka fall avsöndrad lägenhet och därmed likställd fastighet vid skifte å annat skifteslag skall anses tillhöra detsamma, lär icke kunna generellt i lagen angivas, utan torde få avgöras för varje särskilt fall. Att vid skifte av hel by därinom förefintliga avsöndrade lägenheter skola tillhöra skifteslaget, lär vara uppenbart; så torde likaledes bliva fallet där exempelvis två personer till hälften vardera äga en hemmansdel om $\frac{1}{4}$ mantal och den ene av dem, efter sämjedelning, från sitt $\frac{1}{8}$ mantal för alltid upplåter en avsöndrad lägenhet, samt klyvning av berörda $\frac{1}{4}$ mantal därefter kommer till stånd. Upplåta båda ägarna lägenheten från hela $\frac{1}{4}$ mantal, torde däremot vid sedermera inträffande klyvning av hemmansdelen lägenheten såsom självständigt skifteslag böra stå helt och hållet utom förrättningen.

3 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, återgiver 3 § i 1 kap. av 1920 års förslag.

4 §.

Denna paragraf, vilken i viss mån motsvarar 83 § skiftesstadgan, återgiver med en obetydlig redaktionell jämkning 4 § i 1 kap. i 1920 års förslag. Berörda jämkning har företagits i ändamål att vinna överensstämmelse i uttryckssätt med lagberedningens förslag till jordabalk 2 kap. 8 §.

Beträffande skiljaktighet från gällande rätt är att märka, att behandlingen vid skiftet av de i paragrafen avsedda ägor väl i huvudsak är en fråga rörande skiftesläggningen, men att desamma dock i alla händelser torde höra i skifteshandlingarna redovisas.

5 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver utan skiljaktighet i sak 5 § i 1 kap. av 1920 års förslag. Beträffande vidtagna jämkningar må anmärkas, att då enligt förslaget skiftesvitsord i nuvarande mening över huvud taget icke förefinnes, det synts lämpligt att i stället för vitsord till skifte använda ett uttryck, som återgiver vad enligt förslaget så att säga återstår av skiftesvitsordet, nämligen behörighet att påkalla skifte. I övrigt hänvisas beträffande uttrycket »utan någon delägares förfång» till lagrådets utlåtande samt rörande uteslutandet av orden »som samtidigt skola skiftas» till lantmäteristyrelsens senaste yttrande. Dock bör fasthållas, att de under 2 och 3 omförmälda åtgärderna icke få vidtagas, med mindre det är avgjort, att skifte å vart och ett av de särskilda skifteslagen skall komma till stånd. Att ej heller gällande rätt alldeles saknar föreskrifter om särskild sammansättning av skifteslag, se 1918 års förslag sid. 168.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 78 §, ingressen, samt 85 § första punkten i gällande skiftesstadga ävensom 6 § i 1 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig paragrafen därutinnan, att de i 78 § skiftesstadgan medgivna undantagen från den allmänna regeln icke bibehållits ehuru givetvis genom tillämpning av 5 § i kap. härvidlag ersättning kan vinnas. Någon skillnad i sakligt hänseende från motsvarande stadgande i 1920 års förslag föreligger icke. Paragrafens andra punkt har insatts i enlighet med inom lagrådet uttalad mening.

Då det lär falla av sig självt, att den, som vid skifte får sig med äganderätt tilldelad viss del av vattenäckt område, jämväl äger att på sätt i lag är medgivet nyttja vattnet å den honom sålunda tillskiftade delen av området, torde härom intet behöva särskilt utsägas. Jämför 1 kap. 1 § vattenlagen.

Det i N. J. A. 1924 sid. 45 refererade rättsfall torde icke innebära något mot nämnda grundsats stridande. Emellertid må anmärkas att, i överensstämmelse med inom lagrådet uttalad mening, i 10 kap. 6 § av förslaget intagits föreskrift, enligt vilken fisket å vattentäckt område, som är för delägarna samfällt, må vid skifte av området undantagas såsom för dem gemensamt.

7 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, dock må med tredje stycket jämföras 84 § skiftesstadgan. Andra och tredje styckena torde i förhållande till gällande rätt innefatta nyheter. I förhållande till motsvarande föreskrift i 1920 års förslag, 7 § i 1 kap., föreligga vissa skiljaktigheter, vilka emellertid äro av allenast redaktionell natur.

8 §.

Denna paragraf motsvarar 3 § 3 mom. första punkten av gällande skiftesstadga samt 16 § första stycket i 1 kap. av 1920 års förslag. Då paragrafen innefattar föreskrift om bildande av särskilt skifteslag, har dess plats bestämts med hänsyn härtill.

Någon nyhet i förhållande till vare sig gällande rätt eller 1920 års förslag innefattar paragrafen icke.

I 17 § i kapitlet lämnas föreskrifter rörande de materiella förutsättningarna för skifte å sådant skifteslag, varom ovan talats, samt om behörighet att påkalla dylikt skifte.

9 §.

Paragrafen motsvarar 2 § första stycket skiftesstadgan samt 9 § i 1 kap. av 1920 års förslag. Beträffande skiljaktigheter från gällande rätt är att märka, dels att den fria rätten till laga skifte å oskiftad jord icke bibehållits, dels ock att under vissa förhållanden skifteslag, som i sin helhet är i en ägares hand, kan göras till föremål för laga skifte. Från motsvarande stadgande i 1920 års förslag skiljer sig förslaget därutinnan, att särskilda villkor för skifte av fastighet, som användes eller är ägnad till jordbruk, icke uppställts, att i vissa fall förutsättes utläggande av gemensam ägolott för flera delägare jämväl utan att dessa därom framställa begäran eller t. o. m. emot deras vilja, samt att möjligheten till skifte av jord i en ägares hand i väsentlig mån in-skränkts.

Kravet, att ägolott skall kunna lämpligen bestå såsom särskild fastighet, avser allenast, att densamma skall kunna användas för sådan hushållning, som för densamma förnuftigtvis kan komma i fråga, såsom självständig jordbruksfastighet, småbruk, byggnadstomt, upplagsplats etc. Huruvida fordringarna i varje särskilt fall kunna anses uppfyllda, måste naturligtvis bedömas med hänsyn till en mängd faktorer, såsom skifteslagets läge, andelarnas storlek, ortens näringsförhållanden och utvecklingsmöjligheter m. m. En ägoandel, som representeras av ett obetydligt mantalsbråk, kan måhända såsom utbruten

med stor fördel bestå såsom särskild fastighet i närheten av t. ex. ett stationssamhälle, under det att det vore orimligt att tänka sig densamma utlagd såsom särskild fastighet bortå i en avlägsen skogstrakt. Emellertid innefattar den kategori av skifteslag, som i förevarande paragraf omhandlas, även sådana, vilka vid delning icke giva upphov till särskilda fastigheter, nämligen vissa samfälligheter gemensamma för två eller flera primära skifteslag. För delning av dylika samfälligheter synes man icke böra uppställa annan fordran än att de ägolotter, vilka vid skiftet utläggas, skola vara för hushållning ändamålsenliga. Huruvida denna fordran kan anses uppfylld, lär väl ofta nog komma att bero i första hand på det till skifte ifrågasatta skifteslagets storlek och beskaffenhet i övrigt; jfr i fråga härom de bestämmelser, som för närvarande gälla i fråga om delning av sockenallmänning.

Därest nu exempelvis ett skogelag skiftas mellan flera byar, vilka själva såsom särskilda skifteslag undergått laga skifte, uppställer sig frågan huru de särskilda byarnas andelar skola behandlas. Svaret härå lämnas i 13 kap. 13 § sista stycket av förslaget. I regel skall varje bys andel av samfälligheten utskiftas på de särskilda delägarna i byn, dessa delägare emellertid obetaget att låta sagda andel bestå såsom en samfällighet för byn. Enas de ej härom, hava förrättningsmännen att avgöra, huruvida med hänsyn till bestämmelserna i förevarande paragraf skifte av andelen kan äga rum eller icke, därvid enahanda grunder, som tillämpats vid prövning av frågan om skifte av skogelaget i dess helhet, bliva för beslutet avgörande. Emellertid är att märka, att skiftet formellt sett först måste ske mellan de olika jordeboksenheter, av vilka byn består, och att intet hinder föreligger, att exempelvis n:r 1 behåller sin andel såsom för delägarna i nämnda nummer samfälld, under det att n:r 2, 3 och 4 låta utskifta sina andelar mellan delägare, vilkas lotter utbrutits vid i sammanhang med laga skiftet eller sedermera förrättade klyvningar å de särskilda hemmansnumren.

Fall kunna tänkas, då en eller flera delägars andelar i oskiftat skifteslag med fördel kunna göras till föremål för utbrytning, under det att de övrigas lotter vid utbrytning icke kunna anses fylla de krav, lagstiftningen funnit böra ställas i fråga om ägolotter, vilka må utläggas vid skifte. Att för dylika fall hindra utbrytningen av de så att säga godkännbara ägolotterna torde icke vara riktigt; utbrytning lär böra medgivas för nämnda lotter, under det att å övriga delägare belöpande andelar utläggas i en gemensam ägolott, vilken fyller de av lagen uppställda fordringar. De delägare, vilka sålunda icke få särskilda lotter åt sig utlagda, bliva tydligen efter skiftet delägare i en mindre samfällighet än förut; detta lär väl emellertid i allmänhet icke för dem föranleda olägenhet.

Vidkommande dels uteslutandet av specialbestämmelser i fråga om skifte av oskiftad jordbruksfastighet dels ock inskränkning av rätt till skifte av jord i en ägares hand hänvisas till lagrådets yttrande ävensom, vad angår sist berörda ämne, till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

Ifrågavarande paragraf har, såsom av dess lydelse framgår, avseende å skifteslag, som ej förut genom lantmåteriförrättning delats. Då enligt förslaget avstyckning konstruerats såsom lantmåteriförrättning, kunde fråga uppstå, huruvida föreskrifterna i paragrafen skola gälla för det fall, att inom by, som ej undergått någon form av skifte, avstyckning ägt rum från hemman eller hemmansdel, eller att inom lagligen utbruten hemmansdel, vilken sändelats, avstyckning från sändelott skett. Enligt 19 kap. 2 § i förslaget föreligger möjlighet till avstyckning av mark i nu omnämnda fall. För att undanröja missförstånd härutinnan har tredje stycket insatts.}

Sista stycket i paragrafen har upptagits från 8 § i 1918 års förslag. Angående innebörden härav se nämnda förslag sid. 175.

10 §.

Denna paragrafs första stycke motsvarar föreskrifter i 2 § första stycket och 7 § skiftesstadgan samt 13 § i 1 kap. av 1920 års förslag.

Andra stycket motsvarar andra och tredje styckena av sistberörda paragraf. I gällande rätt saknas motsvarighet till detsamma.

Behörighet att påkalla skifte har ansetts icke böra i det i 9 § av 1 kap. omnämnda fall tillerkännas ägare av genom avstyckning tillkommen fastighet. Behov för ägare av dylik fastighet att genom skifte vinna förbättrad ägoanordning har nämligen med hänsyn till de bestämmelser rörande avstyckningsinstitutet, som i 19 kap. föreslagits, ansetts icke tänkbart. I detta sammanhang må anmärkas, att skifte mellan allenast avsöndrad lägenhet och stamfastighet svårigen torde kunna komma i fråga. Med de bestämmelser, förslaget innehåller om skifteslag, torde nämligen avsöndrad lägenhet och dess stamfastighet icke kunna anses tillhopa bilda skifteslag. Det lär nämligen böra observeras, att förhållandet mellan en stamfastighet och en eller flera därifrån avsöndrade lägenheter inbördes icke är analogt med förhållandet mellan två eller flera ägototter, uppkomna vid klyvning av en större samfällighet. Nämnda ägototter bilda fortfarande tillhopa skifteslag, samfälligheten dem emellan är ej oåterkalleligen försvunnen genom den skedda klyvningen, låt vara att enligt gällande rätt omskifte ej kan äga rum utan allas samtycke. De utlagda lotterna utgöra det yttre uttrycket för delägarnas andelsrätt i den högre enheten. På uppfattningen om denna bestående samfällighet vilar stadgande i 20 kap. 5 § i förslaget liksom ock 72 § i gällande skiftesstadga. Härjämte äga de utlagda lotterna i allmänhet gemensamt del i samfällda undantag etc. Mellan en stamfastighet och avsöndrad lägenhet tagna för sig föreligger däremot icke någon gemenskap utöver den, som kan representeras t. ex. av ett ägaren av lägenheten tillkommande servitut; ett dylikt innebär i själva verket i viss mån en nämnde ägares delägarskap i stamfastigheten. Själva lägenheten utgör däremot ingalunda det yttre uttrycket för någon ideell andel i en enhet, i vilken lägenheten och stamfastigheten gemensamt ingå. I den mån lägenheten avsöndrats från en lagligen utbruten fastighet, utgöra

lägenheten och stamfastigheten helt skilda sidoordnade skifteslag; i den mån lägenheten avsöndrats från icke lagligen utbruten lott, är stamfastigheten varken ensam eller i förening med lägenheten att anse såsom skifteslag.

För att utröna, huruvida behörighet att påkalla laga skifte tillkommer ägare av avsöndrad lägenhet eller därmed jämställd fastighet, kräves givetvis en undersökning från förrättningsmännens sida, vilken emellertid icke lär behöva bli av vidlyftig beskaffenhet. Även om förrättningsmännen komma till det resultat, att behörighet icke tillkommer sökanden, behöver detta icke nödvändigtvis medföra, att förrättningen går om intet. Om någon, vilken äger dylik behörighet, genast biträder yrkandet om skifte, går förrättningen vidare på vanligt sätt. Stadgande härom har intagits i 3 kap. 10 §.

För den händelse skifte söks av därtill behörig ägare till fastighet, varom i näst föregående stycke talats, och skiftet bestrides, uppställer förslaget i näst sista punkten ett särskilt krav för bifall till yrkandet. Förslaget står härutinnan i överensstämmelse med de tidigare förslagen.

I åtskilliga fall torde inträffa, att de avsöndrad lägenhet tillhörande ägor ur brukningssynpunkt finnas vara i stort behov av sammandragning ävensom att en förbättrad ägoanordning prövas kunna komma till stånd utan olägenhet för övriga jordägare samt att det emellertid tillika befinnes, att förbättrad ägoanordning låter sig verkställa genom en mindre ingripande åtgärd än laga skifte, nämligen ägoutbyte. I sådant fall bör givetvis denna enklare utväg tillgripas. Om vitsord till dylikt ägoutbyte är stadgat i 8 kap. 1 § tredje stycket i förslaget.

11 §.

Denna paragraf motsvarar såvitt angår dess första stycke 3 § 1 mom. samt 89 § första stycket i gällande skiftesstadga ävensom föreskrift i 10 § första stycket i 1 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig paragrafen därigenom, att jämväl där tegskifte eller klyvning enligt 94 § första stycket sista punkten skiftesstadgan förekommit, den gamla delningen efter yrkande av delägare kan varda bestående. I sådant fall, d. v. s. om tillstånd till skiftet vägras, tager den gamla delningen åt sig samma grad av orubblighet, som tillkommer laga skifte. Uttryckligt stadgande härom har ej upptagits i förslaget, men praxis har intagit denna ståndpunkt beträffande storskiften, vilka förklarats icke böra rubbas; att praxis efter den nya lagstiftningens införande skulle i förevarande hänseende intaga en ändrad ståndpunkt, synes föga antagligt.

När exempelvis en vid storskifte utlagd lott genom provisorisk klyvning jämlikt 94 § skiftesstadgan uppdelats mellan flera delägare, torde ofta nog inträffa, att de flesta delägarna se sig bäst betjänta med att den indelning, ägorna vid klyvningen erhållit, får bestå, och genom stadgandet i förevarande paragraf har såsom ovan nämnts möjlighet härtill blivit beredd. En annan sak är att sådan delning naturligtvis icke får ligga i vägen för laga skifte å det större skifteslag, vartill den kluvna storskifteslotten hör, för den händelse

sådant skifte anses böra äga rum. Detta följer indirekt av stadgandet i 20 § av förevarande kapitel. Delägares intresse av att ej i onödan rubbas från innehavande ägor är tillgodosett genom föreskriften i 21 § i kapitlet.

Därest intet yrkande från delägares sida om beståndet av sådan äldre delning, som i paragrafen avses, varder framställt, meddelas utan vidare tillstånd till det sökta skiftet. Att märka är emellertid, att såvitt i samband med skiftet klyvning ifrågakommer av vid den äldre delningen utlagda lotter, för sådan klyvning gälla de allmänna föreskrifterna om skifte av oskiftad jord. Erinran härom har intagits i 16 § i kapitlet.

Under föreskrifterna i 3 § 1 mom. skiftesstadgan har ej ansetts inbegripen utmark, som varit gemensam för flera byar. Att däremot förevarande paragraf i förslaget har avseende jämväl å dylik mark, lär vara uppenbart.

Beträffande proceduren för prövning, huruvida skifte å skifteslag, som i nu behandlade paragraf avses, må komma till stånd, givas föreskrifter i 4 kap. Från 1920 års förslag skiljer sig förslaget därigenom, att underställning till ägodelningsrätt icke är obligatorisk, där ej särskilda omständigheter föreligga. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att förrättningsmännen kunna själva, oberoende av delägarnes åtgöranden, föranstalta om underställning.

Sista stycket av förevarande paragraf motsvarar 3 § 5 mom. i gällande skiftesstadga. I 1920 års förslag saknades av naturliga skäl motsvarighet till ifrågavarande föreskrift.

I fråga om rätt till skifte av jord i en ägares hand innehåller förevarande paragraf icke några inskränkande föreskrifter. Härutinnan står förslaget i överensstämmelse med 1918 och 1911 års förslag. Det synes rimligt att, där jordägare önskar att för en honom tillhörig ägokomplex genom anlitande av en bättre form av skifte, än som tidigare kommit till användning, vinna förmånligare arrondering av de särskilda ägototterna, t. ex. för utarrendering eller försäljning, sådant ock må stå honom öppet.

Frågan om behörighet att framställa yrkande om laga skifte å skifteslag, varom i förevarande paragraf talas, behandlas i 13 §.

12 §.

Paragrafen motsvarar 3 § 2 mom. samt 6 mom. skiftesstadgan ävensom föreskrifter i 10 § i 1920 års förslag. Föreskrifterna i paragrafen innefatta en återgång närmast till 1911 års förslag. Det har ansetts rådligast att endast i de fall, där en verkligt stark opinion bland ägarna av jordbruksegendom inom skifteslaget kräver nytt skifte, tillåta brytandet av delning, som enligt gällande rätt praktiskt taget är orubblig eller som ansetts böra med dylik delning jämsställas. Se härom även lagrådets yttrande.

Andra stycket innefattar i sak ett fasthållande av 1920 års förslag. Det tillhör förrättningsmännen att avgöra, huruvida skifte bör få ske eller icke. Särskilt numera, då lantmätarna ej blott långt mer än förut intaga ställningen av statsfunktionärer utan även vid skiften erhålla reseersättning och dag-

traktamente av statsmedel, är det av vikt att tillse, att deras tid och arbetskraft ej upptagas av förrättningar, som vid ett objektivt sakkunnigt bedömande finnas ej böra komma till stånd.

13 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 3 § 1 mom. skiftesstadgan samt i 13 § i 1920 års förslag. I sådana skifteslag, om vilka i paragrafen talas, tillkommer initiativrätt således samtliga ägare av jordbruksfastighet, ägare av avsöndrad lägenhet och därmed jämställd fastighet dock allenast under viss förutsättning. I fråga om sålunda föreslagna bestämmelser jfr i lagrådet uttalad mening.

14 §.

Denna paragraf motsvarar första stycket i 3 § 4 mom. skiftesstadgan. Paragrafen motsvaras i 1920 års förslag av 1 kap. 11 § första stycket första punkten samt sista stycket. I förhållande till gällande rätt innebär stadgandet i paragrafens första stycke en skärpning av villkoren för skifte av sådant skifteslag, som i paragrafen avses, under det ändringen i förhållande till 1920 års förslag är allenast redaktionell.

Andra stycket innebär en återgång till de tidigare förslagen.

Att, på sätt lantmäteristyrelsen ifrågasatt, tillerkänna Konungen befogenhet att medgiva skifte av gemensamhetsskog, ändå att alla delägare ej äro ense om skiftet, är knappast tillrådligt; snarare borde kanske, därest dylik befogenhet anses böra införas, densamma läggas i ägodelningsrättens hand. Vad nu anförts torde måhända jämväl gälla sådan skog, som avses i 9 § av förslaget till promulgationslag. Förslag angående rätt till skifte av dylik skog har emellertid icke ansetts böra för närvarande framläggas.

15 §.

Denna paragraf motsvarar 29 § 1 mom. andra stycket i 1896 års lag om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring samt 12 § i 1 kap. av 1920 års förslag. Jämfört med gällande rätt innebär förslaget snarast en skärpning av fordingarna för tillstånd till skifte av sådan fastighet, som i paragrafen avses.

Ofta kan inträffa, att lägenhet av ovan omförmält slag icke utgör fastighet i teknisk mening; den kan utgöras exempelvis av vid jorddelningsförrättning för gemensamt behov undantaget område. För sådant fall synes emellertid föreskriften i 14 § första stycket erbjuda tillräcklig trygghet mot förhastade delningsåtgärder.

16 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar föreskrift i 10 § första stycket i 1 kap. av 1920 års förslag. Givetvis behöver särskilt yrkande ej framställas för att klyvning av oskiftad, flera delägare tillhörig lott skall företagas vid omskifte å större redan delat skifteslag, tvärtom

erfordras, på sätt av 13 kap. 14 § andra stycket framgår, särskild begäran för att sådan klyvning må underlätas, där ej förrättningsmännen finna delning av lotten ej kunna äga rum. Paragrafen innefattar allenast påpekande av en regel, vilken jämväl utan särskild föreskrift skulle gälla.

17 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 3 § 3 mom. skiftesstadgan samt 16 § i 1 kap. av 1920 års förslag. I sakligt hänseende torde paragrafen icke innebära någon skiljaktighet vare sig i förhållande till gällande rätt eller till 1920 års förslag, utom så vitt angår andra stycket, där givetvis en avvikelse från skiftesstadgans ståndpunkt föreligger.

18 §.

Denna paragraf motsvarar 7 och 8 §§ skiftesstadgan samt 14 och 15 §§ i 1 kap. av 1920 års förslag. I fråga om skiljaktigheter från gällande rätt märkes först och främst, att den boställshavare för närvarande tillkommande ovillkorliga rätt att söka skifte icke bibehållits. Förslaget står härutinnan i överensstämmelse med 1918 och 1920 års förslag. Bestämmelsen att jämväl ägare av avgärda lägenhet äger rätt att påkalla skifte läser i förhållande till gällande rätt innefatta en nyhet.

Enligt förslaget kan delägare, då fråga är om ny delning av exempelvis storskiftat skifteslag, genom att påfordra storskiftets bestånd förorsaka, att frågan om det nya skiftet blir föremål för särskild utredning. Så är ju även förhållandet enligt gällande rätt. Givetvis bör den, som har rätt att framställa yrkande om laga skifte, också hava rätt att med laga verkan påfordra den äldre delningens bestånd. Paragrafen har redigerats med hänsyn härtill.

• Enligt andra stycket har rätt att med laga verkan påfordra den äldre delningens bestånd tillagts arrendator av publikt hemman, även om han icke därtill erhållit särskilt tillstånd av vederbörande myndighet. Enligt gällande rätt torde sådan arrendator svårigen kunna anses berättigad att med dylik verkan framställa yrkande om beståndet av storskifte; honom tillkommer icke någon talerätt utom i det fall, att han själv erhållit tillstånd att begära laga skifte, och även i sådant fall är det nog tveksamt, i vad mån talerätt vid själva skiftet tillkommer honom, jfr N. T. 1878: 103. Med hänsyn till den synnerligen djupgående inverkan å dylik arrendators intresse, som en skiftesförrättning nödvändigtvis måste utöva, synes det emellertid kunna försvaras att tillerkänna honom självständig talerätt, då det gäller bestridande av nytt skifte. Härav läser emellertid följa, att, där fråga är om brytande av laga skifte eller därmed jämnställd delningsform, samt yrkande om nytt skifte biträdades av vederbörande allmänna ombud men bestrides av arrendatorn, den utarrenderade publika fastigheten icke kan medräknas å sökandesidan vid avgörandet huruvida den enligt 12 § första stycket erforderliga opinionen för skifte inom skifteslaget föreligger. Huruvida enligt gällande rätt arrendator

av publikt hemman är i stånd att genom sin protest hindra brytande av ett fastställt laga skifte, framgår ej uttryckligen av skiftesstadgan, men då enligt nämnda stadga nyttjanderättshavare över huvud taget icke äger talerätt vid laga skifte, samt arrendator av enskild person tillhörig fastighet säkerligen icke äger rätt att med laga verkan motsätta sig omskifte, lär det möta svårighet att utan stöd av direkt stadgande för gällande rätts del tillmäta arrendator av publikt hemman någon särställning i förevarande avseende.

Att, där arrendator av publikt hemman erhållit tillstånd att söka laga skifte, skiftet skulle komma att av vederbörande allmänna ombud bestridas, lär väl svårigen kunna komma i fråga.

19 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar föreskrifter i 11 § i 1 kap. av 1920 års förslag.

Skiljaktigheten från 1920 års förslag är av redaktionell natur. Att märka är visserligen, att, under det ägobelopp enligt de tidigare förslagen uttryckes med viss penningssumma, resultatet av en i penningar verkställd uppskattning, ägobeloppet enligt förevarande förslag utgöres av visst i ytmått angivet uppskattningsinnehåll. Någon skillnad i sakligt hänseende föranledes emellertid icke härav. För den händelse den enligt andra stycket givna möjligheten att till viss delägare i stället för jord lämna penningar, kommer till användning, skall naturligtvis dylik ersättning dels utgöra gottgörelse för själva jorden, beräknad genom åsättande av penningvärde för bästa jord på sätt i 11 kap. 2 § andra stycket sista punkten sägs, dels ock innefatta likvider, om vilka förmäles i 14 kap. 6, 8 och 11 §§ av förslaget, i den mån dylika kunna komma ifråga.

20 §.

Paragrafen motsvarar stadgande i 94 § första stycket sista punkten skiftesstadgan. I 1920 års förslag finnes icke någon motsvarighet till förevarande paragraf; däremot innehåller 1918 års förslag i 12 § av 1 kap. ett stadgande av enahanda beskaffenhet som det förevarande. Innebörden av detsamma synes icke behöva närmare utvecklas.

1918 års förslag innehåller i 20 kap. 7 § andra stycket föreskrift därom, att bevis om fastställelse av skifte, varom i berörda 12 § förmäldes, skulle innehålla erinran därom, att fastställelsen icke utgjorde hinder för skifte å det större skifteslaget i dess helhet. Motsvarande stadgande återfinnes icke i förevarande förslag. Enligt 21 kap. 43 § av förslaget förutsättes emellertid, att Konungen meddelar vissa administrativa föreskrifter rörande tecknande av fastställelsebevis å kartor och handlingar i jorddelningsmål. Bestämmelse av ovan antytt slag synes lämpligen hava sin plats bland dylika föreskrifter.

21 §.

Denna paragraf motsvarar andra stycket av 85 § i gällande skiftesstadga samt 10 § andra stycket i 1 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt innebär förslaget utvidgning av möjligheterna för delägare att få behålla sina ägor orubbade; särskilt märkes härutinnan upptagande av klyvning enligt 94 § första stycket sista punkten skiftesstadgan samt tegskifte bland de privilegierade delningsformerna. Att så kunnat ske, står i samband med de i 9 kap. föreslagna bestämmelser angående delningsgrund. Angående gällande rätts ställning till behandlingen vid skifte av lägenhet, bildad genom jordavsöndring, har förut talats.

22 §.

Denna paragraf motsvarar 6 § i gällande skiftesstadga. Med paragrafen må även jämföras 76, 77 och 81 §§ i nämnda stadga. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 17 § i 1 kap.

Avvikelse från gällande rätt föreligger först och främst därutinnan, att ägare av den härskande fastigheten enligt förslaget icke äger vitsord att påfordra utbrytande av sådant servitut, varom i tredje stycket sägs; förslaget står härutinnan i överensstämmelse med de tidigare förslagen, jfr 1918 års förslag sid. 189. Det i anledning av hemställan från lantmäteristyrelsen i första stycket införda stadgande, att för utbrytande av skogsfångs- och mulbetesservitut kräves yrkande av den härskande eller den tjänande fastighetens ägare, läser innefatta en nyhet i förhållande till gällande rätt, jfr N. J. A. 1910: 163.

Fjärde stycket torde ej innebära någon nyhet, ehuru något direkt stadgande i ämnet icke föreligger. Jfr 1911 års förslag sid. 114 samt 18 § i förordningen om jordregister.

Sista stycket är i förhållande till gällande rätt en nyhet.

I förhållande till 1920 års förslag innefattar föreliggande paragraf, bortsett från berörda i första stycket upptagna stadgande, allenast oväsentliga redaktionella jämkningar.

En av lantmäteristyrelsen i yttrande över 1911 års förslag uttalad mening, att rätt till utbrytning av sådant servitut, som omförmäles i tredje stycket, borde finnas för ägaren av tjänande fastighet jämväl utan samband med laga skifte, har ej upptagits i något av de senare förslagen. Jfr 7 § i 1907 års lag om servitut.

Beträffande utbrytning av skogsfångs- och mulbetesservitut utan sammanhang med laga skifte äro föreskrifter meddelade i 20 kap. 3 § i förslaget. Jfr lagen om fastighetsbildning i stad 6 kap. 11 § andra stycket.

Om delningsgrund vid utbrytning av servitut äro bestämmelser givna i förslagets 9 kap.

23 §.

Paragrafen motsvarar 94 § andra stycket i gällande skiftesstadga samt 18 § i 1 kap. av 1920 års förslag. Ingen nyhet föreligger i förhållande till vare sig gällande rätt eller 1920 års förslag.

24 §.

Denna paragraf motsvarar 9 § skiftesstadgan samt återger 20 § i 1 kap. av 1920 års förslag. Ingen ändring i sak föreligger i förhållande till gällande rätt.

25 §.

Denna paragraf, som återger 21 § i 1 kap. av 1920 års förslag utan förändring, motsvarar 2 § andra stycket samt 83 § andra stycket i gällande skiftesstadga. Jfr 6 kap. 10 § i lagen om fastighetsbildning i stad.

2 KAP.

Om förrättningsmän vid laga skifte.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 13 och 18 §§ i gällande skiftesstadga samt 2 kap. 1 § i 1918 års förslag.

I förhållande till gällande rätt innehåller paragrafen först och främst den betydelsefulla nyheten, att biträde av gode män vid laga skifte ej nödvändigtvis erfordras annat än så vitt angår undersökning, huruvida tillstånd till skiftet må meddelas, samt gränsbestämning och gradering ävensom vissa andra uppskattningsåtgärder. I förhållande till 1920 års förslag föreligger den skiljaktighet, att å ena sidan gode män obligatoriskt måste närvara vid graderingen och nämnda uppskattningsåtgärder å andra sidan begränsning av gode mäns biträde till ovan angivna delar av förrättningen må äga rum ej blott, såsom enligt sistnämnda förslag, vid skifte å sekundära skifteslag utan jämväl vid skifte av primära dylika. I fråga härom hänvisas till lagrådets yttrande. Jfr 6 kap. 6 § i lagen om fastighetsbildning i stad.

Främmande för såväl gällande rätt som tidigare förslag är stadgandet, att lantmäteristyrelsen i vissa fall må medgiva att flera än två gode män biträda vid skiftesförrättning. I fråga om nämnda stadgande hänvisas till vad styrelsen anfört i ämnet. Av stadgandet har föranletts en kompletterande föreskrift i 17 kap. 3 § första stycket av förslaget.

2 §.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, återger 2 § i 2 kap. av 1920 års förslag med ett tillägg, beträffande vilket hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

Enligt praxis tillkallas jämväl för närvarande ofta vid delning av fiske statens fiskeritjänsteman att biträda, jfr Schütz, Om skifte av jord i Sverige, sid. 129.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 13 § skiftesstadgan samt 3 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt ävensom från 1920 års förslag avviker förslaget först och främst därutinnan att enligt detsamma förordnande för lantmätare att förrätta laga skifte skall utfärdas av vederbörande överlantmätare. Stadgandet härstammar ursprungligen från skifteslagstiftningskommitténs 1911 avgivna förslag. Se sistnämnda förslag ävensom lantmäteristyrelsens senaste yttrande. En ytterligare avvikelse från vad för närvarande gäller föreligger däri att uppgift å servitutsinnehavare bör i sammanhang med ansökningen lämnas.

Från 1920 års förslag skiljer sig förslaget vidare därutinnan, att andra stycket i motsvarande paragraf av förstnämnda förslag utesluts. Detta står i samband med den ståndpunkt, nu förevarande förslag intager beträffande omskifte av jord, som delats genom laga skifte eller därmed jämnställd delning.

Härjämte hava fjärde och femte styckena av berörda paragraf i 1920 års förslag utesluts. Erforderliga föreskrifter rörande vilken lantmätare i olika fall skall förordnas, synas hava sin plats i lantmäteriinstruktionen. Jfr nu gällande instruktion 47 § ävensom 87 och 88 §§.

4 §.

Paragrafen motsvarar 16 § i gällande skiftesstadga samt 4 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Närmare redogörelse för förefintliga skiljaktigheter i förhållande till gällande bestämmelser samt nämnda förslag torde ej erfordras.

5 §.

Paragrafen motsvarar föreskrift i 15 § skiftesstadgan samt första punkten i första stycket av 5 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Bestämmelser angående åtgärd mot lantmätare, vilken åsidosätter vad i paragrafen stadgats, synas icke hava sin plats i förevarande lagstiftning.

6 §.

Denna paragraf, som saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 6 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Givetvis förekommer emellertid även för närvarande, att en del förrättningsgöromål av rent teknisk natur utföras av lantmätaren utan biträde av gode män.

I yttrande över 1920 års förslag har lantmäteristyrelsen förklarat sig anse att föreskrift om vilka göromål som vore att anse såsom av uteslutande teknisk art borde meddelas i lagen. Då emellertid en dylik bestämmelse synes

vara av företrädesvis instruktionsell natur men däremot sakna egentlig civilrättslig betydelse, har stadgande i ämnet icke ansetts böra inflyta i förslaget. Däremot har det lämnats öppet, huruvida sådant stadgande bör intagas i lantmäteriinstruktionen eller meddelas i annan form.

7 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 18 § samt 19 § i gällande skiftesstadga och 7 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att fordran på praktisk erfarenhet i jordbruk eftergivits, samt att däremot krav uppställts därpå, att vederbörande skall fylla vad som fordras för valbarhet till nämndeman. Se härom 1918 års förslag sid. 203. Även bestämmelsen om viss maximialder för den, som må väljas till god man, är ny. I fråga om densamma hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande. Vidare är att märka, att rösträtt vid val av gode män enligt förslaget tillkommer även ägare och innehavare av genom jordavsöndring eller avstyckning bildad fastighet, dock endast där densamma är att hänföra till jordbruksfastighet. För valbarhet kräves enligt förslaget, i olikhet mot vad som gäller enligt skiftesstadgan, att vara boende i vederbörande kommun.

Nytt i förhållande till såväl gällande rätt som 1920 års förslag är det i paragrafen intagna stadgande, varmed åsyftas att i viss mån begränsa det antal gode män, som för varje kommun må utses. Stadgandet har föranletts av vissa av t. f. chefen för lantmäteristyrelsen gjorda iakttagelser, vilka bragts till chefens för justitiedepartementet kännedom.

I förhållande till 1920 års förslag har företagits en redaktionell jämkning, avseende att klargöra, att rösträtt, i olikhet mot vad för närvarande torde gälla, enligt förslaget tillkommer endast inom kommunen mantalsskrivna personer, jfr §§ 8 och 10 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet.

8 §.

Denna paragraf motsvarar 20 § skiftesstadgan samt 8 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan att, i överensstämmelse med tidigare förslag, omsorgen om föranstaltande av erforderliga val av gode män överflyttats å vederbörande distriktslantmätare, ävensom att föreskrift meddelats om publicering av valresultatet i länskungörelserna.

9 §.

Paragrafen motsvarar utan ändring i sak 21 § skiftesstadgan samt 9 § 2 kap. av 1920 års förslag.

10 §.

Paragrafen motsvarar 31 § skiftesstadgan samt 10 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Någon ändring i förhållande till gällande rätt föreligger allenast så

till vida, att, i överensstämmelse med vad i 13 kap. 1 § rättegångsbalken stadgas, för jävaktighet fordras, att lantmätare eller god man eller deras vederbörande skyldemän kunna av förrättningen vänta synnerlig nytta eller skada.

11 §.

Denna paragraf motsvarar 41 § skiftesstadgan samt 11 § i 2 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt torde icke föreligga någon ändring i sak; missbruk av rätt att äska hantlangning kan givetvis för lantmätare föranleda ansvar för tjänstefel, ehuru särskilt stadgande härom icke upptagits i förevarande paragraf.

I förhållande till 1920 års förslag torde ej heller föreligga annan saklig olikhet än som innefattas i den på föranledande av lantmäteristyrelsen tilläggda tredje punkten av paragrafen; genom tilläggande av fjärde punkten har allenast verkställts en redaktionell jämkning i förtydligande syfte.

Om fördelning av kostnad för hantlangning meddelas föreskrift i 18 kap. av förslaget.

12 §.

Denna paragraf motsvarar 42 § skiftesstadgan samt 12 § i 2 kap. av 1920 års förslag. Någon skillnad i sak från vad för närvarande lärers få anses gälla torde icke föreligga.

Med plantering avses givetvis, såsom ock av stadgandet lärers framgå, i förevarande sammanhang allenast sådan av parkliknande karaktär eller som för prydnads- och trevnadsändamål verkställts i närheten av boningshus eller annan byggnad.

3 KAP.

Om laga skiftes kungörande och fortgång.

Beträffande rubriken må allenast anmärkas, att densamma i förhållande till tidigare förslag avsevärt förenklats.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 22 och 23 §§ skiftesstadgan samt 3 kap. 1 § i 1920 års förslag. Skiljaktighet från gällande rätt föreligger, liksom i de tidigare förslagen i föreskriften om skyldighet för lantmätaren att genom tjänsteskrivelser kalla samtliga delägare samt servitutsinnehavare till förrättningen. Emellertid har den i de tidigare förslagen intagna bestämmelsen om dylik skrivelses försändande under rekommendation till utom den kommun, där skifteslaget är beläget, boende delägare synts utan skada kunna bortfalla. Med anledning av upprepade framställningar från lantmäteristyrelsens sida om ändring i tidigare förslag, i och för beredande av lätnad för lantmätaren i

kallelsebesväret, då fråga är om skifteslag med större antal delägare, har stadgande i sådan riktning införts i andra stycket av förevarande paragraf. Med stadgandet må jämföras föreskrift i 3 § i bysamfällighetslagen. Då innehavare av nyttjanderätt icke äger rätt att vid skiftet föra talan, har det icke ansetts böra åläggas lantmätaren att tillsända dylik rättsägare kallelsebrev, jfr lagrådets utlåtande. Föreskriften om lantmätares skyldighet att eventuellt kungöra tid och ort för första sammanträdet i tidning — en nyhet i förhållande till gällande rätt — har erhållit en i förhållande till 1920 års förslag ändrad formulering; ändringen torde i sak få anses innebära en viss skärpning av nämnda föreskrift.

Tredje stycket, vilket stycke saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, utvisar i förhållande till 1920 års förslag en skiljaktighet, som emellertid är allenast av redaktionell art. Ändringen har föranletts av införandet av lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap.

Att i kallelser och kungörelse, varom i paragrafen är fråga, ej ansetts böra, såsom enligt tidigare förslag, inflyta anmaning att till skiftessammanträde förete handlingar angående nyttjanderätt, lär ej behöva särskilt motiveras.

I detta sammanhang må anmärkas, att förrättningsmännen givetvis icke böra uraktlåta att, där nyttjanderättshavare är vid förrättningen tillstädes, bereda honom tillfälle att meddela sådana upplysningar om i skiftet ingående jord, som kunna vara av betydelse för förrättningen och nyttjanderättshavaren är i tillfälle att lämna. Men det bör betonas, att det endast är för nyssnämnda ändamål nyttjanderättshavare kan tillåtas uppträda vid skiftesförrättning, någon ställning såsom part vid förrättningen tillkommer honom icke. Att sistberörda regel i vissa hänseenden enligt förslaget är underkastad jämkning, då fråga är om lägenheter, avsöndrade för viss tid eller livstid, skall i annat sammanhang anmärkas.

2 §.

Denna paragraf motsvarar 26 § skiftesstadgan samt 2 § i 3 kap. av 1920 års förslag. Föreskriften i förstnämnda lagrum om befallningshavandens under rättande minst en månad i förväg har i förslaget liksom i de föregående utslutits, så ock vad samma lagrum innehåller om lantmätarens rätt att erhålla utdrag av jordebok och mantalslängd. Lantmätaren äger givetvis att, därest han är i behov av dylika expeditioner, utbekomma dem jämlikt 13 § i förordningen om expeditionslösen. Jfr vidare 28 § i förordningen om jordregister. Skiftesstadgans föreskrift om skyldighet för lantmätaren att i vissa fall hos befallningshavanden göra anmälan om förekomst av ödeshemman inom skifteslaget har såsom numera saknande praktisk betydelse icke upptagits i förevarande förslag liksom ej heller i de tidigare.

Sista punkten i andra stycket saknar motsvarighet i de tidigare förslagen. Med densamma bör jämföras stadgandet i 6 kap. 3 § i lagen om fastighetsbildning i stad. Det torde vara lämpligt, att byggnadsnämnd vid skifte inom samhälle, varom i punkten är fråga, i den mån sådan förrättning kan tänkas

därstädes äga rum, erhåller tillfälle att framföra de erinringar, vilka ur de synpunkter, nämnden har att företräda, finnas kräva beaktande. Emellertid avses icke, att nämnden skall intaga någon ställning som sakägare; nämnden äger sålunda icke i egentlig mening föra talan vid förrättningen eller överklaga åtgärd eller beslut under densamma. I sammanhang härmed må nämnas att enligt jämväl utarbetat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om fastighetsbildning i stad den byggnadsnämnd för närvarande tillerkända rätt att klaga över beslut om fastställelse av laga skifte å stadsjord ansetts böra bortfalla.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 25 § skiftesstadgan samt 4 § i 3 kap. av 1920 års förslag. Den i sistnämnda förslag upptagna tidsbestämmelse, minst åtta dagar före sammanträde, har i överensstämmelse med lantmäteristyrelsens hemställan utbytt mot minst fjorton dagar.

I föreliggande förslag återfinnes icke den bestämmelse, som upptagits i 3 § av 3 kap. i 1920 års förslag. Det torde ofta nog vara förenat med betydande svårigheter att med säkerhet avgöra, huruvida verkligen alla, vilkas rätt beröres av delningsförrättning, låt vara å sekundärt skiftelag, kommit tillstädes eller blivit kallade. Då vidare med hänsyn till bestämmelserna i 7 kap. 1 § kungörelse i kyrkan i alla händelser måste ske, när sammanträde med rågrannarna skall äga rum, samt vid de allra enklaste hemmansklyvningarna, för vilka undantagsbestämmelsen egentligen skulle kunna tänkas äga betydelse, frågan om bestämmande av skifteslagets gränser i många fall med fördel lärer kunna företagas på första sammanträdet, synes oförmåda i 1920 års förslag upptagna bestämmelse utan olägenhet kunna undvaras.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 28 § samt föreskrift i 29 § i gällande skiftesstadga ävensom 5 § i 3 kap. av 1920 års förslag. Första delen av fjärde stycket motsvarar 34 § skiftesstadgan.

Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att väntetiden för vid sammanträdet tillstädeskomna personer, i överensstämmelse med vad lantmäteristyrelsen i sitt senaste utlåtande förordat, begränsats till tre timmar. Regeln i sista stycket torde ock i viss mån innebära en nyhet i förhållande till vad för närvarande må anses gälla. Inställes förrättningen, har lantmätaren att i kostnadsräkningen påföra sökanden uppkomna kostnader. Tvist i fråga härom, vare sig densamma angår beloppet eller vederbörandes skyldighet att betala eller båda delarna, tillhör ägodelningsrättens upptagande, se 21 kap. 15 § 7 i förevarande förslag.

5 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 29 § skiftesstadgan samt 6 § i 3 kap. av 1920 års förslag. Ändring i förhållande till vare sig gällande rätt eller tidigare förslag föreligger icke.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 114 §, föreskrift i 54 § samt, för visst fall, 48 § i gällande skiftesstadga ävensom 7 § i 1920 års förslag. Den i gällande rätt givna föreskriften om delägarnas underskrift å protokollet har i förevarande förslag i olikhet mot vad fallet är i de tidigare i viss utsträckning bibehållits; beträffande föreskrifterna härutinnan hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste yttrande. Tiden för justeringen har i överensstämmelse med vad gällande skiftesstadga därom innehåller, men i olikhet med vad i 1918 och 1920 års förslag föreskrivits, satts till senast åtta dagar efter sammanträdet. Denna tidsbestämmelse har av lantmäteristyrelsen i dess senaste avgivna utlåtande förordats, och med hänsyn bland annat till bestämmelserna i 7 kap. har en återgång till nu gällande föreskrifter i förevarande avseende syntts lämplig.

Andra stycket av förevarande paragraf, vilken i viss mån jämväl motsvarar 49 § skiftesstadgan, har så till vida undergått förändring i förhållande till tidigare förslag, att däri jämte boställshavare och allmänt ombud nämnes arrendator av publikt hemman eller lägenhet. Härav framgår, att enligt förslaget talerätt vid skiftet tillerkännes dylik arrendator, dock endast i den mån sådan arrendator i enlighet med honom meddelat tillstånd uppträtt såsom skiftessökande. Där sådan arrendator icke uppträtt såsom sökande till förrättning, synes ingen anledning föreligga att i avseende å densamma tillerkänna honom annan ställning än den, som tillkommer nyttjanderätts-havare i allmänhet.

Därest vederbörande på förhand skulle hava anskaffat behörig myndighets godkännande av eventuell förening av visst innehåll, samt dylik förening därpå kommer till stånd, varder givetvis den i förevarande paragraf omförmälda procedur överflödig.

I överensstämmelse med av lantmäteristyrelsen gjord hemställan har i näst sista raden av andra stycket inskjutits ordet »ofördröjligen».

7 §.

Paragrafen, vilken motsvarar 30 § skiftesstadgan, återgiver 8 § i 3 kap. av 1920 års förslag.

8 §.

Denna paragraf motsvarar 32 § första stycket i gällande skiftesstadga samt 9 § i 3 kap. av 1920 års förslag.

Ändring i gällande rätt har ej företagits; med uttrycket »inställa sig»
Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 31 häft. (Nr 38.) 14

måste nämligen givetvis här avses jämväl inställelse genom ombud. Genom den i första punkten i förhållande till 1920 års förslag företagna jämkningen har hänsyn tagits till att ett sammanträde kan pågå flera dagar.

9 §.

Denna paragraf motsvarar andra, tredje och fjärde styckena i 32 § skiftesstadgan samt 10 i 3 kap. av 1920 års förslag.

Från gällande rätt skiljer sig förslaget bortsett från de av ändringarna i 2 kap. 3 och 4 §§ föranledda jämkningarna i tredje stycket, därutinnan, att beslut, varigenom jävsanmärkning ogillas, icke kommer under ägodelningsrättens prövning, med mindre besvär anføres på sätt i 21 kap. sägs; från förrättningsmännens sida kommer således underställning icke i fråga. Vid skifte å sekundärt skifteslag får talan mot beslutet fullföljas först sedan skiftet avslutats; förslaget står härutinnan i överensstämmelse med gällande rätt.

Från 1920 års förslag skiljer sig förevarande paragraf, utom såvitt angår berörda jämkningar i tredje stycket, endast i redaktionellt avseende. Ett beslut över framställd jävsanmärkning bör givetvis meddelas, även om beslutets innehåll allenast bliver att anmärkningen, såsom ej i behörig tid framställd, icke upptages till prövning.

Vid skifte å primärt skifteslag lär väl oftast vara lämpligt, att den slutliga utgången av jävsfrågan avvaktas, innan vidare åtgärder under skiftet vidtagas, dock väl att märka allenast så framt ej den framställda jävsanmärkningen uppenbarligen saknar fog. Besvär i jävsfråga prövas och avgöres av ägodelningsdomaren. Mot hans beslut må talan icke föras. Se 21 kap. 28 och 50 §§ i förslaget.

10 §.

Förevarande paragraf saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga, utom så till vida att andra punkten i första stycket i viss mån motsvaras av 12 § i nämnda stadga. I 1920 års förslag har paragrafen motsvarighet i 11 § av 3 kap. De i första stycket av sistnämnda paragraf intagna bestämmelser synas emellertid, på sätt lantmäteristyrelsen jämväl framhållit, vara av instruktionell natur, varför desamma icke ansetts böra inflyta i förevarande förslag.

För den händelse hinder mot skiftet finnes möta därutinnan, att den jord, vars delning är i fråga, lagligen icke kan bli va föremål för skiftesförrättning, eller det finnes klart, att vederbörande skiftessökande saknar behörighet att framställa yrkande om skiftet, är det tydligen onödigt att företaga vidare åtgärd i saken. Beslut bör då endast meddelas att skiftet icke kan äga rum. Så är exempelvis fallet för den händelse den jord, som avses skola skiftas, utgöres av skatteköpt lotshemman, eller skiftessökanden befinnes vara ägare allenast till en avsöndrad lägenhet, vars ägor ligga i ett skifte. Om i senare fallet yrkandet om skifte upptages av ägare till hemmansdel inom skifteslaget, synes emellertid skiftesfrågan icke böra falla enbart på grund av bristande

behörighet hos den ursprunglige sökanden, utan torde i sådant fall ärendet böra provas på vanligt sätt.

Då vid första sammanträdets början skifteslagets omfång icke är bestämt, kan givetvis inträffa, att skiftet visar sig röra andra och flera rättsägare än från början antagits. I detta förmodligen ganska sällsynta fall kan med skiftet ingenting vidare åtgöras förrän dessa behörigen kallats. Den närmaste åtgärden, sedan anteckning skett om delägare i det av sökanden till skifte ifrågasatta området samt om tillstådeskomna parter, blir därför att bestämma skifteslagets omfång, d. v. s. fastställa vilka ägor vid laga delning av det av sökanden till delning ifrågasatta området lagligen skola i skiftet ingå och sålunda utgöra skifteslaget, samt att, då detta är klart, avgöra, huruvida med hänsyn till de i 1 kap. för olika fall stadgade förutsättningarna för laga skifte, tillstånd till skifte å det sålunda bestämda skifteslaget kan meddelas.

11 §.

Denna paragraf motsvarar 35 och 27 §§ i gällande skiftesstadga samt 12 § i 3 kap. av 1920 års förslag.

Första stycket utsäger allenast vad redan lärer få anses gälla, jfr. 1918 års förslag sid. 208.

Från gällande rätt skiljer sig förslaget genom stadgandet att, för den händelse lantmätaren ej kan med delägarna träffa överenskommelse om huru tid för nästa sammanträde skall tillkännagivas, han är förpliktad att genom tjänsteskrivelser kalla vederbörande till sammanträdet. Skall på sammanträdet förekomma fråga om bestämmande av skifteslagets gränser eller om ägoutbyte, måste tillika kungörelse i kyrkan om sammanträdet uppläsas. Jämväl den i andra stycket upptagna bestämmelse innefattar så till vida avvikelse från gällande rätt, som för närvarande ingenting finnes stadgat om uppehåll i skiftet i avbidan på avgörande av preliminärfråga, utom vad som innehålles i 45 och 125 §§ skiftesstadgan, jfr emellertid även Schütz a. a. sid. 163.

12 §.

Denna paragraf motsvarar 33 § skiftesstadgan samt 13 § i 3 kap. av 1920 års förslag. Skiljaktighet från gällande rätt torde föreligga allenast därutinnan att, där avgörandet av tvist, varom i paragrafen är fråga, är av betydelse för skiftets behöriga verkställande, enligt förslaget underställning skall ske till ägodelningsrätten, under det att för närvarande vederbörande parter lära böra hänvisas till allmän domstol.

Tvist allenast om innehavet av viss äga kan vara av vikt för skiftets verkställande. I händelse det till exempel av innehavaren av en sämjevis utlagd lott påstås, att till lotten hävdas viss äga, under det att annan delägare bestrider detta under förklaring, att ägan hävdas av honom själv, kan givetvis tvistens avgörande äga betydelse för likvidfrågornas bedömande.

Från 1920 års förslag skiljer sig föreliggande paragraf allenast däri, att i

andra stycket såsom förutsättning för underställning jämväl upptagits att tvist, varom i paragrafen är fråga, yppats efter skiftets början. Endast i detta fall lär det nämligen finnas skäl att lägga tvist av nu förevarande beskaffenhet under ägodelningsrättens domvärjo. Jfr förslagets 21 kap. 15 §. I de allra flesta fall torde för övrigt tvister, varom nu talats, komma ti stånd just i sammanhang med skiftesförrättning.

13 §.

Paragrafen motsvarar föreskrift i 33 § i gällande skiftesstadga samt återgiver 14 § i 3 kap. i 1920 års förslag.

14 §.

Denna paragraf motsvarar 53 § samt föreskrift i 54 § i gällande skiftesstadga ävensom 15 § i 3 kap. i 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att enligt detsamma frågan om delningsgrund i regel skall behandlas, så snart skifteslagets gränser blivit slutligen bestämda, d. v. s. sedan ej blott rågångsfrågan utan även frågan om ägoutbyte avgjorts, samt frågor om servituts utbrytning behandlats, och således före frågan om ägoograderingen samt upprättandet av hävdeförteckning. Då spörsmålet om delningsgrund givetvis bör avgöras helt och hållet oberoende av såväl ägoograderingen som hävdeförhållandena inom skifteslaget, synes förslagets ståndpunkt härutinnan vara riktig; vad lantmäteristyrelsen i såväl utlåtande över 1920 års förslag, med vilket förslaget i förevarande hänseende överensstämmer, som senast angivna yttrande i ämnet anmärkt har således icke föranlett ändring. För det fall, att inom skifteslaget föreligger en äldre sämjedelning, samt fråga uppstår om att antaga innehavet enligt densamma till delningsgrund (se förslagets 9 kap. 3 §) kan ju, om så anses lämpligt, ändring av föredragningsordningen äga rum.

Med hänsyn till den i förhållande till 1920 års förslag ändrade rubriken till 11 kap. i förslaget har ändring jämväl vidtagits beträffande förevarande paragraf. Bland föredragningsfrågor har i enlighet med lantmäteristyrelsens hemställan upptagits fråga om utbrytning av servitut. Beträffande sammanläggning av fastigheter i samband med skifte synes lämpligast att exempelvis genom cirkulär lantmätarnes uppmärksamhet fästas på det önskvärda i att vederbörande skiftesman vid skiftesförrättning för delägarna framhåller förefintligha möjligheter till sammanläggning samt med dylik åtgärd förenade fördelar.

15 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 16 § i 3 kap. av 1920 års förslag. Från 1920 års förslag föreligger den skiljaktighet, att enligt föreliggande förslag för val av sysslomän fordras samtycke av flertalet å sammanträde, där frågan behandlas, närvarande del-

ägare. I fråga om nämnda föreskrift hänvisas till det av lantmäteristyrelsen senast avgivna utlåtande.

4 KAP.

Om bestämmande av skifteslagets omfång samt om tillstånd till skifte.

1 §.

Denna paragraf, till vilken någon direkt motsvarighet icke finnes i gällande skiftesstadga, motsvarar 1 § i 4 kap. av 1920 års förslag. De i andra stycket av sistnämnda paragraf upptagna bestämmelser hava, såsom varande av instruksioneell natur, i överensstämmelse med lantmäteristyrelsens hemställan ansetts icke böra inflyta i förevarande förslag.

I allmänhet lär det, då upplysning vunnits om det område, vars delning sättes i fråga, erbjuda föga svårighet att bestämma vad som i det föreliggande fallet skall i delningen intagas och sålunda utgöra skifteslaget. I vissa fall däremot, då särskild åtgärd för skifteslagets bildande skall äga rum, exempelvis de i 1 kap. 5 och 8 §§ avsedda, kan saken givetvis ställa sig betydligt svårare; särskilt där uppdelning eller sammanslagning av skifteslag eller hopförande av delar av olika skifteslag till gemensamt skifte kommer i fråga, torde bestämmandet av skifteslagets omfång ej sällan komma att ställa ganska stora krav på förrättningsmännens omdöme och praktiska blick. För ovan omnämnda fall har, såsom av 4 § i detta kapitel framgår, föreslagits, att det utlåtande, i vilket förrättningsmännen yttra sig i fråga om tillstånd till det sökta skiftet, obligatoriskt skall underställas ägodelningsrättens prövning; i fall, varom i 1 kap. 5 § i förslaget sägs, är denna regel dock ej alldeles undantagslös, på sätt nedan närmare skall förmälas.

2 §.

Denna paragraf, vilken motsvarar 2 § i 4 kap. av 1920 års förslag, saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, om man ej såsom motsvarighet vill räkna föreskrift i 89 § i nämnda författning.

I likhet med vad för närvarande gäller skall enligt förslaget i det fall, att skifteslaget förut delats genom storskifte, vars bestånd icke påyrkas, skiftet utan vidare gå för sig, d. v. s. tillstånd meddelas utan att särskild utredning påfordras. Så blir ock förhållandet, där skifteslaget delats genom tegskifte eller provisorisk hemmansklyvning enligt 94 § skiftesstadgan, samt yrkande ej framställles att vid den äldre delningen skall förbliva. Skulle emellertid i samband med omgörandet av den äldre delningen komma ifråga uppdelning av vid nämnda delning utlagd ägolott, måste utredning verkställas till vinnande av klarhet, huruvida dylik uppdelning, vilken innebär skifte å sådant skifteslag, som i 1 kap. 9 § avses, kan tillåtas. Att omgörande enbart av den äldre

delningen ansetts, där det nya skiftet ej bestrides, kunna utan vidare tillåtas, har sin förklaring däri, att dels det nya skiftet, i den mån det allenast träder i stället för den äldre delningen, icke innebär någon ny fastighetsbildning, dels ock den omständigheten, att ingen påyrkar den äldre delningens bestånd, får anses innebära presumtion för att nämnda delnings ersättande med laga skifte motsvarar ett verkligt behov och följaktligen bör komma till stånd.

3 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 3 § i 4 kap. av 1920 års förslag. Från sistnämnda förslag skiljer sig paragrafen sakligt allenast däruti, att föreskrift lämnas om angivande i vad mån i vissa fall ägor för två eller flera delägare skola jämväl utan delägares begäran utläggas i för dem gemensam ägolott. Sådant utläggande kunde enligt 1920 års förslag äga rum allenast efter av delägare framställd anhållan och då under vissa förutsättningar.

4 §.

Denna paragraf, vilken jämväl saknar motsvarighet i skiftesstadgan, motsvaras i 1920 års förslag av 4 § i 4 kap. Beträffande bortfallandet av föreskriften om utlåtandes obligatoriska underställning i samtliga fall under ägodelningsrättens prövning hänvisas till av lagrådets majoritet uttalad mening.

Obligatorisk underställning till ägodelningsrätt av frågan om tillstånd till skifte har emellertid i förslaget för vissa fall bibehållits. Då fråga är om brytande av laga skifte eller därmed i fråga om orubblighet jämnställd form av delning, har sålunda fordran på obligatorisk underställning av ärendet ansetts icke kunna eftergivas, och detta vare sig förätningsmännens utlåtande innebär bifall till eller avslag å ansökningen om nytt skifte. Likaså kräves underställning då fråga är om ny delning av torrlagda ägor enligt 1 kap. 8 § i förslaget. En sådan delning innebär dels bildande av ett särskilt skifteslag, vilket förut icke finnes till, dels ock brytande av den inom det sålunda bildade skifteslaget föreliggande ägoindelingen, vilken väl i de flesta fall torde hava tillkommit vid laga skifte eller därmed jämnställd delningsform. Att fordra underställning till ägodelningsrätt av fråga om verkställande av delning, varom i föregående punkt förmäles, synes vara naturligt och det i vilken riktning utlåtandet än går. Sant är, att enligt gällande rätt underställning i nu avsedda fall fordras, allenast där det sökta skiftet av delägare bestrides eller tvist uppstår rörande omfånget av den mark, som skall ingå i skiftet, men med det vidgade inflytande på jorddelningen från det allmännas sida, som föreliggande förslag i jämförelse med gällande jorddelningslagstiftning givetvis innebär, torde krav på obligatorisk underställning till ägodelningsrätt i samtliga fall, då skifte varom nu talats är i fråga, vara väl förenligt.

Att utlåtande, i vilket bestämmelse meddelas om avsättande av mark till gemensamhetsskog, bör underställas ägodelningsrättens prövning lär vara

givet. Likaså torde åtgärd, varigenom på något av de i 5 § i 1 kap. av förslaget angivna sätt ändring av den naturliga skifteslagsindelningen vidtages, böra bli föremål för obligatorisk granskning av ägodelningsrätten, där ej åtgärden innebär ett enkelt och naturligt återställande av tidigare i skiftesagshänseende rådande förhållanden. För sådana fall synes det icke motiverat att låta åtgärd av nu omförmält slag i och för sig föranleda obligatorisk underställning till ägodelningsrätten.

Förslaget lämnar varje delägare möjlighet att genom yrkande föranleda, att frågan om tillstånd till skifte underställningsvis drages under ägodelningsrättens prövning. Även förrättningsmännen kunna, där spørgsmålet om det ifrågasatta skiftets tillåtlighet synes dem av mera invecklad natur, genom beslut föranleda ärendets underställning. För att förhindra att förrättningsmännen allt för lätt falla offer för en eventuell benägenhet att på ägodelningsrätten överflytta ansvaret för tillståndsfrågans avgörande, upptager förslaget föreskrift därom att, där förrättningsmännen besluta underställning av utlåtande, skälen till beslutet skola särskilt angivas i protokollet. Beträffande nu omförmälda föreskrifter hänvisas till lagrådets yttrande.

Understundom kan utlåtandes underställning i allenast viss eller vissa delar finnas lämplig. Så kan t. ex. vara förhållandet där förrättningsmännen vid avgivande av utlåtande om tillstånd till laga skifte å genom storskifte eller provisorisk hemmansklyvning delat skifteslag yttrat sig rörande fråga, varom i 1 kap. 21 § förmäles, eller rörande utläggande av gemensam ägolott för vissa delägare. I så fall bör underställningen kunna begränsas att avse allenast berörda fråga. Dock torde en dylik inskränkning icke böra betaga ägodelningsrätten befogenhet att, där den därtill finner anledning, upptaga jämväl frågan om tillstånd till skiftet till bedömande. Föreskriften i 8 § tredje stycket av förevarande kapitel lär uppenbarligen motivera en dylik befogenhet för ägodelningsrätten.

Tydligen kan ett yrkande om underställning av utlåtande eller ett beslut av förrättningsmännen om sådan underställning icke få framställas eller meddelas när som helst efter det utlåtandet avgivits. Praktiska skäl torde göra det nödvändigt att fordra, att yrkandet framställes eller beslutet meddelas å det sammanträde, då utlåtandet avgives. I fråga om beslut om underställning, som meddelas av förrättningsmännen, synes ett dylikt stadgande icke ägnat att väcka betänkligheter. Däremot kan det måhända förefalla väl strängt att begära, att delägare skall så gott som omedelbart efter det utlåtandet avgivits vara färdig med sitt beslut, huruvida han skall yrka på underställning eller icke. I allmänhet torde emellertid de fall, i vilka varken obligatorisk underställning skall ske eller förrättningsmännen själva besluta om dylik åtgärd, vara av den enkla beskaffenhet, att det icke erbjuder större svårighet för delägare att utan längre betänketid bestämma sig för huruvida han vill påfordra det avgivna utlåtandets underställning till ägodelningsrätten eller icke.

Har delägare på grund av laga förfall varit urståndsatt att vare sig själv

eller genom ombud komma tillstådes vid det sammanträde, då utlåtandet avgavs, lär det emellertid böra för honom öppnas möjlighet att inom någon kortare tid efter sammanträdet åvägabringa utlåtandets underställning. Förslaget stadgar i sådant syfte en frist av trettio dagar från nämnda sammanträde, inom vilken tid delägaren har att hos ägodelningsdomaren skriftligen söka, att ägodelningsrätten måtte upptaga utlåtandet till prövning. Givetvis bör han vid sin ansökan foga de intyg eller den övriga bevisning, han önskar åberopa till styrkande av förfallet. Emellertid föranleder en eventuell uraktlåtenhet att vid ansökningen foga bevis om förfallet tydligen icke, att densamma av ägodelningsdomaren icke upptages; det tillkommer ju ägodelningsrätten att avgöra, huruvida laga förfall förelegat eller icke. Ägodelningsdomaren har att, sedan ansökningen inkommit, utsätta tid och ort för målets handläggning vid ägodelningsrätten enligt vad i 28 § tredje stycket i 21 kap. av förslaget sägs. Det kan då uppenbarligen ej förmenas sökanden att inför ägodelningsrätten söka styrka, att förfall förelegat, samt därvid jämväl använda bevismedel, vilka icke bifogats ansökningen, lika litet som eventuellt tillståndskomna andra delägare äro förhindrade att, där de så önska, härutinnan förebringa motbevisning.

I ändamål att förebygga, att delägare missbrukar den i sista stycket av förevarande paragraf öppnade möjlighet att åvägabringa utlåtandes underställning, har i 21 kap. 12 § införts föreskrift därom att, därest ägodelningsrätten finner laga förfall icke hava förelegat och följaktligen icke upptager utlåtandet till prövning, sökanden, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, skall ersätta kostnaderna för ägodelningsrättens sammanträde.

5 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet såväl i gällande skiftesstadga som i 1920 års förslag. Ofta nog torde ett yrkande av delägare, att med sina ägor få kvarbliva i förutvarande läge, kunna prövas i samband med frågan om tillstånd till det sökta skiftet. Så kan exempelvis tänkas bliva fallet, då delägare har sina ägor samlade vid skifteslagets gräns, eller då flera avsöndrade eller avstyckade områden ligga samlade i något hörn av skifteslaget. I sådant fall bör yrkandet, där det framställts innan utlåtande rörande tillståndsfrågan avgivits, i detta utlåtande besvaras. I händelse av missnöje med beslutet äger delägare jämlikt 4 § i förevarande kapitel bringa frågan underställningsvis under ägodelningsrättens prövning. Kan yrkande, varom nu är sagt, ej i utlåtandet besvaras, vare sig av den anledning, att yrkandet framkommit för sent, eller att förrättningsmännen ej ansett sig kunna taga ställning till detsamma vid den tidpunkt, då frågan om tillstånd till skiftet förevar, bör prövning av yrkandet äga rum snarast möjligt samt, för det fall att detsamma finnes kunna besvaras tidigare än då den provisionella planen till skiftet enligt 13 kap. 20 § i förslaget upprättas, beslut i frågan meddelas; det är därefter delägare, i händelse av missnöje, tillåtet att, i den mån 21 kap.

20 § det medger, genom besvär över beslutet påkalla ägodelningsrättens prövning av detsamma. I många fall torde förrättningsmännen emellertid finna det omöjligt att tidigare än i samband med skiftesläggningen avgöra, huruvida delägares önskan att slippa ingå i skiftet kan vinna beaktande. I händelse så är förhållandet, hava förrättningsmännen att meddela besked härom. Denne har då att avvakta framläggandet av den provisionella planen till skiftet, då han får erfara, huruvida hans önskan kunnat vinna avseende eller icke. Något formligt beslut över hans yrkande kommer i nu omförmälda fall icke att meddelas, och har således delägare, vilken är missnöjd med förrättningsmännens åtgörande i ärendet att, sedan skiftet avslutats, genom besvär fullfölja sin talan hos ägodelningsrätten, och detta även om skifteslaget är av sådan beskaffenhet, som avses i 21 kap. 20 § första stycket.

6 §.

Denna paragraf, vilken motsvarar andra och tredje styckena i 5 § av 4 kap. i 1920 års förslag, saknar direkt motsvarighet i gällande rätt. Emellertid måste givetvis ägolott, vilken enligt 85 § andra stycket skiftesstadgan fritages från att ingå i skifte, redovisas i skifteshandlingarna, då den ju tillhör skifteslaget. I detta sammanhang må anmärkas, att enligt förslaget liksom enligt praxis gradering av dylik ägolott allenast erfordras i den mån sådant provas nödigt för skiftets behöriga verkställande, d. v. s. i den mån någon del av dylik ägolott vid skiftet skall gå i utbyte mot annan jord, samt att ägarens skyldighet att med övriga delägare delta i kostnaderna för skiftet bestämmes efter annan grund än den vanliga, se 11 kap. 2 § sista stycket samt 18 kap. 1 § tredje stycket.

Huru redovisning av mark, varom i förevarande paragraf är fråga, skall verkställas, kan givetvis tänkas bliva föremål för närmare föreskrifter av lantmäteristyrelsen.

7 §.

Denna paragraf, vilken saknar direkt motsvarighet i skiftesstadgan, motsvaras i 1920 års förslag av andra stycket av 4 § i 4 kap. I förevarande förslag har observerats, att vid laga skifte rese- och traktamentsersättning till lantmätare numera gäldas av allmänna medel. (Se förordning den 31 december 1920, n:r 909).

Att mål rörande beloppet eller fördelningen av kostnad, varom i förevarande paragraf är fråga, tillhör ägodelningsrätts upptagande, framgår av 21 kap. 15 § 7 i förslaget.

8 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet såväl i gällande rätt som i 1920 års förslag. Genom densamma utsäges till en början att, i den mån ej underställning av förrättningsmäns utlåtande i tillståndsfrågan äger rum, detta ut-

låtande varder gällande samt således bildar utgångspunkten för vidare åtgärder under förrättningen. Det är sålunda klart först och främst att förrättningen tills vidare verkligen kommer att äga rum och föras till slut, såvida ej genom delägarnas enhälliga beslut densamma varder inställd. Emellertid är det icke givet, att, i händelse utlåtagandet innehåller bestämmelse om utläggande av gemensam ägolott för två eller flera delägare (1 kap. 9 §), densamma härutinnan nödvändigtvis kommer att lända till efterrättelse. Förhållandena kunna vid tiden för skiftesläggningen hava förändrat sig därhän att någon av nämnda delägare förvärvat ytterligare andel i skifteslaget, vilken tillsammans med hans ursprungliga ägoandel lämpligen kan utläggas såsom en ägolott, eller dylikt. För sådana fall är det medgivet, att avvikelse äger rum från i utlåtagandet given föreskrift i förenämnda hänseende. Även om i enlighet med i förrättningsmännens utlåtagande lämnat tillstånd laga skifte äger rum och avslutas, är vederbörande ägodelningsdomare, därest han vid granskning av skiftet för fastställelse finner, att detsamma icke bort tillåtas, oförhindrad att hänskjuta frågan till ägodelningsrättens prövning, varefter denna domstol, i händelse densamma delar ägodelningsdomarens mening, har att vägra fastställelse å förrättningen med den motivering, att tillstånd till skiftet lagligen icke bort meddelas.

5 KAP.

Om inskränkning i rätten att nyttja skifteslagets ägor under laga skifte.

1 §.

Paragrafen motsvarar 14 § i gällande skiftesstadga samt 1 § i 5 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därigenom att förbudet mot vissa speciella former av missbruk av jorden ersatts med föreskrift av mera allmänt innehåll.

2 §.

Paragrafen, vilken motsvarar föreskrift i 4 § i 5 kap. av 1920 års förslag, saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga. Då enligt 14 § i sistnämnda författning nyttjande av skog till avsalu eller svedjande eller brännrotvmsse annorlunda än till husbehov skall förbjudas, men i övrigt särskilda inskränkningar beträffande delägarnes begagnande av nämnda nyttigheter icke stadgas, saknas i själva verket utrymme för särskilda föreskrifter om någon delägarnas beslutanderätt beträffande brukandet av skog eller brännrotvmsse under skiftet, om än i praktiken vissa överenskommelser delägarna emellan på förevarande område icke äro alldeles okända. Enligt såväl förevarande förslag som de tidigare förslagen är emellertid en väsentligen större frihet i fråga om utnyttjande under skifte av skog eller brännrotvmsse medgiven än för närvarande är fallet och samtliga förslagen förutsätta i anslutning härtill till-

lika, att närmare bestämmelser rörande det sätt, på vilket denna större frihet skall begagnas, komma till stånd, i första hand genom förening delägarna emellan. Att märka är vidare att enligt förevarande förslag regleringen omfattar bruket under skifte av torvmosse i allmänhet, således icke blott av bränn-torvmosse. Jämför 14 kap. 8 § sista stycket av förslaget.

Enligt förslaget skall, så snart förrättningsmännen genom utlåtande meddelat tillstånd till skiftet, frågan om nyttjande under skiftet av skog och torvmosse, där sådan inom skifteslaget finnes, av delägarna företagas till överläggning och avgörande, och detta oberoende av huruvida utlåtandet skall underställas ägodelningsrättens prövning eller icke. Att för frågans upptagande avvakta den tidpunkt, då det definitivt avgjorts, att skiftet skall komma till stånd, skulle i många fall kunna medföra alltför långt dröjsmål, vilket med hänsyn till de i 3 § föreslagna föreskrifterna vore ägnat att åstadkomma allvarliga olägenheter. Förslaget skiljer sig i denna punkt från 1920 års förslag.

Men även om enligt förrättningsmännens utlåtande tillstånd till skiftet vägras, synes, för det fall att utlåtandet skall underställas ägodelningsrättens prövning, det ej böra vara delägarna betaget att bringa till stånd bestämmelser av ovan antydd art. Det är ju icke säkert, att icke skiftet oaktat utlåtandets negativa innehåll ändock kommer att äga rum, och det kan måhända stundom finnas lämpligt att, i avvidan på frågans definitiva avgörande, delägarna ena sig om vissa bestämmelser till inskränkande tills vidare i viss mån av det fria bruket av skog eller mosse. Emellertid torde i nu omförmålt fall frågan icke böra såsom en delägarnas gemensamma angelägenhet upptagas till behandling, med mindre sådant av någon delägare yrkas. Har yrkande framställts, och biträda övriga delägare detsamma, är saken avgjord; kan enighet ej åstadkommas, äga förrättningsmännen att fatta beslut. (Jfr lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.) Har beslut kommit till stånd, att frågan skall till behandling upptagas, men kan förening emellan delägarna angående innehållet av bestämmelser i ämnet icke träffas, hava liksom i övriga liknande fall förrättningsmännen att avgöra frågan.

Skulle den för delägarne öppnade möjligheten att, oaktat tillstånd till skifte enligt förrättningsmännens utlåtande vägrats, upptaga förevarande fråga till behandling, icke komma till användning, varda tydligen under den tid, tillståndsfrågan väntar på sitt definitiva avgörande, särskilda regler om inskränkning i rätten att nyttja skog eller torvmosse icke gällande. Därest emellertid utlåtandet icke vinner godkännande i högre instans utan därstädes tillstånd till skiftet meddelas, måste tydligen frågan företagas till behandling så snart det är avgjort, att skiftet skall äga rum, d. v. s. sedan antingen ägodelningsrättens utslag vunnit laga kraft eller Kungl. Maj:t meddelat utslag i målet.

3 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 14 § i gällande skiftesstadga samt 2 § i 5 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig såsom redan

nämnts föreliggande förslag liksom de tidigare därutinnan, att förbudet mot nyttjande av skog till avsalu bortfallit. Ej heller i fråga om torvmosse har begränsningen till husbehovsnyttjande upprätthållits. Från 1920 års förslag skiljer sig det föreliggande till en början så till vida, att under en viss period av skiftet all avverkning av samfälld skog inom skifteslaget enligt förslaget förbjudes. Från det laga skifte blivit börjat, d. v. s. från och med det första sammanträdet, och intill dess antingen utlåtande, varigenom tillstånd till skiftet vägras, blivit avgivet eller ock där tillstånd lämnas, beslut om användande under skiftet av skog och torvmosse kommit till stånd, är detta förbud avsett att gälla. Vägras tillstånd till skiftet, men upptages genom delägarnas beslut frågan om reglerande tills vidare av bruket av skog eller mosse, är avverkning av samfälld skog givetvis likaledes förbjuden intill dess föreskrifter i omförmälda ämne kommit till stånd. Någon avsevärd tid torde ej komma att förflyta från första sammanträdet till dess utlåtande angående tillstånd till skiftet avgives. Går detta i den riktning, att tillstånd till skiftet meddelas, böra bestämmelser om skogs eller torvmosses utnyttjande under skiftet i allmänhet kunna komma till stånd så gott som omedelbart. Ofta nog torde utlåtande, varom ovan sägs, kunna meddelas redan å första sammanträdet. För sämjan mellan delägarna liksom ock för skogshushållningen torde det vara fördelaktigt att under den ovan angivna osäkerhetsperioden avverkning å samfälld skog icke äger rum, och någon avsevärd olägenhet för delägarna lär svårligen kunna följa av en föreskrift i den sålunda förordade riktningen. Att märka är att det föreslagna stadgandet gäller allenast samfälld skog, således icke oskiftad skog, som varit föremål för sämjedelning. Då enligt de tidigare förslagen all avverkning skulle vara förbjuden intill dess bestämmelser om skogsnyttningen kommit till stånd eller, såvitt angår 1920 års förslag, det blivit avgjort att skiftet icke skulle komma till stånd, innebär föreliggande förslag i förevarande hänseende mindre stränga bestämmelser, så till vida som nyttjande av icke samfälld skog ävensom av torvmosse till husbehov må äga rum jämväl under ovan omförmälda mellantid. Någon egentlig olägenhet härav synes knappast kunna påvisas.

Andra stycket av förevarande paragraf erbjuder i förhållande till 1920 års förslag vissa ej allenast redaktionella olikheter. I fråga om dessa avvikelser hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

I tredje stycket av förevarande paragraf hava upptagits föreskrifter angående giltighetstiden för olika fall av bestämmelser, vilka jämlikt samma paragraf kommit till stånd. Närmare redogörelse för nämnda föreskrifter synes icke erforderlig.

4 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 3 § i 5 kap. av 1920 års förslag. Från 1920 års förslag skiljer sig föreliggande förslag allenast därutinnan, att även bestämmelserna i första

stycket gjorts tillämpliga å torvmosse. Beträffande i förevarande paragraf upptagna stadganden se 1918 års förslag sid. 219.

5 §.

Paragrafen motsvarar föreskrift i 14 § av gällande skiftesstadga samt 5 § i 5 kap. av 1920 års förslag. Att likställa överträdelse av föreskrift rörande inskränkning i rätt att nyttja skifteslags ägor under laga skifte med missbruk av rätt i samfällad skog och mark står i överensstämmelse med såväl gällande rätt som de tidigare förslagen. I förhållande till 1920 års förslag föreligga allenast redaktionella skiljaktigheter.

6 §.

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 6 § i 1920 års förslag. Då, på sätt i 1911 års förslag sid. 190 framhålles, avverkning av skog å intecknad fastighet kan äga rum, utan att inteckningshavare kan göra anspråk på det avverkade virket eller dess värde, hava de rörande hushållning med skogen meddelade föreskrifter där all skifteslagets jord är i en ägares hand, icke ansetts böra vinna tillämpning, ändå att särskilda delar av jorden i olika mån häfta för fordran eller annan rättighet Ehuru jämväl torvmosse torde kunna bliva föremål för rovbruk, utan att annat medel för inteckningshavaren att tillvarataga sina intressen står till buds än förfarande jämlikt 31 § inteckningsförordningen, synes dock dylik mosse i högre grad än ståndsog kunna, åtminstone såvitt angår det allmänna föreställningssättet, anses utgöra pant för intecknad fordran, och har paragrafens innehåll därefter lämpats. Emellertid må medgivas, att stadgandet icke står i god överensstämmelse med föreskrifterna i 14 kap. 14 och 15 §§ i förslaget.

7 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 14 § av gällande skiftesstadga, ävensom, utan förändring i sak, 7 § i 5 kap. av 1920 års förslag.

6 KAP.

Om upprättande av ägokarta.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 38 § skiftesstadgan samt 1 § i 6 kap. av 1920 års förslag. Första stycket innehåller föreskrifter i viss mån avvikande från gällande rätt. I förhållande till 1920 års förslag har någon saklig ändring icke företagits. Enligt förslaget fordras yrkande från delägares sida, för att äldre karta skall komma i fråga till användning. Enligt skiftesstadgan skall,

där delägarna förhålla sig passiva eller åtminstone ej enhälligt ogilla den gamla kartan, undersökning om dess användbarhet äga rum. I praktiken torde resultatet av de olika föreskrifterna bliva detsamma.

Beträffande förefintliga avvikelser i redaktionellt avseende från 1920 års förslag såväl i förevarande som i nästföljande paragraf hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

Med andra stycket bör jämföras fjärde stycket i 2 § av 7 kap. i förslaget. Å skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 2 eller 3 sägs, kan såvitt angår utmarken såväl kartans jämförande med marken som undersökning av rågångarna under vissa betingelser undvikas. Vore kartans jämförande med marken städse obligatorisk, vore föga vunnet med ett medgivande att uraktlåta undersökning av rågångarna, och å andra sidan, därest undersökning av rågångarna undantagslöst föreskreves, saknades tillräcklig anledning att ej jämväl påbjuda kartans jämförande med marken. Dessa båda föreskrifter torde således böra stå i inbördes överensstämmelse.

Enligt 1920 års förslag kunde undersökning av rågångarna, såvitt angick utmarken, uraktlåtas såväl i fråga om primära som sekundära skifteslag, under det att från kartans jämförande med marken kunde dispenseras allenast beträffande utmarken till sekundärt skifteslag. Ändring häri har, på sätt av det ovanstående framgår, nu vidtagits.

2 §.

Denna paragraf motsvarar 39 § skiftesstadgan samt 2 § i 6 kap. av 1920 års förslag. Första stycket av paragrafen återgiver gällande rätt. Andra stycket innebär i förhållande till gällande rätt en nyhet, men står i överensstämmelse med 1920 års förslag.

Om skala finnas bestämmelser i mättningsförordningen av den 17 december 1920 § 36. (Sv. förf. samling nr 850).

Därest delägarna enhälligt yrka, att ny karta skall upprättas, torde de givetvis vara berättigade att erhålla sådan. Enligt första stycket av 1 § fordras ju, för att äldre karta skall användas, först och främst att någon yrkar på dess användande. Framställes intet yrkande härom, lär således nymätning böra äga rum.

3 §.

Paragrafen, som motsvarar 40 § skiftesstadgan samt 3 § i 1920 års förslag, syftar på förenämnda mättningsförordning.

7 KAP.

Om bestämmande av gränserna kring skifteslagets ägor.

Med anledning av vad lantmäteristyrelsen i sitt senaste utlåtande erinrat beträffande förevarande kapitel må anmärkas följande. Ett stadgande, enligt vilket delägare i primärt skifteslag skulle äga att, så snart bestämning av gräns inom skifteslaget ägde rum, påkalla förrättning för bestämmande av läget av samtliga skifteslinjer därinom, synes icke böra meddelas, helst det givetvis redan med gällande föreskrifter — liksom ock enligt förslaget — står varje delägare fritt att, när han så önskar, begära förordnande för lantmätare att företaga förrättning för bestämmande av gränserna kring hans ägolott. För att bli va verkligt effektivt torde ett stadgande i ovan antydd riktning böra innefatta tvång till bestämmande av samtliga skifteslinjer inom primärt skifteslag, så snart över huvud taget skifteslinje berörande förrättning för gränsbestämning inom skifteslaget ägde rum. På en dylik föreskrift synes man emellertid av nära till hands liggande skäl helst icke böra inlåta sig. Åtskilligt talar däremot för att, där ej inom viss tid efter skifte anmärkning mot utstakad skifteslinjes läge på marken blivit framförd, rätta sträckningen för linjen skulle för framtiden bestämmas icke med ledning allenast av kartan och handlingarna rörande skiftet, utan först och främst efter de utsatta gränsmärken, vilkas läge kunde konstateras och vilka befunnes icke hava varit utsatta för rubbning, eller med andra ord, läget av skifteslinjer skulle, där förhållandena därtill gäve möjlighet, avgöras enligt de grunder, som gälla beträffande rågångar i egentlig mening och som torde böra tillämpas jämväl beträffande gränser för ägostyckningslotter och avsöndrade lägenheter, i den mån dylika fastigheter icke varit indragna i laga skifte. Nu omförmälda spörsmål lärer emellertid böra upptagas till behandling i sammanhang med frågan om lagstiftning rörande ägo gränser i allmänhet; vikten av detta lagstiftningsärendes återupptagande har av lantmäteristyrelsen framhållits och synes böra ytterligare betonas.

1 .

Denna paragraf saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga, men motsvarar utan förändring 1 § i 7 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt föreligger enligt förslaget, vilket därutinnan står i överensstämmelse med samtliga tidigare, den betydelsefulla skiljaktigheten, att sammanträde med rågrannarna städse skall äga rum. Härigenom förebygges, att, på sätt vid vissa tillfällen till följd av oriktig tillämpning vid skifte av 44 § skiftesstadgan hänt, oaktat fastställelse å skiftesförrättning meddelats, den vid skiftet antagna rågången sedermera befinnes icke vara mot rågrannarna gällande.

2 §.

Denna paragraf motsvarar närmast 44 § i gällande skiftesstadga, från vars bestämmelser föreliggande förslag emellertid, såsom ovan nämnts, skiljer sig

först och främst därutinnan, att sammanträde med rågrannarna icke kan undvikas. Med 1920 års förslag står paragrafen i fullständig överensstämmelse, utom så till vida att beträffande fjärde stycket ändring, på sätt förut nämnts, blivit gjord för vinnande av överensstämmelse med stadgandet i 6 kap. 1 § andra stycket.

Då, såsom i förevarande paragraf förutsättes, bestämmande av rågång sker i samband med laga skifte, upptages rågången givetvis å den i anledning av förrättningen upprättade eller följda konceptkartan. Det förfarande, varom i denna paragraf är fråga, innefattar tydligen, oaktat osäkerhet angående rågångens sträckning icke föreligger, förrättning för rågångens bestämmande, d. v. s. en art av jorddelningsförrättning. Detta är av vikt att fasthålla med hänsyn till föreskrifterna i 21 kap. 40 och 41 §§ uti förslaget. Med hänsyn till stadgandet i 3 kap. 11 § tredje stycket torde emellertid något uppskov med t. ex. fråga om ägoutbyte i allmänhet icke behöva äga rum.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 47 § skiftesstadgan samt 3 § i 7 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget i två viktiga hänseenden. Först och främst tillåter förslaget att inom vissa gränser mellan rågrannarna träffas förening beträffande sträckningen av rågång, vilken är i laga ordning bestämd. Vidare hava förrättningsmännen att, där ej förening kommer till stånd, meddela formligt beslut om rätta sträckningen av rågången. Utgivande av karta och protokoll över förrättningen verkställs på sätt i 5 § sägs, och den av sakägarna, som icke åtnöjes med beslutet, har att i den ordning, varom i 21 kap. av förslaget stadgas, däröver hos ägodelningsrätten anföra besvär. Jämlikt 21 kap. 41 § har, på sätt ovan antytts, lantmätaren i varje fall att för fastställelse insända karta och handlingar till ägodelningsdomaren. I förhållande till 1920 års förslag föreligger såvitt förevarande paragraf angår icke någon saklig skiljaktighet. Däremot upptager nämnda förslag icke någon fastställelseprocedur vid rågångsförrättningar, ej heller stadgas skyldighet för lantmätaren att till sakägarna utgiva karta och handlingar.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 46 och 48 §§ skiftesstadgan samt 4 § i 7 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att jämväl i förevarande fall beslut skall av förrättningsmännen meddelas i rågångsfrågan, där tvist om rågångens rätta sträckning förekommer och förening mellan sakägarna icke kan komma till stånd. Givetvis är det icke tillåtet för sakägarna att genom förening godtyckligt bestämma sträckningen av rågången, utan de måste hålla sig till någon av de linjer, som enligt den förebragta utredningen kan beteckna den rätta rågången eller till någon linje, vars sträckning kan sägas falla mellan dessa. Är rågångens rätta sträckning ostridig, skall, sådant oaktat, till framtida säkerhet densamma, sådan den

kartlagts, beskrivits och eventuellt utstakats, av delägarna godkännas genom förening. I förhållande till 1920 års förslag föreligger icke någon saklig skillnad vad beträffar nu ifrågavarande paragraf, men har åt densamma i förtydligande syfte givits en i viss mån ändrad formulering.

5 §.

Denna paragraf, vilken motsvaras av föreskrifter i 46 och 47 §§ skiftesstadgan, saknar motsvarighet i de tidigare förslagen. I fråga om anledningen till densammans insättande i förevarande förslag hänvisas till lantmäteristyrrelsens senaste utlåtande. I de fall, där förening om sträckningen av tvistig rågång icke kommit till stånd, utan rågångsfrågan avgjorts genom beslut av förrättningsmännen, är det givetvis för sakägare, vilken har för avsikt att fullfölja talan mot beslutet, av vikt att äga tillgång till kartan över rågången samt förrättningsmännens i ärendet förda protokoll, och även för sakägare, vilken icke bestämt sig för fullföljande av talan i rågångsfrågan, kan det vara av betydelse att genom studium av kartan och protokollet vinna en noggrannare uppfattning av beslutet i nämnda fråga och skälen för densamma, än den han vid själva sammanträdet varit i tillfälle att bilda sig.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 52 § i gällande skiftesstadga samt 5 § i 1920 års förslag. Vad gällande rätt innehåller angående rågångsbeskrivning har icke upptagits i något av förslagen. Sträckningen av den genom förening eller beslut bestämda rågången bör med tillräcklig tydlighet framgå av protokollet med bilagor samt av kartan. Föreskrifter, varom i andra stycket av förevarande paragraf sägs, hava meddelats i ovan omförmälda mätningsförrättning.

7 §.

Paragrafen, vilken visserligen ej har någon motsvarighet i skiftesstadgan men i sak icke innehåller annat än vad som torde få anses för närvarande gälla, återgiver utan förändring 6 § i 7 kap. av 1920 års förslag. Jämför 5 kap. 5 § samt 6 kap. 1 § i lagen om fastighetsbildning i stad.

8 KAP.

Om ägoutbyte.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 56 § och föreskrift i 57 § i gällande skiftesstadga samt 1 § i 8 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget först och främst därutinnan, att bestämmelserna rörande de materiella förutsättningarna för sådant ägoutbyte, som i paragrafen avses, (tvångsågoutbyte), hava erhållit

en avfattning, vilken torde utvidga möjligheterna till dylikt ägoutbytes verkställande. Så snart ägoutbytet prövas medföra lämpligare sträckning av gränsen och möjlighet till bekvämare ägoanordning, åligger det förrättningsmännen att besluta om ägoutbyte i så stor omfattning som är nödigt och utan någon delägars förfång kan ske. Med delägare förstås i detta sammanhang naturligtvis jämväl ägare av fastighet eller delägare i skifteslag, med vilken eller vilket ägoutbyte är avsett att äga rum. Vidare stadgas i överensstämmelse med de tidigare förslagen men i motsats mot gällande rätt, att frågan om ägoutbyte skall, där förutsättningar för sådant prövas föreligga, upptagas av förrättningsmännen *ex officio* och sålunda oberoende av huruvida yrkande därom å någondera sidan framställes. Härjämte skall enligt förslaget ägoutbyte, där de materiella förutsättningarna föreligga, äga rum, utan hinder av att därigenom rubbning sker i exempelvis vid laga skifte bestämda gränser; tvångsågoutbyte kan således äga rum i samband med delning av genom hemmansklyvning utbruten lott i gränsen mot annan dylik lott inom samma primära skifteslag. Likaledes kan tvångsågoutbyte ske i samband med klyvning av lott, utbruten genom storskifte eller provisorisk hemmansklyvning. I andra stycket har, i olikhet mot i de tidigare förslagen, influtit föreskrift till möjliggörande i vissa fall av utbyte av andelar i gemensamt undantag, vilka tillhöra delägare i annat skifteslag, mot annan mark. Beträffande nämnda föreskrift, vilken givetvis saknar motsvarighet i gällande rätt, hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande. De i fjärde och femte styckena upptagna bestämmelser innebära jämväl nyheter i förhållande till gällande rätt. Vad beträffar föreskrifterna i tredje stycket av förevarande paragraf sakna desamma motsvarighet i 1920 års förslag, varemot såvitt avses ägoutbyte för ändamål, varom i 1 kap. 17 § av förslaget förmåles, stadgandet äger motsvarighet i 58 § andra stycket av gällande skiftesstadga. I övrigt innebära emellertid berörda föreskrifter nyheter jämväl i förhållande till gällande rätt.

2 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i skiftesstadgan, motsvaras av 2 § i 8 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till 1920 års förslag utvisar paragrafen allenast de skiljaktigheter, vilka betingas därav att föreliggande förslag icke ansluter sig till 1920 års förslags ståndpunkt i fråga om den nuvarande graderingens ersättande medelst uppskattning i penningar. Såsom exempel på stadgandets i andra stycket tillämpning kan anföras: Ägoutbyte skall äga rum mellan ägolotterna A och B, av vilka A har ett uppskattningsinnehåll av 100 hektar. A lämnar B vid ägoutbytet en äga, som vid den för ägoutbytet verkställda graderingen uppskattas till 10 hektar, och erhåller i utbyte från B en äga, vilken uppskattas till 8 hektar. Skillnaden, 2 hektar, utgör jämnt 2 procent av A:s uppskattningsinnehåll, och ägoutbytet kan således äga rum, därvid ersättning för felande 2 uppskattade hektar skall,

eventuella likvider oberäknade, lämnas enligt det värde i penningar, som äsatts viss ytenhet av bästa jorden.

Uttrycket i andra stycket »fastighet eller annat skifteslag» syftar därpå, att ägoutbyte givetvis kan äga rum emellan exempelvis område, som utgör samfällighet för flera fastigheter, samt angränsande mark. Att det vid ägoutbyte stundom kan vara erforderligt att bestämma jämförelsetal mellan gradtal för bästa inrösnings- och avrösningsjord är tydligt.

3 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar utan förändring 3 § i 1920 års förslag.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 58 § i gällande skiftesstadga samt 4 § i 8 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt innefattar föreskriften i andra stycket en nyhet. Vidare skiljer sig föreskriften att utbyte av ägor, vilka befinna sig i en ägares hand må äga rum, från vad för närvarande gäller. Nytt i förhållande till gällande rätt är ock stadgandet, att de till utbyte ifrågasatta ägorna icke behöva vara av fullständigt samma uppskattningssinnehall. Anmärkas må vidare att ägoutbyte, varom i paragrafen sägs, givetvis kan äga rum, även där skifteslaget utgöres av ägolott, som utbrutits allenast genom storskifte eller vid klyvning jämlikt 94 § första stycket sista punkten skiftesstadgan.

Tredje stycket av 4 § i 8 kap. av 1920 års förslag återfinnes icke i förvarande förslag, då detsamma med hänsyn till stadgandet i 3 kap. 6 § andra stycket sista punkten ansetts överflödigt.

5 §.

Paragrafen motsvaras av stadgande i 56 § skiftesstadgan samt 5 § i 8 kap. av 1920 års förslag. Likvid enligt 14 kap. 11 § i förslaget förekommer icke enligt gällande rätt.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 59 § andra stycket i gällande skiftesstadga samt 6 § i 8 kap. av 1920 års förslag.

7 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 7 § i 1920 års förslag.

Kungörelsen den 27 juni 1919 med vissa bestämmelser för undanröjande av genom ägoutbyte av jord inom särskilda förvaltningsområden uppkommen hinderlig oregelbundenhet i administrativ indelning utgår tydligen därifrån, att, där fastighetsgränserna äro bestämmande för förvaltningsområdes gräns,

en förändring i fastighetens gräns genom ägoutbyte jämväl innebär en förändring av gränsen för förvaltningsområdet, samt att det fastigheten genom ägoutbytet tillagda resp. frångångna området utan vidare överföres till det förvaltningsområde, under vilket den fastighet lyder, vilken området genom ägoutbytet tillagts. I sista punkten av 7 § i 8 kap. av 1920 års förslag har upptagits en föreskrift av nu antytt innehåll. Då emellertid en dylik föreskrift, därest den över huvud kan anses erforderlig, knappast synes hava sin rätta plats i skifteslagstiftningen, har berörda föreskrift icke upptagits i förevarande förslag.

9 KAP.

Om delningsgrund.

1 §.

Denna paragraf saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga, såvitt man ej såsom sådan motsvarighet vill räkna första punkten i 69 § i nämnda författning. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 1 § i 9 kap. Skiljaktighet från gällande rätt torde icke föreligga, om man i likhet med lagkommittén år 1826 samt regeringsrådet Thulin (Historisk utveckling av den svenska skifteslagstiftningen) antager de i särskilda författningar tid efter annan givna bestämmelser om delningsgrund hava avseende å förhållandet mellan skilda jordeboksenheter.

I förhållande till 1920 års förslag hava i förtydligande syfte vidtagits vissa redaktionella jämkningar, varjämte i första stycket gjorts en av de i 3 § i förevarande förslag intagna stadganden betingad reservation.

I fråga om i tredje stycket tidigare inskjutna orden »med stöd av äldre lag» har anmärkning av lantmäteristyrelsen framställt i dess senast avgivna utlåtande. Vad av styrelsen anförts synes visserligen icke vara av beskaffenhet att föranleda uteslutande av de nämnda orden, men då jämväl enligt förevarande förslag bestämmelse i vissa fall lär vid lantmäteriförrättning kunna meddelas om delaktighet i vid dylik förrättning för gemensamt behov undantaget område, se 19 kap. 12 § andra stycket i förslaget, hava de anförda orden ansetts böra utgå.

2 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 69 § skiftesstadgan samt 2 och 3 §§ i 1920 års förslag. Från gällande rätt föreligger den ur praktisk synpunkt tämligen betydelselösa skillnaden, att enligt förslaget innehav enligt tegskifte i viss utsträckning fastställas såsom delningsgrund. Jfr 1918 års förslag sid. 265. Sammanförandet under förevarande paragraf av de stadganden, vilka i 1920 års förslag upptages under 2 och 3 §§ i 9 kap., har företagits med anledning därav att enligt den i nu förevarande förslag använda terminolo-

gien tegskifte måste anses ingå under begreppet lantmäteriförrättning. Jfr 1 kap. 9 § av förslaget.

Att vid skifte ägolott ansetts böra utläggas för delägare, vilken till stöd för sin äganderätt åberopat avhandling, avseende upplåtelse av ägor inom vissa gränser, framgår av rättsfall, för vilket redogöres i N. J. A. 1920 sid. 554. Från 1920 års förslag skiljer sig föreliggande förslag därutinnan, att förevarande paragraf, såvitt angår dylik delägare, endast meddelar bestämmelse om delningsgrund, samt att i övrigt hänvisning lämnas till föreskrift i 13 kap. rörande de förutsättningar, under vilka ägolott, varom ovan sägs, må utläggas vid laga skifte.

Beträffande begreppet odaläga, se Thulin a. a. sid. 252.

3 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, såvitt man ej såsom sådan vill räkna föreskrift i 54 §, motsvarar 14 § i 1920 års förslag till lag om vad iakttagas skall i avseende å införandet av lagen om delning av jord å landet. Från gällande rätt sådan densamma kommit till uttryck i praxis (jfr N. J. A. 1910: 276) skiljer sig förslaget därutinnan att rättigheten att vid skifte åtnjuta ägor enligt sänjedelningsinnehav väsentligen inskränkts. I fråga om placeringen av de föreslagna bestämmelserna samt vidtagna ändringar i förhållande till 1920 års förslag hänvisas till lagrådets utlåtande.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 71 § första punkten av gällande skiftesstadga samt 4 § i 9 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt föreligger den skillnad, att enligt förslaget förrättningsmännen äga fatta beslut om delningsgrund, under det att enligt förenämnda paragraf i skiftesstadgan sådant tillkommer ägodelningsrätten. I förhållande till 1920 års förslag har någon ändring icke företagits.

5 §.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar utan förändring i sak 5 § i 9 kap. av 1920 års förslag.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 74 § skiftesstadgan samt 6 § i 9 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget i likhet med de tidigare först och främst därutinnan, att odling av oskiftat kärr, mosse eller annan oländig mark skall vara verkställd före den nya lagens ikraftträdande för att delägare skall erhålla den särskilda förmån, varom i paragrafen talas. Vidare uppställles icke någon särskild rätt för delägare att, därest han eljest efter erhållet lov uppodlat oskiftad mark, således icke kärr etc., behålla densamma; hans rätt med avseende å dylik mark begränsas till att han, i hän-

delse densamma vid skiftet frångår honom, utan att han erhåller gottgörelse i lika väl odlad och hävdad jord, åtnjuter vanlig odlings- och hävdeersättning.

I förhållande till 1920 års förslag utvisar paragrafen en omredigering i förtydligande syfte.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 76 och 77 §§ skiftesstadgan samt 7 § i 9 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig paragrafen därigenom, att den i förstnämnda lagrum föreskrivna normen för ägotilldelning vid utbrytning av skogsfångs- och mulbetesservitut icke bibehållits, något som emellertid med hänsyn till stadgandet i nästföljande paragraf i kapitlet torde vara av ringa praktisk betydelse. Vidare hava enligt förslaget förrättningsmännen att i första hand bestämma delningsgrunden vid servitutsutbrytning, under det att enligt gällande skiftesstadga denna uppgift, där ej förening träffas, tillkommer ägodelningsrätten.

I förhållande till 1920 års förslag föreligger icke någon olikhet.

8 §.

Denna paragraf motsvarar 19 kap. 4 § byggningsbalken samt återgiver utan förändring 8 § i 9 kap. av 1920 års förslag.

10 kap.

Om undantag av mark från skifte samt om bildande av servitut vid skifte.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 66 § skiftesstadgan samt 1 § ävensom föreskrift i 3 § i 1920 års förslag. Från såväl gällande rätt som nämnda förslag föreligger den skillnad, att enligt paragrafen undantag av mark för tillgodoseende av de behov, varom i första stycket talas, får äga rum allenast där bildande av servitut för behovets tillfredsställande icke lämpligen kan äga rum. Till en början skall således konstateras, att bildande av servitut icke bör komma i fråga; först sedan så skett, må beslut fattas om undantag av mark. Stadgandet, vilket lär ger uttryck åt en uppfattning, avvikande från den, vilken hittills på förevarande område i lagstiftningen kommit till synes, har tillkommit i anledning av lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

Att undantag av mark, där sådant förekommer, icke må göras vidlyftigare än behovet för varje fall kräver, lär med förslagets ovan angivna ståndpunkt ligga i sakens natur. Skulle så anses lämpligt, torde erinran i ämnet genom cirkulär från lantmäteristyrelsen kunna meddelas vederbörande förrättningsmän.

I den mån de intressen, vilka 66 § skiftesstadgan avser att tillgodose, icke

skyddas genom förevarande paragraf, torde stadgandena i 2 § erbjuda tillräcklig säkerhet.

I tredje stycket av 1 § lämnas föreskrift om undantag av samfällt strömfall. I materiellt hänseende torde denna föreskrift icke innebära någon nyhet i förhållande till gällande rätt; strömfall ingår givetvis under uttrycket »andra lägenheter» i 66 § andra punkten skiftesstadgan. I 1920 års förslag återfinnes motsvarande föreskrift i 3 § av 10 kap.

2 §.

Denna paragraf saknar direkt motsvarighet i gällande rätt, men motsvaras i 1920 års förslag av 2 § i 10 kap. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att frihet lämnats delägarna att i allmänhet för gemensamt behov avsätta mark av oskifta, dock att — och häri avviker förslaget från de tidigare — sådant är medgivet allenast under förutsättning att behovet ej lämpligen kan tillgodoses genom bildande av servitut. Beträffande förslagets sålunda intagna ståndpunkt hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

Vad ovan anförts därom att undantag av mark ej må tilltagas vidlyftigare än behovet kräver, gäller givetvis jämväl om undantag för ändamål, som i förevarande paragraf avses. Även åligger det förrättningsmännen att tillse att ändamål, för vilket undantag av mark kommer i fråga, verkligen representerar ett delägarnas — och inga andras — gemensamma intresse. Angående delägarnas beslutanderätt, se 17 kap. 1 § första stycket i förslaget. Andra punkten av första stycket av paragrafen innefattar en nyhet i förhållande till de tidigare förslagen, men torde däremot icke innebära något för gällande rätt främmande, jfr N. J. A. 1914: 483. Beträffande innehållet i nämnda punkt hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande. Vad beträffar paragrafens andra stycke synes närmare redogörelse för dess innehåll ej erfordras. I fråga om en i förhållande till 1920 års förslag företagen ändring hänvisas till berörda yttrande.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 68 ävensom 82 §§ i gällande skiftesstadga samt 3 § i 10 kap. i 1920 års förslag. Gällande rätts ställning till de frågor, som beröras i förevarande paragraf av förslaget, torde kunna vara föremål för olika meningar. Så mycket torde emellertid kunna sägas beträffande innebörden av ovan omnämnda två paragrafer i skiftesstadgan att, där å ägolott, som utlagts genom någon form av laga delning, finnes eller till densamma lyder »lägenhet» av det slag, som i paragraferna omnämnes, vare sig lägenheten utgöres av naturtillgång i orört skick eller jämväl av anläggning för dess utnyttjande, lägenheten icke får genom skiftesläggningen avhändas ägolotten, utom under de i 82 § skiftesstadgan angivna förutsättningar. Bibehålles anläggningen åt ägolotten — från skiftesstadgans ståndpunkt det normala förhållandet — då skall, där ej skiftesläggningen så anordnas, att lägenheten

faller inom ägolottens gränser, ägaren vara berättigad att såsom särskilt undantag erhålla utmål till densamma, därvid han emellertid givetvis är pliktig att för utmålet vidkännas avdrag å ägolottens övriga tilldelning. Det markområde, som sålunda tillägges honom såsom utmål, inräknas icke i det antal skiften, som utläggas för hans ägolott och graderas på vanligt sätt, d. v. s. utan hänsyn till den särskilda naturtillgång, vilken giver lägenheten dess värde. Självklart är, att ovan omförmälda föreskrifter i skiftesstadgan icke hava avseende å det fall, att »lägenhet» av förut omnämnt slag utgör särskild fastighet; för sådant fall lär någon svårighet icke uppkomma, enär dylik lägenhet uppenbarligen i regel icke kan indragas i skiftet och i varje fall skall utläggas såsom särskild ägolott.

Huru förhåller det sig emellertid med »lägenhet» av det slag, som i 68 och 82 §§ skiftesstadgan säges, och belägen å vid sämjedelning utlagd lott? Är dylik lägenhet att betrakta såsom innehavaren enskilt tillhörig, så att övriga skiftesdelägare däri ingen lott äga? Rörande praxis ställning till denna fråga må hänvisas till rättsfall i N. J. A. 1909 sid. 210. Emellertid torde ett för alla förhållanden giltigt svar på förenämnda spörsmål svårigen kunna givas; hänsyn lär böra tagas till omständigheterna i varje särskilt fall.

Vad förslagets ställning beträffar, skiljer den sig först och främst så till vida från gällande rätt, som ovillkorlig rätt för delägare att behålla sådan »särskild lägenhet», som ovan avses, föreligger allenast i det fall, att densamma på något sätt tagits i bruk. Endast i sådan händelse är delägare berättigad att, där lägenheten icke enligt skiftesläggningen faller inom hans ägolott, såsom enskilt undantag erhålla för lägenheten erforderligt utmål av mark. Har den särskilda nyttighet, som giver lägenheten dess värde, icke tagits i bruk, är ägaren emellertid lika fullt skyddad mot förlust; hans rätt tryggas av stadgandena i 11 kap. 3 § samt 14 kap. 11 § i förslaget. En särskild ställning intager emellertid delägare enskilt tillhörigt strömfall; detta skall åt honom bibehållas även om han icke vidtagit åtgärd för detsammas utnyttjande. För den allmänna uppfattningen torde även ett outbyggt strömfall framstå såsom en nyttighet av särskilt slag, vilken icke kan i skiftesväg frånhändas ägaren, låt vara att full gottgörelse lämnas för dess värde.

Beträffande frågan, huruvida ej blott laga delning utan även sämjedelning grundar rätt för delägare att betrakta inom lotten befintlig »särskild lägenhet» såsom sin enskilda tillhörighet, intager förslaget den ståndpunkt, att så är förhållandet i fråga om sådan sämjedelning, vilken kommit till stånd innan den nya lagen trätt i kraft. Att detta ståndpunktstagande i frågan om sämjedelnings betydelse i viss mån innebär en nyhet i förhållande till gällande rätt, torde vara sannolikt. I förhållande till 1920 års förslag, vars ställning till föreliggande fråga emellertid icke kommit till fullt tydligt uttryck, innefattar förslaget jämväl en förändring, då av föreskriften i 14 kap. 11 § av berörda förslag lär framgå, att enligt sistnämnda förslag varje sämjedelning medförde rätt för innehavaren att anse inom lotten befintliga naturtillgån-

gar eller eljest i särskilt avseende värdefulla ägor såsom sin enskilda tillhörighet.

I övrigt torde förevarande paragraf i förhållande till 1920 års förslag innehålla allenast redaktionella olikheter. Rörande innehållet av paragrafen hänvisas till i lagrådet avgivna yttranden.

Att under vissa förhållanden den i förevarande paragraf stadgade rätt för innehavare av sämjevis utlagd lott att behålla därå befintlig, i bruk tagen naturtillgång kan vara förenad med skyldighet för honom att gälda viss ersättning till övriga delägare, framgår av 14 kap. 11 § tredje stycket av förslaget.

4 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 4 § i 10 kap. av 1920 års förslag. I fråga om paragrafens innehåll hänvisas till lagrådets yttrande.

Beträffande paragrafens 1 mom. må anmärkas, att fall torde kunna förekomma, då det visserligen låter sig göra, att för samtliga delägare i samfällad skog utlägga i skiftestekniskt avseende tillfredställande lotter, men där det likväl ur allmänt ekonomisk synpunkt och vid bedömande på längre sikt framstår såsom för vederbörande fastigheters intresse tjänligast, att skogen bibehålles såsom gemensam. För sådana fall har emellertid bildande av gemensamhetsskog icke ansetts böra mot bestridande kunna genom skiftesmyndighets beslut framtingas. Vad angår stadgandet i tredje stycket av 1 mom. må allenast anmärkas, att där beträffande samfällad skogsmark skiftesmyndigheten icke ansett sig böra föreskriva bildande av gemensamhetsskog, det knappast synes böra tillkomma en majoritet av delägare att med för minoriteten bindande verkan genomdriva beslut därom.

5 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 5 § i 10 kap. av 1920 års förslag. I det fall att till ägolott, vilken avstått mark till gemensamhetsskog, vid skiftet lägges ytterligare skogsmark, som icke ingår i nämnda skog, bör tydligen avverkningsrätt, vilken må besvära ägolotten, i första hand utövas å nyssnämnda ägolotten tilldelade skogsmark; i händelse densamma räcker till för tillgodoseende av avverkningsrättsinnehavarens rätt, erfordras tydligen icke, att mark å gemensamhetsskogen avsättes för avverkningsrättens utövande. Från ägolotten A har exempelvis upplåtits rätt till avverkning å det till densamma hörande skogsskiftet a; avverkningsrätten omfattar däremot icke det A likaledes tillhöriga skogsskiftet b. Vid skifte å det skifteslag, till vilket A hör, beslutas att gemensamhetsskog skall bildas, och i densamma ingå A:s gamla skogsskiften a och b, men för A utlägges utom dess andel i gemensamhetsskogen ett enskilt skogskifte c, vilket tillfullo motsvarar det förra skogsskiftet a. A har med andra ord till ge-

mensamhetsskogen avstått skogsmark, motsvarande skogsskiftet b, och har vid skiftesläggningen i stället för a erhållit ett annat skogsskifte. Vid nu omnämnda förhållanden är avverkningsrättsinnehavaren givetvis pliktig att utöva sin avverkningsrätt å det skogsskifte, som utlagts för den ägolott, från vilken avverkningsrätten upplåtits, och något bestämmande av område å gemensamhetsskogen för rättighetens utövande lär icke vara av nöden. Någon rätt att avverka just å den mark, som förut utgjort skogsskiftet a, tillkommer honom icke, lika litet som han skulle varit därtill berättigad i händelse marken lagts till annan ägolott. Med hänsyn till vad nu anförts har i andra stycket av förevarande paragraf inskjutits orden »där sådant för behörigt tillgödoseende av vederbörandes rätt prövas nödigt».

6 §.

Denna paragraf, vilken saknar direkt motsvarighet i gällande rätt, har icke heller någon motsvarighet i 1920 års förslag. Emellertid har ej sällan förekommit, att vid skifte fiske undantagits såsom gemensamt, varför stadgandet i förhållande till gällande rätt ej torde innebära någon nyhet. Angående det sammans tillkomst hänvisas till vid behandlingen av 1920 års förslag inom lagrådet uttalade meningar.

7 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 6 § i 10 kap. av 1920 års förslag, vari allenast företagits en oväsentlig redaktionell jämkning i och för vinnande av överensstämmelse med uttryckssättet i 11 kap. 2 § sista stycket.

8 §.

Paragrafen, vilken visserligen saknar motsvarighet i skiftesstadgan men icke innebär någon nyhet i förhållande till gällande rätt, motsvarar 7 § i 10 kap. av 1920 års förslag. I fråga om innehållet av paragrafen hänvisas till vad vid 1 och 2 §§ anförts.

9 §.

I gällande rätt motsvaras förevarande paragraf av förordningen den 29 januari 1850 angående vägbyggnadsskyldigheten i vissa fall efter verkställda laga skiften samt, såvitt sista stycket angår, av 67 § i gällande skiftesstadga. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 8 § i 10 kap.

Från gällande rätt skiljer sig förslaget i förevarande del först och främst däri, att i detsamma principiellt fastslås att delägarna skola delta i kostnaderna för vägbyggnad efter ty de vid skiftet ägolott njutit. Av förenämnda förordning lär framgå att för närvarande dylika kostnader principiellt sett skola drabba den eller de delägare, vilkas behov vägen egentligen tillgödoser, där ej kostnaderna uppgå till alldeles särskilt högt belopp. Vidare hava förrättningsmännen enligt förslaget att fördela ej blott anläggningskostnaden

utan även kostnaden för framtida underhållet av vägen, under det att enligt nyssnämnda förordning deltagandet i underhållskostnaden regleras efter vad i allmänhet gäller beträffande underhåll av väg.

Då bidrag av allmänna medel till vid laga skifte beslutad väganläggning erhålles, allenast i händelse kostnaden för väganläggning blivit av förrättningsmännen uppskattad, torde man kunna utgå från att begäran om kostnadsförslags upprättande i de flesta fall framställles. Se kungörelsen den 8 juni 1823 (nr 238).

Från 1920 års förslag skiljer sig föreliggande paragraf därutinnan, att det ej kräves enhällighet mellan delägarna, för att förrättningsmännen skola vara skyldiga att upprätta plan och kostnadsförslag, varom ovan är talat. En var delägare synes böra äga rätt att föranleda dylik åtgärd.

Vad angår tredje stycket må hänvisas till 1918 års förslag sid. 274.

Arbete, som avses i tredje stycket, ingår bland dem, vilka behandlas i 7 kap. av gällande vattenlag. Enligt 36 § i nämnda kapitel skall, där två eller flera skola med skilda andelar taga del i dikningsföretag samt överenskommelse ej träffas, huru och under vilka villkor arbetet må göras, därom inhämtas besked vid syneförrättning, varom i 10 kap. av berörda lag stadgas. Visshet föreligger icke, att lantmätare innehar kompetens såsom förrättningsman vid dylik syn. Det lärers således icke böra komma i fråga att ovillkorligen föreskriva, att i samband med skiftet möjligen föreliggande dikningsfråga skall i sin helhet utredas; i begränsad utsträckning synes emellertid utredning böra under vissa förutsättningar komma till stånd. Uppdrag för lantmätaren att upprätta plan och kostnadsförslag för dikningsarbets utförande innebär givetvis icke beslut om arbetets ovillkorliga utförande i enlighet med planen och förslaget; åt en var delägare har ju tillerkänts möjlighet att genom sitt yrkande föranleda dylikt uppdrag för lantmätaren. Planen och förslaget äro väl snarare avsedda att bilda underlaget för en delägarnes överenskommelse i frågan. Kommer dylik överenskommelse icke till stånd, torde planen och förslaget hava förlorat sin betydelse, och delägarna hava att för dikningsfrågans behandling anlita den utväg, som anvisas av vattenlagen. I sammanhang härmed må framhållas, att det tydligen icke tillkommer ägodelningsrätten att exempelvis i anledning av besvär taga någon befattning med plan eller kostnadsförslag, varom nu talats.

Att, där andra än skiftesdelägarna kunna komma i fråga att deltaga i dikningsarbete, lantmätaren icke bör befatta sig med upprättande av plan eller kostnadsförslag till arbetet, lär vara tydligt.

10 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga samt utan förändring återgiver 9 § i 1920 års förslag, syftar på föreskriften i 6 § i förordningen den 29 november 1867 angående forntida minnesmärkens fridande och bevarande.

11 KAP.

Om vad såsom inrösnings- och avrösningsjord räknas och om ägors gradering m. m.

Beträffande rubriken å förevarande kapitel är endast att anmärka, att då förslaget i huvudsak upptagit gällande skiftesstadgas system för ägors uppskattning, nämnda rubrik erhållit en därmed överensstämmande formulering.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 60 § skiftesstadgan samt 1 § i 11 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget i sak allenast därigenom, att begreppet impediment icke i förslaget upptagits, utan ersatts genom föreskriften i 10 kap. 7 §; i förhållande till 1920 års förslag utvisar förslaget allenast en oväsentlig redaktionell olikhet.

2 §.

Denna paragraf motsvarar 64 § skiftesstadgan samt 2 § i 11 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget genom föreskrifterna om bestämmande i vissa fall av jämförelsetal mellan gradtalen för bästa inrösnings- och bästa avrösningsjord, vilken föreskrift emellertid i sak knappast innebär något annat än den i 79 § omförmälda särskilda uppskattning, samt om värdesättning i penningar i vissa fall av viss ytenhet av bästa inrösnings- och bästa avrösningsjord. Likaså innebär det i tredje stycket upptagna stadgande en nyhet i förhållande till gällande rätt.

Vad angår stadgandet i sista stycket praktiseras även för närvarande, ehuru utan direkt stöd i lag, att ägor, vilka jämlikt 85 § andra stycket skiftesstadgan icke ingå i skifte, ävensom vid äldre delning för gemensamt behov undantagen mark, vilken vid omskifte fortfarande bibehålles såsom gemensamt undantag, icke göres till föremål för gradering.

Beträffande frångåendet av det i 1920 års förslag liksom i de tidigare förslagen upptagna system för ägors uppskattning hänvisas till lagrådets utlåtande.

Åsättande av jämförelsetal, angivande inbördes förhållandet mellan gradtal, vilka åsatts den bästa inrösnings- och den bästa avrösningsjorden, erfordras, där ägolott, i den mån sådant jämlikt 13 kap. 3 § i förslaget må anses tillåtet, tilläggas avrösningsjord i stället för inrösningsjord eller tvärtom. Sådant byte av inrösningsjord mot avrösningsjord kan tydligen jämväl komma i fråga vid ägoutbyte, ehuru det även där endast kan anses tillåtet i synnerligen begränsad omfattning. Har jämförelsetal, på sätt nu nämnts, blivit bestämt, och erfordras för ändamål, varom exempelvis i 13 kap. 2 § andra stycket sägs, att bestämmande av värde i penningar för ytenhet av bästa jord äger rum,

kräves det naturligtvis allenast, att ytenhet av bästa inrösningsjord åsättes dylikt värde, då ju med användande av berörda jämförelsetal värdet å motsvarande ytenhet bästa avrösningsjord omedelbart erhålles.

Vad angår tredje stycket av förevarande paragraf har i detsamma ej upptagits den i 1920 års förslag förefintliga bestämmelsen att även i det fall att skifteslagets ägor visserligen ej i sin helhet men dock till huvudsaklig del hava värde i avseende, varom i 3 § förmäles, vid graderingen hänsyn skall tagas jämväl till sådant värde. Oavsett vanskligheten att avgöra, i vilka fall sådant värde skulle anses finnas hos »huvudsaklig del» av ägorna, skulle ifrågavarande stadgande föranleda åtskilliga svårigheter vid tillämpningen; särskilt lärers, där innehavet icke skall utgöra delningsgrund, ett dylikt stadgande vara ägnat att väsentligen försvåra en rättvis och lämplig skiftesläggning.

Sista stycket i 2 § i 11 kap. av 1920 års förslag har icke upptagits i förevarande förslag. I de fall, då gradering av mark, som i berörda stycke förmäles, kräves för skiftets behöriga verkställande, torde nämnda mark rätteligen komma att tillhöra skifteslaget och sålunda utan vidare bliva föremål för gradering.

3 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, återger med några oväsentliga redaktionella jämkningar 3 § i 11 kap. av 1920 års förslag.

Enligt stadgandet i 21 kap. 20 § i förslaget utgör beslut om ägors gradering föremål för särskild talan i den mån fråga är om delning av s. k. primärt skifteslag; goda skäl torde ock tala för ett stadgande i sådan riktning. Visserligen kunna samma skäl ej åberopas såsom stöd för föreskrift om rätt till särskild talan mot beslut i fråga om uppskattning av värde, varom i förevarande paragraf sägs; det är ju här fråga om uppskattning icke för ägotilldelning utan för likvid. Då emellertid uppskattning av dylikt värde ofta torde komma att företagas i samband med graderingen och för den allmänna uppfattningen i viss mån te sig såsom ett led i densamma, samt det synes vara fördelaktigt att frågan om nu avsedda uppskattning så tidigt som möjligt kommer till slutligt avgörande, har i fråga om rätten till särskild talan beslut rörande uppskattning av särskilt värde, varom nu är sagt, jämnställts med beslut rörande gradering. Däremot har beträffande rätt till fullföljd av talan mot ägodelningsrätts beslut uppskattning, varom nu är sagt, icke synts böra jämnställas med gradering, såsom framgår av stadgandet i 21 kap. 50 § av förevarande förslag.

4 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i sista punkten av 64 § skiftesstadgan samt 4 § i 11 kap. av 1920 års förslag. Förefintliga olikheter i förhållande till såväl gällande rätt som 1920 års förslag äro allenast sådana, vilka hava sin grund i nyinförda eller förändrade uppskattningsformer.

5 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar utan ändring i sak 5 § i 11 kap. av 1920 års förslag. Ehuru utan stöd i skiftesstadgan förfar man vid hemmansklyvningar icke så sällan så, att tidigare vid laga skifte verkställd gradering användes, men ett beslut härom måste, för att kunna anses lagligen grundat, föregås av noggrann undersökning av ägorna i och för fastställande av den äldre graderingens fortfarande användbarhet.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 43 § första stycket i gällande skiftesstadga samt 6 § i 11 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget allenast däri, att utförliga bestämmelser angående ägobeskrivning icke ansetts böra införas i själva lagen.

7 §.

Denna paragraf, till vilken motsvarighet saknas i skiftesstadgan, återger utan förändring 7 § i 11 kap. av 1920 års förslag. Givetvis är det närmast allenast gradtalet å de särskilda ägofigurerna, som för delägarna är av intresse, icke ägofigurerernas uppskattningsinnehåll.

8 §.

Denna paragraf, till vilken direkt motsvarighet i skiftesstadgan icke finnes, återger utan förändring 8 § i 11 kap. av 1920.

12 KAP.

Om hävdeförteckning.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 43 § andra stycket i gällande skiftesstadga samt 1 § i 12 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att, ehuru väl delägarnas underskrift å hävdeförteckningen är önskvärd, enbart den omständigheten, att delägare vägrar sin underskrift, icke i något fall är av beskaffenhet att föranleda hävdeförteckningens underställning till ägodelningsrätt. Om emellertid osäkerhet förefinnes i fråga om vilken delägare hävdar viss äga, torde ofta nog jämlikt 3 kap. 12 § i förslaget spörsmålets underställning till ägodelningsrätt icke kunna undgås, bl. a. när frågan om hävden kan inverka på likvidfrågornas bedömande. Då enligt gällande rätt underställning av hävdeförteckning till ägodelningsrätt i allmänhet måste äga rum, där delägare vägrar sin underskrift å sådan förteckning, samt sådan vägran väl ofta har sin grund i tvist rörande hävden, skiljer sig förslaget i förevarande del i sak föga från skiftesstadgans ståndpunkt. Se i övrigt 1911 års betänkande sid 168.

Från 1920 års förslag skiljer sig förslaget dels däri, att föreskriften om angivande i hävdeförteckningen om nyttjanderätt utesluts, vilket emellertid icke bör så förstås, att ej anteckning bör göras angående inom skifteslaget förefintliga, för viss tid eller för livstid avsöndrade lägenheter; dels ock däri att, i överensstämmelse med av lantmäteristyrelsen gjord hemställan, föreskrift meddelats om införskaffande av delägarnas underskrift å hävdeförteckningen.

13 KAP.

Om skiftesläggning och utflyttning.

1 §.

Denna paragraf, vilken saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 1 § i 13 kap. av 1920 års förslag, vari allenast en oväsentlig redaktionell jämkning vidtagits. Se 1911 års betänkande sid. 169.

2 §.

Paragrafen återger med oväsentliga redaktionella jämkningar 2 § i 13 kap. av 1920 års förslag. I gällande skiftesstadga saknas motsvarighet till paragrafen, utom såvitt angår dess första stycke, vilket motsvarar föreskrift i 79 § i berörda stadga.

Beträffande förhållandet mellan föreskriften i 1 kap. 19 § första stycket samt sista punkten i andra stycket av förevarande paragraf, må anmärkas, att det enligt förstnämnda föreskrift är medgivet, att från delaktighet i område, som med föreskriften avses, mot vederlag utesluta delägare, som i området äger andel, under det att i förevarande paragraf regleras huruledes fastighet, vilken vid skifte av dylikt område faktiskt erhåller del däri sig tillagd, kan mot vederlag få vidkännas minskning i vad fastigheten rätteligen tillkommer.

Förfarande enligt andra stycket av nu behandlade paragraf förhindras icke därav att vid ägoutbyte tillämpning ägt rum av 8 kap. 2 § i förslaget.

Delägare, som på sätt i förevarande paragraf sägs erhåller mindre ägobeslupp än vad honom tillkommer, är givetvis även berättigad till gottgörelse i de hänseenden, varom i 14 kap. av förslaget förmäles. Detta lär emellertid framgå av föreskrifterna i nämnda kapitel.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 79 § i gällande skiftesstadga samt 3 § i 13 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt föreligger knappast någon egentlig ändring i sak utom så till vida, som förslaget väl får anses erbjuda något större frihet vid ägotilldelningen än vad berörda paragraf i skiftesstadgan åtminstone från början avsett att medgiva. I förhållande till 1920 års

förslag utvisar förslaget en i förtydligande syfte företagen redaktionell jämkning. Det önskvärda däri, att jämväl en förut allenast sänjveis utlagd ägolott vid skiftet icke erhåller sådan sammansättning, att den mindre än förut ägnar sig för den art av hushållning, vartill den användes, får givetvis, i den mån innehavet enligt sänjedelningen icke utgör delningsgrund vid skiftet, ej hindra att ägolotten beträffande de olika ägoslagen får vidkännas den minskning i förhållande till dess förutvarande innehav, vartill den vid skiftet använda delningsgrunden samt hänsynen till rättvis och lämplig skiftesläggning för-
anleda.

I anledning av utav lantmäteristyrelsen i dess senaste utlåtande gjord erinran har åt paragrafen givits en formulering, varigenom berörda regel kommit till uttryck.

4 §.

Denna paragraf motsvarar för förslagets del i viss mån de detaljerade föreskrifterna i 80 § skiftesstadgan samt återger utan förändring 4 § i 13 kap. i 1920 års förslag.

5 §.

Denna paragraf, vilken har motsvarighet i 91 § skiftesstadgan, återger med oväsentliga redaktionella jämkningar 5 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Jämför vidare lantmäteristyrelsens cirkulärskrivelse den 8 december 1922.

6 §.

Denna paragraf, till vilken direkt motsvarighet icke finnes i gällande skiftesstadga, återger med en oväsentlig redaktionell jämkning 6 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Med paragrafen må jämföras sista stycket av 7 § i första kapitlet av förevarande förslag ävensom 84 § skiftesstadgan.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 87 och 88 §§ i gällande skiftesstadga samt återger med en mindre jämkning av enbart redaktionell art de två första styckena av 7 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget i likhet med de tidigare därutinnan, att underställning till ägodelningsrätten icke erfordras, även om antalet skiften enligt skiftesplanen överstiger det för normala fall tillåtna. Se härutinnan 1911 års betänkande sid. 172. Tredje stycket av 7 § i 13 kap. av 1920 års förslag har icke upptagits i förevarande förslag. I stället har i 20 § införts bestämmelse om angivande i protokollet av de förhållanden, vilka utövat huvudsakligt insflytande vid skiftesplanens utarbetande. Beträffande den sålunda vidtagna ändringen hänvisas till lantmäteristyrelsens senast avgivna utlåtande.

8 §.

Denna paragraf, vilken saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga, återger 8 § i 13 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt

torde föreskriften i förevarande paragraf i viss mån innefatta en nyhet; angående rättspraxis ställning i frågan må hänvisas till rättsfall, refererade i N. J. A. 1922, sid. 35, samt N. J. A. 1921, sid. 63.

9 §.

Denna paragraf motsvarar 81 § i gällande skiftesstadga samt 9 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Från skiftesstadgans bestämmelser skiljer sig paragrafen genom föreskriften om meddelande av bestämmelser till skydd mot onödigt intrång å den tjänande fastigheten. Med detta stadgande må jämföras 4 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut.

Från 1920 års förslag skiljer sig förevarande paragraf därutinnan, att enligt det senare bestämmelser, varom ovan sägs, icke obligatoriskt skola vid skiftet givas; de skola meddelas allenast i den mån så lämpligen kan ske. Därest, såsom ofta nog torde vara fallet, hinder av ett eller annat slag möter mot att meddela dylika föreskrifter, är den tjänande fastighetens intresse i allt fall skyddat genom förenämnda stadgande i lagen om servitut.

10 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 83 § i gällande skiftesstadga samt 10 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Vad beträffar paragrafens första stycke, torde detsamma icke innebära någon nyhet i förhållande till gällande skiftesstadga (jämför 1918 års förslag sid. 287). Andra stycket saknar däremot motsvarighet i gällande rätt.

I förhållande till 1920 års förslag utvisar förevarande paragraf, bortsett från sista punkten av andra stycket, skiljaktigheter av allenast redaktionell natur. Beträffande nämnda punkt torde, med hänsyn till föreskrifterna i 17 kap. 2 §, ett uttryckligt stadgande om rätt för delägarna att träffa förening vara på sin plats.

11 §.

Denna paragraf, vilken givetvis saknar motsvarighet i gällande rätt, återger 11 § i 13 kap. av 1920 års förslag.

Då enligt 11 § i förslaget till lag om sammanläggning i vissa fall av fastigheter å landet yttrande i sammanläggningsärende, där sammanläggning avses skola ske i samband med laga skifte, skall infordras från vederbörande förrättningslantmätare, är det givetvis lämpligt att vid anmälan, varom i förevarande paragraf är fråga, sökanden tillhandahåller förrättningslantmätaren den utredning i sammanläggningsärendet, sökanden kan åstadkomma, på det att förrättningslantmätaren må kunna bedöma först och främst huruvida ärendet synes kunna avgöras inom något så när kort tid och sammanläggningen sålunda ske i samband med skiftet, samt vidare om ur synpunkten av de intressen, lantmätaren har att företräda, hinder mot sammanläggningen synes möta. Kan lantmätarens yttrande åtfölja ansökningen till ägodelningsdomaren,

behöver givetvis i allmänhet infordrande av vidare yttrande från förrättningslantmätaren icke ske, där ej särskilda förhållanden annat föranleda.

12 §.

Denna paragraf motsvaras i gällande skiftesstadga närmast av 86 § men saknar direkt motsvarighet i 1920 års förslag. I sak torde emellertid de i paragrafen upptagna föreskrifterna överensstämma med vad enligt sistnämnda förslag är avsett att gälla.

Från gällande rätt skiljer sig förevarande förslag i likhet med de tidigare först och främst därigenom, att enligt detsamma delningen vid skifte skall ske mellan de särskilda jordregisternumren. Det är alltså enligt förslaget icke tillåtet att, såsom för närvarande torde kunna ske, för delägare, vilken inom ett och samma hemmansnummer innehar två eller flera under särskilda jordregisternummer upptagna, vid skifte utbrutna fastigheter eller delar av sådana, utlägga en enda ägolott, utan så är att sammanläggning, på sätt nyss omförmälts, kommer till stånd i samband med skiftet.

Inom varje särskilt jordregisternummer skall i regel för var delägare utläggas en lott. För närvarande torde principiellt gälla, att inom varje hemmansnummer, vilket ju ock utgör ett jordregisternummer, en ägolott för varje delägare utlägges; denna regel tillämpas emellertid icke i den utsträckning, att utläggande av gemensam ägolott för exempelvis en hemmansdel och en för alltid avsondrad lägenhet inom samma hemmansnummer anses medgivet. Ej heller orde komma i fråga att, därest skifte äger rum å ett skifteslag, inom vilket vissa förut utbrutna ägor delats genom ägostyckning och andra genom hemmansklyvning, utlägga gemensam ägolott för delägare, vilken innehar dels en ägostyckningslott och dels en hemmansklyvningslott eller en icke utbruten del av en sådan, låt vara att samtliga ägor tillhöra ett och samma hemmansnummer. Men om däremot någon innehar exempelvis två genom hemmansklyvning eller storskifte utbrutna lotter inom samma hemmansnummer, torde han vid ett skifte, i vilket dessa ägor ingå, för desamma få allenast en ägolott åt sig utlagd. Förslagets ståndpunkt att till grund för skiftet lägga indelningen i jordregisternummer lärers få anses mera konsekvent samt mera betryggande för ordning och reda i fastighetsförhållandena och därigenom även för åtskilliga rättsägares, exempelvis inteckningshavares, intressen.

I sista stycket angivas de förutsättningar, under vilka delägare, som innehar visst till läge och gränser bestämt, men ej lagligen utbrutet område, kan få detsamma utbrutet direkt vid laga skiftesförrättning. Det synes givet, att, då utbrytning av sådant område strängt taget skulle ske medelst avstyckning, utläggande av detsamma eller av enligt uppskattning däremot svarande ägor endast kan ske, så vida det befinnes att laga hinder mot dess utbrytande genom avstyckning icke skulle hava mött. Förrättningsmännen hava alltså att taga i övervägande, huruvida områdets avskiljande från stamfastigheten står i överensstämmelse med vad i 19 kap. angående avstyckning sägs, därvid

särskilt föreskrifterna i 2 och 3 §§ lära komma i betraktande. Först om det befinnes att avstyckning av området från vederbörande stamfastighet lagligen kunnat ske, samt området således kunde hava gått in i skiftet såsom en genom avstyckning bildad fastighet eller möjligen i berörda egenskap ställts utanför skiftet, hava förrättningsmännen att medgiva områdets utläggande såsom särskild ägolott vid skiftet. Givetvis är det emellertid ingalunda säkert att just de ägor, fångeshandlingen avser, komma att för ägaren utläggas; huruvida så sker eller icke blir en skiftesläggningsfråga, men enligt stadgandet i 9 kap. 2 § andra stycket skall för området i varje fall utläggas vad emot detsamma enligt uppskattning svarar.

Enligt 12 och 13 §§ i förslaget till lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet är det tänkbart, att ägaren av jordområde, varom nu är sagt, kunnat vara berättigad att för dess utbrytande anlita ägostycknings- eller jordavsöndringsinstitutet. Härtill synes emellertid i förevarande sammanhang icke böra tagas hänsyn; har ägaren valt att med anlitan av nya lagen söka få sitt område direkt utlagt vid laga skifte, bör han få underkasta sig att hans anspråk på att få området utbrutet till särskild fastighet därvid bedömes enligt den nya lagens stadganden. Därest hans ansökning avslås, är han givetvis oförhindrad att utan sammanhang med skiftet vidtaga de åtgärder för realiserande av sitt ägokrav, vartill fog må förefinnas.

I övrigt hänvisas beträffande innehållet av förevarande paragraf till inom lagrådet angivna yttranden.

13 §.

Denna paragraf, till vilken någon direkt motsvarighet icke finnes i gällande skiftesstadga, motsvarar 12 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Paragrafen innehåller i förhållande till gällande rätt icke någon nyhet, se rättsfall, refererade i N. J. A. 1906 sid. 314 samt 1908 sid. 416. I förhållande till 1920 års förslag utvisar paragrafen endast redaktionella förändringar, verkställda i förtydligande syfte.

Första stycket syftar närmast på det fall, att ägor, vilka vid skiftes- eller styckningsförrättning avsatts såsom för delägarna gemensamma eller eljest bilda samfällighet för sekundära skifteslag, undergå skifte. Ägorna skola då i första hand fördelas mellan de ägolotter, som utbrutits samtidigt med att ägorna avsatts, eller eljest i första hand ingått såsom delägare i samfälligheten. Om emellertid — och härom handlar paragrafens andra stycke — någon eller några av dessa ägolotter i sin tur undergått laga delning, skall skiftet å samfälligheten föras djupare, så att en var av de fastigheter, vilka vid den senare laga delningen uppkommit, erhåller på densamma belöpande andel i de samfälliga ägorna utbruten. Denna sista uppdelning är emellertid icke obligatorisk. Dels kan det nämligen medgivas ägarna av de fastigheter, i vilka den ursprungliga ägolotten uppdelats, att behålla på sagda ägolott

belöpande andel i de samfällda ägorna såsom för sig gemensam, nämligen om de alla därom äro ense, dels kan det tänkas att utskiftning av andelen möter hinder i någon av de i 1 kap. av förslaget intagna föreskrifterna. Det lär nämligen kunna tänkas att skiftesmännen jämlikt grunderna för första stycket av 14 § ävensom 15 § i berörda kapitel finna dylik utskiftning icke böra äga rum, samt förty vägra tillstånd till densamma. I dylikt fall skall givetvis, där delägare är missnöjd med nämnda vägran, frågan behandlas i den i 4 kap. av förslaget föreskrivna ordning.

Tredje stycket syftar på de fall, då samfällda ägor skiftas mellan primära skifteslag, t. ex. då samfälld skogsmark skiftas mellan flera byar, vilka tillsammans utgöra ett skogelag. Varje by såsom delägare skall erhålla vad på densamma efter delningsgrund och uppskattning belöper, och andelen för den by, som undergått laga delning, skall utskiftas så djupt, som den eller de delningar, för vilka byägorna varit föremål, sträcka sig, i den mån ej förening eller förrättningsmännens beslut träda hindrande i vägen. Vid fråga om skifte av å by belöpande andel i skogsmark kan givetvis ofta stadgandet i 10 kap. 4 § 1. komma i betraktande; i andra fall lär fråga om skiftets djup få avgöras med tillämpning av 1 kap. 9 eller möjligen 15 § i förslaget. Självfallet kan inom de olika hemmansnumren delningen av ägor, varom nu är fråga, komma att sträcka sig olika djupt, allt efter som vederbörande jordeboksenhet själv varit föremål för laga delningsförrättningar.

Det är icke sällsynt, att andelar för byar, hemman eller hemmansdelar i oskiftad skogsmark blivit föremål för försäljning och sålunda i äganderätts-hänseende icke följa vederbörande stamfastigheter åt, vilket förhållande observerats i 11 § av förslaget till promulgationslag. Även där dylik överlåtelse ägt rum, skall vid skifte å skogsmarken ovanberörda regel följas. En person, vilken förvärvat å tre hemmansnummer i en by belöpande andelar i oskiftad skogsmark, har således icke rätt att vid skifte å skogsmarken erhålla vad å dessa andelar av skogsmarken belöper utlagt i en ägolott.

Har varje särskilt hemmansnummer efter överlåtelsen undergått klyvning, lär det dock ej vara behöfligt att vid skiftet å skogsandelen gå ända därhän att utlägga de andelar, som skolat belöpa å de vid klyvningen uppkomna lotterna, för sig. Till dessa lotter såsom sådana har ju icke hört någon andel i skogsmarken; därest upplåtelsen av hemmansnumrets andel lagfarits, har denna andel registrerats såsom en från hemmansnumret avsöndrad lägenhet. I den mån lägenheter av nu antytt slag förekomma, skall vid skiftet å skogsmarken regeln om utläggande av ägolott för jordregisternummer iakttagas. I övrigt lära icke lagfarna upplåtelser av nu antytt slag, vilka således icke givit upphov till särskilda registernummer, böra behandlas sålunda, att för vederbörande fastighet utlägges den tillkommande ägovidd, vilken därefter får utbrytas till särskild fastighet genom jordavsöndring eller avstyckning.

14 §.

Denna paragraf, vilken saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 14 § i 13 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt innefattar paragrafens första stycke givetvis en nyhet. Vad beträffar andra stycket torde detsamma jämväl i viss mån skilja sig från vad för närvarande får anses gälla. Därest ägolott eller skattetal gemensamt äges av flera personer, utan att någon uppdelning efter andelstal å de särskilda delägarna ägt rum, torde intet hinder möta mot utläggande för delägarna av gemensam ägolott, varemot då varje delägare för sig äger visst skatte- eller annat andelstal utläggande för en var av dem av särskild ägolott lärer böra äga rum. Med andra ord: tre personer, vilka gemensamt äga $\frac{1}{2}$ mantal, kunna erhålla gemensam ägolott åt sig utlagd, varemot, om en var av dem äger $\frac{1}{6}$ mantal, var och en bör erhålla sin andel utbruten såsom särskild fastighet. Förslaget giver däremot jämväl i sistnämnda fall delägarna rätt att på begäran erhålla gemensam ägolott åt sig utlagd, dock under förutsättning att ägorna höra under ett och samma jordregisternummer. Skulle förhållandet vara sådant att exempelvis två särskilda jordregisternummer ägas av tre personer gemensamt, och fråga uppstår om skifte av en för, bland andra, dessa jordregisternummer såsom samfällad avsatt torvmosse, möter enligt förslaget icke heller hinder att utlägga de å dessa jordregisternummer belöpande andelar i mossen i gemensam ägolott om blott lämpligt skifte för övriga delägare därigenom ej hindras; det bildas med andra ord en mindre samfällighet, i vilken allenast dessa nummer äga del. En dylik åtgärd lärer icke enligt gällande rätt vara tillåten.

Åtgärd, varom i sista punkten av föregående stycke sägs, kan synas stå i motsättning till föreskrifterna i 13 § i förevarande kapitel. Denna motsättning är dock endast skenbar; det krav på reda i jordredovisningen, vilket ligger bakom berörda föreskrifter, har ingalunda eftergivits genom det i sista punkten av andra stycket i 14 § gjorda medgivandet. Skiftet av det samfällda undantaget skall ske i anslutning till förefintlig fastighetsindelning inom stamskifteslaget, ehuru det tillåtes, att två eller flera av fastigheterna icke erhålla sina andelar utbrutna; här föreligger således ett medgivande av i viss mån samma slag som det i andra stycket av 13 § förefintliga. Nämnda stycke föranleder exempelvis, att om en vid laga delning, varvid utlagts ägolotterna A, B, C och D, såsom samfällad undantagen torvmosse skall undergå skifte, samt D numera är kluven i lotterna Da, Db och Dc, den på D belöpande andel, om delägarna så önska, kan utläggas oskiftad såsom en enda lott; enligt sista punkten av 14 § andra stycket medgives, att för A och B utlägges gemensam ägolott, därvid naturligtvis av skifteshandlingarna skall tydligt framgå, att med de å A och B belöpande andelarna sålunda förfarits; likaledes kan med användande av samma bestämmelse de å Da och Db belöpande delarna i mossen utläggas gemensamt, under det att Dc erhåller sin andel utbruten.

Beträffande 1920 års förslag medgavs i 14 § i 13 kap. utläggande av gemensam ägolott för flera delägare allenast där sådan åtgärd äskades för särskilt ändamål såsom gemensam försäljning eller dylikt. Emellertid tilläts utläggande av gemensam ägolott jämväl för flera registernummer, dock att, där fråga ej var om vid lantmäteriförrättning såsom samfälld undantagen mark eller därmed likställd, å kartan och i delningsbeskrivningen skulle utmärkas, vad av ägolotten belöpte å de särskilda registernumren; stadgandet rörde således i själva verket utläggande av flera ägolotter intill varandra, d. v. s. det fall, varom 15 § i förevarande kapitel och föreskrift i 86 § skiftesstadgan handlar. Beträffande förslagens förhållande till 1920 års förslag i denna del hänvisas till lagrådets yttrande.

15 §.

Denna paragraf motsvarar 86 § skiftesstadgan samt 13 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget först och främst därutinnan, att den i förevarande paragraf delägare medgivna rätt icke är beroende av huruvida de under särskilda jordregisternummer redovisade ägorna tillhöra ett och samma hemmansnummer. I övrigt föreligger i själva verket föga skillnad från innehållet i 86 § skiftesstadgan, om man bortser från att systemet med den kamerala indelningen såsom grundläggande för skiftet icke bibehållits. Att märka är att de särskilda jordregisternumren eller andelarna i dem icke få vid skiftesläggningen betraktas såsom tillsammans utgörande én enhet, utan för varje jordregisternummer eller andel i sådant skall utläggas en ägolott, vilken för sig uppfyller de allmänna fordringarna i fråga om arrondering och ägosammansättning; vad som är medgivet är allenast, att de en och samma ägare tillhöriga ägolotterna såvitt möjligt läggas intill varandra. Endast i det fall, att skifteslaget utgöres av samfällt undantag eller därmed likställt område, är det medgivet, att andelar, vilka belöpa å särskilda jordregisternummer, utläggas såsom en gemensam ägolott, vilket medgivande väl får anses innebära allenast en naturlig konsekvens av föreskriften i 14 § andra stycket sista punkten.

16 §.

Denna paragraf motsvarar 95 § skiftesstadgan samt 15 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Paragrafen innebär i förhållande till såväl gällande rätt som 1920 års förslag ett mildrande av utflyttningstvänet. Det är sålunda icke utan vidare nödvändigt att, där man finner antalet skiften kunna för samtliga ägolotter nedbringas till det normala allenast i händelse utflyttning äger rum, sådan åtgärd skall tillgripas; olika skäl för och emot skola vägas mot varandra, därvid visserligen skiftesläggningsintresset spelar en synnerligen viktig, men dock ej avgörande roll. Endast där omständigheterna befinnas vara sådana, att för skifteslaget i allmänhet fördelarna av utflyttnings verkställande i erforderlig omfattning äro av större betydelse än därav uppkommande utgifter och övriga olägenheter såsom minskad trevnad och dylikt, bör beslut om utflyttning fattas. Uppen-

barligen kunna förhållandena härutinnan ställa sig olika allt eftersom skifteslaget helt eller till övervägande del består av verkliga jordbruksfastigheter, bondehemman, eller flertalet fastigheter utgöres av smålängheter, vilkas ägare huvudsakligen söka sin utkomst såsom hantverkare eller arbetare av ett eller annat slag. Vid beräkning av kostnaden läres hänsyn böra tagas till kostnaden i dess helhet, ej allenast till den del därav, som delägarna kunna ensamma få vidkännas. Totalvinsten av utflyttningen bör sålunda vägas mot totalkostnaden.

17 §.

Denna paragraf motsvarar 96 § i gällande skiftesstadga samt 16 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt liksom från 1920 års förslag kan måhända synas föreligga den skillnad, att vid utflyttningsskyldighetens bestämmande enligt förevarande förslag hänsynen till lämpligt skifte ej tillmätes avgörande betydelse. Sedan avgjort är, att utflyttning skall äga rum, skall frågan om vilka delägare skola utflytta avgöras med hänsyn ej blott till befordrande av lämpligt skifte utan ock till uppkommande kostnader. Det är sålunda enligt förslaget möjligt att delägaren A kommer att förklaras skyldig att utflytta, ehuru utflyttande av delägaren B ur skiftessynpunkt varit att föredraga; så bör nämligen ske om B:s utflyttning skulle förorsaka väsentligen större kostnader samt även med A:s utflyttning ett tillfredsställande skifte står att vinna. I själva verket torde en dylik ståndpunkt i hög grad närma sig gällande skiftesstadgas, liksom den ej heller läres avvika från vad i sak avses enligt 1920 års förslag. Emellertid må i detta sammanhang anmärkas att varken förevarande förslag eller de tidigare innehålla stadgande om sådan byggnadsbeskrivning, som i 96 § skiftesstadgan omtalas. Se härom 1911 års betänkande sid. 176. Finner lantmätaren nödigt att upprätta uppskattningsinstrument i en eller annan form över byggnader å ägolott, är det naturligtvis honom obetaget att vidtaga dylik åtgärd.

Andra stycket i förevarande paragraf står i överensstämmelse med såväl gällande rätt som 1920 års förslag. Sista stycket av 16 § i 13 kap. av sistnämnda förslag återfinnes i 14 kap. 5 § av det förevarande.

Tredje stycket, vilket icke har motsvarighet i 1920 års förslag, torde i sak icke innebära någon nyhet i förhållande till vare sig gällande rätt eller sistnämnda förslag. Dess insättande har föranletts av lantmäteristyrelsen, därvid emellertid föreskriften erhållit en avfattning, i viss mån avvikande från den av styrelsen föreslagna.

18 §.

Paragrafen, vilken motsvarar föreskrift i 98 § skiftesstadgan samt 17 § i 13 kap. av 1920 års förslag, står i överensstämmelse med såväl gällande rätt som 1920 års förslag.

19 §.

Paragrafen, till vilken direkt motsvarighet icke finnes i skiftesstadgan, återger utan förändring 18 § i 13 kap. av 1920 års förslag.

Någon nyhet lär paragrafen icke innehålla, jämför 1911 års förslag sid. 176.

20 §.

Paragrafen motsvarar 92 § i gällande skiftesstadga och 19 § i 13 kap. av 1920 års förslag.

Vad angår de två första styckena i paragrafen föreligger icke någon avvikelse från vare sig gällande rätt eller 1920 års förslag. Beträffande tredje stycket hänvisas till vad vid 7 § anförts. Redogörelse, som i detta stycke omtalas, lämnas i själva verket ofta nog redan för närvarande.

Vidkommande fjärde stycket innefattar detsamma en nyhet i förhållande till såväl gällande rätt som de tidigare förslagen. Lantmäteristyrelsen har i sitt utlåtande föreslagit i vissa fall obligatorisk, i andra fall fakultativ underställning av skiftesplan till ägodelningsrätten. Då det emellertid kan befaras, att ett stadgande av sådan innebörd skulle i ej få fall onödigtvis vålla betänklighet utdräkt, samt behovet av en föreskrift av så genomgripande natur och jämväl delvis vittgående konsekvenser knappast kan anses hava blivit till fullo ådagalagt, har den föreslagna bestämmelsen icke ansetts böra upptagas i förevarande förslag. I stället har stadgats, att den provisionella planen, efter det densamma behandlats å sammanträde och eventuellt kompletterats eller jämkats, av förrättningsmannen skall insändas till vederbörande överlantmätare för att av honom granskas. Det är ej avsett, att överlantmätaren skall företa någon undersökning inom skifteslaget, utan allenast att han med tillgång till konceptkarta, tilldelningslängd och delningsbeskrivning — att de nämnda handlingarna icke behöva vara renskrivna är givet, delningsbeskrivningen t. ex. är ju ännu icke definitiv — skall å tjänsterummet granska skiftesplanen samt undersöka huruvida densamma beträffande det antal skiften, som tilldelats de särskilda delägarna, skiftenas läge och form, gemensamma undantag etc. överensstämmer med lagens stadganden och delägarnas intresse. De erinringar, vartill överlantmätaren finner anledning, har han att bringa till lantmätarens kännedom samtidigt med återsändandet av planen. Förrättningslantmätaren är emellertid icke skyldig att ställa sig dylika erinringar till efterrättelse, och i sista hand varder det, där förrättningsmannen lämnat erinringarna utan avseende, ägodelningsdomaren resp. ägodelningsrätten som vid prövning för fastställelse eller av besvär får taga ställning till frågan. Emellertid kan givetvis tänkas inträffa, att fastställelsemyndigheten vid prövning för fastställelse väl anser framställda erinringar i och för sig befogade men dock ej finner den omständigheten, att de icke iakttagits, föranleda att fastställelse må vägras å förrättning, mot vilken talan ej fullföljts och som i och för sig icke kan anses vara annat än lagligen beskaffad.

21 §.

Paragrafen, vilken utan skiljaktighet i sak motsvarar 93 § i gällande skiftesstadga, återger 20 § i 13 kap. av 1920 års förslag.

22 §.

Denna paragraf motsvarar 103 § i gällande skiftesstadga samt 21 § i 13 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande bestämmelser utvisar paragrafen allenast oväsentliga skiljaktigheter. Delningsbeskrivning enligt förslaget varder sålunda i viss mån utförligare, än vad skiftesstadgans föreskrifter föranleda. Det praktiskt lämpliga i att delningsbeskrivningen upptager uppgifter om servitut samt om delaktighet i från delningen undantagna ägor lär emellertid vara tydligt.

I förhållande till 1920 års förslag innebär den kompletterande föreskriften i sista punkten av första stycket en nyhet, för vilken närmare redogörelse emellertid icke torde vara av behovet påkallad.

23 §.

Paragrafen motsvarar 104 § i gällande skiftesstadga samt återger 22 § i 13 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget liksom de tidigare därutinnan, att upprättande av särskild beskrivning över gränsmärkena icke är föreskriven. Föreskrifter om sättet för utmärkande av gränserna mellan ägototterna äro meddelade i ovan förut omförmälda mättningsförrättning.

24 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, återger 23 § i 13 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt torde paragrafen innehålla en nyhet. Stadgandet torde vara av betydelse såväl i de fall, då mellan förvaltningsområden förefinnes bestämd, av fastighetsgränserna oberoende gräns, som då gränsen för förvaltningsområdet sammanfaller med och beror av fastighetsgräns, d. v. s. då sådant område utgöres av vissa fastigheter.

14 KAP.

Om ersättningar mellan skiftesdelägare.

1 §.

Denna paragraf motsvarar stadgande i 97 § i gällande skiftesstadga samt 1 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Paragrafen innehåller icke några förändringar i förhållande till vare sig gällande rätt eller sistnämnda förslag. Jämför 1911 års betänkande sid. 178.

Angående understöd av allmänna medel till utflyttningar äro stadganden

meddelade i kungörelsen den 8 juni 1923 angående villkor för erhållande av statsbidrag till lantmåteriförrättningar.

2 §.

Paragrafen, till vilken någon direkt motsvarighet icke förefinnes i gällande skiftesstadga, om man ej såsom sådan vill räkna andra punkten av 98 § i denna stadga, återger utan förändring 2 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Paragrafen torde icke innefatta någon nyhet i förhållande till gällande rätt. Jfr 1911 års betänkande sid. 179.

3 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 97 § skiftesstadgan samt 3 § i 14 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt föreligger knappast någon nyhet, liksom ej heller någon ändring i sak vidtagits beträffande 1920 års förslag.

4 §.

Denna paragraf, till vilken motsvarighet saknas i gällande skiftesstadga, motsvarar 4 § i 14 kap. i 1920 års förslag. Andra punkten i första stycket torde innefatta en nyhet i förhållande till gällande rätt. Jfr 1911 års betänkande sid. 179.

5 §.

Denna paragraf motsvarar 99 § i gällande skiftesstadga samt sista stycket av 16 § i 13 kap. ävensom 5 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Förrättningsmännen äga enligt förslaget att bestämma tid, inom vilken beslutad flyttning skall vara slutförd. Särskild betydelse får ett dylikt bestämmande för den händelse delägare åliggande utflyttningsskyldighet icke behöver fullgöras till den tidpunkt, då de nya lotterna skola tillträdas. I dylikt fall lärer annan delägare nämligen under viss tid få vidkännas intrång å någon del av sin ägolott. Givetvis bör man i allmänhet söka ordna så, att utflyttningen i sin helhet är fullgjord till den tid, då tillträde av de nya lotterna äger rum. För det fall, att detta emellertid med avseende å vissa byggnader eller anläggningar icke låter sig göra, har den delägare, vilken sålunda får vidkännas intrång, i enlighet med av lantmåteristyrelsen gjord hemställan, förklarats berättigad till ersättning för tiden från och med tillträdet av lotterna. Enligt de tidigare förslagen skulle ersättning utgå allenast i händelse den för fullgörande av flyttningen i allmänhet bestämda tid måste överskridas.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 100 § i gällande skiftesstadga samt 6 § i 14 kap. av 1920 års förslag.

Från såväl gällande rätt som de tidigare förslagen skiljer sig föreliggande förslag därutinnan, att i paragrafen allenast utsäges, att under vissa förutsätt-

ningar ersättning i de i paragrafen angivna hänseenden skall utgå. Paragrafen stadgar nämligen, att de närmare föreskrifterna angående ersättningarnas beräkning skola meddelas i administrativ ordning. Förslaget står i förevarande avseende i överensstämmelse med den nya finska skifteslagstiftningen. I övrigt hänvisas till av en ledamot av lagrådet uttalad mening.

Förslaget lämnar oavgjort i vad mån den ersättning, varom i första stycket av paragrafen sägs, skall utgöra gottgörelse för det värde i odling och hävd, som frångår delägare, eller för arbete och kostnad, som delägare nödgas nedlägga på uppodling av odlingsmark, vilken skall träda i stället för av honom frånträdd åker eller äng, eller på bättrande av jord i bristfälligt hävdetillstånd. Det första alternativet inträder givetvis, där delägare frånträder hävdade ägor utan att vederlag i jord tillfullo kommer honom till del, vilket inträffar exempelvis vid sådant förfarande, om vilket i 13 kap. 2 § andra stycket i förslaget sägs, ävensom i fall, som i 9 kap. 6 § andra stycket avses. Så till vida är emellertid förslagets ställning bestämd, att i odlingslikvid icke skall intagas annan odlingsmark än den, vilken vid skiftet går i utbyte mot åker eller äng. Härutinnan torde förslaget stå i överensstämmelse med gällande skiftesstadga, jämför 1911 års betänkande sid. 181. Att vid gradering av inrösningsjorden taga hänsyn till odlingsmarkens mer eller mindre svårbrutna beskaffenhet torde icke stå i strid med praktiska uppskattningsprinciper och lär ej heller medföra kollision med föreskrifterna i 11 kap. 2 § i förslaget. Därest vidare iakttages, att allt för svårbruten mark över huvud taget icke intages bland inrösningsjorden, samt noggrant beaktande skänkes föreskrifterna i 13 kap. 3 § av förslaget, torde rättsförluster för delägarna icke vara att befara därav, att odlingsmark ej i större utsträckning än ovan nämnts intages i likvid; att genom den antydda begränsningen så långt ske kan förebygges att delägare erhåller ersättning för odling, som han måhända icke någonsin verkställer, må i detta sammanhang även erinras.

I paragrafen behandlas jämväl den ersättning, som omtalas i sista punkten av 107 § skiftesstadgan.

7 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i skiftesstadgan, återgiver 7 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Jfr 1911 års betänkande sid. 183.

8 §.

Denna paragraf motsvarar 101 § i gällande skiftesstadga samt 8 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Andra stycket av paragrafen innehåller givetvis en nyhet i förhållande till gällande rätt. I förhållande till 1920 års förslag utvisar sagda stycke allenast redaktionella jämkningar.

Vad tredje stycket angår må anmärkas, att i skiftesstadgan på motsvarande ställe talas allenast om bränntorvmosse.

9 §.

Denna paragraf motsvarar 101 § skiftesstadgan samt 9 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Beträffande skiljaktighet från gällande rätt märkes, att skiftesstadgan icke innehåller något stadgande angående maximitid för skogslikvids gäldande i penningar. Maximitid för gäldande av likvid, som utgår i penningar, har i enlighet med av lantmäteristyrelsen i dess senaste utlåtande gjord hemställen satts till tio år. Vad angår maximitid för gäldande av likvid in natura, har ändring ej vidtagits i förhållande till vare sig gällande rätt eller 1920 års förslag.

I anledning av vad lantmäteristyrelsen anfört angående likvidtagares anspråk på ränta må anmärkas, att i den mån sådan rätteligen finnes böra tillkomma honom, hänsyn härtill synes böra tagas vid ersättningsens bestämmande. Därest delägare avträder skog till värde av 2,000 kronor samt tillträder skog till värde av 1,000 kronor, uppkommer för honom en ersättningsfordran å 1,000 kronor. Kan denna icke bestämmas att utgå omedelbart vid tillträdet av de nya lotterna eller, där likviden ägt rum vid särskild förrättning, så snart denna förrättning blivit slutligen fastställd, har likvidtagaren ett ränteanspråk väl så befogat som det, vilket må tillkomma exempelvis likvidtagare in natura, åt vilken kunnat omedelbart utmärkas likvidträd till ett värde, motsvarande allenast halva likvidbeloppet. Att ränteanspråk, varom nu talats, vid likviden tillgodoses, synes naturligt och lär ej heller praktiskt sett erbjuda någon svårighet; särskilt stadgande härom i lagen synes emellertid icke erfordras.

Vad beträffar föreskriften i andra styckets andra punkt synes det väl ej heller enligt gällande rätt böra anses medgivet att i strid mot gällande bestämmelser angående nyttjande av skog uttaga ståndsogslikvid, som skall utgå in natura. Jfr rättsfall, refererat i N. J. A. 1915 sid. 93.

10 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i tredje stycket av 101 § i gällande skiftesstadga samt 10 § i 14 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt innefattar förslaget en utsträckning av rätten att till särskild förrättning hänvisa bestämmandet av ersättningsfrågor.

I förhållande till 1920 års förslag utvisar paragrafen, förutom en mindre jämkning av redaktionell natur, den avvikelse, att likvid i anledning av delning av mosse jämväl må anstå till särskild förrättning ävensom att andra stycket av motsvarande paragraf i berörda förslag icke upptagits i det förevarande. Ändringarna hava företagits i anledning av hemställen från lantmäteristyrelsens sida.

I fråga om kostnad för förrättning, varom i förevarande paragraf sägs, om dess avslutande, om fullföljd av talan däremot samt om fastställande av dylik förrättning meddelas föreskrifter i 18 kap. 1 § sista stycket, 16 kap. 3 §, 21 kap. 24 § samt sistnämnda kapitel 40 och 41 §§ av förslaget.

11 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 11 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Beträffande i sistnämnda förslag vidtagna ändringar hänvisas till inom lagrådet gjorda uttalanden.

Stadgandet i andra stycket torde i vissa fall vara ägnat att minska benägenheten hos delägarna att begagna sig av den enligt stadgande i 9 kap. 3 § i förslaget dem medgivna rätten att, där äldre sämjedelning förefinnes, genom förening antaga innehavet enligt sämjedelningen till delningsgrund. Häremot torde emellertid knappast ur rättslig synpunkt vara något att anmärka.

12 §.

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, återgiver 12 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Föreskriften innebär emellertid icke någon nyhet i förhållande till gällande rätt så till vida, som ersättning för närvarande givetvis skall utgå till innehavare av lägenhet, varom i paragrafen är fråga, ehuru denne icke är berättigad att vid skiftet föra talan, utan talan för lägenheten enligt 83 § skiftesstadgan skall föras av jordägaren. Det nya i det förevarande stadgandet ligger däri, att fördelning av den till lägenheten utgående ersättningen emellan jordägaren och lägenhetsinnehavaren äger rum såsom en åtgärd vid skiftet; för närvarande torde dylik fördelning bliva en sak emellan de båda intressenterna, och eventuell tvist dem emellan lärers få avgöras av allmän domstol. Enligt förslaget torde tvist i frågan komma att upptagas av ägodelningsrätt i anledning av besvär över förrättningsmännens beslut.

13 §.

Paragrafen motsvarar bestämmelse i 54 § i gällande skiftesstadga samt 13 § i 14 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt torde förevarande paragraf innebära en inskränkning i den beslutanderätt, vilken ansetts tillkomma delägarna; särskilt innefattar det i paragrafen intagna förbehåll uppenbarligen en för närvarande icke förefintlig begränsning av delägarnas beslutanderätt i fråga om likviderna. Den viktigaste skillnaden i förhållande till gällande rätt är emellertid den att det enligt förslaget icke är delägarna medgivet att besluta om grunderna för odlings- och hävdelikvider, vilken beslutanderätt i åtskilliga fall, på sätt i de tidigare förslagen omnämnts, visat sig leda till mindre tillfredsställande resultat. Vidare är det enligt förslaget icke delägarna medgivet att t. ex. fatta beslut om ståndskogslikvids utgörande in natura. I förhållande till 1920 års förslag innebär den delägarna tillerkända rätt att förena sig om vissa pris å tjänstbarheter eller materialier eller dylikt en utvidgning av deras beslutanderätt, vilken torde böra anses lämplig, då delägarna på förevarande område torde besitta en ganska väsentlig sakkunskap, liksom de ock böra vara väl i stånd att överblicka följderna av ett beslut i förevarande frågor.

14 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver 14 § i 14 kap. av 1920 års förslag med allenast den jämkning, att bland ersättningar, vilka skola medtagas i den i paragrafen omförmälda vidräkning, upptagits jämväl ersättning enligt 8 kap. 3 § i förslaget. För denna jämkning synes särskild motivering icke erfordras.

15 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar 15 § i 14 kap. av 1920 års förslag. I fråga om förefintliga skiljaktigheter mot sistnämnda förslag hänvisas till lagrådets yttrande.

Enligt föreliggande förslag gestaltar sig gången av förfarandet på följande sätt: Lantmätaren konstaterar med hjälp av gravationsbevis, huruvida ägolott, till vilken ersättningsbelopp enligt vidräkningens saldo skall utgå, vid tiden för vidräkningens uppgörande är besvärad av inteckning samt efterser, där så är fallet, huruvida ägolottens fordran överstiger en femtedel av ägolottens uppskattningsvärde i penningar. Undersökning rörande inteckningsförhållandena är visserligen icke enligt paragrafen ålagd förrättningsmannen såsom en skyldighet, men bör dock företagas, helst lantmätaren eljest icke kan veta, huruvida avlämnande av ett exemplar av vidräkningshandlingen eller utdrag därav till överexekutor varder erforderligt ej heller vad eventuellt utdrag av vidräkningshandlingen bör omfatta. Avlämnandet skall ske sedan sex månader förflutit från ersättningens förfallodag. Sedan denna tid förflutit, kan nämligen definitivt bestämmas, vilka rättsägare ersättningsbeloppen böra tillkomma. Skall belopp gäldas genom avbetalningar i flera termer, vilket framgår av vidräkningshandlingen, sker avlämnandet då sex månader förflutit från första förfallodagen.

Sedan överexekutor erhållit vidräkningshandlingen eller erforderligt utdrag av densamma, har överexekutor att skaffa sig kännedom om vilka belopp utbetalats till vederbörande ersättningstagare eller fortfarande innestå hos den ersättningsskyldige eller eventuellt till honom återburits. Praktiskt taget torde överexekutor nödgas framställa krav hos samtliga ifrågavarande ersättningsskyldiga, därvid, då utbetalning redan ägt rum, den ersättningsskyldige har att till sitt fredande uppvisa intyg, varom i paragrafen talats, eller ock, där sådant intyg saknas och beloppet ej återburits, lämna anvisning på pant eller borgen, som ställts för beloppets återbäring. Överexekutor uttager hos vederbörande ersättningsskyldige de belopp, vilka antingen icke utbetalats till ersättningstagaren eller som av denne återburits. Därest den ersättningsskyldige utbetalt beloppet, men icke erhållit intyg, varom ovan sägs, och har ej heller beloppet återburits, har överexekutor att uttaga detsamma av ersättningstagaren, därvid givetvis först och främst bör anlitas av honom eventuellt ställd pant, eller av hans borgensmän. Skulle den ersättningsskyldige i strid mot lagens bestämmelse hava utbetalt ersättningsbeloppet utan att intyg

om förbättringsarbeten avlämnats eller pant eller borgen ställts för dess återbäring, lärer betalningen vara att anse såsom icke behörigen fullgjord, varför beloppet torde kunna utan vidare uttagas hos honom.

Uttagandet av ersättningsbelopp bör givetvis icke onödigtvis ske genom exekutiv åtgärd; skriftlig anmaning att till överexekutor inbetala beloppet bör första hand tillställas den betalningsskyldige.

Att den betalningsskyldige genom att hos vederbörande utmätningsman nedsätta belopp, som icke utan vidare må till ersättningstagaren utbetalas, kan göra sig fri från vidare besvär med ärendet, framgår av 16 § i förevarande kapitel.

16 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 16 § i 14 kap. av 1920 års förslag. Vidtagna jämkningar äro av redaktionell natur.

17 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 102 § i gällande skiftesstadga samt 17 § i 14 kap. av 1920 års förslag.

De stadganden, som åsyftas, återfinnas i kungörelsen den 4 maj 1827, i vissa delar ändrad genom kungörelsen den 31 oktober 1879. Med hänsyn till de ersättningar, vilka enligt förevarande förslag tillkomma, och till vilka gällande skifteslagstiftning saknar motsvarighet, torde ovan först omförmälda författning, därest förevarande förslag upphöjes till lag, böra undergå viss omarbetning.

15 KAP.

Om tillträde av ägotterna.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 107 § skiftesstadgan samt 1 § i 15 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget dels genom föreskriften att, där överenskommelse om tillträdet ej kommit till stånd samt klander å skiftet ej anförts, tillträdet skall ske först sedan skiftet fastställts, dels ock genom stadgandet att, där klander av skiftet anföres, ägodelningsrätten har att bestämma tiden för tillträdet. Se härom 1911 års betänkande sid. 193. Först berörda föreskrift innefattar avvikelse jämväl från 1920 års förslag; i fråga om densamma hänvisas till lantmäteristyrelsens senast avgivna utlåtande. Den i sista punkten av andra stycket föreliggande skiljaktigheten från 1920 års förslag är av allenast redaktionell betydelse.

2 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 107 § av gällande skiftesstadga samt 2 § i 15 kap. av 1920 års förslag. Paragrafen innefattar icke någon ändring i förhållande till vare sig gällande rätt eller till 1920 års förslag.

3 §.

Denna paragraf, till vilken motsvarighet icke finnes i gällande skiftesstadga, återgiver utan förändring 3 § i 15 kap. av 1920 års förslag.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 108 § i gällande skiftesstadga samt återgiver utan ändring 4 § i 15 kap. av 1920 års förslag. Ändring av gällande rätt är icke avsedd; avtal i strid mot föreskrifterna om tid för tillträde skall således fortfarande vara utan rättslig betydelse. Vägran av tillträde av ägolott föreligger naturligtvis icke i det fall att delägare på grund av bestämmelserna om tid för fullgörande av utflyttning eller anstånd därmed å annan delägares ägolott under någon tid efter tillträdet har kvar byggnad eller anläggning.

16 KAP.

Om skiftes avslutande samt om utförande av föreskriven ändring i verkställt skifte.

1 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 105 § i gällande skiftesstadga samt 1 § i 16 kap. av 1920 års förslag. Skiljaktighet föreligger icke från vare sig gällande rätt eller det tidigare förslaget. Bestämmelser om utmärkande av gränserna mellan ägolotterna finnas meddelade i gällande mättningsförfordning.

2 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 105 § skiftesstadgan samt återgiver 2 § i 16 kap. av 1920 års förslag med den ändring, att fristen för lantmätaren att avlämna ett exemplar av skifteshandlingarna satts till femton dagar efter slutsammanträdet. Se härom lantmäteristyrelsens senast avgivna utlåtande. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att enligt detsamma handlingarna icke nödvändigtvis behöva utgivas å avslutningssammanträdet, samt att lantmätaren, där delägarna icke kunna enas i val av mottagare av skifteshandlingarna, har att härutinnan träffa avgörande. Sista stycket representerar jämväl en nyhet i förhållande till gällande rätt. Jfr 1911 års betänkande sid. 194 samt 1918 års förslag sid. 308.

3 §.

Denna paragraf motsvaras av föreskrift i andra stycket av 105 § i gällande skiftesstadga samt återgiver utan förändring i sak 3 § i 16 kap. av 1920 års förslag. Paragrafen skiljer sig från gällande rätt så till vida, som enligt förslaget likvidförrättningar kunna i större utsträckning än för närvarande är medgivet äga rum efter skiftets fastställande. Beträffande ägoutbyte utan samband med laga skifte m. m. se förslaget 20 kap. 6 §.

4 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver 4 § i 16 kap. av 1920 års förslag. Jfr 1911 års betänkande sid. 195 samt 1918 års förslag sid. 309.

5 §.

Denna paragraf motsvarar första punkten av 106 § skiftesstadgan samt 5 § i 16 kap. av 1920 års förslag. Från gällande föreskrifter skiljer sig paragrafen därigenom att den fixerade tidsbestämmelsen i skiftesstadgan i förslaget utbyttts mot ordet skyndsamt. Från 1920 års förslag avviker förslaget allenast genom det förbehåll, som föranledes av andra stycket i 6 § i kapitlet.

6 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt, dock att andra stycket i viss mån motsvarar sista punkten av 106 § skiftesstadgan. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 6 § i 16 kap. Från gällande rätt skilja sig föreskrifterna i paragrafen genom att möjlighet öppnats att i viss utsträckning ersätta brist i jord med penningar, ävensom därigenom, att den ägodelningsrätten i gällande skiftesstadga tillagda befogenhet att under vissa förhållanden låta omedelbart verkställa påbjuden rättelse i skifte inskränkts att gälla de fall, då rättelse skall äga rum medelst ersättning i penningar. Från 1920 års förslag skiljer sig paragrafen därigenom, att i första stycket insatts ordet »obehörigen» för att markera, att delägare rätteligen, exempelvis genom tillämpning av 13 kap. 2 § andra stycket i förslaget, kan hava erhållit mindre ägobelopp än honom enligt delningsgrund tillkommit, ävensom genom tillsättandet av andra stycket. I sammanhang härmed må anmärkas, att då tillämpning av förberörda stadgande, så långt lagligen kan ske, ägt rum, möjlighet att enligt nu förevarande paragraf verkställa rättelse medelst ersättning i penningar icke torde föreligga.

Då ägodelningsrätten lär begagna den i andra stycket antydda utvägen allenast, där den konstaterade bristen i tilldelning till någon eller några delägare befunnits vara den enda felaktigheten i skiftet, lär ägodelningsrätten i regel, sedan rättelsen verkställts, finna sig oförhindrad att fastställa förrättningen. Då ägodelningsrätten genom meddelande av föreskrift om rättelses verkställande, på sätt ovan sägs, antingen ger beslut i anledning av besvär eller vägrar fastställelse å ej överklagat skifte i oförändrat skick, kan mot beslutet givetvis fullföljas talan enligt 21 kap. 51 § första stycket.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 115 § i gällande skiftesstadga samt 7 § i 16 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget genom den kortare frist, som för utlämnande av karta fastställts så vitt angår skifte å

sekundärt skifteslag, samt från 1920 års förslag därigenom, att berörda frist, i anseende till framställda anmärkningar, satts till sex i stället för tre månader. Vid paragrafens avfattande har iakttagits att, på sätt av föreskrift i 21 kap. av förslaget framgår, beslut om fastställelse av skifte i vissa fall kan göras till föremål för besvär.

17 KAP.

Om delägars och förrättningsmäns rätt att besluta i skiftesfrågor.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 54 § i gällande skiftesstadga samt 1 § ävensom andra stycket av 2 § i 17 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förevarande stadgande genom de inskränkningar, vilka vidtagits beträffande delägarnas beslutanderätt. Delägarnas inflytande i fråga om tvångs-ägoutbyte har, såsom förut nämnts, minskats genom att fråga därom skall av förrättningsmännen på eget initiativ upptagas; delägarna kunna enligt förslaget icke genom att besluta att ej yrka på ägoutbyte avskära möjligheten därtill. Vidare — och detta är det viktigaste — har frågan om bestämmande av delningsgrunden så gott som helt och hållet undandragits delägarnas beslutanderätt. Delägarnas rätt att träffa förening rörande likvider har även väsentligen inskränkts.

I förhållande till 1920 års förslag erbjuder förevarande förslag icke någon skiljaktighet i sak; en omredigering har emellertid verkställts i förtydligande syfte. Paragrafen har avseende allenast på de skiftesfrågor, vilka behandlas i 5, 10 och 15 kapitlen av förslaget. Såsom exempel på frågor, rörande vilka särskilda regler för beslutanderätten meddelats, må nämnas de frågor, som beröras i 10 kap. 4 § 2 samt 15 kap. 1 § andra stycket.

2 §.

Denna paragraf motsvaras liksom den föregående av föreskrifter i 54 § i gällande skiftesstadga; den har jämväl motsvarighet i första stycket av 2 § i 1920 års förslag. Paragrafen ger uttryck åt samma princip, som ligger till grund såväl för gällande rätt som för 1920 års förslag. I paragrafen behandlas skiftesfrågor, vilka icke avhandlas i 5, 10 och 15 kapitlen av förslaget, och rörande dessa frågor utsäges, att, där ej genom särskild bestämmelse beslutanderätten i dylik fråga reglerats på annat sätt, nämnda rätt tillkommer förrättningsmännen. Såsom exempel på dylika särskilda föreskrifter kunna anföras bestämmelserna i 8 kap. 4 § samt stadgande i 9 kap. 3 §.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 55 § i gällande skiftesstadga samt återgiver med allenast ett av föreskriften i 2 kap. 1 § första stycket betingat tillägg

de två sista styckena i 2 § i 17 kap. av 1920 års förslag. Skiljaktighet från gällande rätt föreligger — bortsett från berörda tillägg — allenast så till vida, som föreskriften i andra stycket av paragrafen saknar direkt motsvarighet i gällande skiftesstadga. Emellertid torde skiftesman icke uraktlåta att meddela delägarna underrättelse huruledes talan mot beslut, som ej underställningsvis bringas under ägodelningsrättens prövning, må fullföljas.

18 KAP.

Om fördelning av skifteskostnader.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 110 § samt föreskrift i 41 § i gällande skiftesstadga ävensom 1 § i 18 kap. av 1920 års förslag. Skiljaktighet från gällande rätt föreligger genom den möjlighet att för vissa fall vid kostnadernas fördelning verkställa viss jämkning, som öppnats genom föreskriften i andra stycket av paragrafen. Jämför 1911 års betänkande sid. 202. Ägare av jord, som avses i berörda stycke, torde i följd av nämnda stadgande aldrig kunna få vidkännas mindre men väl större del av kostnaderna, än vad enligt första stycket skulle fallit på hans lott. Den del av kostnaderna, som bör gäldas av i tredje och fjärde styckena omnämnda intressenter, lär för först böra uppskattas och avräknas, varefter återstoden fördelas å de egentliga delägarna. I det belopp, som sålunda avräknas, ingå kostnaderna för i samband med skiftet verkställda rågångsregleringar och ägoutbyten, i den mån de icke falla på skiftesdelägarna. Lämpligen böra väl över dessa kostnader särskilda räkningar uppsättas. Enligt förordning den 31 december 1920 gäldas lantmätare tillkommande resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel. Angående bidrag av allmänna medel till skiften och hemmansklyvningar, se kungörelsen den 8 juni 1923 angående villkor för erhållande av statsbidrag till lantmäteriförrättningar.

Från 1920 års förslag skiljer sig förevarande paragraf genom att sista stycket tillagts samt vissa mindre jämkningar av allenast redaktionell betydelse verkställts.

2 §.

Paragrafen motsvarar 111 § i gällande skiftesstadga samt återgiver utan förändring 2 § i 18 kap. av 1920 års förslag. I paragrafen åsyftade stadganden återfinnas i 3 § i kungörelsen den 4 maj 1827 samt 3 § i lantmäteri-taxan den 22 juni 1920.

AVD.

Om avstyckning.

19 KAP.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 2 §, 20 § 1 mom. 22 och 23 §§ i 1896 års lag om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring, bestämmelser i 29 § 1 och 2 mom. i samma lag, 5 kap. 1 § i 1917 års lag om fastighetsbildning i stad samt 22 kap. 1 § i 1920 års förslag.

Från 1896 års lag skiljer sig förslaget, förutom däri att de nuvarande ägostycknings- och jordavsöndringsinstituten liksom enligt 1918 och 1920 års förslag ersatts av ett nytt jorddelningsinstitut, avstyckning, därigenom, att den frihet, att genom ägostyckning uppdelna en fastighet i på marken bestämda delar, som enligt gällande rätt är medgiven oberoende av huruvida avtal om överlåtelse av de särskilda lotterna eller några av dem föreligger, icke bibehållits beträffande avstyckning. Å andra sidan fordras icke, såsom vid jordavsöndring, ovillkorligen överlåtelseavtal. Överensstämmelse mellan ägostycknings- och jordavsöndringsinstituten å ena, samt det föreslagna avstyckningsinstitutet, å andra sidan, föreligger däri, att genom samtliga institut kommer till stånd avskiljande av på marken bestämd ägovidd. Med ägostyckningsinstitutet överensstämmer avstyckningen därutinnan, att densamma konstruerats såsom en lantmåteriförrättning, vilken göres till föremål för prövning och fastställelse av skiftesmyndighet; med jordavsöndring erbjuder avstyckningen likhet så till vida, som efter avstyckningen en stamfastighet kvarstår såsom bärare av mantalet; någon begränsning av rätten till avstyckning att avse högst viss del av fastighets ägovidd har emellertid icke föreslagits utom så vitt angår visst undantagsfall. Fullständigt nytt i förhållande till gällande rätt är givetvis stadgandet om avstyckning av ägovidd för sammanläggning med annan fastighet. Med upptagande av detta institut, vilket första gången föreligger i 1920 års förslag, har särskilt avsetts att tillgodose vissa för de nordliga delarna av riket speciella intressen, ehuru institutet givetvis torde kunna få betydelse även för övriga delar av landet. Se 1920 års betänkande sid. 288 o. ff.

Från 1920 års förslag skiljer sig förslaget genom den större frihet att avstycka jord jämväl utan att upplåtelseavtal föreligger, vilken förevarande förslag medgiver.

Ett verkligt och fullt legitimt intresse för vederbörande jordägare att även utan stöd av upplåtelseavtal erhålla avstyckning synes föreligga, då han avser att på en gång avskilja mark till ett flertal nya fastigheter. Genom sådan avstyckning vinnes besparing i kostnad och möjlighet öppnas att utföra för-

rättningen efter viss plan. Det är visserligen sant, att ingenting hindrar jordägaren att först låta uppgöra plan för fastighetsindelningen inom ett bestämt område och sedan, i den mån de planerade fastigheterna försäljas, ombesörja avstyckning av desamma eller överlämna detta åt köparen, men kostnaderna torde vid ett sådant förfaringssätt ställa sig högre, än om avstyckning i ett sammanhang av samtliga fastigheter äger rum. Det synes knappast förefinnas något skäl att ej lämna jordägaren fritt val mellan dessa förfaringssätt, allenast man tillser att den plan, efter vilken avstyckningen sker, är av sådan beskaffenhet att berättigade fordringar från det allmännas sida genom densamma varda tillgodosedda. Vad dessa fordringar beträffar har man att observera, att jorddelningsförrättning av styckningskaraktär för bildande på en gång av ett antal särskilda fastigheter ofta är inledning till samhällsbildning i större eller mindre skala, samt att, även bortsett härifrån, ett behörigt tillgodoseende av de nybildade fastigheternas intressen i vissa speciella hänseenden ur social och hygienisk synpunkt måste anses vara av den vikt, att lagstiftningen härutinnan bör ingripa reglerande. I detta sammanhang må erinras om stadsplanelagstiftningskommitténs år 1920 avgivna betänkande, vari upptages, bland annat, förslag till ändring i lagen den 12 maj 1917 om tillägg till 1896 års lag om hemmansklyvning m. m. ävensom om det av byggnadsstyrelsen över 1920 års förslag till jorddelningslag avgivna yttrande. På nu angivna synpunkter äro andra stycket av förevarande paragraf samt 12 § sista stycket i 19 kap. av förslaget grundade.

Då i berörda stycke av nu behandlade paragraf talas om för mindre jordbruk avsedda fastigheter har detta sin förklaring däri att, såsom ock av sammanhanget lär framgå, härmed avses fastigheter, till vilka visserligen hör ett mindre, för jordbruk i liten skala utnyttjat ägoområde, men vilka i övrigt stå fastigheter för bostadsändamål synnerligen nära och väl kunna tänkas jämte dylika fastigheter ingå i samhälle med tätare bebyggelse.

Att i fall, där jordägare icke väljer att söka avstyckning i ett sammanhang av ett flertal ägovidder, skapa trygghet mot att sådan jorddelning, som utgör början till eller led i samhällsbildning, utföres på ett ur det blivande samhällets synpunkt olämpligt sätt torde knappast tillkomma den egentliga jorddelningslagstiftningen, utan synes böra ske genom att på ett tidigt stadium i administrativ ordning för det större eller mindre område, inom vilket fastighetsbildning för tätare bebyggande synes komma att äga rum, fastställas stadsplan eller därmed jämförlig plan för områdets indelning och bebyggande, jfr bestämmelserna i 1 kap. 42 § av 1917 års lag om fastighetsbildning i stad sådant detta lagrum numera lyder. Se även härom ovan angivna kommittébetänkande.

Den utvidgning i rätten att oberoende av upplåtelseavtal genom avstyckning avskilja jord till särskild fastighet, som förevarande paragraf i förhållande till 1920 års förslag innebär, synes icke vara ägnad att väcka betänkligheter. Tvånget att för avstycknings utförande låta genom lantmätare utarbета en

plan samt utverka Konungens befallningshavandes godkännande av densamma torde förhindra, att jordägare i oträngt mål låter verkställa avstyckningsförrättning, för vilken avtal om överlåtelse av jord icke ligger till grund.

Lantmäteristyrelsen har erinrat om bristen på föreskrifter rörande den jorddelning, som sker genom expropriationsförfarande och med stöd av vattenlagen. I anledning härav må anmärkas, att de bestämmelser, vilka härutinnan må erfordras, synas böra gå ut därpå, att inlöst område noggrant kartlägges och beskrives samt att karta och beskrivning redovisas till vederbörande lantmäterikontor, ävensom, i den mån bestämmelserna i 32 § i förordningen ang. jordregister kunna finnas icke vara tillfyllest, att sådant område behöri-gen registreras. Eventuellt erforderliga föreskrifter, varom nu nämnts, synas emellertid, så vitt de röra områdes kartläggning och beskrivning (jfr 4 m. fl. §§ i lagen om expropriation) böra inarbetas i lagen om expropriation samt i vattenlagen; frågan torde böra så snart ske kan upptagas till behandling. Jämväl lär i detta sammanhang böra undersökas huruvida kompletterande bestämmelser böra införas i förordningen ang. jordregister samt eventuellt i förordningen ang. lagfart å fång till fast egendom.

2 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 2 och 20 §§ i 1896 års lag, 5 kap. 1 § i fastighetsbildningslagen samt 2 och 14 §§ i 22 kap. av 1920 års förslag. Från vad gällande rätt innehåller om ägostyckning skiljer sig stadgandet därigenom, att avstyckning är tillåten såväl av mark, som är samfälld för flera fastigheter som ock, i viss utsträckning, av mark, som tillagts fastighet genom sämjedelning. Från vad för närvarande gäller om jordavsöndring skilja sig föreskrifterna i förevarande paragraf därigenom att begränsning av avstyckningsrätten att avse högst viss del av stamfastighetens ägovidd enligt paragrafen förekommer endast i ett särskilt fall, nämligen då avstyckning äger rum av mark, som tillagts fastighet genom sämjedelning. Från vad för närvarande torde gälla beträffande rätt att verkställa avsöndring av dylik mark, skiljer sig förslaget bortsett därifrån att avstyckning av sådan mark icke alltid är enligt detsamma medgiven, på sätt framgår av nedanstående exempel. Från fastigheten $\frac{1}{8}$ mantal A, utbruten genom laga delning och innehållande en ägovidd av 100 hektar, avsöndras en lägenhet om 10 hektar. Därpå säljer ägaren $\frac{1}{16}$ mantal och sämjedelning äger rum mellan säljaren och köparen, därvid av återstående 90 hektar vardera erhåller 45 hektar. Enligt gällande rätt lär av de från $\frac{1}{8}$ mantal avsöndrade 10 hektar 5 hektar böra räknas på vardera sämjelotten, varför utan tillstånd får från vardera lotten avsöndras ytterligare högst 5 hektar. Enligt förslaget skulle däremot vara tillåtet att från sämjelotten avstycka 9 hektar, oberoende av vad som före sämjedelningen från det odelade hemmanet avsöndrats eller avstyckats. Beträffande skäl för begränsning av rätten till avstyckning i förevarande fall

till viss del av ägovidden hänvisas till 1918 års förslag, sid. 342 samt 1920 års förslag sid. 269.

Från 1920 års förslag skiljer sig förevarande paragraf därutinnan, att avstyckning från mark, som tillagts fastighet genom sämjedelning, är tillåten endast i händelse sämjedelningen ägt rum innan nya lagen trätt i kraft. I fråga om berörda stadgande hänvisas till lagrådets yttrande.

3 §.

Denna paragraf har i gällande rätt motsvarighet såvitt angår ägostyckning i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning samt så vitt angår jordavsöndring i föreskrift i 20 § 1 mom. i 1896 års lag. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 3 § i 22 kap.

Från vad för närvarande gäller om ägostyckning skilja sig bestämmelserna i förevarande paragraf dels därigenom att de fordringar, som ur fastighetsbildnings-synpunkt uppställas i fråga om ägotilldelningen, icke inskränkts att gälla allenast vissa delar av riket, dels ock genom beskaffenheten av de krav, som i allmänhet uppställas för fastighetsbildning genom avstyckning. I sistnämnda hänseende liksom ock i vad som stadgas rörande tilldelning vid avstyckning av särskilda ägoslag avviker förslaget jämväl från vad för närvarande gäller om jordavsöndring; det särskilda medgivandet för vissa fall i fråga om avstyckning av inägojord från jordbruksfastighet, som innehålles i tredje stycket av paragrafen, saknar givetvis jämväl motsvarighet i fråga om avsöndring.

Vad angår skälet för nämnda medgivande hänvisas till 1920 års betänkande sid. 288 o. ff.

Det torde icke föreligga någon fara för att frihet att i de i tredje stycket av paragrafen angivna delarna av riket avsöndra all till fastighet hörande inägojord för sammanläggning med jordbruksfastighet skall giva upphov till olämplig latifundiebildning. För de större jordägarna åtminstone i de norra delarna av riket äro skogen och skogsmarken i regel det enda begärliga, var-
emot inägojorden i allmänhet för dem är av ringa intresse. I stället torde ett medgivande i den avsedda riktningen kunna verka till väsentligt stärkande av sådana fastigheter, vilkas ägare äro jordbrukare i verklig mening. Det är tämligen säkert, att det i största utsträckning bleve bolag och av skogsdrift intresserade enskilda, som komme att begagna sig av en eventuell möjlighet att från fastighet avstycka inägojorden, och att köparna skulle komma att räknas bland den jordbrukande befolkningen; att jordbrukets intressen härav icke skulle lida men, torde kunna antagas. På sätt i 1920 års betänkande framhållits lär emellertid den norrländska uppsiktslagen i ej ringa mån verka till hinder för en utveckling i ovan antydd riktning.

Från 1920 års förslag skiljer sig förevarande paragraf därigenom, att de i berörda förslag intagna särskilda bestämmelserna om avstyckning från jordbruksfastighet strukits; beträffande anledningen härtill hänvisas till lagrådets

yttrande. I fråga om en beträffande sista stycket av paragrafen vidtagen jämkning hänvisas till lantmäteristyrelsens senast avgivna utlåtande.

4 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver utan förändring 4 § i 22 kap. av 1920 års förslag. Prövning, huruvida avstyckning må ske, skall i förevarande fall liksom eljest verkställas av förrättningsmännen, eventuellt ägodelningsrätten.

5 §.

Paragrafen motsvarar 4 § i 1896 års lag, fjärde och femte styckena i 2 § av 5 kap. i fastighetsbildningslagen samt 5 § i 22 kap. av 1920 års förslag. Någon närmare utläggning av paragrafens innehåll torde icke erfordras.

Andra stycket av paragrafen saknar motsvarighet i 1920 års förslag. Givetvis är endast fråga om samhälle, som i registreringshänseende tillhör landsbygden. Med föreskriften bör jämföras stadgandet i 13 § sista stycket av förevarande kapitel.

6 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 2 och 3 §§ i 1896 års lag, i 2 § i 5 kap. av fastighetsbildningslagen samt 6 § i 22 kap. av 1920 års förslag. Beträffande andra stycket hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

Tredje stycket lär med hänsyn till föreskriften i 5 § jämförd med 2 kap. 5 § samt 3 kap. 11 § andra stycket vara onödigt, men har insatts för att hos vederbörande förrättningsmän ytterligare inskräpa vikten av avstyckningsförrättingars skyndsamma företagande och slutförande. Jämför fastighetsbildningslagen 5 kap. 1 § tredje stycket.

7 §.

Paragrafen motsvarar 7 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen. I gällande lagstiftning finnes eljest ej direkt motsvarighet till föreskriften, men i administrativ ordning har av lantmäteristyrelsen utfärdats bestämmelse av likartat innehåll. Se 1918 års förslag sid. 356.

En i förhållande till 1920 års förslag företagen jämkning är allenast redaktionell. Att protokoll vid avstyckningsförrättning skall föras, framgår av 5 § första stycket jämförd med 3 kap. 6 § första stycket i förslaget.

8 §.

Denna paragraf motsvarar 3 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen samt återgiver 8 § i 22 kap. av 1920 års förslag. I 1896 års lag finnes icke någon motsvarighet till nu ifrågavarande stadgande.

9 §.

Denna paragraf motsvarar 5 § samt föreskrift i 6 § av 1896 års lag även-
som 4 § i 5 kap. av fastighetsbildningslagen samt 9 § i 22 kap. av 1920
års förslag. Från vad gällande rätt innehåller i fråga om ägostyckning samt
avstyckning i stad föreligger avvikelse därutinnan att fordran på biträde av
gode män vid bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrätt-
ningen, enligt förslaget eftergivits. Liknande ändring har föreslagits i fråga
om berörda paragraf i 5 kap. av fastighetsbildningslagen. Beträffande omför-
mällda ändringsförslag hänvisas till lantmäteristyrelsens senast avgivna utlåtande.

10 §.

Paragrafen motsvarar andra punkten i 5 § av 5 kap. i fastighetsbildnings-
lagen samt återgiver 10 § i 22 kap. av 1920 års förslag. I fråga om gäl-
lande rätts ståndpunkt beträffande ägostyckning må erinras, att jämlikt 6 §
i 1896 års lag sammanträde med rågrannarna icke erfordras, därest styck-
ningsfastighetens gränser blivit i laga ordning bestämda samt tvetydighet be-
träffande gränsernas sträckning icke föreligger.

11 §.

Denna paragraf motsvarar 8 § i 1896 års lag samt återgiver utan saklig för-
ändring 11 § i 1920 års förslag. Praktiskt taget föreligger icke någon avvi-
kelse från vad om ägostyckning gäller; beträffande jordavsöndring saknas
föreskrift i förevarande fråga. I stad eller därmed i registreringshänseende
likställt samhälle skall avstyckning avse allenast sammanhängande område,
ehuru uttryckligt stadgande därom icke finnes.

12 §.

Denna paragraf motsvarar, såvitt första och andra styckena beträffar, 6 §
i 5 kap. fastighetsbildningslagen samt 9 och 10 ävensom 11 och 12 §§ i
1896 års lag. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 12 § i 22 kap.

Från vad om avsöndring gäller ävensom från föreskrifterna beträffande av-
styckning i stad avviker paragrafen därigenom att möjlighet över huvud taget
gives att tillägga område, som avstyckas, andel i samfälligheter eller i särskilda
rättigheter och förmåner; från vad om ägostyckning är stadgat skiljer sig förslaget
genom den så gott som fullständiga frihet i fråga om förfarandet i föreva-
rande avseende, detsamma medgiver. Allenast i förmån, vilken är knu-
ten vid mantalet, kan delaktighet icke tilläggas avstyckningslott. Å andra si-
dan kan avstyckningslott helt uteslutas från andel i vare sig särskilda rättig-
heter och förmåner eller i samfällighet, däri stamfastigheten äger del.

Från 1920 års förslag skiljer sig paragrafen därigenom att sista stycket
erhållit annat innehåll. De intressen, vilka motsvarande föreskrift i 1920 års
förslag avsåg att tillgodose, torde emellertid i de fall, där omsorg om dessa
intressen är av nöden, bliva minst lika väl skyddade genom det nu före-
slagna stadgandet, därest detsamma varder upphöjt till lag.

13 §.

Paragrafen motsvarar 29 § 3 mom. i 1896 års lag, lag den 12 maj 1917 om tillägg till berörda lag, 21 § fjärde stycket av 1896 års lag, 5 kap. 8 § i fastighetsbildningslagen samt 13 § i 22 kap. av 1920 års förslag. Paragrafen föreskriver i fråga om avstyckning vad enligt gällande rätt är stadgat beträffande ägostyckning, jordavsöndring samt avstyckning i stad.

Skilnad i förhållande till 1920 års förslag föreligger beträffande andra och tredje styckena av paragrafen. Redogörelse härför läres icke erfordras. Se lagar den 23 maj 1924, nr 142, 143 och 144.

Förevarande förslag upptager icke någon motsvarighet till 15 § i 22 kap. av 1920 års förslag. I fråga om anledningen härtill hänvisas till lantmäteristyrelsens senast avgivna utlåtande.

14 §.

Paragrafen motsvarar 14 § i 1896 års lag och 9 § i 5 kap. i fastighetsbildningslagen samt återger med en redaktionell jämkning 16 § i 22 kap. av 1920 års förslag.

Fastighetens ägare har först och främst möjlighet att inverka på beskaffenheten av den plan, som enligt 1 § andra stycket skall upprättas och föreläggas Konungens befallningshavande till prövning och godkännande. Vidare kan fastighetsägaren vid avstyckningens utförande föranleda vissa mindre jämkningar i planen enligt vad i 18 § andra stycket av detta kapitel sägs.

Andra stycket har avseende allenast å det förhållande att, sedan plan blivit godkänd, mellan delägarna väckes fråga om jämkning i planen på sätt i nyssnämnda paragraf omförmäles, samt enighet härutinnan icke kan uppnås. Där delägarna icke kunna förena sig om själva avstyckningsplanen, d. v. s. den, som skall föreläggas befallningshavanden till godkännande, uppkommer över huvud taget icke något avstyckningsärende. Upprättandet av dylik plan är nämligen en sak mellan jordägaren och lantmätaren och ingår icke som led i själva avstyckningsförrättningen.

15 §.

Denna paragraf motsvarar 15 § i 1896 års lag, 10 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen samt 17 § i 22 kap. av 1920 års förslag.

Från vad om ägostyckning samt avstyckning i stad gäller skiljer sig förslaget därutinnan, att tvist, varom i paragrafen stadgas, skall underställas ägodelningsrättens prövning.

Paragrafen innehåller icke någon motsvarighet till sista stycket i ovan omnämnda paragrafer i 1896 års lag, fastighetsbildningslagen samt 1920 års förslag. Det är nämligen avsett, att avhandlingens innehåll, resp. innehållet av förening eller beslut i tvist, skall av förrättningsmännen tagas i övervägande vid meddelande av det utlåtande rörande frågan om tillstånd till avstyckningen,

som det enligt 16 § i förevarande kapitel åligger dem att avgiva. Skulle beslut i tvist, varom ovan talats, gå ut därpå, att avhandling rörande förvärv av till avstyckning avsett område fränkannes laga verkan, hava förrättningsmännen naturligtvis att förklara frågan om avstyckning av området hava förfallit. Särskilt stadgande härom synes icke vara erforderligt. I övrigt hänvisas till föreskriften i 18 § andra stycket sista punkten.

Beträffande första stycket i nu förevarande paragraf må anmärkas, att uppenbarligen ingenting hindrar att, där avhandling finnes hava sådant innehåll, att tillstånd till avstyckning i enlighet med densamma synes lagligen icke kunna meddelas, delägarna, eventuellt på grund av påpekande från förrättningsmännens sida, genom förening åvägabringa erforderlig jämkning i densamma.

16 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet i gällande rätt; i 1920 års förslag motsvaras densamma av 18 och 19 §§ i 22 kap. Från sistnämnda förslag skiljer sig det förevarande först och främst därutinnan, att obligatorisk underställning till ägodelningsrätten av frågan om tillstånd till avstyckningsförrättning icke i något fall föreskrivits. Beträffande skälen till den sålunda vidtagna ändringen hänvisas till lagrådets yttrande.

Avser avstyckning mark, som är samfälld för flera fastigheter, eller uppgår till avstyckning ifrågasatt ägovidd till högst hälften av stamfastighetens område, har det av kostnadsskäl icke ansetts böra föreskrivas, att å karta, som i anledning av avstyckningen upprättas, skall upptagas annat än den ägovidd, som avstyckas, jämte sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, som erfordras för bestämmande av ägoviddens läge. Det kan då ej heller komma i fråga att beträffande nu omförmälda fall föreskriva, att förrättningsmännen vid sin utredning av tillståndsfrågan skola å karta utmärka, huru avstyckningen är avsedd att verkställas. En enkel skiss, som bifogas den skriftliga redogörelsen, torde emellertid i många fall å ena sidan med ringa möda kunna åstadkommas och å andra sidan verka ej obetydligt klargörande vid ärendets prövning.

Därest avstyckning verkställs enligt plan, varom i 1 § andra stycket i förevarande kapitel sägs, böra förrättningsmännen vara fritagna från att ingå i prövning av sådana på tillståndsfrågan eljest inverkan omständigheter, vilka i sista stycket av förevarande paragraf angivits. Skulle emellertid, med stöd av 18 § andra stycket i kapitlet, sakägare påfordra jämkning i den fastställda planen, inträder för förrättningsmännen givetvis skyldighet att undersöka, huruvida vad sålunda ifrågasatts överensstämmer med vad som lagligen gäller såsom förutsättning för avstyckning, samt att, därest så prövas icke vara fallet och sakägaren likväl vidhåller sitt yrkande, meddela beslut, att avstyckningen icke kan äga rum.

17 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet såväl i gällande rätt som i 1920 års förslag. I fråga om de i paragrafen upptagna föreskrifter hänvisas till lagrådets yttrande. Delägare, vilken på grund av laga förfall utevarit från sammanträde, då tillståndsfrågan behandlades, och ej heller kunnat låta sig representera genom ombud, har ansetts böra erhålla tillfälle att, där han så önskar, få frågan om tillstånd till avstyckningen dragen under ägodelningsrättens prövning, på sätt för motsvarande fall är stadgat beträffande laga skifte.

18 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet i gällande rätt. I 1920 års förslag motsvaras paragrafens andra stycke av andra stycket av 20 § i 22 kap. Närmare redogörelse för paragrafens innehåll torde icke vara av nöden.

19 §.

Denna paragraf motsvarar 16 § samt 21 § första stycket i 1896 års lag, 11 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen samt 21 § i 22 kap. av 1920 års förslag.

Från vad som gäller om upprättande av karta vid ägostyckning skiljer sig förslaget dels därutinnan, att karta skall omfatta hela styckningsfastigheten allenast för det fall, att vad som skall avstyckas uppgår till mer än hälften av fastighetens ägovidd, dels ock därigenom, att något större krav på fullständighet hos den upprättade kartan uppställs, än vad fallet är beträffande ägostyckningskarta. Från föreskrifterna beträffande karta vid avstyckning i stad samt karta i anledning av jordavsöndring avviker förslaget dels därigenom, att i vissa fall karta skall omfatta hela styckningsfastigheten, dels ock genom den större fullständighet, som enligt förslaget kräves av avstyckningskarta. Från 1920 års förslag skiljer sig det förevarande därutinnan att, i anledning av hemställan från lantmäteristyrelsen, krav på karta över hela styckningsfastigheten uppställts endast där vad som skall avstyckas överstiger hälften av stamfastighetens ägovidd, under det att enligt 1920 års förslag dylik karta skulle upprättas, så snart den till avstyckning avsedda ägovidden översteg femtedelen av stamfastighetens areal. Härjämte hava, i anslutning till vad lantmäteristyrelsen i sitt senaste utlåtande anført, i förtydligande syfte i paragrafen gjorts ett par jämkningar av redaktionell natur.

Då det stora flertalet avstyckningsförrättningar med all säkerhet torde komma att avse mindre områden, d. v. s. motsvara de nuvarande jordavsöndringarna, samt för sådana fall tecknande av beskrivning å kartan lär finnas ändamålsenligt, har 1920 års förslag i denna del ansetts böra bibehållas oförändrat. Vad det från 1920 års förslag hämtade sista stycket av paragrafen angår, avser detsamma endast att inskräpa, att ägomätning vid avstyckning bör äga rum så sparsamt som möjligt och i varje fall ej i större omfattning, än nöd-

vändigtvis kräves. Anledning att, på sätt lantmäteristyrelsen hemställt, låta detsamma utgå, synes icke förefinnas.

20 §.

Denna paragraf motsvarar 17 § i 1896 års lag, 12 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen samt 22 § i 22 kap. av 1920 års förslag. Från vad beträffande ägostyckning gäller skiljer sig förslaget allenast genom föreskrifterna i andra punkten av första stycket samt andra stycket.

21 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 19 § i 1896 års lag, 13 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen samt föreskrifter i 23 § uti 22 kap. av 1920 års förslag. Från vad om ägostyckning samt om avstyckning i stad är stadgat skiljer sig förslaget därutinnan, att — i enlighet med vad av lantmäteristyrelsen hemställts — förrättningen ej nödvändigtvis behöver formligen avslutas å sammanträde samt följaktligen ej heller handlingarna behöva å sådant sammanträde utlämnas. Att emellertid i förrättningsprotokollet viss dag måste angivas såsom avslutningsdag, är givet och varder av betydelse särskilt med hänsyn till stadgandet i 21 kap. 23 §.

Från 1920 års förslag skiljer sig det förevarande därigenom, att allt, som rör talans fullföljande mot avstyckningsförrättning samt rättegång i avstyckningsmål överförts till en särskild avdelning av förslaget, avd. IV, varest frågorna härom behandlas tillsammans med de processuella föreskrifterna beträffande jorddelningsmål i allmänhet.

Något stadgande, motsvarande 24 § i 1920 års förslag, återfinnes icke i förevarande förslag. I fråga om anledningen härtill hänvisas till lagrådets yttrande.

Icke heller upptager förevarande kapitel någon föreskrift, motsvarande 25 och 26 §§ i 1920 års förslag. Föreskrifter om fastställelse å avstyckningsförrättning återfinnas tillsammans med stadganden rörande fastställelse av övriga jorddelningsförrättningar i avd. IV i föreliggande förslag.

22 §.

Denna paragraf motsvarar stadgande i 19 § i 1896 års lag samt 13 § 5 kap. fastighetsbildningslagen ävensom 27 § i 22 kap. av 1920 års förslag. Under det att vid ägostyckning lantmätaren är skyldig att inom ett år efter ägostyckningens fastställande utlämna karta till delägarna, har enligt förslaget fristen vid avstyckning bestämts till endast trettio dagar från det beslut om fastställelsen meddelats eller, där talan mot beslutet får fullföljas, från den dag, då detsamma vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fast-

ställt. Vid avstyckning i stad skall karta utlämnas samtidigt med handlingarna vid avslutningssammanträdet. Förslag föreligger emellertid till ändring av detta stadgande därhän, att utlämnande av karta skall ske inom trettio dagar från den dag, beslut om fastställelsen meddelats eller, där beslutet får överklagas, detsamma vunnit laga kraft eller blivit genom slutligt utslag fastställt. Den nuvarande bestämmelsen medför nämligen den olägenhet, att säkerhet icke förefinnes att till delägarna utlämnad karta över fastställd avstyckning varder försedd med avskrift av det å konceptkartan tecknade beviset om fastställelse.

23 §.

Paragrafen motsvarar sista stycket av 14 § i 5 kap. av fastighetsbildningslagen samt sista stycket av 25 § i 22 kap. av 1920 års förslag.

24 §.

Paragrafen motsvarar 16 § i 5 kap. av fastighetsbildningslagen samt 29 § i 22 kap. av 1920 års förslag. Se 1918 års förslag sid. 360. Då avstyckat område utan särskilt stadgande icke torde vara ansvarigt för belastningar, varom i paragrafen talas — naturligtvis med undantag för fordran, varför säkerhet i stamfastigheten åtnjutes på grund av 11 kap. 2 § jordabalken — har det ansetts erforderligt att föreskriva, att i de fall, då avstyckningen innebär minskning av stamfastigheten över en viss gräns, en femtedel av dess ägovidd, dylikt ansvar skall inträda, dock att ansvaret skall vara allenast subsidiärt i förhållande till stamfastighetens. Därest berörda stadgande — såsom enligt 1920 års förslag — utan inskränkning skulle gälla belopp, varför säkerhet i fastigheten på annan grund än inteckning åtnjötes, komme stadgandet efter orden att avse även fordran, för vilken fastigheten jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken utgör säkerhet. Detta skulle medföra den egendomlighet, att under det avstyckat område, då berörda femtedelsgräns ännu icke vore uppnådd, lika med stamfastigheten, primärt, svarade för dylik fordran, områdets ansvar, där genom avstyckningen berörda gräns överskridits, bleve allenast subsidiärt. För att undvika en dylik misstolkning hava orden »eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken» inskjutits. I fråga om 16 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen föreligger intet motsvarande behov; avstyckade områden, hur små eller stora de må vara och hur mycket från stamfastigheten må vara avstyckat, svara efter omständigheterna primärt eller subsidiärt för i paragrafen omnämnda fordringar. Stadsäga är icke i mantal satt jord och någon skillnad i kameralt hänseende förefinnes icke mellan sådan äga och område, vilket därifrån avstyckas; detta område varder i och med avstyckningens fastställande självstadsäga.

25 §.

Denna paragraf motsvarar 20 § 3 och 4 mom. i 1896 års lag samt 30 § i 1920 års förslag. Med paragrafen bör jämföras föreskriften i 23 § i före-

varande kapitel av förslaget. Å hemman, som innehaves under stadgad åbo-rätt, kan ägostyckning icke äga rum; å hemman, som innehaves under fidei-kommissrätt, lärers dylik förrättning kunna ske likaväl som å hemman, vilket innehaves under äganderätt, ehuru naturligtvis överlåtelse av lott ej får äga rum utan vederbörligt tillstånd.

26 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver utan förändring i sak 31 § i 1920 års förslag. Se nämnda förslag sid. 281.

27 §.

Denna paragraf motsvarar stadgande i 110 § sista punkten i skiftesstadgan samt 2 § femte stycket i 5 kap. av lagen om fastighetsbildning i stad. I 1920 års förslag motsvaras densamma av 28 § i 22 kap. Något behov av föreskrift om kostnadernas fördelning vid avstyckningsförrättning torde i själva verket knappast föreligga; emellertid har, efter av lantmäteristyrelsen i dess senast avgivna utlåtande gjord erinran, föreskrift i ämnet i förslaget intagits. Motsvarande tillägg har gjorts i förslaget till ändrad lydelse av förberörda paragraf i fastighetsbildningslagen.

Då förslag ännu icke föreligger till ändring av lagstiftningen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område har i förevarande förslag icke upptagits motsvarighet till 32 § i 22 kap. av 1920 års förslag.

III AVD.

Om andra lantmäteriförrättningar.

20 KAP.

1 §.

Första stycket av denna paragraf motsvarar första stycket av 51 § även-som första stycket av 59 § i gällande skiftesstadga, samt återgiver med allenast en redaktionell förändring 1 § i 23 kap. av 1920 års förslag. Någon olikhet i förhållande till gällande rätt föreligger icke.

I detta sammanhang må erinras, att ägoutbyte mellan äga i stad och jord å landet givetvis är avsett att kunna äga rum enligt nya lagen lika väl som enligt gällande rätt. Jämlikt 6 kap. 1 § första stycket fastighetsbildningslagen ävensom 11 § 1 mom. första stycket i samma kapitel av nämnda lag gälla för ägoutbyte i stad enahanda regler som för ägoutbyte å landet. Svårighet

uppstår således icke att avgöra vilka bestämmelser skola tillämpas, där stadsjord möter jord å landet och fråga uppstår om ägoutbyte.

Beträffande andra stycket, vartill motsvarighet saknas i såväl gällande rätt som 1920 års förslag, hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande.

2 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 2 § i 23 kap. av 1920 års förslag. I förhållande till gällande rätt lärer stadgandet innefatta en nyhet. Hädanefter som hittills torde väl utan särskilt stadgande uppdrag att förrätta ägoutbyte få anses innefatta bemyndigande att handlägga i sammanhang därmed uppkommande fråga om bestämmande av gränsen mellan de fastigheter, vilka skola i ägoutbytet ingå.

3 §.

Denna paragraf motsvarar, så vitt angår dess första stycke, andra stycket av 11 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen, samt återgiver utan förändring 3 § i 23 kap. av 1920 års förslag.

Första stycket innebär, såvitt angår landsbygden, en nyhet i förhållande till gällande rätt. Se härom 1911 års förslag sid. 251.

Andra stycket innebär likaledes en nyhet i förhållande till gällande rätt. Se härom 1918 års förslag sid. 376.

Jämväl tredje stycket av paragrafen innefattar i förhållande till gällande rätt en nyhet. Se 1911 års förslag sid. 252. Att jämkning kan verkställas med penningar, därom stadgas i 7 § i förevarande kapitel. Att ägaren till den ägolott, som lämnat vederlag jämväl för andra ägolotter, måste inom viss tid påkalla förrättning för bestämmande av den honom tillkommande ersättning, framgår av föreskrift i 5 §.

4 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver utan förändring 4 § i 23 kap. av 1920 års förslag. I förrättning för avsättande av mark till gemensamhetsskog utan sammanhang med laga skifte ingår givetvis först och främst ett noga bestämmande av det område, vilket till dylik skog avsättes, urskiljande av odlingsmark, samt, där flera ägare finnas och skogsmarken icke varit dem emellan oskiftad, eventuellt gradering för utrönande av huru stor del av skogsmarken envar avstått. Finnes äldre uppskattning, som provas vara tillförlitlig, kan denna givetvis användas. Eventuellt kommer i förrättningen jämväl att ingå ståndskogslikvid. Föreskrifter i nu angivna hänseenden hava influtit i 6 § av förevarande kapitel.

5 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 5 § i 23 kap. av 1920 års förslag. Sista punkten har tillkommit i förevarande

förslag. Stadgandet om vederlag för jord, som frånvinnes ägolott av den anledning, att jorden befinnes höra till annat skifteslag, lärers äga betydelse i första hand beträffande primära skifteslag. Emellertid kan jämväl tänkas, att, efter det klyvning ägt rum av en vid laga skifte utlagd ägolott, det befinnes, att gränsen för sagda ägolott rätteligen har ett annat läge än vid klyvningen antogs, samt att i följd härav ägolotten skall avstå viss jordrymd. Denna förlust bör då fördelas proportionellt på samtliga klyvningslotter. Med den noggranna gränsbestämning, som enligt förslaget skall äga rum vid skifte, torde emellertid för framtiden möjlighet till rubbningar av gräns för skifteslag av nu avsedd anledning endast undantagsvis kunna uppkomma, då ju den gräns, som vid skiftet följes, varder mot rågrannarna gällande. Beträffande gällande rätts ståndpunkt i själva rättsfrågan, jfr rättsfall, refererat i N. J. A. 1904 sid. 575.

Huru förfaras skall, då gränsförändringen drabbar en för alltid avsöndrad lägenhet, kan vara tvivelaktigt. Emellertid lärers vara tydligt, att ägaren till sådan lägenhet icke har rätt att fordra att vad honom frångår skall ersättas av hela skifteslaget. För honom torde endast finnas möjlighet att vända sig mot ägaren av stamfastigheten med krav på gottgörelse. Vilken rätt honom härvidlag tillkommer, är emellertid icke föremål för reglering i lagstiftningen om delning av jord. Stamfastighetens ägare lärers däremot måhända äga anspråk på att skifteslaget i övrigt skall lämna vederlag för vad som frångått lägenheten såsom del av berörda fastighet, naturligtvis dock endast i den mån förlusten ej skall belöpa å fastigheten själv.

Där fråga uppkommer om uttagande av vederlag för servitut från allenast en bland flera av servitutet besvärade ägolotter inom skifteslag, kan givetvis ofta vara av betydelse i vad mån de besvärade lotterna undergått klyvning. Nämda förhållande kan tydligen, enligt de i 7 § uppställda regler, i hög grad inverka på möjligheten att låta ersättningen för för mycket uttagen mark utgå i penningar, liksom ock vidlyftigheten och svårigheten av eventuellt erforderliga skiftesjämkningar därav påverkas.

6 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 51 och 59 §§ i gällande skiftesstadga ävensom 6 § i 23 kap. av 1920 års förslag. Vad angår förrättning, avseende gränsbestämning eller ägoutbyte, märkes, att gode män alltid böra närvara, vid ägoutbyte dock allenast såvitt angår gränsbestämning och gradering. För övriga i paragrafen avsedda förrättningar erfordras gode mäns biträde endast i den mån berörda två åtgärder förekomma. I övrigt torde någon redogörelse för paragrafens innehåll icke vara av nöden.

7 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 7 § i 23 kap. av 1920 års förslag. De ändringar, vilka i förhållande till berörda

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 31 häft. (Nr 38.)

förslag företagits, äro av allenast redaktionell natur. Paragrafen avser att så vitt möjligt för de däri avhandlade fall förekomma jämkning i skifte och i stället åvägabringa ersättning i penningar. Närvaro av gode män vid ersättningens bestämmande, vare sig densamma utgår i penningar eller icke, är, enligt vad av den i 6 § upptagna hänvisningen till föreskrifterna i 2 kap. av förslaget framgår, obligatorisk, då gradering eller åtminstone åsättande av värde i penningar, varom i 11 kap. 2 § andra stycket sägs, nödvändigtvis ingår i förrättningen. I sakens natur lär ligga att även vid övriga uppskattningsfrågor gode mäns biträde ofta nog torde påkallas.

Att, där vederlag för servitut, som besvärar allenast vissa lotter inom skifteslag, i sin helhet uttages från en av dessa, ersättning, som utgår i jord, får uttagas endast av de övriga av servitutet besvärade lotterna, ligger i sakens natur; uttrycket »skifteslagets ägovälde» i tredje punkten av paragrafens första stycke måste för nu berörda fall fattas såsom »den del av skifteslagets ägovälde, som belöper å de av servitutet besvärade lotterna». Endast för så vitt dessa lotter angår, kan jämkning av skiftet komma i fråga. Möjlighet att i jämkningen av skiftet indraga av servitutet icke besvärade ägolotter finnes icke.

Andra stycket avser att trygga inteckningshavares intresse. Där penningersättning, varom i paragrafen är fråga, överstiger en femtedel av det i penningar uppskattade värdet av den fastighet, till vilken beloppet skall utgå, skola de i 14 kap. 15 § av förslaget för motsvarande fall föreskrivna bestämmelser äga tillämpning. Såsom paragrafen avfattats, kommer jämväl ersättning för ståndsskog att i förevarande fall komma inteckningshavare till godo, vilket kan synas inkonsekvent och föga överensstämmande med de i 14 kap. av förslaget givna föreskrifter, vilka skola tillämpas, där vederlag utgår i jord samt likvid i vanlig ordning äger rum. Då emellertid ersättning, vilken utgår i penningar, må anses såsom löseskilling för avträtt område, och vid sådant förhållande invändning svårligen kan göras mot att inteckningshavare tillerkännes rätt jämväl till den del av löseskillingen, som belöper å skogen, har den föreslagna anordningen ansetts kunna försvaras.

Sista stycket av paragrafen innebär allenast en erinran därom att till förrättning, varom i paragrafen är fråga och vid vilken vederlag till ägolott för mistad eller avträdd mark bestämmes i jord samt jämkning i skifte äger rum, kunna höra likvider, varom i 14 kap. av förslaget talas. Om en ägolott till följd av dom i rågångstvist gått miste om jord med högt tomtvärde eller av odlad eller med sparad skog bevuxen jord, och dess ägare såsom gottgörelse för vad å honom icke belöper av förlusten erhåller mark utan dylikt värde eller odlingsmark eller kalhuggen skogsmark, är han tydligen ej tillfullo ersatt; han är berättigad fordra att övriga skiftesdelägare skola bära sin del av förlusten jämväl i vad densamma går utöver det naturliga markvärdet, och realiserandet av detta anspråk nödvändiggör en likvidförrättning. Där förrättning, varom i förevarande paragraf är fråga, föranletts därav, att veder-

lag för ett flera ägolotter besvärande skogsfångs- och mulbetesservitut tagits från allenast en av de tjänande ägolotterna, torde likvid i anledning av ersättnings uttagande mera sällan behöva förekomma, åtminstone såvitt angår annan likvid än ståndskogslikvid.

I förlust, som drabbar skifteslaget därigenom, att jord frånvinnes detsamma, eller i vederlag för servitut, som utbrytes, lära vederbörande ägolotter böra taga del efter ty de vid skiftet ägolott njutit.

8 §.

Denna paragraf, vilken äger motsvarighet i 4 § skiftesstadgan, motsvarar 8 § i 23 kap. av 1920 års förslag. De i sistnämnda förslag intagna bestämmelser rörande möjlighet att begränsa skiftets giltighet till viss tid m. m. hava ansetts böra uteslutas såsom ej överensstämmande med laga skiftets innebörd och ändamål.

Förslaget upptager icke någon motsvarighet till 9 och 10 §§ i 23 kap. av 1920 års förslag. Beträffande förstnämnda paragraf hänvisas till inom lagrådet gjorda uttalanden. Först sedan i nyttjanderättslagen vidtagits inom lagrådet ifrågasatta ändringar, synes till besvarande böra upptagas frågan i vad mån föreskrifter om lantmåteriförrättning av i paragrafen avsedd art böra meddelas. Att, där nyttjanderättshavare finnes berättigad att å område, som vid laga skifte tilldelats ägolott, erhålla område för nyttjanderättens utövande utlagt, bestämmande av sådant område genom lantmåteriförrättning kan ske, är utan vidare klart. Jfr i 1918 års förslag å sid. 378 anmärkt rättsfall, refererat i N. J. A. 1916 sid. 542.

Vidkommande uteslutandet av 10 § i 23 kap. av 1920 års förslag hänvisas till lagrådets yttrande sid. 118.

Förslaget innehåller icke heller föreskrift, motsvarande 11 § i 23 kap. av 1920 års förslag. I lagrådets utlåtande återfinnes icke något yttrande rörande nämnda paragraf. Inom lagrådet uttalades emellertid vid föredragningen av paragrafen preliminärt den mening, att de däri upptagna bestämmelser om möjligt hellre borde i administrativ ordning utfärdas, och från lantmåteristyrelsens sida har i maj 1923 hos Kungl. Maj:t gjorts hemställan om utfärdande av kungörelse med föreskrifter i ämnet, varjämte förslag till kungörelse av styrelsen utarbetats. Sådan kungörelse, i vilken emellertid allenast behandlas de fall, då i anledning av ändring i administrativ indelning område skall uteslutas ur jordeboken, har utfärdats den 25 april 1924.

9 §.

Paragrafen saknar motsvarighet såväl i gällande skiftesstadga som i 1920 års förslag. Från gällande rätt avviker den i paragrafen upptagna föreskrift

så till vida, som talan mot rågångsförrättning för närvarande tillhör allmän domstols upptagande. Ändamålet med paragrafen är allenast att fastslå, att mål, som uppkommer till följd av klagan över i paragrafen omförmäld förrättning, är att anse såsom jorddelningsmål och skall såsom sådant handläggas, jfr stadgandet i 15 § under 8 i 21 kap. av förslaget. Utan nu avsedda föreskrift vore detta icke klart, såvitt angår förrättning för utbrytande av servitut eller sådan förrättning, som avses i 4 och 5 §§ av förevarande kapitel.

10 §.

Paragrafen motsvarar 11 § i gällande skiftesstadga samt 12 § i 23 kap. av 1920 års förslag. Se sid. 437 i 1918 års förslag. Som förevarande lagförslag har avseende endast å rikets landsbygd, har vad 1920 års förslag innehåller om förordnande av förrättningsman på begäran av stad för avmätning av till staden hörande jord uteslutits. Då till förrättning, om vilken i förevarande paragraf är fråga, jämväl annan än lantmätare kan ifrågakomma såsom förrättningsman, har förordnande till dylik förrättning ansetts böra meddelas av Konungens befallningshavande.

11 §.

Paragrafen återgiver utan ändring 13 § i 23 kap. av 1920 års förslag. Såsom exempel på förrättning, som i paragrafen avses, må nämnas lantmäteriförrättning, varom talas i lagstiftningen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

IV AVD.

Om domstolar och rättegång i jorddelningsmål, så ock om fastställelse av jorddelningsförrättning samt om rättelse i fastställt skifte.

21 KAP.

A. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 117 § i gällande skiftesstadga samt 1 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan, att domsagan, ej häradet eller tingslaget, gjorts till domkrets för ägodelningsrätten. Rent praktiska hänsyn hava härför varit avgörande. Det låter exempelvis under nuvarande förhållanden lätt tänka sig att, där ägodelningsrätten skall sammanträda inom skifteslaget, en alldeles i närheten och inom dom-

sagan bosatt ägodelningsrättsledamot icke kan anlitas, enär han är boende på andra sidan om härads- eller tingslagsgränsen och tillhör ägodelningsrätten för det angränsande häradet eller tingslaget. Då inom domsagan ägodelningsrättens ordförande i allt fall är en och samme person, synes det vara en fördel att kunna något friare än vad nu är fallet förfoga över inom domsagan tjänstgörande ägodelningsrättsledamöter; en följd av den föreslagna anordningen lär emellertid bliva att antalet av de personer inom domkretsen, vilka skola innehava befattning som ledamot i ägodelningsrätt, sättes högre än vad för närvarande är fallet. Strängt taget gäller vad nu sagts endast om domsagor, vilka innefatta mer än ett tingslag, men har dock ansetts böra stadgas även för de övriga. Bestämmelse om antalet ägodelningsrättsledamöter har införts i 3 § i förevarande kapitel.

Andra stycket av paragrafen lagfäster allenast vad enligt rättspraxis för närvarande torde gälla.

Vad angår de i fråga om domstolsorganisationen i förhållande till 1920 års förslag vidtagna ändringar hänvisas till av processkommissionen avgivet yttrande ävensom till vad vid berörda förslags behandling i lagrådet förekommit.

Det i sista stycket av 1 § i 1920 års förslag upptagna stadgande har ansetts kunna utgå, då de allmänna bestämmelserna om forum vid tvist om ägo gräns synas giva tillräcklig ledning, jämför rättegångsbalken 10 kap. 14 §.

Föreskriften i andra stycket i 1 § av 1920 års förslag återfinnes i 15 § i förevarande kapitel.

2 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 117 § i gällande skiftesstadga samt 4 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget genom kravet att ägodelningsnämndeman skall hava under minst två år innehaft befattning som god man vid lantmåteriförrättningar ävensom genom bestämmelsen att han icke får hava uppnått 65 års ålder. Sistnämnda stadgande innebär givetvis skyldighet för ägodelningsnämndeman att, då han uppnått nämnda ålder, avgå från befattningen. Detta framgår ock direkt av stadgandet i 5 § första stycket.

Med den organisation av ägodelningsrätterna, vilken förevarande förslag upptager, har det icke ansetts böra komma i fråga att föreslå överlantmätaren i länet såsom självskriven ledamot i ägodelningsrätten.

3 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 117 § skiftesstadgan samt 5 § i 19 kap. i 1920 års förslag. Från gällande rätt avviker förslaget i åtskilliga väsentliga punkter. För närvarande väljas ledamöterna i ägodelningsrätten icke för någon viss tid, och skyldighet för dem att vid uppnådd viss ålder avgå förefinnes icke. Beträffande själva valet och rösträtten därvid är att märka,

att, sedan å kommunalstämma val av ombud ägt rum, dessa inför häradsrätten förrätta själva valet, därvid varje ombud äger så många röster som inom den socken, för vilken han valts, finnas förmedlade mantal. Då i fråga om val av sockenombud 10 § 2 mom. av förordningen om kommunalstyrelse å landet torde få anses tillämplig, är vid nämnda val rösträtten begränsad till ägare och innehavare av i mantal satt jord. Enligt förslaget väljes ledamot av ägodelningsrätt likaledes av å kommunalstämma utsedda valmän, men rösträtt tillkommer en var ägare eller innehavare av jordbruksfastighet. Ägare och innehavare av genom jordavsöndring eller genom avstyckning bildade fastigheter äro således röstberättigade, i den mån deras fastigheter äro att anse såsom jordbruksfastigheter. Vid valet av ledamot i ägodelningsrätten tillkommer varje valman en röst. I fråga om köping, som utgör egen kommun, hava särskilda bestämmelser angående rösträtten ansetts böra meddelas.

Med de föreslagna bestämmelserna om val av ägodelningsnämndeman torde böra jämföras föreskrift i 4 § i 11 kap. vattenlagen.

För varje domsaga skall enligt förslaget finnas minst sex ägodelningsnämndemän. I domsaga, som består av allenast ett tingslag, innebär detta en ökning av antalet i förhållande till det nu förefintliga. Det bör emellertid ihågkommas, att enligt förslaget ägodelningsrättens uppgifter väsentligen utvidgats, vadan tjänstgöringen såsom ledamot i ägodelningsrätt med all säkerhet kommer att, där förslaget upphöjes till lag, ställa sig avsevärt mera påkostande än vad för närvarande är fallet. Det kunde vid nu anmärkta förhållande sättas i fråga, huruvida icke antalet ledamöter för tingslag borde i domsaga, som består av mer än ett tingslag, sättas något högre än vad som föreslagits, exempelvis till fyra; med hänsyn till den stora vikt, som måste läggas därå att ägodelningsnämndemännen förvärva största möjliga erfarenhet och förtrogenhet med jorddelningsmål och deras bedömande, har förhöjning av antalet emellertid icke ansetts böra äga rum.

4 §.

Denna paragraf motsvarar stadganden i 117 § skiftesstadgan samt 6 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Föreskrifterna angående val av ägodelningsnämndemän äro konstruerade i enlighet med äldre bestämmelser angående val av landstingsmän. Nytt i förhållande till gällande rätt är stadgandet om val av suppleanter för ägodelningsnämndemän.

Gällande skiftesstadga upptager icke någon bestämmelse om klagan över val av ledamot av ägodelningsrätt. Då valet äger rum inför häradsrätt, synes emellertid stadgandet i 25 kap. 2 § rättegångsbalken vara i fråga om sådan klagan tillämpligt. I förevarande förslag har uttryckligen utsagts, att klagan över val av ägodelningsnämndeman skall föras genom besvär i enlighet med föreskrifterna i 27 kap. av nämnda balk. Härutinnan avviker förslaget från de i de tidigare förslagen upptagna bestämmelser, enligt vilka klagan över val av

ägodelningsnämndeman skulle föras hos Konungens befallningshavande. Då själva valmyndigheten utgöres av häradsrätten, synes det emellertid riktigare att besvär över valet upptagas av hovrätt; härigenom vinnes även bättre överensstämmelse med vad gäller angående val av nämndemän i häradsrätt; klagan över sådant val fullföljes först hos häradsrätt och sedermera hos vanliga överinstanser. Emellertid har det synts möjligt att i fråga om val av ägodelningsnämndeman begränsa rätten till fullföljd så till vida, att klagan över hovrätts beslut i förevarande fråga icke må föras. Det torde vara föga sannolikt, att de besvärsmål rörande dylikt val, vilka kunna komma i fråga, varda av den invecklade natur, att ett fullföljande av målet till högsta instans kan vara motiverat.

För sista stycket av paragrafen, vilket innehåller nyheter i förhållande till gällande rätt, synes någon redogörelse icke erfordras. Detsamma avviker från 1920 års förslag allenast i den utsträckning, de ändrade bestämmelserna om ägodelningsrätternas organisation sådant föranleda.

5 §.

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar andra och tredje styckena av 11 kap. 4 § vattenlagen samt återgiver utan förändring 7 § i 19 kap. av 1920 års förslag.

6 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande skiftesstadga, motsvarar första och andra styckena av 5 § i 11 kap. vattenlagen ävensom andra stycket av 8 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Beträffande paragrafens innebörd må anmärkas, att, även om beskaffenheten av till handläggning förekommande mål icke föranlett ägodelningsrätten att sammanträda inom skifteslaget, det uppenbarligen likafullt kan vara av värde att i sammanträdet deltaga nämndeman från den ort, där i mål eller ärende i fråga varande jord ligger, samt att det på grund härav stundom kan finnas nödigt att tillkalla från sammanträdesorten avlägset boende nämndeman i trots av de med hans deltagande i sammanträdet förenade drygare kostnader. Ägodelningsdomaren lär då finna sig föranlåten att med hänsyn till det eller de mål, i fråga om vilkas bedömande särskild lokalkänedom synes erforderlig, kalla till exempel en eller två nämndemän, vilka besitta dylik kännedom, under det att han i övrigt kallar den eller de nämndemän, med vilkas deltagande i sammanträdet minsta kostnaden är förenad. Sista punkten av paragrafen, beträffande vilken punkt närmare redogörelse icke lär vara av nöden, är av samma innehåll som andra stycket av förenämnda paragraf i vattenlagen.

7 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 117 § skiftesstadgan, andra stycket av 6 § i 11 kap. vattenlagen samt 9 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Närmare redogörelse för paragrafens innehåll torde icke erfordras.

8 §.

Paragrafen motsvarar föreskrift i 117 § skiftesstadgan, andra stycket av 7 § i 11 kap. vattenlagen samt 10 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Vad i första punkten sägs skulle givetvis gälla jämväl utan särskilt stadgande.

9 §.

Denna paragraf motsvarar andra stycket av 117 § skiftesstadgan, första stycket av 7 § i 11 kap. vattenlagen ävensom 11 § i 19 kap. av 1920 års förslag.

10 §.

Denna paragraf motsvarar 126 och 130 §§ skiftesstadgan samt 12 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig paragrafen därutinnan, att bestämmelsen därom, att ägodelningsrättens ordförande har att inom åtta dagar utsätta sammanträde med rätten, icke bibehållits, ävensom att kallelse av förrättningsmannen till sammanträdet icke föreskrivits såsom obligatorisk. Att märka är emellertid, att förenämnda paragrafer i skiftesstadgan närmast hava avseende å besvär- och underställningsmål och således icke röra de fall, då ägodelningsrätt håller sammanträde allenast för prövning av inkomna ansökningar om fastställelse å avslutade förrättningar; till dylikt sammanträde, då ägodelningsrätten fungerar såsom administrativ myndighet, anses icke skiftesmannen behöva kallas, ehuru väl, där anledning finnes att antaga, att fastställelse kommer att vägras, förrättningslantmätaren ofta nog lämpligen synes böra anmanas att komma tillstädes. Förevarande paragraf har emellertid avseende å utsättande av sammanträde med ägodelningsrätt i allmänhet, oberoende av vilket eller vilka mål eller ärenden vid sammanträdet skola handläggas.

11 §.

Första stycket av förevarande paragraf motsvarar 119 § skiftesstadgan. Vid avfattandet av nämnda stycke har iakttagits, att det stundom kan för minskning av kostnad vara ändamålsenligt att utsätta sammanträde med ägodelningsrätt, att hållas i samband med sammanträde med tremansnämnd enligt lagen den 7 maj 1918.

I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 14 § i 19 kap. Andra och tredje styckena av paragrafen motsvara 11 § i 11 kap. vattenlagen.

12 §.

Denna paragraf motsvarar 122 § skiftesstadgan samt 15 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Såsom ett led i strävandena att nedbringa delägarnas kostnader för skiftesväsendet har den i sistnämnda förslag influat, ursprungligen från 1911 års förslag härstammande föreskriften därom, att ersättning till ägodelningsdomaren skall utgå av statsmedel, bibehållits.

I anledning av från lantmäteristyrelsens sida i dess senast avgivna utlåtande gjord erinran beträffande förevarande paragraf må anmärkas, att det givetvis måste anses önskvärt, att kostnaderna för skiftesdomstolarnas verksamhet helt övertagas av staten, helst då mål, vilka för närvarande tillhöra allmän domstols upptagande, i ej obetydlig utsträckning äro avsedda att överflyttas till ägodelningsrätterna. Under nu rådande förhållanden synes det emellertid knappast tillrådligt att i förevarande avseende gå längre än enligt förslaget är avsett.

Förutom i nyssnämnda hänseende skiljer sig förslaget så till vida från gällande rätt, som den i 122 § skiftesstadgan upptagna hänvisningen till vad lag föreskriver rörande betalning för häradssyn icke bibehållits. I sak torde emellertid någon egentlig skillnad icke härav föranledas, ty då tappande part vid ägodelningsrätten väl i allmänhet lärer kännas skyldig att gottgöra vinnande part dennes kostnader å målet, synes, med tillämpning av 21 kap. 3 § rättegångsbalken, därav följa, att den tappande förpliktas gottgöra vederparten vad denne visar sig hava erlagt till bestridande av kostnad för ägodelningsrättens sammanträde. I ett specialfall, varom i sista stycket av paragrafen talas, skall den delägare, som påkallat ägodelningsrättens sammanträde, i regel själv gälda kostnaderna för detsamma, d. v. s. han skall förpliktas dels att ensam vidkännas ersättning till ägodelningsnämndemännen jämte kostnader för lokal m. m. dels ock att gottgöra statsverket vad av allmänna medel utgivits såsom ersättning till ägodelningsdomaren. Sökanden synes böra undgå denna vidsträckt ersättningsskyldighet endast i den händelse att, ehuru väl rätten funnit laga förfall för honom icke hava förelegat, sådana omständigheter äro för handen att sökandens motsatta uppfattning måste anses från hans synpunkt naturlig samt grundad på omsorgsfull prövning av föreliggande fakta.

13 §.

Paragrafens första stycke motsvarar föreskrift i 130 § i gällande skiftesstadga. Andra stycket saknar motsvarighet i gällande rätt. Att för närvarande överlantmätaren företrädesvis bör anlitas såsom lantmäteritekniskt biträde framgår av cirkulär den 25 januari 1909.

I anledning av vad lantmäteristyrelsen i sitt senast avgivna utlåtande anført beträffande förevarande paragraf må anmärkas följande: Enligt 35 § i gällande lantmäteriinstruktion åligger det överlantmätare att på kallelse såsom sakkunnig biträda ägodelningsrätt. Vid sådant förhållande torde resa, som han i sådant ändamål företager, vara att betrakta såsom tjänsteresa, för vilken han äger att av statsmedel åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning enligt resereglementet. På ägodelningsrätten torde ankomma att avgöra, huruvida statsverkets berörda utgift skall av sakägare ersättas. Vad angår förrättningslantmätare stadgas i 16 § i förordningen den 31 december 1920 angående distriktslantmätare m. fl. tillkommande resekostnads- och trakta-

mentsersättning att, där förrättningslantmätare i sådan egenskap kommer tillstådes vid domstol, det ankommer på domstolen att bestämma om ersättning åt honom. Det torde härigenom vara lagt i domstolens hand att besluta, huruvida den ersättning, som må finnas böra utgå till förrättningslantmätaren, skall gäldas av delägarna eller stanna å statsverket. Ersättning till annat sakkunnigt biträde än överlantmätare lär böra gäldas av delägarna. Behov av sådant biträde torde emellertid ej synnerligen ofta komma i fråga. Jämför föreskrift i 97 § av 11 kap. vattenlagen.

14 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet i gällande rätt samt motsvarar föreskrifter i 17, 18 och 36 §§ i 1920 års förslag.

Föreskriften medför icke, att besvär, varom talas i 15 § i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område må med posten insändas. Vid förrättning, varom i nämnda paragraf är fråga, prövas i regel, huruvida nyttjanderättshavare äger rätt att inlösa av honom besuttet område, och förrättningsmännens beslut är till sin natur ett avgörande av en rättstvist. Närmast högre instans är ägodelningsrätten. Det synes vid nu anmärkta förhållande vara lämpligast att den nuvarande ordningen beträffande klagan över dylik förrättning bibehålles.

Däremot innebär stadgandet jämfört med föreskrifterna i 51 § första stycket och 53 § första stycket i förevarande kapitel att, då talan föres mot ägodelningsrätts utslag i vad mål som helst, således även i mål rörande lösningsrätt, varom nyss sagts, besvären må med posten insändas till ägodelningsdomaren. Denne fungerar i samtliga nu avsedda fall såsom ett slags kommissionär för parterna och reglerna beträffande det sätt, varpå besvärshandlingar skola tillställas honom, synas icke böra innehålla några särbestämmer för vissa mål eller grupper av mål.

Att paragrafen över huvud taget medgiver besvärshandlingars insändande med posten innebär en eftergift för vederbörande klagandes anspråk på bekvämlighet, vilken emellertid synes kunna utan större våda göras. Mot regeln att besvär över förrättningsmäns beslut i fråga om rågång eller annan fastighetsgräns må insändas med posten, kan uppenbarligen göras enahanda invändning, som här ovan framställts i fråga om besvär över förrättningsmäns beslut rörande lösningsrätt; att uppställa särskilda regler beträffande fullföljd av talan mot förrättningsmäns beslut i gränsfråga torde dock knappast vara tillrådligt; hellre kunde då genom utbytande av orden i förevarande paragraf »enligt denna lag» mot »i lag» rätten att med posten insända besvär i jorddelningsmål erhålla ytterligare utsträckning. Med anledning därav att besvär jorddelningsmål enligt förslaget i stor utsträckning skola, ställda till ägodelningsrätten, ingivas till vederbörande överlantmätare, har paragrafen erhållit en häremot svarande avfattning.

B. Om vad till jorddelningsmål är att hänföra.

15 §.

Denna paragraf motsvarar 124 § i gällande skiftesstadga samt 2 § i 19 kap. av 1920 års förslag.

Från gällande rätt innebära paragrafens stadganden avvikelser i flera hänseenden. Om till en början bortses därifrån att begreppet skiftesmål, på sätt av 17 § i kapitlet framgår, har en annan innebörd än vad fallet är enligt skiftesstadgan, ity att under skiftesmål falla jämväl i sammanhang med laga skifte uppkommande gränstvister, samt att avstyckningsmål, så vitt angår förhållandena på den egentliga landsbygden, för närvarande icke förekomma, märkes, att samtliga under 3—6 i paragrafen upptagna mål för närvarande skola av allmän domstol upptagas, utom så vitt angår mål om ägoutbyte samt, beträffande under 4 avsedda mål, tvist huruvida äga är att anse såsom odaläga och i denna egenskap ägolott tillhörig utöver dess andel enligt delningsgrunden.

Från 1920 års förslag skiljer sig paragrafen icke i sakligt hänseende.

Beträffande paragrafens innehåll i övrigt må anmärkas: Mål om rågång eller annan fastighetsgräns, varom under 3 sägs, tillhör ägodelningsrätts upptagande vare sig det anhängiggöres genom stämning eller genom besvär över förrättning för gränsbestämning. Vad angår mål under 4 märkes, att sådant mål hör under ägodelningsrätts prövning allenast om det yppas efter skiftes början, d. v. s. i vanliga fall om tvisten uppkommer vid själva skiftet såsom en konflikt mellan personer, vilka äro eller göra anspråk på att vara intressenter i förrättningen. Förrättningsmännen hava då att konstatera att tvist föreligger samt att dess avgörande är av betydelse för skiftets behöriga verkställande. Skulle till synes oberoende av skiftet och utan att vid skiftessammanträde tvist yppat sig, delägare till allmän underrätt instämma annan delägare med påstående exempelvis att viss äga utgör honom tillkommande fastighet eller ingår i honom tillhörig ägolott, så bör, därest stämningen delgivits efter det första sammanträdet under skifte, i vilket ägan ingår, kommit till stånd, den allmänna domstolen visa målet från sig samt hänvisa parterna till ägodelningsrätten, väl ej på grund av stadgandet i 15 § 4 men med åberopande av 16 § i kapitlet. Uttrycket »i sammanhang med jorddelningsförrättning» torde nämligen, med hänsyn till det praktiska ändamålet med föreskriften i sistnämnda paragraf, böra tolkas tämligen vidsträckt och betyda ungefär detsamma som »sedan jorddelningsförrättning, varav ägan beröres, påbörjats»; det är givetvis icke möjligt att med absolut säkerhet avgöra, huruvida den omständigheten, att skiftesförrättningen kommit till stånd, föranlett käranden att börja rättegång, eller om han måhända, även om nämnda omständighet icke förelegat, skulle vidtagit sådan åtgärd. Den svårighet yppar sig obestridligen, att det icke med säkerhet kan förutsättas vara för den allmänna domstolen känt, att skiftesförrättning, av vilken den ifrågavarande ägan beröres, påbörjats, samt

att domstolen följaktligen icke varder i tillfälle att, på sätt densamma enligt 10 kap. 29 § rättegångsbalken åligger, avvisa målet; saken torde emellertid kunna ordnas därigenom att vederbörande lantmätare efter mottagande av förordnande att förrätta jorddelningsförrättning av skiftes natur tillställer vederbörande domhavande dels meddelande om förordnandet samt om dagen för första sammanträdet dels ock avskrift av den uppgift om de till delning ifrågasatta ägora, varom i 2 kap. 3 § av förslaget sägs. Föreskrift härom lär emellertid lämpligen böra utfärdas i administrativ ordning. I övrigt torde de fall, då rättegång av nu ifrågavarande slag inledes genom stämning, bliva ganska sällsynta; tvister, som ovan avses, torde i det vida övervägande antalet fall uppkomma vid själva skiftesförrättningen och följaktligen utan vidare varda föremål för underställning till ägodelningsrätt.

Mål, varom under 5 sägs, äro sådana, vilka uppkomma under själva avstyckningsförrättningen och bringas följaktligen genom underställning under ägodelningsrättens prövning. Att spörsmål, varom i 16 § sägs, skulle uppkomma i samband med avstyckningsförrättning eller eljest vid annan jorddelningsförrättning än dylik av skiftes natur, torde få anses praktiskt taget så gott som uteslutet. Skulle så emellertid ske, äger vad ovan anförts beträffande tvist i samband med skiftesförrättning motsvarande tillämpning; det synes dock knappast av nöden att lantmätare åläggas att till domhavande lämna uppgift om mottagande av uppdrag att verkställa annan förrättning än skifte.

Mål, om vilka under 6 sägs, böra anses falla under ägodelningsrätts domvärjo, då tvisten uppkommer sedan skifte, varav den tjänande fastigheten beröres, blivit börjat. I allmänhet uppkommer väl tvisten i samband med spörsmål om servituts utbrytning eller förflyttning eller senast vid hävdeförteckningens föredragning. Förrättningsmännen torde, där det ej finnes uppenbart, att påstående exempelvis om servituts tillvaro eller förnekande därav fullkomligt saknar grund, böra hänvisa vederbörande att efter stämning utföra sin talan vid ägodelningsrätten. Skulle förrättningsmännen underlåta att lämna dylik hänvisning, är det naturligtvis vederbörande ändock obetaget att i rättegångsväg framkalla tvistens avgörande.

Mål varom under 7 sägs inledes genom stämning. Avses klander av lantmätares räkning i den mening, att densamma enligt kärandens mening lyder å för högt totalbelopp, riktas talan mot lantmätaren; anser vederbörande fördelningen av kostnaderna oriktig, bör talan riktas mot den eller de delägare, som enligt kärandens mening på hans bekostnad obehörigen gynnats.

Såsom exempel på mål, varom under 8 sägs, må nämnas klagan över förrättning, om vilken i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område förmüles.

16 §.

Denna paragraf, vilken äger viss motsvarighet i föreskrift i 125 § skiftesstadgan, motsvaras av stadganden i 2 § i 19 kap. av 1920 års förslag. I

allmänhet torde de i första stycket av paragrafen upptagna frågor falla under 4 i föregående paragraf samt följaktligen genom underställning bringas under ägodelningsrättens prövning. Fråga, huruvida äga utgör fastighet för sig eller hör till annan fastighet, innefattar givetvis i allmänhet spörsmål om äganderätt; skulle undantagsvis så ej vara fallet, går väl frågan ut på huruvida ägan skall utläggas såsom särskild ägolott eller icke, d. v. s. spörsmål om tillämpning av 13 kap. 12 § i förslaget. Fråga, huruvida äga är att anse såsom samfäll, innebär väl oftast tvist om äganderätt emellan viss delägare å ena, samt övriga delägare, å andra sidan; fråga huruvida delägare har del i skifteslaget efter andelstal eller inom vissa gränser är givetvis att anse såsom sådan tvist om äganderätt, som är av betydelse för skiftets behöriga verkställande; först och främst kan ju avgörandet av densamma äga betydelse för frågan huruvida vederbörande är behörig att påkalla skifte.

Andra stycket av paragrafen står i överensstämmelse med gällande rätt ävensom med 1920 års förslag. Åtal mot lantmätare för tjänstefel tillhör däremot varken enligt förslaget eller enligt gällande rätt ägodelningsrätts upptagande.

17 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet såväl i gällande rätt som i 1920 års förslag. Med densamma avses att inom den mera omfattande kategori av mål, som betecknas med begreppet jorddelningsmål, urskilja de egentliga skiftesmålen. Först och främst falla härunder de mål, i vilka, på sätt i 4 kap. 4 § stadgas, fråga om tillstånd till laga skifte underställningsvis eller, för visst fall, efter delägares ansökan komma under ägodelningsrättens prövning. Vidare höra till skiftesmål samtliga de mål, där genom underställning eller besvär åtgärd eller beslut under laga skifte drages under ägodelningsrättens prövning, således exempelvis mål om avsättande av samfäll skogsmark till gemensamhetsskog, eller mål rörande besvär i preliminära frågor ävensom mål, vilka uppkomma genom att talan mot beslut eller åtgärd under skifte fullföljes sedan skiftet avslutats. Vidare höra till skiftesmål frågor om fastställelse av laga skifte. Dylik fråga kan föreligga till bedömande i samtliga fall, där klagan föres mot avslutat skifte eller, riktigare, mot beslut eller åtgärd under sådant skifte; enligt förslaget skall nämligen, därest den fullföljda talan finnes icke lagligen grundad, ägodelningsrätten undersöka huruvida fastställelse av förrättningen skall meddelas eller om måhända på grund av någon i den fullföljda talan ej åberopad grund hinder däremot möter. Särskilt avses emellertid under 3 i förevarande paragraf sådan fråga om fastställelse av skifte, som föreligger till prövning, där skiftet lämnats oklandrat. I dylikt fall tillkommer det emellertid enligt föreskrifterna i 41 § andra stycket i förevarande kapitel ägodelningsdomaren att, där anledning ej förekommer till annat än att förrättningen är lagligen beskaffad, meddela fastställelse å densamma; allenast om han finner sig därtill förhindrad samt förty hänskjuter frågan till ägodelningsrätten uppkommer ett skiftesmål i egentlig mening. Vad

nu är sagt äger motsvarande tillämpning jämväl å mål, varom förmäles under 5 i förevarande paragraf. Till skiftesmål räknas slutligen mål om rättelse i fastställt skifte, varom under F. i detta kapitel sägs. Beträffande dylika mål är att märka, att, sedan rättelse i skiftet föreskrivits och ägt rum, förrättningen skall i vanlig ordning avslutas, varefter densamma kan bliva föremål för talan; vidare skall den prövas och fastställas på sätt om laga skifte är stadgat. Mål, som vid tillämpning av dessa föreskrifter uppkommer, är givetvis ock att anse såsom skiftesmål.

18 §.

Denna paragraf bestämmer närmare en annan inom jorddelningsmålens kategori fallande grupp av mål nämligen avstyckningsmålen. Hit höra först och främst mål om tillstånd till avstyckning, i vilka av lantmätare eller förrättningsmän jämlikt 19 kap. 16 § avgivet utlåtande drages under ägodelningsrättens prövning. Vidare höra till avstyckningsmål sådana mål, däri lantmätare eller förrättningsmäns åtgärd att med tillämpning av föreskrifterna i 19 kap. 14 § andra stycket eller 18 § andra stycket sista punkten förklara avstyckningsförrättning icke kunna äga rum gjorts till föremål för besvär hos ägodelningsrätten. Slutligen räknas till avstyckningsmål sådana mål, som röra besvär över avslutad avstyckningsförrättning eller fastställelse av sådan förrättning, beträffande vilka senare mål vad ovan anförts rörande mål om fastställelse av laga skifte äger motsvarande tillämpning.

C. Om talans fullföljande hos ägodelningsrätten.

19 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet såväl i skiftesstadgan som i 1920 års förslag. Närmare redogörelse för paragrafens innehåll torde icke erfordras.

20 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrifter i 54 § ävensom 125 § skiftesstadgan samt 17 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget dels därutinnan, att såsom form för fullföljande av talan föreskrivits anförande av besvär, dels ock däri att antalet av frågor, vilka vid skifte skola behandlas såsom preliminära, ökats. Dock är att märka, att förslaget, till skillnad från gällande rätt, i avseende å rätt till särskild talan mot beslut eller åtgärd under laga skifte gör en skarp åtskillnad mellan skiften å primära och sekundära skifteslag. Beträffande preliminärfrågor vid skifte märkes särskilt, att den mycket omstridda frågan, huruvida gradering bör få göras till föremål för särskild talan, enligt förevarande förslag liksom enligt de tidigare besvarats i positiv riktning, se härom 1911 års betänkande sid. 206. Vidare har spörsmålet om nyttjande under skiftet av skog eller torvmosse gjorts till preliminärfråga; att så ej skett enligt skiftesstadgan har sin natur-

liga förklaring i det sätt, varpå frågan om nyttjande under skifte av berörda naturtillgångar enligt gällande rätt reglerats. Enligt förslaget är beslut om ägoutbyte föremål för särskilda besvär; så är som bekant, fränsett ett specialfall, enligt skiftesstadgan icke förhållandet, där fråga är om tvångsågoutbyte och beslut kommit till stånd, att ägoutbyte skall äga rum. Enligt förslagets får liksom enligt skiftesstadgan talan mot själva ägoutbytet jämväl särskilt föras; det stadgande, som reglerar denna rätt, återfinnes emellertid i 24 §. Ägoutbytet är nämligen, oavsett att det äger rum i samband med laga skifte, att anse såsom en särskild förrättning. Uttrycket »då innehavet — — — kan inverka på ägotilldelningen» syftar på det fall, som regleras i förslaget 9 kap. 5 §. Bestämmelsen att beslut över delägares yrkande, att hans ägor jämlikt 1 kap. 21 § icke skola ingå i skifte, skall utgöra föremål för särskild talan, har genom de utsträckta möjligheter till sådan befrielse, vilka förslaget öppnar, fått i viss mån annan innebörd än enligt gällande skiftesstadga; observeras bör emellertid, att frågan om dylik befrielse för delägare ofta nog kommer att underställningsvis dragas under ägodelningsrättens prövning. Beträffande hävdeförteckning lärer för närvarande gälla, att, där den ej av samtliga delägarna underskrives, underställning av densamma till ägodelningsrätten i regel skall äga rum; se stadgandet i 53 § skiftesstadgan under 3. Jfr emellertid N. J. A. 1883: 151.

Från 1920 års förslag skiljer sig förevarande paragraf först och främst genom vissa tillägg, föranledda dels av i 3 kap. 9 och 10 §§ vidtagna jämkningar, dels ock av förslagets ståndpunkt i fråga om metoden för ägors uppskattning. Vidare har i andra stycket införts ett tillägg, föranlett därav att enligt förslaget förrättning för bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns är föremål för fastställelse.

För undvikande av omgång vid inhämtande av utlåtande från överlantmätare över besvär, varom i paragrafen förmäles — att dylikt utlåtande kommer ägodelningsrätten till handa torde få anses synnerligen önskvärt och utgör en relativt god ersättning för anordningen med överlantmätaren såsom ledamot av nämnda domstol — har föreskrivits att besvären, ställda till ägodelningsrätten, skola ingivas till överlantmätaren i länet. Skulle förrättningen avse ägor inom flera län, skola besvären uppenbarligen ingivas till överlantmätaren i det län, där den ägodelningsrätt, vilken jämlikt stadgandet i 1 § i förevarande kapitel har att pröva besvären, har sin domkrets. Vidare stadganden angående behandlingen av besvärsmål äro intagna under D i förevarande kapitel.

21 §.

Denna paragraf motsvarar 129 § skiftesstadgan samt 18 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget genom den kortare besvärstid, som blivit delägarna tillerkänd. Enligt 16 kap. 2 § i förslaget kan förrättningsmannen dröja med handlingarnas avlämnande till femton

dagar efter avslutningssammanträdet; enligt gällande rätt åtnjuta delägarna en besvärstid av sextio dagar från det handlingarna utlämnats. Den i förslaget bestämda klagotid av fyrtiofem dagar, räknade från den dag, då skiftet avslutades, synes emellertid vara fullt tillräcklig, helst lantmätaren ju icke kan antagas alltid till det yttersta utnyttja fristen med handlingarnas avlämnande.

22 §.

Denna paragraf motsvarar 128 § skiftesstadgan samt 19 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Har fråga, varom i 20 § sägs, avgjorts genom delägares förening, där så kan ske, är det tydligen icke tillåtet för delägare, som närvarit vid det sammanträde, där föreningen kom till stånd, att fullfölja talan emot beslutet, jämför rättsfall refererat i N. J. A. 1881 sid. 341. Delägare, vilken på grund av laga förfall varit frånvarande från sammanträdet, kan däremot med fog anföra, att han, där han kunnat infinna sig, skulle hava motsatt sig det avgörande, som genom föreningen kommit till uttryck; i sådant fall hade förrättningsmännen fått avgöra frågan, och deras beslut hade måhända utfallit helt annorlunda. Delägaren kan följaktligen hava grundat anspråk på att ej utan vidare vara oåterkalleligen bunden av den träffade föreningen; dock gäller detta endast i det fall att han varit urständsat ej allenast att personligen infinna sig vid sammanträdet utan ock att låta sig företrädas av ombud. Har beslut i fråga fattats av förrättningsmännen, kan delägare, som befunnit sig i nyss nämnda belägenhet, göra gällande, att han icke varit i tillfälle att framhålla sina synpunkter på frågan. Sådan lagstiftningen för närvarande är beskaffad, kan han tillika beträffande beslut i preliminärfråga andraga, att han i allt fall icke varit i tillfälle att, genom att vägra sitt godkännande av beslutet, föranleda att detsamma bleve underställt ägodelningsrättens prövning. Så länge förfallet varar, är emellertid delägaren måhända icke ens i tillfälle att förskaffa sig kännedom om vad på sammanträdet förekommit. Honom bör således tillerkännas en extra besvärstid, vars utgångspunkt lämpligen bör sättas till tiden för förfallets upphörande. Att dylik besvärstid dock ej lämpligen kan sträcka sig ut över den tid, som gäller för klander av skiftet i allmänhet, synes givet. I enlighet med det ovan anförda äro bestämmelserna i 128 § skiftesstadgan avfattade, och förevarande paragraf gör därifrån icke annan avvikelse i sak än att delägare, vilken utan laga förfall uteblivit från sammanträde, givetvis måste anses vara behörig att inom vanlig besvärstid fullfölja talan mot av förrättningsmännen å sammanträdet meddelat beslut. Har fråga avgjorts genom förening, lär utän laga förfall utebliven delägare visserligen vara formellt oförhindrad att inom vanlig besvärstid föra talan mot det beslut, som genom föreningen kommit till uttryck, men där han ej kan visa, att föreningen olagligen tillkommit, att den exempelvis avser ett ämne, som ej är föremål för delägarnas beslutanderätt, eller ej biträts av samtliga närvarande delägare, torde hans talan böra läm-

nas utan avseende. Självfallet betyder »beslut» i paragrafens första rad såväl beslut, vilket fått sitt uttryck i delägarnas förening, som avgörande, vilket träffats av förrättningsmännen. Så till vida torde emellertid förevarande paragraf till innehållet ytterligare skilja sig från gällande rätt — bortsett därifrån att graderingen enligt skiftesstadgan icke kan göras till föremål för särskild talan — som hävdeförteckning enligt skiftesstadgan svårligen kan tänkas bli va föremål för talan, varom i 128 § i nämnda stadga sägs, något som ock framgår av hänvisningen till 125 §. Förhållandet torde nämligen vara att, där ej samtliga delägaes underskrift å hävdeförteckningen erhålles, densamma icke kan anses hava kommit i fullständigt skick; förteckningen ärer i dylikt fall, såsom ovan nämnts, i allmänhet böra underställas ägodelningsrättens prövning, något som givetvis är nödvändigt, där förteckningen är av betydelse med hänsyn till i 125 § skiftesstadgan berörd fråga.

23 §.

I denna paragraf, vilken såvitt angår ägostyckning motsvaras av 19 § i 1896 års lag och, vad beträffar avstyckning i stad, av 13 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen, lämnas regler angående talan emot dels avstyckningsförrättning dels ock vissa beslut, som vid dylik förrättning kunna förekomma. Paragrafen motsvaras i 1920 års förslag av föreskrifter i 23 § av 22 kap. Beträffande stadgandet om besvärs ingivande till vederbörande överlantmätare hänvisas till vad ovan anförts.

Vid ägostyckning är besvärstiden densamma som vid laga skifte, vid avstyckning i stad eller samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, utgör besvärstiden tjugu dagar från avslutningssammanträdet. Enligt stadgande i 1 § av förslaget till lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet skola emellertid föreskrifterna om besvärstid vid avstyckning å landet gälla jämväl beträffande avstyckning i stad eller samhälle å landet, varom nyss är sagt.

Andra stycket utgör ett uttryckligt lagfästande av förutsättningen för stadgandet i andra punkten av sista stycket av 41 § i förevarande kapitel.

24 §.

I denna paragraf, vilken saknar egentlig motsvarighet i gällande rätt, såvitt man ej såsom sådan vill räkna föreskrifter i 129 § andra stycket skiftesstadgan, givas bestämmelser beträffande fullföljd av talan mot andra jorddelningsförrättningar än dem, i fråga om vilka sådana föreskrifter meddelats i de föregående paragraferna. Till dylika i paragrafen avsedda förrättningar höra förrättningar, varom i 20 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ sägs, ävensom likvidförrättning, vilken äger rum efter det skifte blivit fastställt. Att märka är emellertid, att paragrafen syftar allenast på jorddelningsförrättning, som avses i lagen om delning av jord å landet, således icke på förrättning, varom i

lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. Andra stycket är av betydelse med hänsyn bland annat till föreskrifterna i 40 och 41 §§ i förevarande kapitel.

Beträffande föreskriften om besvär ingivande till vederbörande överlantmätare hänvisas till vad ovan anförts.

D. Om förfarandet hos ägodelningsdomaren och vid ägodelningsrätten.

25 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 54 § skiftesstadgan samt 16 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt liksom från de tidigare förslagen föreligger den skillnad, att enligt förslaget lantmätaren, förutom i visst angivet fall, har att insända handlingarna eller utdrag av dem till vederbörande överlantmätare. Beträffande skälet till nämnda föreskrift hänvisas till vad ovan anförts. Skulle vare sig överlantmätaren eller sedermera ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten i fall, där lantmätaren insänt allenast utdrag av handlingarna, finna att tillgång erfordras till handlingarna i deras helhet, är det givetvis vederbörande obetaget att infordra dem. Andra stycket i 16 § i 19 kap. av 1920 års förslag har uteslutits såsom obehövt. Vad beträffar hörande av förrättningslantmätaren kan sådant ske i den ordning, varom i 27 § sägs; i övrigt torde, där hans hörande finnes erforderligt, domaren icke underlåta att kalla honom till ägodelningsrättens sammanträde. Vad delägarna angår synes man i de i paragrafen avsedda fall svårligen kunna göra mer än lämna dem tillfälle att yttra sig inför ägodelningsrätten.

Vidkommande andra stycket av förevarande paragraf synes någon närmare redogörelse för detsammans innehåll icke erforderlig. Emellertid må anmärkas, att åtgärd för infordrande av handlingarna skall äga rum först efter det ägodelningsrätten funnit laga förfall för sökanden förefinnas. Skulle i något undantagsfall tillgång till handlingarna erfordras för prövning av förfallsfrågan, ankommer det på ägodelningsrätten att fatta beslut om handlingarnas infordrande, såvida ej, såsom väl får antagas i allmänhet bliva fallet, ägodelningsdomaren på förhand ombestyrts deras införskaffande.

26 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet i gällande rätt. I besvärsmål, varom i första punkten av första stycket av paragrafen sägs, erfordras givetvis icke något yttrande av överlantmätaren. Särskild ordning för ingivande av besvär i jävsfråga har emellertid icke ansetts böra föreskrivas. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 21 § i 19 kap. Då i samtliga fall, där besvär röra avslutad förrättning, handlingarna jämlikt föreskrift i 41 § första stycket i förevarande kapitel skola ex officio av lantmätaren insändas till överlantmätaren, har avfattningen av den nu behandlade paragrafen därefter lämpats. Berörda föreskrift äger sammanhang med förslagets ståndpunkt att så långt

sig göra låter sammansmälta förfarandet i besvärsmål med proceduren i mål om fastställelse av jorddelningsförrättning.

27 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 22 § i 19 kap. i 1920 års förslag. Någon saklig skillnad från sistnämnda förslag föreligger endast så till vida, som överlantmätaren ålagts att verkställa teknisk granskning ej blott av avslutat skifte utan även av varje annan avslutad jorddelningsförrättning, vilken blivit föremål för besvär. Paragrafen avser att tillförsäkra ägodelningsrätten, i vilken, då dess domkrets bestämmes till domsagan, överlantmätaren ansetts icke lämpligen kunna föreslås till självskrivnen ledamot, verksamt biträde av denne tjänsteman vid jorddelningsfrågors prövning.

Beträffande den överlantmätaren ålagda tekniska granskningen av jorddelningsförrättningar må erinras följande. Då besvär anföras över förrättning för bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns eller över ägoutbyte, skall, där förrättningen ägt rum utan sammanhang med annan jorddelningsförrättning, överlantmätaren uppenbarligen underkasta densamma teknisk granskning. Detta åligger honom emellertid likaledes för den händelse förrättningen ägt rum i samband med annan jorddelningsförrättning. Förrättning för gränsbestämning eller ägoutbyte är, med eller utan samband med annan jorddelningsförrättning, att betrakta såsom en förrättning för sig, vilket bäst framgår därav att intressenterna icke äro desamma vid exempelvis ett laga skifte som vid en i samband med sistnämnda förrättning verkställd rågångsbestämning. Således kommer i alla de fall, där besvär anföras över rågångsförrättning eller ägoutbyte, förrättningen att varda underkastad teknisk granskning av överlantmätare. Beträffande de fall, då besvär icke anföras över rågångsförrättning eller ägoutbyte, sker teknisk granskning av sådan förrättning liksom av övriga i förevarande förslag avsedda jorddelningsförrättningar i samband med fastställelseförfarandet, varom bestämmelser meddelas i 41 § av förslaget. Vad angår utbrytning av servitut, som äger rum i samband med laga skifte, är denna ett led i själva skiftet, ej någon särskild förrättning, och varder följaktligen föremål för granskning i samband med detta. Annorlunda ställer sig saken då utbrytning av skogsfångs- och mulbetesservitut äger rum utan samband med skifte; i dylikt fall är utbrytningen att anse såsom en särskild jorddelningsförrättning, närmast av laga skiftes natur, och kommer att tekniskt granskas antingen i samband med prövning av besvär över förrättningen eller vid den särskilda fastställelseprövningen.

Likvidförrättning varder likaledes städse föremål för teknisk granskning, antingen i samband med huvudförrättningen eller såsom självständig förrättning. Detsamma gäller förrättning, varigenom skogsmark avsättes till gemensamhetsskog.

28 §.

Denna paragraf motsvarar 120 och 130 §§ i gällande skiftesstadga samt föreskrifter i 20, 21 och 23 §§ i 19 kap. av 1920 års förslag. Andra stycket innefattar i förhållande till gällande rätt en nyhet. Lantmätare har ansetts behörig överklaga beslut, varigenom ordförande i ägodelningsrätt avvisat inkommet ärende, se N. J. A. 1904: 144.

29 §.

Denna paragraf motsvarar 132 § i gällande skiftesstadga samt 24 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Någon skiljaktighet i förhållande till vare sig gällande rätt eller sistnämnda förslag föreligger icke.

30 §.

Denna paragraf motsvarar första stycket av 133 § i gällande skiftesstadga samt 26 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Skiljaktighet i förhållande till vare sig gällande rätt eller sistnämnda förslag förefinnes icke. Med hänsyn därtill, att det enligt förslaget i stor utsträckning tillkommer ägodelningsrätt att upptaga och avgöra mål, vilka enligt för närvarande gällande föreskrifter tillhöra allmän domstols handläggning, kunde ifrågasättas, huruvida ej denna paragraf borde utgå och följaktligen reglerna i 16 kap. 3 § rättegångsbalken göras tillämpliga jämväl i fråga om proceduren vid ägodelningsrätt. Emellertid har med hänsyn därtill, att dels invändningar om jäv mot domaren eller om omstolens behörighet i de mål, som vid ägodelningsrätt skola upptagas, kunna förväntas bli ganska sällsynta, dels ock fullföljd från ägodelningsrätten sker omedelbart till högsta instans, ifrågavarande stadgande ansetts böra bibehållas.

31 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver med en mindre jämkning, beträffande vilken hänvisas till lantmäteristyrelsens senast avgivna utlåtande, 27 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Med paragrafen bör jämföras föreskriften i 6 § i 2 kap. av förevarande förslag.

32 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 28 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Med paragrafen bör jämföras föreskriften i 3 kap. 11 § sista stycket av förslaget. Närmare redogörelse för paragrafens innehåll synes icke erfordras.

33 §.

Denna paragraf, till vilken motsvarighet i gällande rätt icke finnes, återgiver utan förändring i sak 29 § i 19 kap. av 1920 års förslag.

34 §.

Paragrafen, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, återgiver 30 § i 19 kap. av 1920 års förslag.

35 §.

Denna paragraf motsvarar 121 och 137 §§ i gällande skiftesstadga samt föreskrift i 3 § ävensom 13 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Nya i förhållande till gällande rätt äro dels bestämmelsen att ägodelningsdomaren ensam underskriver protokollet å rättens vägnar, dels ock föreskriften om vissa måls antecknande i lagfartsprotokollet. De mål, om vilka fråga är, angå samtliga rätt till fast egendom, och tillhöra för närvarande med ett enda undantag allmän domstols upptagande. Jfr lagfartsförfordningen 13 §. Beträffande underskrift av domstolens protokoll jämför 11 kap. 73 § vattenlagen.

36 §.

Denna paragraf motsvarar 118 § i gällande skiftesstadga, 11 kap. 12 § vattenlagen samt 32 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Ingen skillnad i sak föreligger från vare sig gällande rätt eller tidigare förslag.

37 §.

Denna paragrafs första stycke motsvarar första stycket av 134 § i gällande skiftesstadga samt 33 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Andra stycket av paragrafen motsvaras i viss mån av föreskrifter i kungörelsen den 10 maj 1867, vilka föreskrifter dock endast hava avseende å ägodelningsrättens utslag beträffande preliminärfrågor vid laga skifte samt beslut, varigenom fastställelse å förrättning vägrats.

38 §.

Denna paragraf motsvarar 139 § skiftesstadgan samt 34 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Av föreskriften lär följa, bland annat, att 3 § första och andra styckena i 11 kap. rättegångsbalken skola äga motsvarande tillämpning i fråga om stämning till ägodelningsrätt.

39 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 138 § i gällande skiftesstadga samt 13 § i 11 kap. vattenlagen. I fråga om ägodelningsdomare lär 8 kap. 2 § 7 rättegångsbalken äga tillämpning.

E. Om fastställelse av jorddelningsförrättning.

40 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt utom så till vida, som tredje stycket äger motsvarighet i föreskrift uti 14 § av 5 kap. samt 13 § i 6 kap. fastighetsbildningslagen, motsvaras av föreskrifter i 31 §

i 19 kap., 2 § i 20 kap. samt 25 § i 22 kap., allt av 1920 års förslag. Vidkommande den sammansmältning av besvär- och fastställelseprocedurerna, som paragrafen innefattar, hänvisas till lagrådets utlåtande.

Föremål för fastställelse av skiftesmyndighet är enligt gällande rätt laga skifte, varunder jämväl inbegripes hemmansklyvning, ägostyckning och ägoutbyte. Vad angår ägoutbyte, som ägt rum i sammanhang med laga skifte, är det icke alldeles ovanligt, att lantmätaren, där besvär över ägoutbytet icke anförts, underställer ägoutbytet ägodelningsrättens prövning för fastställelse först i sammanhang med att han vidtager sådan åtgärd med det fullbordade laga skiftet.

Enligt förslaget skola samtliga i detsamma avsedda jorddelningsförrättningar göras till föremål för prövning och fastställelse av skiftesmyndighet. Det har nämligen i fråga om dessa förrättningar ansetts, att en av offentlig myndighet utövad granskning är på sin plats, även där vederbörande intressenter lämnat förrättningen oklandrad. Denna uppfattning har erhållit uttryck i paragrafens första stycke samt i 41 § i förevarande kapitel.

41 §.

Denna paragraf motsvarar 136 § skiftesstadgan, föreskrifter i 19 och 20 §§ i 1896 års lag samt 1 och 2 §§ i 20 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt innefattar förslaget betydande skiljaktigheter. Först och främst må erinras, hurusom enligt förslaget jorddelningsförrättningar äro avsedda att i större omfattning än för närvarande göras till föremål för fastställelse, även som att lantmätaren enligt förslaget har att inom den för besvär anförande i varje fall stadgade tid till vederbörande överlantmätare insända karta och handlingar angående förrättningen. Sistnämnda föreskrift, vilken för övrigt i viss mån äger motsvarighet i vad som för närvarande gäller beträffande avstyckning i stad, se 13 § tredje stycket i 5 kap. fastighetsbildningslagen, utgör ett led i den sammansmältning av besvär- och fastställelseprocedurerna, vilken förslaget avser att genomföra. Att enligt förslaget handlingarna skola insändas till vederbörande överlantmätare, lärar med hänsyn till vad som föreskrivits beträffande sättet för anförande av besvär över jorddelningsförrättning få anses naturligt. Där besvär över förrättning icke anföras, har överlantmätaren, så framt det ej på sätt nedan omförmäles, tillkommer honom själv att företaga förrättningen till prövning och fastställelse, att snarast möjligt med eget utlåtande till ägodelningsdomaren översända kartan och handlingarna. Givetvis bör utlåtandet innefatta resultatet av verkställd teknisk granskning; i de flesta fall kommer tydligen denna del av utlåtandet att bilda dess huvudsakliga innehåll. Det har ock förutsatts, att överlantmätaren stundom kan finna sig föranlåten att från förrättningslantmätaren infordra förklaring över anmärkning, vilken överlantmätaren ansett sig böra framställa. Inkommen förklaring skall naturligtvis jämte övriga handlingar översändas till ägodelningsdomaren. Det nu beskrivna förfarandet

synes ägnat att så mycket som möjligt avstyra onödig omgång i samarbetet mellan ägodelningsdomare och överlantmätare. Beträffande mot dylikt förfarande, vilket innefattar en nyhet i förhållande till samtliga tidigare förslag, föreliggande betänkligheter hänvisas till 1911 års förslag sid. 214. Av lantmäteristyrelsen har förfarandet förordats.

Den väsentligaste nyheten såväl i förhållande till gällande rätt som till tidigare förslag innefattas emellertid i den i förevarande förslag upptagna föreskrift att avstyckningsförrättning, som avser bildande av särskild fastighet och mot vilken besvär icke anförts, må av överlantmätaren företagas till prövning och fastställelse. I fråga om denna föreskrift hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande. Att åt ägodelningsdomare tillerkänts befogenhet att meddela fastställelse å laga skifte innefattar en nyhet i förhållande till gällande rätt men överensstämmer med 1920 års förslag.

Andra punkten av tredje stycket av förevarande paragraf motsvarar i viss mån stadgande i 15 § i 5 kap. fastighetsbildningslagen. I 1920 års förslag motsvaras stadgandet av 26 § i 22 kap. Sistnämnda förslag innehöll jämväl föreskrift, enligt vilken laga skifte å sekundärt skifteslag kunde av samtliga sakägare genom påskrift å protokollet godkännas med den verkan, att ägodelningsdomaren ägde utan att avvakta besvärstidens utgång företaga förrättningen till prövning och fastställelse. Med hänsyn därtill att sekundära skiften kunna vara av högst olika omfattning samt att ej sällan svårighet torde yppa sig att avgöra, huruvida alla, vilka äro att anse såsom sakägare vid förrättningen, godkänt densamma, har förevarande bestämmelse ansetts böra utgå.

42 §.

Denna paragraf motsvaras av föreskrift i 136 § skiftesstadgan samt 3 § i 20 kap. av 1920 års förslag. Enligt gällande bestämmelser insändas i de i paragrafen berörda fall karta och handlingar till Kohungens befallningshavande.

43 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 136 § skiftesstadgan samt 7 och 9 §§ i 20 kap. av 1920 års förslag. Nytt i förhållande till gällande rätt är stadgandet, att bevis om fastställelse skall tecknas jämväl å förrättningshandling. Se härom 1911 års betänkande sid. 215. De närmare föreskrifterna rörande dels vilka handlingar vid de särskilda förrättningarna böra förseas med dylikt bevis dels ock innehållet i visst fall av beviset (vid skifte å sådant skifteslag, som omförmäles i 1 kap. 20 § av förslaget) synas lämpligen böra utfärdas i administrativ ordning. Då dessa föreskrifter skola tillämpas av judiciell myndighet, har det ansetts icke böra tillkomma någon annan än Kohungen att utfärda desamma.

Den sammansmältning av besvär- och fastställelseprocedurerna, vilken i förevarande förslag ägt rum, har medfört, att beslut om fastställelse i vissa

fall måste få göras till föremål för överklagande. Härom lämnas föreskrift i 51 § andra stycket i förevarande kapitel. Nytt i förhållande till 1920 års förslag är tredje stycket, beträffande vars innehåll särskild redogörelse emellertid icke synes erforderlig.

44 §.

Paragrafen motsvaras av föreskrift i 19 § i 1896 års lag samt i sista stycket av 1 § i 20 kap. av 1920 års förslag. Närmare redogörelse för paragrafens innehåll synes icke erfordras. Allenast må beträffande det i förhållande till 1920 års förslag nya andra stycket anmärkas, att protokoll av överlantmätaren skall föras ej allenast då han meddelar fastställelse å avstyckningsförrättning utan jämväl då han hänskjuter frågan om fastställelse till vederbörande ägodelningsrätt.

45 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvaras av 11 § i 20 kap. av 1920 års förslag. En viss motsvarighet till paragrafens föreskrifter kan emellertid måhända anses förefinnas i tredje stycket av 136 § skiftesstadgan. Med föreskrifterna i förevarande paragraf åsyftas, att den omständigheten, att från ägolott skall utgå i förslaget omförmäld ersättning, måtte komma till synes i gravationsbevis. Med hänsyn därtill att enligt ett särskilt utarbetat lagförslag dylik ersättning skall utgå med förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken och således före in-tecknad gäld, lär det befinnas särdeles önskvärt, att gravationsbevis lämnar upplysning rörande belastning, varom nu är sagt. Jfr lagberedningens förslag till ändrad lydelse av, bland annat, 136 § skiftesstadgan, intaget i förslaget till jordabalk II, jämte motivering.

46 §.

Denna paragraf, vilken saknar motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 12 § i 20 kap. av 1920 års förslag. Förändringarna i 1920 års förslag bestå, bortsett från det nytillkomna andra stycket, för vars innehåll särskild redogörelse icke lär vara av nöden, dels däri, att anteckning skall ske jämväl därom att förut bestående servitut bibehållits, dels ock däri att, där vederlag för servitut utbrutits, anteckning om nämnda förhållande jämväl skall innehålla uppgift att servitut upphört att gälla. Med sistnämnda bestämmelse avses att undanröja varje svårighet för den tjänande fastighetens ägare att jämlikt 45 och 55 §§ in-teckningsförrordningen låta döda för servitutet till äventyrs beviljad in-teckning. En måhända viktigare förändring i 1920 års förslag utgör emellertid stadgandet, att anteckning om utbrytning av vederlag för servitut skall äga rum, även där in-teckning för servitutet icke är gällande eller ens någonsin beviljats. Med föreskrifterna i paragrafen åsyftas, att så vitt möjligt fullständig upplysning om fastighets servitutsförhållanden må komma att i gravationsbevis rörande fastigheten återfinnas. Det bör emellertid ihågkommas,

att full trygghet därom att gravationsbevis upptager samtliga fastighet besvärande servitut med berörda föreskrifter icke står att vinna; för att anteckning om servitut, på sätt i paragrafen stadgas, skall hava ägt rum, fordras, att fastigheten varit indragen i skifte, som verkställts efter den nya lagens regler, och vidare föreligger alltid möjlighet, att den utredning beträffande servitut inom skifteslaget, som i sammanhang med skiftet sker, är i ett eller annat avseende ofullständig.

F. Om rättelse i fastställt skifte.

47 §.

Denna paragraf motsvarar 109 § skiftesstadgan samt 1 § i 21 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt föreligger skillnad i avseende å den tid, inom vilken rättelse skall sökas; ändringen lär i allmänhet innebära en förkortning av berörda tid från skiftets fastställelse räknat. Se 1911 års betänkande sid. 217. Beträffande i 1920 års förslag vidtagna jämkningar hänvisas till inom lagrådet avgivna yttranden.

48 §.

Denna paragraf har, såvitt angår dess andra stycke, motsvarighet i föreskrift i 109 § skiftesstadgan, men saknar i övrigt motsvarighet i gällande rätt. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 2 § i 21 kap. I fråga om jämkning med penningar har i förslaget, i och för undvikande såvitt möjligt av särskild lantmäteriförrättning med därav föranledda kostnader och tidutdräkt, givits rum för enahanda förfarande, som enligt 16 kap. 6 § i förslaget kan förekomma, d. v. s. att ägodelningsrätten själv låter verkställa rättelsen eller med andra ord föreskriver att visst belopp skall av en eller flera delägare till sökanden utgivas. Finner den, som sökt rättelsen, sig otillfredsställd med resultatet, är det honom givetvis obetaget att över beslutet anföra besvär i vad honom emot gått. Övriga av beslutet berörda delägare äro naturligtvis berättigade att föra talan mot beslutet i vad därigenom rättelse i skiftet medgivits eller i fråga om utdömda belopps storlek. Tydligen bör den äldre skiftesakten förses med anteckning att rättelse i skiftet ägt rum. Bestämmelse härom ävensom angående sättet härför lär emellertid böra meddelas administrativ ordning.

49 §.

Denna paragraf, vilken saknar direkt motsvarighet i gällande rätt, motsvarar 3 § i 21 kap. av 1920 års förslag. I sak torde paragrafen icke innefatta ändring vare sig i gällande rätt eller sistnämnda förslag.

G. Om fullföljd från ägodelningsrätt av talan i jorddelningsmål.

50 §.

Denna paragraf motsvaras, såvitt angår stadgande i dess första stycke, av sista stycket i 32 § skiftesstadgan. I övrigt saknar paragrafen direkt motsvarighet i gällande rätt, dock att vad i paragrafen föreskrives angående förbud i viss utsträckning mot klagan över beslut, varigenom fastställelse å jorddelningsförrättning meddelats, torde överensstämma med vad för närvarande gäller. I 1920 års förslag motsvaras paragrafen av 35 § i 19 kap. samt 5 § i 20 kap. Från sistnämnda förslag skiljer sig förevarande paragraf därigenom, att talan mot ägodelningsrätts beslut rörande gradering tillåtes, där vid graderingen hänsyn tagits jämväl till sådant särskilt värde, varom i 11 kap. 3 § av förslaget sägs. I dylikt fall torde nämligen anledning icke föreligga att tillmäta den av ägodelningsrätten verkställda uppskattningen så avgörande auktoritet, att ej ytterligare prövning av ärendet kan böra komma i fråga. Vad angår frågor om fastställelse av förrättning, har paragrafen avseende allenast å sådana fall, där fastställelsebeslutet icke innefattat avvisande av i anledning av förrättningen anförda besvär. För dylika fall bör givetvis, lika litet som för närvarande i allmänhet är fallet, fullföljd av talan mot beslutet tillåtas. Den rätt till talan mot beslut om fastställelse å ägostyckning eller jordavsöndring, som enligt 1 § i lagen den 12 maj 1917 om tillägg till 1896 års lag samt 21 § fjärde stycket i sistnämnda lag förefinnes för byggnadsnämnd, saknar motsvarighet i förslaget.

51 §.

Denna paragrafs första stycke motsvarar bestämmelse i 134 § i gällande skiftesstadga samt 36 § första stycket i 19 kap. och 6 § första stycket av 20 kap. i 1920 års förslag. Andra stycket saknar motsvarighet såväl i gällande rätt som i 1920 års förslag. Närmare redogörelse för paragrafens innehåll synes icke erforderlig. Allenast må erinras, att den rätt till klagan över fastställelsebeslut, som i andra stycket stadgats, står i samband med den företagna sammansmältningen av besvär- och fastställelseförfarandet.

52 §.

Denna paragraf saknar direkt motsvarighet i gällande rätt, men står till sitt innehåll i överensstämmelse med praxis; i förhållande till 1920 års förslag innebär däremot föreskriften i nämnda stycke en avvikelse, i fråga om vilken hänvisas till lantmäteristyrelsens senaste utlåtande. Vad angår andra stycket lär redogörelse för dess innehåll ej erfordras.

53 §.

Denna paragraf motsvarar föreskrift i 134 § skiftesstadgan samt andra, tredje och fjärde styckena av 36 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Från gällande rätt skiljer sig förslaget därutinnan att, på sätt förut anmärkts, klagande tillåtes att till ägodelningsdomaren insända besvärshandlingarna med posten, att däremot rätten att ingiva desamma till Konungens befallningshavande bortfallit samt att ägodelningsdomaren ålagts meddela föreläggande om ingivande av felande protokoll. Från 1920 års förslag föreligger icke någon avvikelse.

54 §.

Denna paragraf motsvarar 135 § i gällande skiftesstadga samt återgiver utan förändring i sak 37 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Att sista stycket av 135 § skiftesstadgan ansetts kunna lämnas utan motsvarighet i förslaget, innebär givetvis icke någon förändring i sak.

55 §.

Denna paragraf motsvaras av föreskrift i första stycket av 135 § skiftesstadgan samt 38 § i 19 kap. av 1929 års förslag. Avvikelse föreligger icke från vare sig gällande rätt eller sistnämnda förslag.

56 §.

Denna paragraf motsvaras av föreskrift i första stycket av 135 § i gällande skiftesstadga ävensom av 39 § i 19 kap. av 1920 års förslag. Skiljaktighet föreligger icke från vare sig gällande rätt eller 1920 års förslag.

Förslag

till

L A G

om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen
om delning av jord å landet.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § i 1920 års förslag till promulgationslag. Förslaget skiljer sig i vissa hänseenden från 1920 års förslag.

I förtydligande syfte har införts bestämmelse om fastighetsbildningslagens tillämpning i fråga om skifte och avstyckning inom sådant samhälle å landsbygden, för vilket fastighetsregister föres enligt för stad meddelade bestämmelser. Vidare har föreskrift meddelats därom att stadgandena i avd. IV av

jorddelningslagen i tillämpliga delar och i den mån ej annorlunda särskilt stadgas skola äga motsvarande tillämpning i avseende å stad ävensom, vilket väl även utan särskild föreskrift skulle anses gälla, å berörda förrättningar inom samhälle, varom ovan är sagt. De föreskrifter i avd. IV, 21 kap., av jorddelningslagen, om vilka här är fråga, äro, i stort sett, vissa bestämmelser i 11, 12, 13 och 14 §§, underavdelningarna B, C och D i deras helhet med undantag av 38 § samt underavdelningarna E, F och G. Dock är att märka att vad i 21 kap. i förslaget till jorddelningslag stadgas om handlingars ingivande till överlantmätare samt skyldighet för denne tjänsteman att avgiva utlåtande i jorddelningsmål och verkställa teknisk granskning av jorddelningsförrättningar icke ansetts böra tillämpas i stad, som icke lyder under landsrätt, lika litet som den i förenämnda kapitel intagna föreskrift om befogenhet för överlantmätare att i vissa fall företaga avstyckningsförrättning till prövning och fastställelse synts böra i fråga om dylik stad vinna tillämpning. Beträffande stad under landsrätt ävensom samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, har avvikelse från den i 21 kap. av jorddelningslagen stadgade proceduren icke ansetts kunna föreslås; för den händelse att överlantmätaren icke komme att i fådana städer och samhällen övertaga befattningen med prövning och fastställelse av vissa avstyckningsförrättningar, kan med skäl antagas, att en väsentlig ökning av vederbörande domhavandes arbetsbörda icke skulle kunna undvikas, vilken ökning i många fall skulle nödvändiggöra anställande av biträdande domare.

Enligt 1920 års förslag skulle den nya lagen, där så ske kunde, tillämpas jämväl å frågor, som därefter förekomme vid handläggning av förut, d. v. s. före dess ikraftträdande, påbörjade förrättningar. Mot denna föreskrift framställdes erinran inom lagrådet. Lantmäteristyrelsen å sin sida har däremot i sitt senast avgivna utlåtande förordat bibehållandet av nämnda föreskrift. Beträffande de inom lagrådet framförda erinringar kan visserligen icke förnekas, men det synes likväl föga tilltalande att låta varje förrättning, vilken börjat före nya lagens trädande i kraft helt handläggas enligt äldre rätt. Omförmälda föreskrift har därför bibehållits i förevarande förslag. Beträffande densammas innebörd må anföras följande. Har första sammanträdet ännu icke kommit till stånd då nya lagen träder i kraft, har ju skiftet ännu icke blivit börjat och det möter efter vad det vill synas i så fall intet hinder att helt tillämpa nya lagen å förrättningen. Det av vederbörande länsstyrelse vid meddelande av förordnande för lantmätaren utfärdade förbud mot att efter verkställd gradering flåhacka jorden m. m., ävensom att nyttja skog m. m. annorledes än till husbehov, torde väl då få anses satt ur kraft samt böra ersättas av bestämmelser, som enligt 5 kap. i nya lagen gälla eller skola meddelas. Har återigen första sammanträdet redan kommit till stånd vid tiden för nya lagens trädande i kraft, lär först och främst någon tillståndsprövning enligt föreskrifterna i nämnda lag icke böra förekomma, ej heller synes,